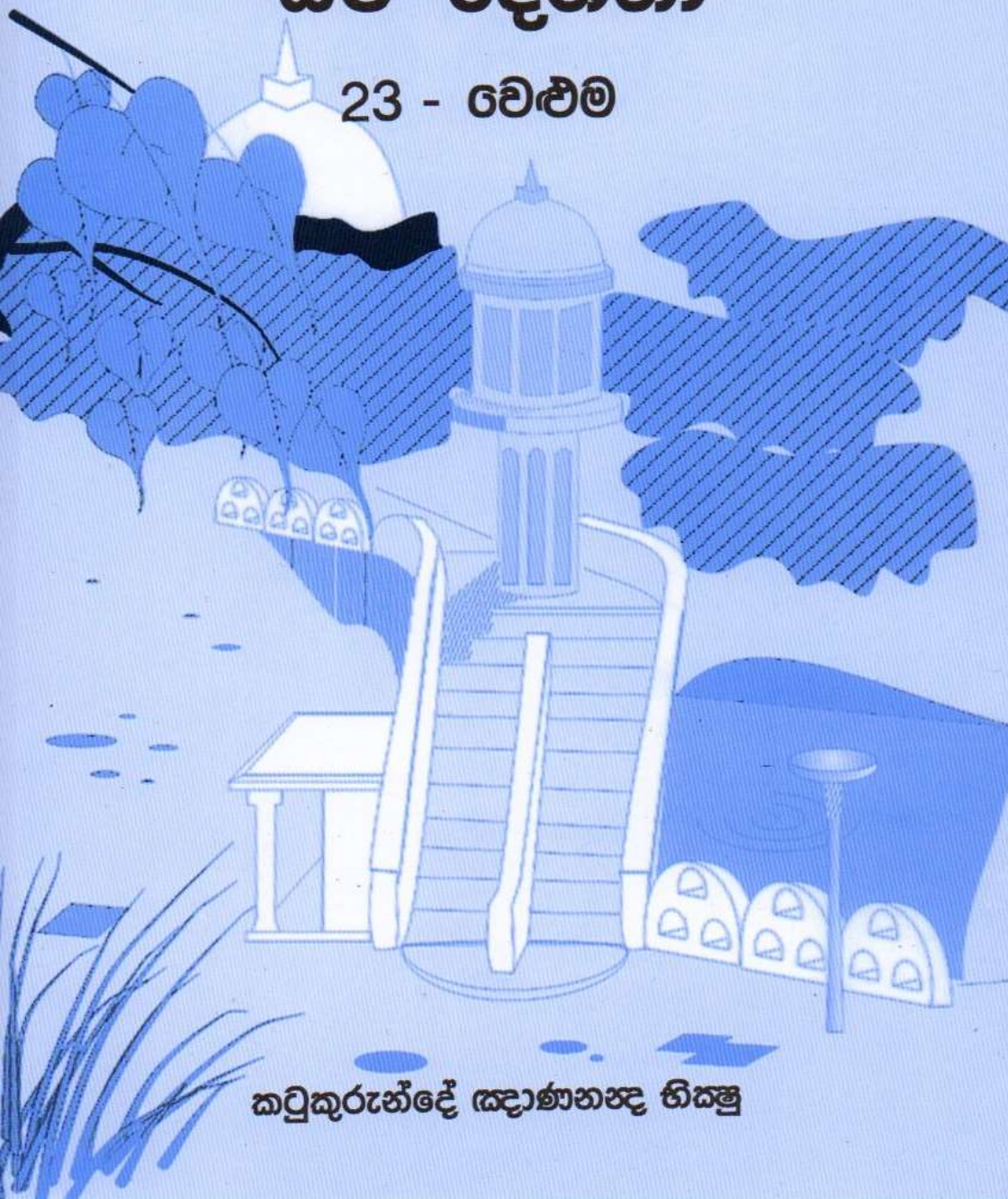

පහන් කණුව ධම් දේශනා

23 - වෙළුම

කටුකුරැන්දේ ඤාණනන්ද හිමිතු

පහන් කණුව ධරී දේශනා

විසිතුන්වන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හික්මු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2020

ධම්දනයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2020 අප්‍රේල්

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනමය. මෙම දහම් පොත ධම්දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සදහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-04-4

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිට් ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සඳහා තහනම් වෙයි.

කතූ හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැඟිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාරච්චි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ට්‍රීට් 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. තේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.තො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
ස්විත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිත් වැළැකුම
කුසල් වේතට්ඨ ඵළැඹුම
සිත පිරිසිදු කැරැම
සස්න මෙයමැයි හැම බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
111. 'යොව වසසනං ජීවෙ' (පහන් කණුව 16)	1
112. 'න කභා පන වසෙහ' (පහන් කණුව 30)	29
113. 'පුතතා මජ්ඣ ධනමජ්ඣ' (පහන් කණුව 55)	53
114. 'සො බොධිසතො රතනවරො' (පහන් කණුව 167)	81
115. 'විරුද්ධාමුල සනාතං' (පහන් කණුව 173)	107

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම පරදයි
දහමිරස හැම රසම පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම් පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම පරදයි

අනුතතර ධර්මාචාරයන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණුවූයේ දෙවි මිනිසුන්ගේ චිත්ත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පුණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආමිස රසය මෙන් නොව, නිරාමිස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අඵ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්තිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මනවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සගරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සළකුණක්' හෝ ලැබෙනොත් අප දැරූ උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාගීයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්' ධර්මදේශකයින්ට අනුදාන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගග කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධමමයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදු, පුබුදු, පහන්වූ සිතට වතුරාඨිසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ,

බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශීය අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදුණිනම් කිරීම (සැදුසෙසති) සිත් කාවචිත අන්දමින් එක්තු ගන්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්හත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෞකික පරමාථ තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යායය විය. ‘පහත් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘චිරං තිට්ඨතු ලොකසමිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ ඵලදායීවීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ ‘පහන් කණුව’ දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභුති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

‘කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය’ පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දායකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරැවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරැවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අම්ල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදුනැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවුණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරැවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදුහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අම්ල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකළ බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක්

ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතිනනාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

23 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000ක මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණයේ බරපැන සම්බන්ධයෙන් නිර්නාමිකත්වය අගය කරන මෙන් කරන ලද ඉල්ලීම අනුව විශේෂ පුනරාවානුමෝදනාවක් පොතට ඇතුළත් නොකළ බව මුද්‍රිතාවෙන් සලකන්නවා!

– අනුශාසක
(2563) 2020 අප්‍රේල්

111 වන දේශනය

111 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 16)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

යොව වස්සසතං ජීවෙ - කුසීතො හීන චිරියො

එකාහං ජීවිතං සෙයොයා - චිරියමාරහතො දළහං’ති

- ධම්මපද, සහස්ස වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වත්ති,

අද වගේ වෙසක් පුර පසලොස්වක දවසකයි තිලෝගුරු සමමා සම්බුද්ධපියාණන් වහන්සේ උත්පත්තිය ලැබුවේත්, බුද්ධත්වය ලැබුවේත්, පිරිනිවන් පෑවේත්. ඒ නිසා බෞද්ධ අපට හැම අවුරුද්දකම ඉතාමත්ම උතුම්ම දවස, සිහි කටයුතු දවස වියයුත්තේ වෙසක් දවසයි. ඒ මහාකාරුණිකයාණන් වහන්සේ ඇස්, හිස්, මස්, ලේ දන් දෙමින් සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පාරමී ධර්ම පිරුවේ අපව සංසාර සාගරයෙන්, දුක් සාගරයෙන් එතෙර කරවීමේ දැඩි අධිෂ්ඨානයෙනුයි.

ඒ තරම් දීර්ඝ කාලයක්, ඒ තරම් දුෂ්කර පාරමී ධර්ම පුරන්නට උත්වහන්සේ කොයිතරම් දැඩි චීර්යයක් යොදන්නට ඇත්ද කියන එක අද වගේ දවසක අපි කල්පනා කර බැලිය යුතුව තිබෙනවා. ඒ බෝධිසත්ත්ව කාලයේ පමණක් නොවෙයි ඊළඟට බුදු වෙන ආත්මයේදීත් සය අවුරුද්දක් දුෂ්කර ක්‍රියා කරමින් කිසිම යෝගියෙක්, යෝගාවචරයෙක් නොදරූ තරම් යෝධ චීර්යයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දරුවා. ‘මේ ශරීරයේ සම්, නහර, ඇට පමණක් ඉතිරි වේවා. මස්, ලේ වියැලියේවා! පුරුෂ බලයෙන්, පුරුෂ චීර්යයෙන්, පුරුෂ පරාක්‍රමයෙන් යම් තැනකට පැමිණිය හැකිද, එතැනට නොපැමිණ චීර්යයාගේ අතහැරීමක්නම් නොවන්නේය’ කියන ඒ දැඩි චතුරංග සමන්තාගත චීර්යය තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ සම්බෝධිය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තේ. ඒ වුණත් අද වගේ වෙසක් පුර පසලොස්වක දවසක අපේ හිත් වැඩිපුර යන්නේ ආමිස පූජාවටයි. තෙල්, මල්, පහන්, සුවද දුම් ආදී ඒවායින් කොයිතරම් අහස උසට ඒ ආමිස පූජා පැවැත්වුවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ උසස්ම පූජාව හැටියට සැලකුවේ ප්‍රතිපත්ති පූජාවයි.

මොකද ඒකට හේතුව, බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ තරම් යෝධ චීර්යයක් දැරුවේ යම් පරමාර්ථයක්, යම් අරමුණක් සඳහාද, ඒ අරමුණ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඉටු වෙන්වේ අපි ඒ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයේ ගමන් කළොත් පමණයි. අපව සංසාර සාගරයෙන් එතෙරකරවන්නට ඒ තරම් විරියයක් දැරුවත්, අපි ඊට උනන්දු වෙන්නේ නැත්නම්, ප්‍රතිපදාවේ ගමන් කරන්නේ නැත්නම් අපට ඒ නිර්වාණ ධර්මයද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න බැරි වෙනවා. ප්‍රතිපත්ති පූජාව ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට මේ ප්‍රතිපත්ති පූජාවට අත්‍යවශ්‍ය දෙයක් තමයි අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් තමයි විරියය. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ බෝධිසත්ත්‍ව කාලයේදීත්, බුදු වෙන ආත්මයේදීත් අපට ආදර්ශ වශයෙන් දක්වා වදාළ ඒ විරියයට අමතරව, උන්වහන්සේ නොයෙකුත් තැන්වල සුත්‍රදේශනාවල විරියයේ අගය පෙන්වා වදාරලා තිබෙනවා. දැන් අපි මේ මාතෘකා කළ ගාථාවත්, ඊට අදාළ නිදන කථාවත් විරියයේ වටිනාකම අගය පෙන්වුම් කරන කථාවක් හා ගාථාවක් බව අපට පළමුවෙන්ම වැටහෙනවා.

පළමුවෙන්ම අපි මෙන්න මේ ගාථාව දේශනා කරන්නට යෙදුනු අවස්ථාව ගැන, නිදන කථාව ගැන හිත යොමුකරලා බලමු. පොත පතේ දැක්වෙන්නේ මෙහෙමයි. සැවැත් නුවර එක්තරා තරුණයෙක් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ධර්මය අහලා පැවිදි වුණා. පැවිදි වෙලා උපසම්පද වුණා. නමුත් වැඩි කල් යන්න කලින් මේ පැවිද්ද ගැන කළකිරිලා ගිහි වෙන් කල්පනා කළා. සිවුරු අරින්න කල්පනා කළා. එහෙම කල්පනාවක් ආවට මොකද, අර දැඩි හැඟීමක් ආවට මොකද මේ හාමුදුරුවෝ හිතනවා 'මා වැන්නෙකුට - අර ආත්ම ගෞරවය වගේ දේවල් ගැන හිතලා - මා වැනි කුලපුත්‍රයෙකුට නැවත ගිහි වීමට වැඩිය හොඳයි මේ මහණකමේ ඉඳගෙනම සියදිවි හානි කරගැනීම, මරණය' කියලා ඊළඟට සියදිවි හානි කරගන්න ලේසි ක්‍රමයක් ගැන හිත හිතා ඉන්නවා.

මෙහෙම ඉන්න අතරේ එක දවසක්ද හිඤ්ඤාවහන්සේලා පිරිසක් උදේ දනේ වළඳලා ඉවරවෙලා විහාරට ගියහම, ගිනිහල් ගෙයි ඉන්නවා දැක්කා නයෙක්. කුඩෙකට මේ නයා අල්ලලා මේ හාමුදුරුවරු නයා අරගෙන යනවා විසි කරන්න. අපි මේ කියපු මේ හාමුදුරුවෝ දැක්කා නයා ගෙනයනවා. මොකද මේ කියලා ඇහුවහම, 'අපි මේ නයා විසිකරන්න ගෙනියනවා' කිව්වා. එතකොට මේ හාමුදුරුවන්ට හිතුනා මෙන්න දිවි නසාගන්න හොඳ ලේසි ක්‍රමයක් කියලා හිතලා, කෝ දෙන්නකො මම ඒක කරන්නම් කියලා අර කුඩය අරගෙන ගියා. ඇතට ගෙනිහිල්ලා බිම ඉඳගෙන අර කුඩෙ ඇරලා මේ නයාට කියලා දුෂ්ට

කරවාගන්න උත්සාහ කළා. නමුත් නයා දුෂ්ට කරන්නෙ නෑ. අතත් කුඩෙ ඇතුළට දලා එහෙ මෙහෙ කළා ඒත් නෑ උෟ දුෂ්ට කරන්නෙ. පස්සෙ ඇඟිල්ලත් කටේ දුම්මා නයාගෙ. ඒත් නෑ දුෂ්ට කරන්නෙ. ඉතින් මේ හාමුදුරුවො හිතුවා මේ ගැරඬියෙක් තමයි කියලා. පැත්තකට විසි කරලා දලා විහාරෙට ආවා. අර හාමුදුරුවරු අහනවා ‘කොහොමද ඇවැත්නි, නයා විසි කළාද?’ ‘ඒ නයෙක් නෙමෙයි ගැරඬියෙක්’ ‘මොකද ඇවැත්නි එහෙම කියන්නෙ?’ ‘මම දුෂ්ට කරවාගන්න උත්සාහ කළා දිවි නසාගන්න හිතාගෙන, නමුත් දුෂ්ට කළේ නෑ’ කිව්වා. මේ හාමුදුරුවන්ටත් ඉතින් කට උත්තර නෑ, ඒ හාමුදුරුවොත් නිශ්ශබ්ද වුණා. මොකද මේ කියලා, කල්පනාවේ වැටුණා.

මන්න තව දවසක් හාමුදුරුවන්ගෙ හිස බාන්න කරනවැරුමියෙක් - දූන් මේ කාලෙ හැටියට කියනවානම් බාබර් කෙනෙක් ආවා. ඇවිල්ලා - දළි පිහි කීපයක් අරගෙන ඇවිල්ලා එක දළි පිහියක් බිම තියලා අනිත් දළි පිහියෙන් සංඝයාවහන්සේලාගේ හිස, රැවුල් බානවා. මේ අතරේ අර හාමුදුරුවෝ මේ දළි පිහිය දූකලා කල්පනා කරනවා, මන්න මට දිවි නසාගන්න තවත් ක්‍රමයක් කියලා ඒ දළි පිහිය අරගෙන ගිහිල්ලා ගහකට බෙල්ල හේත්තු කරගෙන දළි පිහිය බෙල්ලට තිබ්බා. තියෙනවත් එක්කම මේ හාමුදුරුවන්ට එක පාරටම - දූන් සාමාන්‍යයෙන් මරණ මොහොතකදී අර වික්‍රපටියක් වගේ තමන්ගේ ජීවිතය පෙනෙන අවස්ථාවක් තිබෙනවා. ඒ වගේ මේ දූන් ඉතින් ජීවිතය අතහරින්නයි සූදනම. මේ දළි පිහිය උගුරු දණ්ඩට තියෙනවාත් එක්කම මේ හාමුදුරුවන්ට එක පාරටම ආවර්ජනා වශයෙන් මතක් වුණා උපසම්පද වුණ දවසේ ඉඳලාම ඉතාමත්ම නිර්මල ශීලයක්, පිරිසිදු ශීලයක් රැක්ක බව. හරියට හඳ මඬල වගේ නිර්මල ශීලයක් මං රැකලා තියෙනවා නේද කියලා ඒ අදහස එක පාරටම ආවා. ඒ එක්කම විශාල ප්‍රීතියක් ශරීරය පුරාම විහිදිලා ගියා. මේ කියන්නේ ඒ ප්‍රීතිය තුළින් එක්තරා සමාධියක්. ඒකට කියනවා සීලානුස්සති කියලා. මේ හාමුදුරුවෝ දන්නෙම නෑතුව මේ කෙරුනේ මොකක්ද, සීලානුස්සති වශයෙන් ඒකත් භාවනා කරමස්ථානයක් මේ පින්වතුන් දන්නවා.

එතකොට සීලානුස්සති වශයෙන් සීලය ගැන හිතලා ආවර්ජනාව තුළින් ශරීරය පුරා ප්‍රීතියක් විහිදිලා හිත තැන්පත් වුණා. ඊළඟට මෙබඳු අවස්ථාවක විදර්ශනාවට යොමුකරන්නෙ කොහොමද, අර දූඩිව යන ප්‍රීතිය - ඒකද සංසිදුවාගෙන, ඒක යොමුකරනවා ඊළඟට

ඥානය ඔස්සේ, විදර්ශනා ඥානයට. ඒ විදියට මේ භාමුදුරුවෝ ඉතාම සුලු වේලාවකින්, ඉතාම ක්ෂණිකවින් අර ප්‍රීතිය යටපත් කරගෙන විදර්ශනා ඥාන මතුකරගෙන උතුම්වූ අරහත්ඵලය සාක්ෂාත් කරගත්තා.

එතකොට දැන් මේ ගිහි වෙන්න හිතාගෙන, සිවුරු හරින්න හිතාගෙන හිටපු භාමුදුරු කෙනෙකුයි අර දැළි පිහිය අරගෙන ගියෙ. දැළි පිහිය අරගෙන ආපහු එන්නෙ රහතත්වහන්සේ කෙනෙක්. මේක දන්නෙ නෑ අර සංඝයාවහන්සේලා. සංඝයාවහන්සේලා අහනවා ‘කොහෙද ඇවැත්නි ගියෙ?’ ‘මම දිවි නසාගන්න හිතාගෙන, දැළි පිහියෙන් බෙල්ල කපාගන්න හිතාගෙන ගියා’යි කිව්වා. ‘කෝ ඉතින් මැරුනෙ නැද්ද?’ ‘දැන්නම් ඉතින් මං දිවි නසාගන්න බැරි තත්ත්වයකටයි පත්වෙලා ඉන්නෙ’ එක්තරා ඇඟවීමක් කලේ, දිවි නසාගන්න හිත් නොදෙන තත්ත්වයකට මං දැන් පත්වෙලා ඉන්නවා. මොකක්ද සිද්ධවුණේ? ‘මම බෙල්ල කපාගන්න කියලා දැළි පිහිය අරගෙන ගියාට මොකද අන්තිමට කෙරුණේ ඥානය නමැති දැළි පිහියෙන් සියලුම කෙලෙස් කපා දැමීමා’ කියලා ප්‍රකාශ කරනවා. අර සංඝයාවහන්සේලා මේක අහලා හිතනවා මේ භාමුදුරුවෝ අධිමානය නිසා බොරුවක් කියනවා. එහෙම නැත්නම් තනිකර බොරුවක් වෙන්නත් ඇතෙයි කියලා ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට පැමිණිලි කළා මෙන්න මෙහෙම වචනයක් මේ භාමුදුරුවෝ කියනවා කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘මහණෙනි, ක්ෂීණාශ්‍රවයත්වහන්සේලා, රහතත්වහන්සේලා දිවි නසා ගන්නේ නෑහැ. ඒක ධර්මතාවක් කියලා එක්තරා විදියට අර භාමුදුරුවෝ කියාපු වචනය තහවුරු කරන විදියේ ප්‍රකාශයක් කළා. එතකොට සංඝයාවහන්සේලා අහනවා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එහෙමනම් මේ තරම් මේ රහත් වෙන්න ශක්තියක් තියෙන කෙනෙක් ඇයි මේ ගිහි වෙන්න හිතුවෙ? ඇයි සිවුරු අරින්න හිතුවෙ?’ ඊළඟට ප්‍රශ්න තුනක්ම අහනවා ‘ඒ වගේම රහත් වුණානම් ඒ රහත් වෙන්න උපකාර වුණ කුසල කර්මය මොකක්ද?’ තුන්වෙනුව අහනවා ‘අර කලින් අවස්ථාවේදී අර නයා දෂ්ට නොකලේ මොකද? සර්පයා දෂ්ට නොකලේ මොකද?’

මන්න ඔය ප්‍රශ්න තුනෙන් මුලටම බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දුන්නේ අර අවසාන ප්‍රශ්නයට. සර්පයා දෂ්ට නොකිරීමට හේතුව. ඒකට හේතු වශයෙන් දැක්වුවේ අර ඒ කියාපු නයා, මේ භාමුදුරුවන්ගේ තුන් වෙනි ආත්මයේදී දසයෙක්. මෙහෙකරුවෙක්. ඒක නිසා තමන්ගේ ස්වාමියාට දෂ්ට කරන්න හිතුවෙ නෑ. එබඳු දේවල් ඔය

බල්ලන්ගේ බළලුන්ගේ හැසිරීම්වලින් මේ පින්වතුන්ටත් සමහරවිට තේරෙනවා ඇති. සමහරවිට ඒ තමන්ගේ ශ්‍රේණි හිතවතුන්ව සිටි අය පිළිබඳව විශේෂ හැසිරීම් තියෙනවා තිරිසන් සතාට එක්තරා සංඥාවක් මගින්, ඒ විදියේ දෙයක්. එතකොට මේක අනුව පසුකාලෙක මේ හාමුදුරුවෝ ශාසනයේ හැඳින්වුනේ සප්පදසක හාමුදුරුවෝ කියලා. සර්පයා දසයා හැටියට ඉන්න හාමුදුරුවෝ කියලා. සප්පදසක කියන නාමයෙන් මේ හාමුදුරුවන් හැඳින්වෙන්න පටන්ගත්තා. එතකොට එතනින් නැවතුනේ නෑ, බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊළඟට අතින් ප්‍රශ්න දෙකටත් පිළිතුරු දෙනවා. ඒ කියන්නේ මේ තරම් මේ රහත් වෙන්න සම්පත්තිය තියෙද්දී ඇයි ගිහි වෙන්න හිතුවේ? සිවුරු අරින්න හිතුවේ? අතින් එක රහත් වුණානම් රහත් වෙන්න උපකාර වුණ පින් මොකක්ද?

ඒකට හේතු වශයෙන් කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී එක සිද්ධියක් දක්වනවා. එක්තරා හාමුදුරු කෙනෙක්, මේ හාමුදුරුවෝ නෙවෙයි වෙන එක්තරා හාමුදුරු කෙනෙක් - ඒ කියන්නේ එතන ධර්මය අහලා පැවිදි වුණ නමුත් ඒ හාමුදුරුවන්ට පැවිදි වෙලා, උපසම්පද වෙලා නොබෝ කලකින්ම වගේ ගිහි වෙන්න හිතනා. සිවුරු අරින්න හිතනා. නමුත් එක පාරට ඒක කරන්නෙ නැතුව තමන්ගේ මිත්‍ර හාමුදුරු කෙනෙකුට, යහළු හාමුදුරු කෙනෙකුට කිව්වා මට මෙන්න මෙහෙම අදහසක් ආවයි කියලා. අර ඒ මිත්‍ර හාමුදුරුවෝ නොයෙකුත් කාරණා කියලා, ගිහි බවේ දෙස් කියලා අර හාමුදුරුවන්ගේ ගිහි වීමේ අදහස ඉවත් කළා. ඔන්න ඉතින් දැන් හිත හදගත්තා මේ හාමුදුරුවෝ. නමුත් අර සිවුරු අරින්න හිතන දවස් ටිකේදී මේ හාමුදුරුවෝ තමන්ගේ පිරිකරගැන සැලකිල්ලක් කළේ නෑ. ඒක නිසා අර මලකඩ කාලා කිලිටි වෙලා තියෙන පිරිකර ටික අරගෙන ගියා පොඩි පහේ දිය කඩිත්තක් ළඟට සුද්ධ කරන්න. එතකොට අර දැළි පිහියා එහෙම සුද්ධ කරන අතරේ එතන හිටියා අර තමන්ට උපකාර වුණ, අවවාදයෙන් උපකාර වුණ හාමුදුරුවෝ. ඒ හාමුදුරුවන්ට කියනවා 'ඇවැත්නි මම මේ ගිහි වෙන්න හිතාපු අවස්ථාවල සිවුරු අරින්න හිතාපු කාලයේදී මම හිතාගෙන හිටියෙ එහෙම සිවුරු ඇරලා යනකොට මේ පිරිකර ටික ඔබවහන්සේට දෙන්නයි' කියලා. ඔන්න එතකොට අර හාමුදුරුවන්ට ලොකු ලෝභයක් ඇති වුණා. අර හිත එහෙම පිටින්ම වෙනස් වෙලා 'මට මේ හාමුදුරුවෝ සිවුරු ඇරියත් එකයි. හිටියත් එකයි. මම මේ පිරිකර ටිකගන්න ඕන' කියලා ඊළඟට පටන්ගත්තා ගිහි බවේ ආනිශංස, පැවිද්දෙහි දෙස්, ඕවා ප්‍රකාශ කරන්න. ඒ කියන්නේ සිවුරු අරවන්න උත්සාහකරවනවා.

'මොකක්ද ඇවැත්නි අපේ මේ ජීවිතයේ ඇති වැඩේ? මේ ගෙන් ගෙට පිඬු සිඟා වඩිමින් මේ ජීවිතය ගතකරන වෙලේ ගෙදර දෙරවල් වල හිටියානම් අපට අමුදරුවන් එක්ක අල්ලාප සල්ලාප කථාවේ කදිමට යෙදිලා ඉන්න තිබුණා' කියලා ඔය විදියට නොයෙකුත් කථා මාර්ග වලින් අර භාමුදුරුවන්ට ආයෙත් අර ගිහි වීමේ, සිවුරු ඇරීමේ අදහස ඇති කළා. නමුත් ඒ භාමුදුරුවෝත් කල්පනාවේ වැටුනා ඇයි මේ මට කලින් මෙහෙම කියාපු භාමුදුරුවෝ දැන් මාව නැවත ගිහි කරන්න උත්සාහ කරන්නේ? ඔන්න හිතුවා, මේ සමහරවිට මගේ මේ පිරිකර වලට තියෙන ලෝභයෙන් වෙන්න ඇති කියලා හිතාගෙන ඒ භාමුදුරුවෝම තනිවම උත්සාහ කරලා අර ගිහි වීමේ සිත ඉවත් කරලා පැවිදි බවේම හිටියා. ඔකයි අතීත ප්‍රවෘත්තිය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කල.

එතකොට මෙතන දැන් අඳුනගන්න තියෙන්නෙ අන්න අර පළමුවෙන් තමන්ගෙ යාලුවාට, මිත්‍ර භාමුදුරුවන්ට උපකාර කළ, පසුව පිරිකර වලට ලෝභ කමින් ගිහි වීමේ ආනිශංස ප්‍රකාශ කළ භාමුදුරුවෝ කවුද? මෙන්න මේ සප්පදසක භාමුදුරුවෝ. මෙතන දැන් මේ තුළින් අපට ජේතවා අර කර්මවක්‍රය ක්‍රියා කරන ආකාරය. බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ආකාරයට ප්‍රකාශ කළා. ඒ වගේම මීට අමතරව ඇති කාරණය තමයි අර තරම් ඉක්මනින් රහත් වීමට හේතු වුණ - මේ අහන්නේ බෙල්ලේ දෑළි පිහිය තියාගෙන ඒ තරම් සුලු වේලාවකදී කොහොමද රහත් වුණෝ? බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඒකට හේතුව විසි දහසක් අවුරුදු මහණ දම් පුරලා තියෙනවා මේ සප්පදසක භාමුදුරුවෝ කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ. කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ මනුෂ්‍යයින්ගේ ආයුෂ බොහොම දීර්ඝයි. එතකොට ඒ මහණ දම් පිරීම නිසා තමයි මේ ජීවිතයේදී රහත් වෙන්නට ලැබුනේ. නමුත් මෙතන තිබෙන පුදුම ධර්මතාව - මෙතන තියෙන්නෙ කර්මවක්‍රයත්, ධර්ම වක්‍රයත් අතර මහාපටලවිල්ලක්. එහෙම නැත්නම් කර්මවක්‍රයේත්, ධර්ම වක්‍රයේත් සියුම් ක්‍රියාකාරීත්වයක් මේ කථාන්තරය තුළින් ජේතවා. අර යම් දෑළි පිහියකට ලෝභ කමකින් කෙනෙක් ගිහි කරන්න උත්සාහ කළානම් ඒ දෑළි පිහියම කරකැවිලා ඇවිල්ලා මේ භාමුදුරුවන්ගේ බෙල්ලට යොමු වුණා දිවි නසාගැනීමේ හිතකුත් එක්ක. නමුත් මේ භාමුදුරුවෝ වීර්යවත්තව, අන්න එතනයි වැදගත්කම තියෙන්නෙ - වීර්යවත්තව තමන් මහණ දම් පිරීම, හොඳට සීලය රැකීම ගැන ආවර්ජනා කරලා, විදර්ශනා වඩලා අර විදියටම අරහත්වය ලබාගත්තා.

ඊළඟට අර සංඝයාවහන්සේලා කොහොමද මේ තරම් ඉක්මනින් රහත් වුණේ කියලා අහනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, අරඹන ලද වීර්යය ඇති කෙනෙකුට - අරඹන ලද වීර්යය ඇති හික්කුවකට පයක් ඔසවලා පය බිම තැබීමේදී ඒ පාදය බිම ස්පර්ශ කරන්නත් කලින්ම පවා රහත් වෙන්න පුලුවන්කම තියෙනවා. ඒ තරම් ශීඝ්‍රයි මේ හිතේ ක්‍රියාකාරීත්වය. ඒ වගේම මේ ධර්මයේ අර සන්ධිධික, අකාලික ආදීගුණ නිසා ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් මේ මාර්ගඵල ප්‍රතිවේද කරන්න පුලුවනි. නමුත් ඒ අරඹන ලද වීර්යය ඇති පුද්ගලයාට ඒ තරම් ඉක්මනින් මේක කරන්න පුලුවන් වුණත් කුසිතයාට, අලසයාට අවුරුදු සියක් ජීවත් වුණත් ඒක කරන්න බෑ කියලා ප්‍රකාශ කරලා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර අපි කලින් මාතෘකා හැටියට තැබුව ඒ ගාථා ධර්මය වදලේ.

යොව වසසසතං ජීවෙ - කුසිතො හින වීර්යො
එකාහං ජීවිතං සෙය්යො - විරියමාරහතො දඤාං

යම් කෙනෙක් කුසිතව, අලසව, වීර්යය අඩුව අවුරුදු සියක් ජීවත්වෙයිද, ඊට වඩා වටිනවා අරඹන ලද වීර්යය ඇති පුද්ගලයාගේ එක දවසක ජීවිතය කියන එකයි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ ආදර්ශ අවවාද ගාථාව. එතකොට මේ ගාථාවත්, කථාවත් අපට බොහොම ආදර්ශ ගන්න හේතුවෙන දේවල්. මේ හාමුදුරුවන්, මේ සප්පදසක හාමුදුරුවන් ඇත්ත වශයෙන් දිවි නසාගන්නයි හිතුවේ. නමුත් මෙතන අපි කල්පනා කරලා බලන්න ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ වීර්යය ගැන. මේ සප්පදසක හාමුදුරුවෝ කොහොමද වීර්යය වැඩුවයි කියලා කියන්නේ. ඇත්ත වශයෙන් මේ සප්පදසක හාමුදුරුවන්ට මේ සිවුරු ඇරීමේ සිත එනවත් එක්කම ඒක කරන්න පුලුවන්කම තිබුණා. නමුත් ඒ වෙනුවට හිතුවා නැවත ගිහි වීමට වඩා හොඳයි මරණය කියලා. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ ශාසනයේ යම්කිසි පැවිද්දෙක් සිවුරු අරිනවානම් ඒකට ශාසනික ව්‍යවහාරයේ හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ මරණය කියලා. සංඝයාවහන්සේ කෙනෙක් සිවුරු ඇරියා කියන එක ශාසනික ව්‍යවහාරයෙන් කියන්නේ මැරුණයි කියන එකයි. ඒ තරම් ඒ ශාසනික ගුණධර්ම වල පිරිහීම ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඒක හිතට වැදුණු නිසාත් වෙන්න පුලුවනි, ඒ වගේම අතීත කර්මය, අතීත පුණ්‍යශක්තියේ ඒ බලය නිසා වෙන්නත්

පුලුවනි. මේ හාමුදුරුවෝත් කල්පනා කළා මීට වඩා හොඳයි මට දිවි නසාගැනීම කියලා.

නමුත් මේ අනුව කිසිම කෙනෙක් හිතන්න නරකයි ඔන්න නිවන් දැකීමට හොඳම මාර්ගය කියලා සියදිවි හානි කරගන්න එක. ඒක මේ කථාව වැරදියට තේරුම් ගත්තා වෙනවා. මෙතන තියෙනවා මහාගැඹුරු කාරණයක්. මෙතන මේ වීර්යය වැඩීම පිළිබඳ අදහස ගැන හිතලා බලනකොට අර සීලානුස්සති වශයෙන් ඒ හාමුදුරුවෝ ආවර්ජනා කළ මොහොතේ ඉඳලා, එතන ඉඳලා යන ඒ විදර්ශනා පරම්පරාව එහෙම පිටින්ම වීර්යයෙනුයි කෙරුණේ. දැඩි වීර්යයකිනුයි. ඒ කියන්නේ මෙතෙහි කිරීමක්. දැඩි මෙතෙහි කිරීමක් තුළිනුයි, ගැඹුරු විදර්ශනා ඥාන මතුවෙන ආකාරයට මෙතෙහි කිරීමක් තුළිනුයි අර ස්වාමීන්වහන්සේ රහත් වුණේ. එතන ඉඳලාම සම්පූර්ණ වීර්යය. අර සිත පසුබැස්සෙන නැහැ.

ඊළඟට ඒ වගේම අර සියදිවි හානි කරගැනීම කියන එක ගැන හොඳට කල්පනා කරලා බලනකොට සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයේ මේ සියදිවි හානි කරගැනීම වලට කෙනෙක් පෙලඹෙන්නේ මානසික සට්ටනයක් තුළින්. දැන් මේ හාමුදුරුවන්ටත් ඒ වගේ මානසික සට්ටනයක් තිබුණා. මේ මානසික සට්ටනය හමුවේ බොහෝ දෙනා කරන්නේ ද්වේෂයේ හැටියට මේ ජීවිත නැතිකරගන්නවා. නමුත් ප්‍රශ්නය විසඳන්නේ නෑ. මොකද ඒකට හේතුව කෙනෙක් එහෙම සියදිවි හානි කරගන්නේ තමන් බලාපොරොත්තු වුණ දෙයක්, එහෙම නැත්නම් බලාපොරොත්තු වුණ කෙනෙක් නොලැබෙණ නිසායි. දිවි හානි කරගන්න මොහොතේ මේ තැනැත්තා තුළ තියෙන්නේ ආත්ම ද්වේෂයක්. තමා ගැන තියෙන එක්තරා ද්වේෂයකින් තමයි බෙල්ල කපාගන්නේ, එහෙම නැත්නම් ගඟට, මුහුදට පනින්නේ. ඔය විදියට දේවල් කරන්නේ. ඒක නිසා ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රශ්නය විසඳන්නේ නෑ ඒකෙන්. ප්‍රශ්නය විසඳන්නේ නෑ. මොකද තණ්හාව තියෙන නිසා. තණ්හාව අනුසය ධර්මයක් වශයෙන්, කෙලේසයක් වශයෙන් රැකගෙන තිබෙනවාක් ප්‍රශ්නයකින් මිදෙන්න බෑ සියදිවි හානි කරගැනීමෙන්. දැන් මේ කාලේ සමහරවිට එක්කෝ සියදිවි හානි කරගැනීම එහෙම නැත්නම් මත්පැන්. ඔය දෙකෙනුයි ප්‍රශ්නයක් විසඳගන්න බලන්නේ. එක්කෝ සිහි විකල් කරගන්නවා. ඒ ප්‍රශ්නයෙන් පලා යන්න උත්සාහ කරනවා. එහෙම නැත්නම් ජීවිතයෙන් පලා යන්න උත්සාහ කරනවා.

මේ ජීවිතයෙන් පලා යන්න උත්සාහ කළාට මොකද සංසාර ස්වභාවය - කෙලෙස් නැතිකරනතාක් අවිද්‍යාව, තණ්හාව නැතිකරනතාක් ඒවා කපලා හරිනතාක් - කෙනෙක් නැවත නැවත සංසාරයේ උපදිනවා. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ ධම්ම පද ගාථාවකින්ම පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා,

‘යථාපි මූලෙ අනුපඤ්චෙ දළො
ඡනොපි රුකො පුනරෙව රුහති
එවමපි තණ්හානුසයෙ අනුභතෙ
උප්පස්සති දුක්ඛමිදං පුනස්සුතං’

කියලා. යම්සේ ගසක් මුළු සිඳින ලද්දේ වී නමුත් මුළු උපද්‍රවයක් නොවී තිබෙනතාක් එය කපා දමන ලද්දේ වී නමුත් නැවත නැවත වැඩෙයිද, ඒ කියන්නේ මුලින් ඉගිල්ලුවේ නැත්නම් ඒ ගහ කැපුවත් නැවත නැවත වැඩෙනවා. අන්න ඒ වගේම තණ්හාවෙහි යට තට්ටුව, අනුසය වශයෙන් තිබෙන ඒ සියුම් ක්ලේශ ඉවත් නොකරනතාක් මෙන් මේ සංසාර දුක්ඛය නැවත නැවත හටගන්නවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඒ ධර්මතාව අනුව සියදිවි හානි කරගැනීම විසඳුම නොවේ. නමුත් මෙතන එක්තරා ගැඹුරු කාරණයක් තිබෙනවා. මේ සිය දිවි හානි කරගන්නා මොහොතේ මේ මානසික සට්ටනය තුළින් යම්කිසි කෙනෙක් ආත්ම සංඥාව, මමය, මාගේය කියන එක මතුකරගත්තොත් ඔන්න මාරයාට පරදිනවා.

ඒ වෙනුවට කළ යුත්තේ මොකක්ද? මේ තමා තුළ ඇතිවෙන මානසික සට්ටනයේ යථා තත්ත්වය සියුම් මෙනෙහි කිරීම තුළින්, මේ මෙනෙහි තිබෙන්නේ එක්තරා මේ මේ විදියේ සිතිවිලි පරම්පරාවක්ය, මේකට හේතු වුණු දේවල් මේවායි කියලා ඒ විදියට විග්‍රහ කරලා, මෙනෙහි කිරීම තුළින්, නුවණින් මෙනෙහි කිරීම තුළින් මෙනෙහි මේ අනාත්ම සංඥාව මතුකරගන්නවා. අනාත්ම සංඥාව කියලා කියන්නේ කිසිම දෙයක් තමන්ගේ වසයෙහි පවත්වගන්නට බෑ. මරණයෙන් හෝ වෙන්වෙන්න සිද්ධවෙනවා. දැන් සමහර කෙනෙක් ඔය යම් යම් අය ගැන හිතලා ඒ අය නොලැබුණොත් දිවි නසාගන්නවා කියලා හිතනවා. නමුත් හැමදම සදකාලිකව ඒ අයත් එක්ක ඉන්න බෑ. ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. ඒක නිසා කිසිවක් තමාගේ වසයෙහි පවත්වගන්න බැරියයි කියන ඒ ගැඹුරු වැටහීම, ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය අර සට්ටනය තුළින් කෙනෙකුට මතුකරගන්න පුළුවන් - වෙස්වලාගත් ආශීර්වාදයක් වගේ. දැන් සාමාන්‍ය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සමාජයේ තියෙන කියමනක් තමයි 'පැමිණි දුක් පැණි රසයි' කියලා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් කියන්න තියෙන්නේ පැමිණි දුක් පැණි රස විතරක් නෙවෙයි පැමිණි දුක් නිවන් රස කරගන්නත් ඉඩ තියෙනවා. එහෙම නිවන් රස කරගත්තු අය ගැන මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙනවා පටාචාරා, කිසාගෝතමී ආදී ඒ ශ්‍රාවිකාවන් ඒ පැමිණි දුක් වලින් නිවන් රස මතුකරගන්නා.

දැන් මෙතනත් මේ සප්පදසක භාමුදුරුවෝ අර තමන්ට ඇතිවුණ මානසික සට්ටනය තුළින් ඥානවන්තව යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන නුවණින් මෙතෙහි කිරීම තුළින් උතුම්වූ නිර්වාණ ධර්මය සාක්ෂාත් කරගන්නා. මේ සප්පදසක භාමුදුරුවන්ගේ වගේම තවත් කෙටියෙන් අපට සඳහන් කරන්න පුළුවන් - මේකට සමාන දෙයක් නිසා. එක්තරා මෙහෙණින්වහන්සේ කෙනෙකුත් මේ විදියේ දෙයක් කරපු එකක් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. එක්තරා මෙහෙණින්වහන්සේ කෙනෙකුට ඒ කෙලෙස් වල පීඩාව වැඩි නිසා ඒත් ඔය විදියටම හිතලා, කල්පනා කලා මට ගිහි වෙනවාට වැඩිය හොඳයි ගෙල වැළ ලාගන්න එක කියලා කැලේකට ගිහිල්ලා ගහක් උඩට නැගලා වැළකින් තොණ්ඩුවක් හදලා බෙල්ලට දන්න හදනකොටම හිත කෙලෙස් වලින් මිදිලා රහත් වුණා. ඔන්න ඔය විදියේ කථාන්දර - මේ කෙනෙකුට අත්හද බලන්න කියන විදියේ කථාන්දර නෙවෙයි. නමුත් මේක තුළ තියෙන ධර්මතාව තේරුම්ගන්න ඕන.

මේ ධර්මය, නිර්වාණ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීම කුසීතයාටනම් අවුරුදු සියක් ඉඳලාත් බෑ. අරඹන ලද වීර්යය ඇති ඥානවන්තයින් - ප්‍රඥාවන්තව මේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වඩන පුද්ගලයාට මේක ඉතාම සුලු මොහොතකින් - අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට පයක් ඔසවලා, පය බිම තැබීමට කලින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීමට පුළුවන්. මොකද ඒකට හේතුව මේ සිතේ පැවැත්ම ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ කියලා තියෙනවා කිසිම උපමාවක් මේකට දෙන්න බෑ කියලා. දැන් මේ කාලෙතම සමහරවිට ඔය පරිගණක යන්ත්‍ර ආදී උපමා සමහර කෙනෙක් දක්වනවා. ඒ එක උපමාවක්වත් කිට්ටු කරන්න බැරි තරම් ශීඝ්‍රයෙන් සිත පෙරළෙනවා 'ලහුපරිවතන' කියලා කියනවා. අන්න ඒක නිසා ඒ තරම් ශීඝ්‍ර හිතක්. නමුත් මේක නරකට යොමු වුණත් එහෙමයි. හොඳට යොමුකරගත්තොත් නිර්වාණ ධර්මය තමාට ඉතාම ඉක්මනින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන්.

මන්න ඔය විදියේ වටිනා කථාවක් මේ තුළ තියෙනවා. ඒ වගේම අර හිත පෙරලන ආකාරය ගැන හිතාගන්න ඕන. අර හාමුදුරුවන්ට ලෝභ හිත ඇතිවුණු ආකාරය ඉතාම ශීඝ්‍රයි. එබඳු අවස්ථා වලින් තමන්ගේ සිත ආරක්‍ෂා කරගන්නත් මේ කථාන්තරය ආශ්‍රයෙන් උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. සමහරවිට ඉතාම සුළු මොහොතක ඇති කරගන්න ඒ ක්ලේෂය ඉතාමත්ම ඇතට යනවා. අර දැළි පිහිය තමන්ගේ බෙල්ලට එල්ල වුණේ අර ලෝභ සිත නිසා. පැවිද්ද ගැන කළකිරුණේ, අර තරම් හේතු සම්පත්තියක් ඇතිවත් ගිහි වෙන්න හිතුවේ මොකද? තව කෙනෙකුට එබඳු සිතීවිලි පරම්පරාවක් ඇති කළ නිසයි. එයින් ජේතවා කර්මයත් විපාකයත් අතර සම්බන්ධතාව. 'කල කළ දේ පල පල දේ' මන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ.

ඊළඟට අපි හිතලා බලමු දැළි පිහිය ගැන. දැළි පිහියෙහුත් අපට ඉගෙනගන්න හුඟක් දේවල් තිබෙනවා. මේ දැළි පිහිය කියන එක බොහෝ දුරට - දැන් ඇත්තට බොහෝ දුරට ඒක ව්‍යවහාරය අඩුයි සංඝයාවහන්සේලා අතර පවා. නමුත් මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති දැළි පිහිය පාවිච්චි කරන ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා. ඒ කියන්නේ දැළි පිහිය අල්ලගන්න ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා. දැන් හිස රැවුල් බානකොට දැළි පිහිය අල්ලගන්නේ එක්තරා සියුම් ආකාරයකට හරියට වීසි කරන්න ලැස්ති වෙලා වගේ තමන්ගේ අත බොහොම පහසුවෙන් එහාට මෙහාට නවන්න පුළුවන් ආකාරයට මැණික් කටුව ළඟින්. ඒ විදියටයි දැළි පිහිය අල්ලගන්නේ හිස රැවුල් බානකොට. නමුත් යම්කිසි කෙනෙක් දිවි නසාගන්න හදනවානම් මේ දැළි පිහිය අල්ලගන්නේ කොහොමද? ඒක අමෝරාගන්නවා. දැඩිව අල්ලගන්නවා. මන්න ඔය කියාපු අදහස් දෙකට ගැලපෙන වචන දෙකක් සමාජයේ භාවිත වෙනවා. ඒ වගේම ශාසනයේත් භාවිතා වෙන වචන දෙකක් තිබෙනවා. අර සියුම්ව අල්ලාගැනීමට කියනවා සම්මර්ශනය කියලා. දැඩිව අල්ලාගැනීමට, අමෝරාගැනීමට කියනවා පරාමර්ශනය කියලා. වචනේ ටිකක් බරපතල වුණත් ඒක තුළ ගැඹුරු අදහස් කීපයක් තිබෙන නිසා අපි මේ අවස්ථාවේ සඳහන් කළේ. සම්මර්ශනය කියලා කියන එක්තරා සියුම්ව පිරිමැදීමක් වගේ දෙයක්. ඒක අර දැළි පිහිය ආශ්‍රයෙන් හිතාගන්නහම ඇති.

මන්න ඔය වගේ තත්ත්වයක් තිබෙනවා ඒ මානසික සට්ටනය තුළත්. මානසික සට්ටනය කියලා කියන්නේ හිතේ ගැටුම්. හිතේ ගැටුම්

අන්දකින්නෙ නැති කෙනෙක් මෙතැන ඉන්නවයි කියලා අපට හිතාගන්න බෑ. නොයෙකුත් ආකාරයේ ගැටුම් එන්න පුළුවන්. බලාපොරොත්තු කඩවීම්, බලාපොරොත්තු නැති දේවල් සිදුවීම්. කොටින්ම කියනවානම් අෂ්ඨ ලෝක ධර්ම. ඕවාට මුහුණ දීම අවස්ථාවේදී ඇතිවන මානසික සට්ටන තිබෙනවා. අන්න එබඳු ඒ මානසික සට්ටනය අර කියාපු දෙයාකාරයටම උපකාර කරගන්න පුළුවන්. දැන් සප්පදසක භාමුදුරුවෝ මුලදි හිතාගෙන ගියෙ, ඒ දැලි පිහිය අල්ලගෙන ගියෙ - අමෝරාගෙනයි ගියෙ. නමුත් ඊළඟට මේක තුළින් කෙරුනේ මොකක්ද? මේ මානසික සට්ටනය වටහාගැනීමක් ඊළඟට සිදුවුණේ. ඒ විදියටම දැන් සම්මර්ශනය කියන වචනයේ ගැඹුරු අර්ථයක් තමයි පින්වත්නි මෙනෙහි කිරීම කියන එක. මෙනෙහි කිරීම කියලා කියන්නෙ දැන් තමාගේ හිතට එන දේවල්, මේක මේකයි, මේක වේදනාවක්, මේක හිතීවිල්ලක් පමණයි, මේක හීනයක් වගේ දෙයක්, එහෙම නැත්නම් මේ ආවේ සඤ්ඤාවක්, හැදිනීමක් ඔන්න ඔය විදියට ඒවායේ යථා තත්ත්වය තමන් හිතෙන් සලකාගැනීමයි මේ සම්මර්ශනය කියලා කියන්නේ.

ඒ තුළින් වෙන්නෙ මොකක්ද? තමන් ඒවා සමග කරම බැරැහින වලට පැටලෙන්නෙ නෑ ඒ හඳුනාගැනීම තුළින්. මොකද යම්කිසි මානසික සට්ටනයක්, සිත තුළ ඇතිවන ඒ කම්පන ආදිය පිළිබඳව අනවබෝධය, මුළාව නිසයි කෙනෙක් කෙලෙස්වලට පෙලඹෙන්නේ, දිවි නසාගන්න එහෙම පෙලඹෙන්නේ. යම්කිසි කෙනෙක් ඒ වෙනුවට අවබෝධය මතුකරගත්තොත්, මේවායේ ධර්ම තත්ත්වය මතුකරගත්තොත්, ආත්මය වෙනුවට අනාත්ම තත්ත්වය මතුකරගත්තොත්, මගේ වසයෙහි පවත්වගන්න ඕන කියන ඒ දැඩි තණ්හාව, අවිද්‍යාව වෙනුවට මේවා කෙනෙකුගේ වසයෙහි පවතින්නෙ නැති දේවල්, ඕනකම තිබුණත් මේවා පවත්වගන්න බෑ. එක්කො මරණයෙන් අතහරින්න වෙනවා. එහෙම නැත්නම් මරණයට කලින් අතහැරලා යන්න වෙන දේවල්. ඔය විදියේ අවබෝධයක් ඇති කරගත්තොත් ඒ තැනැත්තාට කෙලෙස් ධාරාවන්ට යටතොවී ඉන්න පුළුවන් වෙනවා. කොටින්ම කියනවානම් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය මතුවෙන ආකාරයට මෙනෙහි කිරීමයි සම්මර්ශනය කියලා කියන්නේ. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය තියුණු වෙන ආකාරයට මෙන්න මේ ඥාන දැලි පිහිය මැදීමයි සම්මර්ශනය කියලා කියන්නේ. පරාමර්ශනය කියලා කියන්නේ ආත්ම සඤ්ඤාව මතුකරගෙන ඒ විදියේ යම්කිසි මානසික කම්පනයක්,

සට්ටනයක් ඇතිවුණ අවස්ථාවේදී, මේක මට පමණක් වෙන දෙයක් කියලා ලොකු හිතේ පීඩාවක් ඇතිකරගෙන ඒවා පිළිබඳව මූලාවට පත්වෙලා අනවබෝධයෙන් සිය දිවි හානි කරගැනීම, මත්පැන්වලට යොමුවීම ආදී ඒ විදියේ ක්‍රියාකාරීත්වයකට පෙලඹීමේ ඒ දැඩිවගැනීම නිසා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙනවා.

එතකොට සම්මර්ශනය කියන වචනය ඔස්සේ මේ භාවනාවට හිත් යෙදීමයි මේ පින්වතුන් කරන්නේ. මේ භාවනාව කියන එක සංසයාවහන්සේලාට පමණක් සීමා වුණු දෙයක් නොවෙයි. කොටින්ම මේ පින්වතුන් දන්නවා ලාභය-අලාභය, කීර්තිය-අපකීර්තිය, නින්දාව-ප්‍රශංසාව, සැප-දුක් කියලා කියන මේ අන්ධ ලෝක ධර්මය තම තමන්ගේ ඵදිනෙදා ජීවිතයේ පැමිණෙන දේවල්. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා හැම කෙනෙකුටම මේවාට මුහුණ දෙන්න සිද්ධවෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඇතුළුව, මේ සංසාරේ ඉන්නතාක්. එතකොට මෙන්න මෙබඳු අවස්ථාවල මෙයින් එකක් ඉදිරිපත් වුණහම සමහර කෙනෙක් මේවායින්ම දිවි නසාගන්න පෙලඹෙනවා. එහෙම නෙවෙයි හිතන්න තියෙන්නේ, මේක මේ අටෙන් එකක් විතරයි. අරික්කාලක් විතරයි කියලා හිත සනසගන්නට ඕන. මේ කාටත් සිද්ධවුණු මේ ලෝක තත්ත්වයෙන් අරික්කාලක් විතරයි කියලා ඒක ගැන නුවණින් කල්පනා කරලා, මේකත් ඇතිවෙලා, පැවතීම, නැතිවෙලා යන ධර්මතාවක්. ඔන්න ඔය විදියේ අවබෝධය එන ආකාරයට ඵදිනෙදා ජීවිතය මෙතෙහි කරන්න පුරුදු වෙන පුද්ගලයා කිසිදුක අර විදියට සාහසිකව දිවි නසාගන්න කල්පනා කරන්නේ නෑ. දැන් අර භාමුදුරුවන්ටනම් අර අතීත බරපතල කර්මයක් මතු වුණ නිසයි. එබඳු අවස්ථාවක් ආවත් කල්පනා කරන්නට ඕන ධර්මානුකූලව. මේ හිතෙන්ම තමයි වීර්යය කියලා ගන්නේ. වීර්යය යෙදීම කියලා කියන්නේ එබඳු ඒ කෙලෙස් ධාරාවන් වලට යට නොවී, මතු වෙලා ඉන්න එකයි. දැන් ගඟක මුදක වැටුණහම පිහිනලා කොහොම හරි මේකෙන් එගොඩවෙන්න උත්සාහ කරගන්නා වගේ වීර්යය ශක්තියෙන් මේ ඥානය මතුකරගෙන මේවායේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. මෙබඳු කථාවල් වලින් අපි ගතයුතු ආදර්ශය ඒකයි, මේ වීර්යය මතුකරගැනීම කියලා.

ඊළඟට සම්මර්ශනය, අර දැලි පිහිය ගැන කිව්වා වගේ අපට ඉදිරිපත් වෙන අවස්ථා හැම එකක් තුළම තියෙනවා සංසාරයට නැඹුරු

වීමක්. සංසාරය වැඩෙන ආකාරයට ක්‍රියා කරන්නන් පුලුවන් ඉදිරිපත් වෙන නොයෙකුත් අරමුණු ඔස්සේ. නමුත් ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා අර සම්මර්ශනය කියලා කියාපු නුවණින් මෙනෙහි කිරීම තුළ තියෙනවා මේ සසර දුකින් එතෙර වීමේ මාර්ගය. අන්න ඒ විදියට දැන් හැම දෙයකම අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම ස්වභාවය මතුකරගත්තොත්, ඒ සඳහා වීර්යය යෙදුවොත්, එදිනෙද ජීවිතය තුළදීම ඒ අවබෝධයට ලඟාවන්න පුළුවන්. අතීතයේ උපාසක උපාසිකාවන්, සංඝයාවහන්සේලා පමණක් නොවෙයි බුද්ධ කාලයකින් මැනත් හොඳට තමන්ට අයත් පංචශීලය හෝ පොහොය අටසිල් හෝ ඒ යම්කිසි ශීලයක් ආරක්‍ෂා කරමින්, ඒ ශීලය මත පිහිටලා අර එදිනෙද ජීවිතයේදී ඒ ගොවිතැන් වඩුවැඩ ආදී ඒ කර්මාන්ත තුළදී පවා ඒ එන සිතිවිලි, ඒ සිතිවිලි පරම්පරාව, ඒ ඒ හැටියට මෙනෙහි කරලා ඒ ඒ තැන්වලම ලත් තැනම ලොප් කරන්නා වාගේ ඒවා තුළින් අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය අවබෝධ කරගැනීමට උත්සාහ කළ බව සඳහන් වෙනවා. එවැනි තැනැත්තන්ට තමන් බලාපොරොත්තු නැති අවස්ථාවක සමහරවිට හදිසියේම ධර්මතාව අනුවම අර සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියලා කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදය පවා කරගන්න පුලුවන් වෙනවා.

අන්න ඒක නිසා හැමදෙනෙක්ම මෙන්න මේ මනසිකාරය පැවැත්වීම ගැන උනන්දුවන අතර මෙතන මේ ප්‍රකාශ කළ කාරණා අනුව මේකට යොමු වෙන ධර්මතාවල් ගැන හිතන්න ඕන. දැන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ යම්කිසි කෙනෙක් යනවානම් සම්මාදිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි කියලා කියන මෙන්න මේ ආර්ය අශ්ටාංගික මාර්ගය අනුව තම තමන්ගේ සිතුවිලි පරම්පරාව - එදිනෙද ජීවිතය සකස් කරගෙන යන කෙනාට මේ මාර්ගය කෙලින් වෙලා එන්නෙ ඕනින ඔය ඔබ්බ විදර්ශනා ඥාන මතුවෙන අවස්ථාවේ. ඒ වගේම දැන් මේ සප්පදසක ස්වාමීන්වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රකාශ කළ කාරණා අනුව මේවායේ මේ කර්මඵල ඇති - මේ කර්මඵලය කරකැවෙන ආකාරය පිළිබඳ නිතර ගැඹුරු විශ්වාසයක් ඇති කරගන්න ඕනෙ. තමන්ට සිද්ධවෙන දේවල් මේවා සමාජයේ අතින් අය කරන දේවල් හැටියට නොවෙයි, ඉතාම සියුම් අන්දමින් මේ කර්මය ක්‍රියාත්මක වෙනවා බුදු කෙනෙකුට එහෙම නැත්නම් අහිඤ ලාභීන්ට පමණයි පෙනෙන්නේ. මහාආශ්චර්යවත්

දේවල්. අපි හිතන්නේ මේක මේ වෙන කෙනෙක් කලා කියලා. නමුත් මේවා යට තිබෙන්නෙ කර්ම වේගයක්.

අන්න ඒක නිසා ඒ වාගේ කර්ම වේගයක් මෙතන තිබෙන්නවා කියලා විශ්වාසය ඇති කරගත්තු කෙනා මේවා ගැන කලබල වියයුතු නෑ. මේවා තමන්ට ගෙවන්න වෙන දේවල්. ඒක නිසා ඒ වෙනුවට තවත් මේවා මුල් කරගෙන තවත් කර්ම රැස් කරගැනීම වෙනුවට කරන්න තියෙන්නේ මේ නුවණ, අවබෝධය, චිරයය යොදලා මේවායේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගෙන මේවා වෙස්වලාගත් ආශීර්වාද බවට පත්කරගන්න ඕන. මේ සංසාරයේ ඉගෙනගන්න තියෙන, එහෙම නැත්නම් මේ සංසාරයෙන් පාස්වෙන්නනම් ශ්‍රේණි තුනයි තියෙන්නේ. අස්සාද, ආදීනව, නිස්සරණ කියලා කියනවා ධර්මානුකූලව. අස්සාද කියලා කියන්නේ පංචකාම සම්පත්ති ආදියෙන් ඉඳුරන් පිනවීමයි. එතකොට ආස්වාද පංතිය හරියට හෝඩි පංතිය වගෙයි ඒකෙ තමයි වැඩි හරිය ඉන්නෙ. ඊළඟට මේ ආස්වාද විඳීමේදී බොහෝ දෙනාට ඒ වෙනුවෙන් නොයෙකුත් පාපකර්ම කරන්න සිද්ධවෙනවා ඒවා මේ පින්වතුන්ට පැහැදිලියි. දැන් පොහොසත් වෙන්න ඕනනම් ඉක්මනින් ඒකට කළයුතු රැකී රක්ෂාවල් මොනවද කියන එක ඥානවත්තයින්, විද්‍යාඥයින් හැටියට ගණන්ගන්න අය මේ කාලේ කියලා දෙනවා. අන්න එබඳු ඒ උපක්‍රම යොදගන්න අය කරන්නෙ මොකක්ද පව් සිද්ධ කරගන්නවා. ඒ පව් සිද්ධ කරගැනීම තුළින් අන්න එතකොට ආස්වාද පක්ෂයෙන් ඊළඟට දන්නෙම නැතුව ඒවායේ ආදීනව වශයෙන් විපාක විඳින්නත් සිද්ධවෙනවා. ඔන්න විපාක විඳින අවස්ථාවෙදී කෙනෙක් ඊළඟට ඒ පන්තියේදී කල්පනා කරනවා මේ සංසාරයනම් හොඳ තැනක් නෙමෙයි මෙතනින් ඉවත් වෙන්න ඕන කියලා. අන්න එබඳු අවස්ථාවල තමයි ඔය ජාතක කථා ආදී තැන්වල තියෙන්නෙ ඔය රජවරු පවා සමහරවිට ඒ රජකම් අතහැරලා ඒ සියලු සම්පත් අතහැර ගිහිල්ලා තවුස්දම් රකිනවා හිමාලය ආදී තැන්වල.

ඊළඟට මේ සංසාරයේ කෙලෙස්වල එහෙම ආදීනව තේරුම් ගත්තානම්, අපට ලැබෙණ ශාන්තිය තමයි, මේ දුර්ලභ ලාභය තමයි මෙන්න මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ ඥානවත්ත මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ලැබුවානම් මෙයින් මිදෙන්නට අවස්ථාව. ඒකට කියනවා නිස්සරණ කියලා. නිස්සරණ කියලා කියන්නේ මේ සංසාරයෙන් පිට පැනීමයි. සංසාරය කියන එක වට වළල්ලක් වගේ. සංසරණ-නිස්සරණ කියන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වචන දෙක ගත්තහම අපට තේරෙනවා සංසරණ කියලා කියන්නේ එක තැනම කරකැවෙන්නා වගේ වැඩක්. දැන් එකක් ඔය බල්ලෙක් දිහා බැලුවහම ජේනවා සමහරවිට වල්ගය අල්ලගන්න කරකැවෙනවා. එක තැනම කරකැවෙනවා. මෙතනත් එහෙමයි. ඔය පටිච්චසමුප්පාද කියලා කියන ඉතාමත්ම ගැඹුරු ධර්මයෙන් තේරුම්ගන්න තියෙන්නෙත් මේ එක තැනම කරකැවෙන ස්වභාවය. ඉතින් මේකෙන් ඇතිවෙන හතිය, මේකෙන් ඇතිවෙන ක්ලාන්ත ගතිය තමයි ඔය කෙලෙස් කියලා කියන්නේ. ඒ කෙලෙස්වලට නැඹුරු වෙලා ලෝකයා ඇදිලා යනවා ආශ්‍රව ධර්ම ආදිය නිසා එක තැනම කරකැවෙනවා.

මේකේ කවදාවත් වට වළල්ලෙන් පිට පනින්න ශක්තියක් ක්‍රමයක් පෙනෙන්නේ නෑ සාමාන්‍ය ලෝකයාට, අවිද්‍යාවයි තණ්හාවයි නිසා. නමුත් බුදු කෙනෙක් පහළ වෙලා ඒ ධර්මය ප්‍රකාශ කළ අවස්ථාවේදී අපට ටිකෙන් ටික තේරුම්ගන්න පුලුවන් වෙනවා - සමයක් දෘෂ්ටිය වශයෙන් - හරි අවබෝධය, මේ මුළු මහත් සංසාරයේ දුක් ස්වභාවය. මේක යට තණ්හාව ලැගගෙන සිටින බව. මේ තණ්හාව කියලා කියන නොතිවෙන පිපාසය සංසිඳවගත්ත දවසට එතනම සැනසීම බව, ඒ සැනසීම කියලා කියන නිවන ලැබීමේ මාර්ගය මෙන්න මේ අංග අටකින් යුත් මාර්ගය කියලා කියන මේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇති කරගත්තානම් අන්න එබඳු තැනැත්තාට පුලුවන් අර නිස්සරණ ශ්‍රේණියේ ඉදිරියට යන්න.

එතකොට නිස්සරණය කියලා කියන්නේ මෙන්න මේ වටවළල්ලෙන් පැනීම. ඒ වටවළල්ලකට අහු වුණාට පස්සේ එයින් පනින්න යම්කිසි උත්සාහයක් දරන්නට ඕන. ඉබේ කෙරෙන්නේ නෑ ඒක. මේ පින්වතුන් දන්නවා දැන් වටේට කැකරවෙන කෙනා ඒ වළල්ලෙන් පනින්නනම් ඒකට විශේෂ උත්සාහයක් ඕන. ඉබේ කෙරෙන්නේ වට වළල්ලේ කැරකැවිල්ලයි. අන්න ඒ උත්සාහය තමයි චීර්යය. අන්න ඒ චීර්යය ගැන තමයි මේ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ. අපි මේ මාතෘකා කළේ. එතකොට එදිනෙදා ජීවිතයේ, චීර්යය වැඩීම මේ පින්වතුන් තම තමන්ගේ ජීවිතයේ රැකී රක්ෂා ආදිය සඳහා කොතෙකුත් කරනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ගිහි ජීවිතයක් ගැන, 'කුප්පිපාසාහි බජ්ජමානෝ' කියලා. ගිහි පින්වතුන් ඒ ජීවිතය ගතකරන්නේ කොහොමද, සා පිපාසාවගෙන් කනු ලබමින්. ඒ කියන්නේ හරියට කැමක් වගේ. තමන් සුදු පිපාසා - මේ කුසගින්නයි

පිපාසයයි කියලා කියන දේවල් වලට ගොදුරු වෙමින් ගතකරන තත්ත්වයක් මේ සංසාරයේ තිබෙන්නේ. අපි මේ ආහාරපාන ගන්නවා කනවා බොනවා කියලා හිතනවා. නමුත් අපට සිද්ධවෙන්නේ මොකක්ද පිපාසයෙන් කුසගින්නෙන් අපව කනු ලබනවා. ඒ විදියටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඒ තරම් භයානක තත්ත්වයක් මේ සංසාරයේ තිබෙන්නේ. සංසාරය ගැන බැලුවත් අපේ මනුෂ්‍යයින් - මේ දුගී අය එහෙම ජීවත්වෙන ආකාරය ගැන බැලුවත් ඒ තරම් දුක් ස්වභාවයක් තිබෙනවා.

ඉතින් ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් ලෝකයේ පවතිනවා. මේ තණ්හාව කවදවත් සංසිඳවාගන්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. මුවා මිරිඟුවක් ඔස්සේ දුවන්නා වගේ. මේ පිපාසය කවදවත් සංසිඳවාගන්න බෑ. කොයිතරම් දුම්මන් මෙය පුරවගන්න බෑ. ඒ වෙනුවට කරන්නට තිබෙන්නේ මෙන්න මේ තණ්හාව නැති කිරීමයි. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ඒ තණ්හාව නැති කිරීමමයි නිවන කියන එක. එතකොට මේ සප්පදසක ස්වාමීන්වහන්සේත් කළේ මේවා යට තිබෙන ඒ තණ්හාව ඒ වගේම ඒක පිළිබඳ ඒ අවිද්‍යාව ඉවත් කිරීමයි. අන්න මේකට ආරම්භයක් හැම දෙනාටම තමතමන් කරන දේවල් තුළින් මතුකරගන්න පුළුවන්. යම්කිසි අවස්ථාවක බත් හැන්දක් බෙදනවා. යම්කිසි දෙයක් දෙනවා. දැන් අපි පිණ්ඩපාතේ වඩිනකොට එහෙම යම්කිසි දෙයක් බෙදනකොට පවා හිතන්නට ඕන මේක කරන්නේ මේ හාමුදුරුවෝ ආව නිසා නොවෙයි. මේ අපිට කොහොම හරි යමක් දෙන්න ඕන නිසා නොවෙයි කියලා, ඒ අවස්ථාවේ හොඳට හැරිලා බලන්න ඕනේ, තමන්ගේ හිත පිළිබඳව. හිතේ ගැටුමක් ඇති නොවන ආකාරයට මේ හැම දෙයක් ගැනම නුවණින් කල්පනා කරලා මේ හැම එකක්ම උපකාර කරගන්නට ඕන තමන්ගේ හිත හදගැනීමටයි. 'දෙනුවානම් දන් පින් දෙනුවාමය - තැනුවානම් තම සිත තැනුවාමය' ඒ අවවාදය අනුව හැම දෙයක්ම - තෙලක් පහනක් පිදීමේදී, මලක් පිදීමේදී මේ හැම එකකදීම තමන්ගේ හිත දිහා බලන්නට ඕන. ඒකයි අර ගාථාවල එහෙමත් දක්වලා තිබෙන්නේ මේවායේ මේ අනිත්‍ය ස්වභාවය ගැන. මලක් දූක්කහම කුඩා දරුවෙකුට බොහොම ආසයි. නමුත් මේක පූජා කරන අවස්ථාවේ තියෙන පූජා බුද්ධිය, බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි තිබෙන ඉද්ධාව - අනිත් දේවල් පිළිබඳවත් එහෙමයි. අන්න එබඳු අවස්ථාවල් වල වටිනාකම නුවණින් මෙනෙහි කරලා ඒවා තුළින් මේ නිර්වාණ මාර්ගයේ ඉදිරියට යන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනේ.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ කථාන්තරය ආශ්‍රයෙන් අපට චීර්යය යෙදීම පිළිබඳව කාරණා මතු වුණා. එදිනෙද භාවනා මනසිකාරයක් හැටියට සලකලා බලනකොට තම තමන්ගේ මේ ශරීර කුඩුව දිරාපත් වෙන ආකාරය ඔය අසුභ භාවනා වශයෙන්. එහෙම නැත්නම් ධාතු මනසිකාර වශයෙන් මේ පට්ඨ ආපෝ තේජෝ වායෝ කියන මේ ධාතු හතරයි අපි මේ ආහාරපාන කියලා ගන්නෙ. මේ බාහිරව තිබෙන දේවල් මේ ශරීරයට එකතු වුණහම අපි මේවාට ලොකු ඇල්මක් ඇති කරගන්නවා මගේ ශරීරය කියලා, මගේ මේ මේ අවයවය කියලා. නමුත් නුවණින් කල්පනා කරන්න ඕන මේවායේ යථා තත්ත්වය. ඒ වාගේම තමන්ගේ හිතට ගලාගෙන එන සිතිවිලි ධාරාවන්ට අවනත වෙලා, යටත් වෙලා, මේවා අනුව ක්‍රියා කරලා අපායගාමී වෙන්නෙ නැතුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන ලෝභ, දෝස, මෝහ - අලෝභ, අදෝස, අමෝහ කියලා කියන කුසල් මුල් හා අකුසල් මුල් පිළිබඳව නිතර මෙනෙහි කරන්නට ඕන. යම්කිසි හිතිවිල්ලක් හිතට ආවහම මේක ලෝභ පැත්තටද වැටෙන්නෙ, අලෝභ පැත්තටද වැටෙන්නෙ? ද්වේෂ පැත්තටද වැටෙන්නෙ, ද්වේෂය නැති කිරීම සඳහාද උපකාර වෙන්නෙ? මෝහය, මුළාව පැත්තටද වැටෙන්නෙ, අවබෝධය පැත්තටද වැටෙන්නෙ? කියලා ඔය විදියට කල්පනා කරන්නට ඕනෙ. ඒ වගේම ඒ එන එන දේවල් අවබෝධයෙන් යුතුව මේ මේ දේ කියලා හිත් සකස්වෙන අවස්ථාවේදී, සියුම් ලෙස මෙනෙහි කරන අවස්ථාවේදී ඒ තුළින් කර්මයන් නැවත පැන නගින්නෙ නෑ.

අපි පොඩි උපමාවක් කිව්වොත්, මේවා අංග සම්පූර්ණ උපමා නොවෙයි. මේ කාලේ තිබෙන දේවල් ආශ්‍රයෙන් යමක් තේරුම්ගැනීමට උපකාර වෙන නිසා අපි දෙන උපමාවක්. මේ පින්වතුන් දන්නවා දැන් ඔය විදුලි බලය දුවන කම්බියක්, ඒ කම්බියට රබර් ආවරණයක් යොදලා නැතිනම් අත තිබ්බ හැටියෙම විදුලි සැරය වදින්න පුලුවන්. නමුත් ඒ රබර් ආවරණය මගින් ඒ විදුලි සැරය වැදීමෙන් බේරෙනවා. අන්න ඒ වගේ ඒ තමාගේ හිත තුළ යන හිතිවිලි ධාරාව පිළිබඳව මෙනෙහි කිරීම, මනසිකාර කිරීම සිදුකරන්න ඕන. ඒක සඳහා උපකාර වෙන්නෙ මොකක්ද බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා සති සම්පජ්ඣය කියලා. සිහියත් නුවණත්. සතිය කියලා කියන්නේ සිහියයි. සම්පජ්ඣය කියලා කියන එක මනා නුවණ කියලත් හඳුන්වනවා, එහෙම නැත්නම් දැනුවත් වීම. යම්කිසි දෙයක් නොදැනුවත්ව සිදුවෙන එක දැනුවත්ව කරන්න පටන්ගන්නවා යාම් ඊම් ආදී සුලු දේවල්

පවා. ඊළඟට අත පය සෙලවීම් ඒ හැම දෙයක්ම වගේ පිළිබඳව මෙනෙහි කිරීම. ඒකයි විදර්ශනාව කියලා කියන්නේ. ඒ හැම එකක් පිළිබඳව අවධානය යොමුකරලා ඒවායේ යථා තත්ත්වය තේරුම්ගන්නවා මේ ඇතිව පැවතීම නැතිවෙන දේවල් කියලා. ඒ අවබෝධය ඇති කරගන්නා අවස්ථාවේදී හරියට අර රබර් ආචරණය දමාපු විදුලි කම්බිය වගේ අර ඒ සිතිවිලි ධාරාව තුළින් තමන්ට කෙලෙස් වැඩෙන්නේ නෑ. සංසාරයෙන් මිඳෙන්න උපකාර වෙනවා.

මේ සංසාරය කියලා කියන්නේ මෙන් මේ පංචස්කන්ධය රැස් කිරීමක්. රූප, වේදනා, සංඥා, සංස්කාර, විඤ්ඤාණ කියලා කියන මේ පංචස්කන්ධයක් රැස් කෙරෙනවා අපි කරන හැම දෙයක් තුළින්ම. යම්කිසි පෙරහන්කඩයකට වතුර දලා ඒකෙන් බේරිලා එන්නා වගේ අපි කරන හැම දෙයක් තුළින්ම මේ පංචස්කන්ධයක් වැඩෙනවා මේ අවිද්‍යාවත්, තණ්හාවත් නිසා. එක්කො කුසල් පැත්තෙන්, එක්කො අකුසල් පැත්තෙන්. මේවායින්, මේ සංසාරයෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම මිඳෙන්න උත්සාහ කරන තැනැත්තා මේ සඳහා උපකාර කරගන්නා ආයුධය තමයි ප්‍රඥයුධය. ප්‍රඥව කියලා කියන්නේ මෙන් මේ මෙනෙහි කිරීමමයි ඇත්ත වශයෙන්ම. අපි දැන් මේ මෙතෙක් කතා කළ සම්මර්ශනය කියන කාරණයයි. ඒවායේ යථා තත්ත්වය පිළිබඳ අවබෝධය එහෙම නැත්නම් දැනුවත් වීම. ඒවා පිළිබඳ දැනුවත් වෙන්න ඕනේ. අපි බොහෝවිට උත්සාහ කරන්නේ අනිත් අය දැනුවත් කරන්නටයි. නමුත් ඒක නෙමෙයි මේ හැම දෙයක්ම තම තමන්ටම ගලපා ගන්න ඕන. මෙතෙක්, මේතාක් දීර්ඝ කාලයක් අපි හුස්ම අරගෙන තියෙනවා මුලු ජීවිතයේ මේ මව් කුසින් එළියට ආපු වෙලේ ඉඳලා. නමුත් මේ හුස්ම කියන එකේ, මේ ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසයේ යථා තත්ත්වය අපි දන්නේ නෑ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ආනාපානසති භාවනාව ගැන ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ. මේ ආශ්වාසය ප්‍රාශ්වාසය තුළ තිබෙන අනිත්‍යතාවය යම්කිසි කෙනෙක් තේරුම් ගන්නානම් මේ පණ කෙත්ද කියන එක කොයිතරම් සියුම් දෙයක්ද? මේක කොයි වෙලාවේ කොයිතරම් ඉක්මනින් ගෙවිලා යනවාද, නැතිවෙලා යනවාද කියන අවබෝධය කෙනෙකුට පහසුවෙන්ම මතුකරගන්න පුළුවන්.

ඒ වගේම මේ ශරීරයේ යථා තත්ත්වය, මෙහි ඇති අසුභ ස්වභාවය, අනිත්‍ය ස්වභාවය එහෙම නැත්නම් මේ ගන්නා ආහාර පාන පිළිබඳ යථා තත්ත්වය කෙනෙකුට අවබෝධයක් නෑ. සාමාන්‍ය ලෝකයේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

- ව්‍යවහාර ලෝකයේ ඒවා ගැන නොයෙකුත් අරුමෝසම් එහෙම නැත්නම් විලාසිතා අනුව හිතන යුගයක් මේ. අන්න එබඳු යුගයක කල්පනා කරන්න ඕනෙ - නුවණින් ජීවත්වීම තුළින් සමාජයේ බහුලව දකින්නට ලැබෙන මත්පැනින් වගේම සිය දිවි හානි කරගැනීම කියන ඒ භයානක තත්ත්වයෙන් අත්මිදෙන්න පුළුවන් වෙනවා. නමුත් මේක ක්‍රමානුකූලව කරන්න ඕන. ක්‍රමානුකූලව කිරීම තමයි භාවනාව කියලා කියන්නේ. හිත තැන්පත් කරගෙන ඊළඟට මේ විදර්ශනා වශයෙන් ඒ මෙනෙහි කිරීම. ඒවාට අවශ්‍ය උපදෙස් අවශ්‍ය තැන්වලින් කෙනෙක් ලබා ගත්තනම් එදිනෙදා ජීවිතයේ තමතමන් කරන කර්මාන්ත ආශ්‍රයෙන් - ගොවිතැන් වැඩ තියෙනවා කියලා භාවනාව නොකර ඉන්නවා නෙවෙයි, ගොවිතැන් වැඩත් එක්කම භාවනාව කරනවා. සී සානවා ඒ එක්කම හිතෙත් ඒවායෙන් ඇති කරගන්න පුළුවන් ශක්තියක් ඇති කරගන්නවා.

අන්න ඒ විදියේ වින්තනයකට පුරුදු වෙන්න ඕනෙ. අතීතයේ එබඳු ජීවිත ගෙවූ නිසා තමයි අර උපාසිකාවන් පිළිබඳව සඳහන් වෙන්නෙ වී කොටනකොට වී ඇටේ පොත්ත ඉවත් වෙන්න දෙන්නෙ නැහැ ඒක භාවනා මනසිකාරයට හසු කරගන්නෙ නැතුව කියලා. කොහොම නමුත් ඒක තුළින් අනිත්‍යතාව දුටුවා. එදිනෙදා ජීවිතයේදී අර අනෙකුත් කටයුතු කිරීමේදී ඒ ධර්ම වින්තනය තුළින් තමයි ඒ අය මානසික සහනයක් ලබාගත්තෙ. බෙහෙත් පෙත්තෙන් නිදි පෙත්තෙන් නෙවෙයි. අන්න ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ශාසනය, මේ ධර්මය කවදවත් යල් පැනපු ධර්මයක් නොවෙයි. 'සකං ච ධම්මො න ජරං උපෙති' කියලා ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. සත්පුරුෂයන්ගේ ධර්මය යල් පනින්නේ නෑ. සාමාන්‍ය ලෝකයේ තිබෙන දේවල් දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා, මීට අවුරුදු දහයකට කලින් තම තමන්ගේ විසිත්ත කාමරවල තිබුණ දේවල් දැන් කොහේද? තමන්ගේ අල්ලපු ගෙදර තියෙනවානම් ඊට වැඩි විලාසිතාවන්, ඒවා ඔස්සේ යනවා. දන්නෙම නැතුව අරවා කුණු කුඩෙට යනවා.

ලෝකයේ තිබෙන ඒ යල් පැනපු ස්වභාවය මේ ධර්මය පිළිබඳව නෑ. අවුරුදු දෙදස් පන්සිය ගණනකටත් ඉස්සර බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ධර්මය අදත් සත්‍යයයි. ඒ ලෝහ ගින්න, ඒ ද්වේෂ ගින්න, ඒ මෝහ ගින්න තමයි තාම දල්වෙන්නෙ. ඒවාට දන දර පමණයි වෙනස්. ඒ කාලේ දම්මේ දුණු, හි, ඊතල, කඩු ආදියයි. දැන් කාලෙ දන දේවල් මේ

පින්වතුන් දන්නවා - බෝම්බයී අර අනෙකුත් දේවලුයි. ඔන්න ඔය විදියට ඒ ලෝභ, දෝස, මෝහ කියලා කියන ගිනි තුන කවදත් සත්‍ය දේවල්. හැමදම තිබෙන දේවල්. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය කිසිදක යල් පනින්නෙ නෑ. ඒ අනුව නුවණින් කල්පනා කරලා තමන්ගේ චිත්තන පරම්පරාව, ලෝකයා කොයි අන්දමින් මේවා ගැන හිතුවත් තම තමන්ගේ නුවණින් මේවා කල්පනා කරලා මෙන්න මේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ගමන් කරමින් තමන් ඇත්ත වශයෙන්ම, නියම වශයෙන්ම, ඒ කියන්නෙ අර උප්පැන්න සහතිකයෙන් බෞද්ධයෝ හැටියට නෙමෙයි, ප්‍රතිපත්තියෙන්. උත්පත්තියෙන් නෙවෙයි ප්‍රතිපත්තියෙන්ම බෞද්ධයෙක් වෙත තත්ත්වයට පත්වෙන්න උත්සාහ කරන්නට ඕනෙ.

ඒකට උපකාර වෙත මාර්ගය තමයි ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය. අපි කෙටියෙන් සලකා බැලුවොත් ඔය පාලි වචන වලින් තියෙන එක සිංහලයට නගලා සම්මාදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ හරි දකුම. දැන් ගමනක් යන්න වුණත් ඉස්සෙල්ලා බලනවා පාරේ ඉදිරිපිට මෙතනට යන්න පුළුවන්ද, කටු අකුල් තිබෙනවාද කියලා. ඊළඟට ඒක පිළිබඳ යම් දෘෂ්ටියක් ඇති කරගන්නවා සම්මාදිට්ඨි කියලා, හරි දකුම. හරි දකුම කියලා කියන්නේ චතුරාර්ය සත්‍යය. මේ මුලු මහත් සංසාර පැවැත්ම දුකක්. ඒකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාව නැතිකරගැනීම, නිවනට උපකාර වෙන්නේත් මෙන්න මේ මාර්ගයේ ගමන් කිරීමයි ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයේ කියලා මූලික අවබෝධය, ඒ හරි දුක්ම ඇති වුණානම් ඒ තැනැත්තා ඒ අනුව නිතර හිතනකොට ඔන්න හරි සිතූම් පැතූම් ඇතිවෙනවා.

මේ ගිහි ජීවිතෙන් මිඳෙන්න, පැවිදිවීමේ අදහස, මේවා අතහැරීමේ අදහස, සසරින් වෙන්වීමේ අදහස. ඊළඟට අවිහිංසාව, ඒ විදියට මෙමතී සිතිවිලි. ඔන්න ඔය විදියට සිතිවිලි පරම්පරාවක් ඇතිවෙනවා. ඒක අනුව හරි සිතූම් පැතූම් ඇති වුණානම් එබඳු පුද්ගලයාගේ වචනත් - ඊළඟට බොරු කීම, කේලාමි කීම, පරුෂ වචන කීම, නිශ්ඵල වචන දෙසීම කියන ඒවායින් ඉවත් වුණ, ඒ සත්‍ය වචන, අනුන් සමගි කරන වචන, අර්ථවත් වචන, ඒ වගේම සෞම්‍ය වචන, අන්ත ඒවා තමයි ඊළඟට ඒ තැනැත්තා තුළින් පිට වෙන්නෙ. හරි කියුම්. සම්මා වාචා කියලා කියන්නේ හරි කියුම්. ඊළඟට ඒ අනුවම ඒ තැනැත්තා උත්සාහ කරනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ යථාවාදී තථාකාරී. කියන ආකාරයට කරනවා. කරන ආකාරයට කියනවා. ඒක නිසා මාත්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ වචන ආකාරයටම පවතින්න ඕනෙ කියලා සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාමමිථ්‍යාවාරාදී ඒ පාප ක්‍රියා වලින් වැළකෙනවා, හරි කෙරුම්. හරි කියුම් තුළින් හරි කෙරුම් මතුකරගන්නවා. ඒ හරි කෙරුම් ඉඳ හිටලා කෙරෙන එකක් හැටියට නෙවෙයි මුලු ජීවිකාවත් එක්ක - මේ කාලෙ බොහොම අමාරු දෙයක්. ලොකු අභියෝගයක් තමයි ඒක - ජීවිකාව කොහොමද හරිගස්ස ගන්නේ ධාර්මිකව කියන එක. කෙසේ හෝ නිවන බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒක කරන්න සිද්ධවෙනවා යම්කිසි පරිත්‍යාගයකුත් එක්ක.

මන්න ඊළඟට හරි දිවි පැවතුම්. හරි දිවි පැවතුම් දැරීමට යොදන උත්සාහය තුළින් ඒ තැනැත්තා කරන්නේ මොකක්ද අර භාවනා මාර්ගයේ ගමන් කිරීමයි. සම්මා වායාම කියලා කියන හරි වෙර දැරුම්. සම්මා වායාම කියන එක ඔය අතපය වෙහෙසවලා, දඩිය වැටෙනකන් වැඩ කිරීම නොවෙයි. හිත තුළ කෙරෙන එක්තරා විර්යයක්. මොකක්ද ඒ විර්යය? හිතට ගලාගෙන එන අකුසල් - ඒවා වළක්වනවා. හිත තුළ ඇති අකුසල් පන්නනවා. හිතට ළං කරගතයුතු කුසල් සිතිවිලි ළං කරගන්නවා. තමා ළඟ තියෙන කුසල් සිතිවිලි තහවුරු කරගන්නවා. ඔය විදියේ හතරාකාර විර්යයක්. ඒ කියන්නේ නූපන් අකුසල් නූපදවීම සඳහාත්, උපන්නාවූ අකුසල් නෙරපීම සඳහාත්, නූපන් කුසල් ඇතිකරගැනීම සඳහාත්, උපන් කුසල් තහවුරු කරගැනීම සඳහාත් කියලා කියන හතර ආකාර විර්යයයි නියම විර්යය. මේ විදියට ඒ විර්යය වැඩීමට උපකාර වෙන්නෙ මොකක්ද? සතියයි. අර අපි සඳහන් කළ සිහියයි. නිතර සිහි ඇතිව, සිහිසන් ඇතිව හොඳ මූරකාරයෙක් වගේ තමන්ගේ හිත දිහා බලාගෙන ඉන්න ඕන. මේ ගලාගෙන එන සිතිවිලි පරම්පරාව. මේ අපි බාහිරව කරන ක්‍රියා වචන ආදිය තුළ යටින් තිබෙන සිතිවිලි පරම්පරාව ගැන නිතර සෙවිල්ලෙන් සිටිය යුතුයි. අන්න ඒ සෙවිල්ල, ඒ සෙවිල්ලෙන් සිටීම, ඒක පිළිබඳ දැනුවත් වීම තමයි සම්පජ්ඣා කියලා කියන්නෙ. එතකොට සති සම්පජ්ඣා කියලා කියන ඒ සිහියත්, සිහිය අනුව ගිය මනා නුවණත් එහෙම නැත්නම් දැනුවත් වීමත් කියන එක පුරුදු කරනවා. ඊළඟට ඒ අනුවමයි ඒ තැනැත්තා තුළ සතර සතිපට්ඨානය, මේ කයේ යථා තත්ත්වය, තමාගේ කය පිළිබඳව පමණක් නෙවෙයි අනුන්ගේ කය පිළිබඳවත්, කයේ යථා තත්ත්වය, වේදනාවන්ගේ යථා තත්ත්වය, සිත හැසිරෙන ආකාරය. ඒ විදියේ ලෝභය ඥෝෂය ආදී දේවල් වලදී හිතේ ඇතිවෙන වෙනස්කම්. ඊළඟට ඒකේ යටින් තිබෙන සිතිවිලි පරම්පරාව.

ඔය හතරටයි කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කියලා කියන්නේ. ඔය සතර සතිපට්ඨානය ඉබේටම අරමුණු වෙනවා එබඳු පුද්ගලයාට. ඊළඟට ඒ සතර සතිපට්ඨානයේ යම්කිසි අරමුණක්, යම්කිසි කමටහනක් මුල් කරගෙන කෙනෙක් බොහෝ වේලාවක් හිත යොදනකොට අර පිරිසිදු සිත, ඊළඟට ඒ හිත සමාධිමත් වෙනවා. ඒ සමාධිය තුළින් යම්කිසි ඉතාම සියුම් සුවයකුත් ලැබෙනවා. නමුත් ඒ සුවයක් ප්‍රීතියක් ආවත් ලොකු ප්‍රමෝදයක් ආවත් ඒකත් යටපත් කරගෙන අර සප්පදසක ස්වාමීන්වහන්සේ වගේ ඒක හරවනවා ඊළඟට විදර්ශනා ඥාන පැත්තට. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා මහාජලාශයක වතුර එකතු කරලා ඊළඟට නළ මගින් ඒක ගෙනියන්නේ මොකටද? ඒ විදුලි බල නිපදවීම සඳහා නළ කිහිපයකින් අරගෙන ගිහිල්ලයි පටු නළයක් තුළින් ඒක ඊළඟට යකඩ රෝදයක් කරකවලා තමයි ජල විදුලිය නිපදවන්නේ. අන්න ඒ වගේ සමාධි වශයෙන් ඇති කරගත්තු, එක්රැස් කරගත්තු මේ සියලුම ශක්තිය, ඊළඟට විදර්ශනා මාර්ගයට යොමුකරන්න ඕන. ඇතිවීම්, නැතිවීම් ආදියෙන් පටන්ගන්න ඒ විදර්ශනා ඥාන පරම්පරාව තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය තුළ දියුණු කරගැනීමෙන් තමයි යම්කිසි අවස්ථාවක - ඒවා මෝරා ගිය අවස්ථාවක කෙනෙකුට සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් මේ අති භයානකවූ සංසාර සාගරයෙන් මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්න පුළුවන් වන්නේ.

එතකොට මේ අද වගේ වෙසක් පොහෝ දවසක බුදුපියාණන් වහන්සේට උන්වහන්සේ වදළ ආකාරයට උතුම්ම ප්‍රතිපත්ති පූජාවෙන් පුදන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් මේ පින්වතුන් මෙන්ම මේ විදියට තමා තුළ අර කියාපු කායික චීර්යය පමණක් නොවෙයි මානසික චීර්යය - මේ කියාපු මේ සම්මා වායාම ඇති කරගන්න අද දින සිට උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. විශේෂ අධිෂ්ඨාන ඇති කරගන්න ඉතාමත්ම වටිනා දවස තමයි වෙසක් දවස කියන එක. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරගන්න. මෙතෙක් වේලා මේ පින්වතුන් ඉතාමත්ම තැන්පත්ව ධර්මශ්‍රවණය කළා. මෙයින් ලැබෙන ධර්මශ්‍රවණානිශංස අනාගතයේ වෙන දෙයක් හැටියටයි කෙනෙක් හිතන්නේ. නමුත් ඒ ආනිශංසය මෙතනදීම බොහෝ දුරට නෙලාගෙන ඉවරයි මේ පින්වතුන් දැනගත්තේ නැතත්. ඒ කියන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා අපේ මේ පංචේන්ද්‍රිය - ඉන්ද්‍රිය පහ, ඇස් කන් නාසාදී ඉන්ද්‍රිය පහෙන් නෙවෙයි නිවන් දකින්න

පුලුවන් වන්නේ. නිවන් දකින්න පුලුවන් වන්නේ ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා කියන ඉන්ද්‍රිය පහෙන්. ශ්‍රද්ධාව කියන එක, ඒක ඉන්ද්‍රිය තත්ත්වයට පමුණුවාගන්න ඕන. ඉන්ද්‍රිය කියලා කියන්නේ අධිපති තත්ත්වයකට, කාටවත් යටවෙන්නැති තත්ත්වයකට. අශ්‍රද්ධාවට යටවෙන්නැති තත්ත්වයට ශ්‍රද්ධාව පත්කරගන්න ඕන. විරියයත් ඒ වගේම ඉන්ද්‍රිය තත්ත්වයට පත්කරගන්න ඕන. රජකරන්න ඕන. තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ රජකිරීමයි ඉන්ද්‍රිය කියලා කියන්නේ. ඉන්ද්‍රිය කියලා කියන්නේ රජු රජුවනට. එතකොට ශ්‍රද්ධාව, විරියය, ඒ වගේම සතිය, සිහිය. සිහියත් ඒ වගේම දියුණු කරගන්නට ඕන. ඊළඟට සමාධිය. සමාධි ශක්තිය. ඊළඟට ප්‍රඥාව. ඔන්න ඕවා ඉන්ද්‍රිය හැටියටත් දක්වනවා, බල හැටියටත් දක්වනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ. රජ කෙනෙකුට රජකම දෙන්නෙ නිකන් නෙමෙයි බලය පාවිච්චි කරන්නයි. එතකොට ඒ විදියට මේ ශ්‍රද්ධා, සති, විරිය, සමාධි, පඤ්ඤා කියන ඒවා යම්කිසි කෙනෙකුගේ සන්තානයේ ඇතිවුණානම් ඉන්ද්‍රිය හැටියට ඒ තැනැත්තාට බලපුළුවන්කාරකමක් තියෙනවා, තමන්ට පුලුවන් ඒ බලය යොදලා උතුම් නිර්වාණ ධර්මය සාක්ෂාත් කරගන්න.

අන්න ඒ සඳහා උපකාර වුණා මේ අවස්ථාවේ ආජීව අෂ්ඨමක ශීලය සමාදන් වෙලා - ඊටත් වඩා වටිනා ශීලය සමාදන් වෙව්ව කට්ටියක් ඉන්නවා මෙතන, වටිනා පොහොය අටසිල් සමාදන් වුණු අයත්. ඒ හැම දෙනෙක්ම ඒ ශීලය පදනම් කරගෙන හොඳ සිතිවිලි පරම්පරාවක් මේ අවස්ථාවේ ඇති කරගන්නා භාවනාව කියන එක. ඒ තමන් පර්යංකයේ හිටියත් අනිත් ආකාරයකින් හිටියත් ඒ සිත තුළ සිදුවන දෙයක්. එතකොට මේ ධර්මශ්‍රවණය තුළින් ඒ ඇති කරගත්තු භාවනාමය සිතිවිලි පරම්පරාවෙන් අර ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා එහෙමත් වැඩෙනවා. ඒ වගේම සමහර කෙනෙකුට සමහරවිට මේවා තුළින් ගැඹුරු අවබෝධ පවා ඇති කරගන්න පුලුවන්. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරලා මේ පැයක් තුළ මේ පින්වතුන් ඇති කරගත්තු මේ කුසල රාශිය, ධර්මශ්‍රවණානිශංස වශයෙන් ඇති කරගත්තු මේ කුසල් රාශිය ගැන හිතලා එහි ආනිශංස පක්ෂය ඒ වගේම බෙද දෙන්නට ඕන. මේ අතිශයින්ම දුර්ලභ බුද්ධෝත්පාද කාලයක දුර්ලභ මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක් ලබලා, මේ ශාසන පහන නිවෙන්න ඔන්න මෙන්න තිබෙන අවස්ථාවක්. මේ අවසාන තෙල් බිංදු කිහිපයෙන් යම්කිසි කෙනෙක් ආලෝකයක් ලැබුවේ නැත්නම් ඊළඟට මහාඅන්ධකාරයක ගැලිලා ආයෙන් ඉතින් බුද්ධාන්තරයක් බලාගෙන ඉන්න වෙනවා.

අන්ත ඒක නිසා මේවා කල්පනා කරලා මෙබඳු අවස්ථා වලින් සම්පූර්ණයෙන්ම ප්‍රයෝජනයගන්න ඕන. ඒ වගේම මේ රැස්කරගත්තු පුණ්‍ය සම්භාරය අපේ මේ නිර්වාණ ගමනට උපකාරවත් වේවා! මේ ජීවිතයේදීම භාවනා වඩලා හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ භයානකවූ සතර අපායෙන් මිදිලා සෝවාන් තත්ත්වය හෝ ඊටත් එහා ගිහිල්ලා උතුම් අරහත් තත්ත්වයෙන් සියලු සසර දුක් කෙළවර කරගන්න බලය උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය හා වාසනාව ලැබේවා කියලා තමතමන් පිළිබඳවත් ප්‍රාර්ථනා කරගන්නට ඕන. එහෙම ප්‍රාර්ථනා කරගෙන ඊළඟට ඒ වගේම මේ ශාසනාරක්‍ෂක දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලය, ඒ වගේම මේ ස්ථානයට අධිගෘහිත යම් දේවතා කෙනෙක් සිටිනවානම් පින් බලාපොරොත්තු වෙන, ඒ හැම කෙනෙක්මත් මේ අප විසින් ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණයෙන් ඇති කරගත්තු පුණ්‍ය සම්භාරය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් මහානිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරන්න. ඒ වගේම තමතමන් නමින් නැසී මිය පරලොව ගිය යම්තාක් ශ්‍රේතීන් වෙත්ද, ඒ වගේම අවිච්ඡේ පටන් අකනිටාව දක්වාවූ යම්තාක් සත්ත්වයෝ වෙත්ද මේ නිවන කැමති, පින් කැමති එබඳු හැම කෙනෙක්ම අපේ මේ ධර්මශ්‍රවණමය, ධර්මදේශනාමය පුණ්‍ය ස්කන්ධය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී හැකිතාක් ඉක්මනින් උතුම්වූ අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිවා කියන ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන මේ විදියට මේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහභි...’

112 වන දේශය

112 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 30)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

න කහාපණවසෙසන - තිත්ති කාමෙසුච්ඡති
අපපසසාද දුඛා කාමා - ඉති විඤ්ඤාය පණඩිතො

අපි දිබ්බසු කාමෙසු - රතිං සො නාධිගච්ඡති
තණ්හකිය රතො හොති - සමමා සමබුද්ධ සාවකො’ති.

- ධම්මපද, බුද්ධ වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

අද වැනි වටිනා ඇසළ පුත් පොහෝ දිනයක අපි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වටිනා ධර්මදේශනාවකට අදාළ කාරණා කිහිපයක් මතුකරගන්න බලමු. දැන් ලෝකයා සාමාන්‍යයෙන් කල්පනා කරන්නේ අග භිගකම් නැතිකරගන්නොත් ජීවිතය සැපෙන් ගෙයින් පුලුවන් කියන අදහසයි හැමදෙනා තුළම වගේ තිබෙන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේනම් පෙන්නුම් කරලා දෙන්නේ තණ්හාව තිබෙනතාක් ලෝකයාට දුක නැතිකරගන්න බැරියයි කියලා. මොකද ඒකට හේතුව තණ්හාව ඇතිතාක්ම අගභිගකම් වැඩෙනවා. අගභිගකම් වැඩීමට මුල් හේතුව තණ්හාවයි. එතකොට තණ්හාව නැති කිරීමෙන්මයි දුක නැතිකරගන්න පුලුවන් වන්නේ. අන්න ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රථම ධර්මදේශනාව හැටියට ඇසළ පුත් පොහෝ දවසේ දේශනා කළ ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ පවා ඒ නිවන තණ්හකිය කියන නාමයෙන් හඳුන්වාලූයේ. තෘෂ්ණාව ඤය කිරීම. එතකොට තණ්හාව නැති කිරීමෙන් තමයි සම්පූර්ණයෙන්ම සංසාර දුකෙන් මිදෙන්න පුලුවන් වන්නේ. ලෝකයාගේ සංකල්පය අනුව කල්පනා කරනවා කාසි වැස්සක් එහෙම වැස්සෙක් අපේ සියලුම ඕනෑ එපාකම් පිරිමහගන්න පුලුවන්ය, මුලු ලෝකයාටම සමෘද්ධව ජීවත්වෙන්න පුලුවන් කියලා.

නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලා ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ විදියට කහවනු වැස්සක් වැස්සත්, රන් කාසි වැස්සක් වැස්සත් මේ තණ්හාව කෙළවර කරගන්න බැරියයි කියලා, තණ්හාව කියන එක ගහක් වැළක් වගේ ලියලා වැඩෙන දෙයක්. ඒක නිසා ලැබෙන්න ලැබෙන්න තව

තවත් ඕනෙයි කියලා මිසක්, තණ්හාවට ඔය ඇතෙයි කියන හැඟීමක් එන්නෙ නෑ. තව මදිය කියලා කියනවා මිසක්. ඉතින් මේ කාසි වැස්සත්, දෑත් මේ කාලයේ නොයෙකුත් විදියේ වාසනා උදවල් වශයෙන්, වාසනා මල වශයෙන් වැසි වසිනවා. ඒ කිසිවකින්වත් මේ අපේ ජීවිතයේ දුක් කම්කටොලු සම්පූර්ණයෙන් විසඳේය කියලා හිතන්න අමාරුයි. ඉතින් අපි අද දවසේ මේ මාතෘකා කළ ගාථාවේ කියවෙන්නේත්, ඒ ගාථාවට අදාල කථා වස්තුවේ තිබෙන්නේත් මේ රන් කාසි පිළිබඳ කථාන්තරයක්.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන කාලයේදී එක්තරා තරුණයෙක් ගිහි ගෙයින් නික්ම පැවිදි වුණා. පැවිදි වෙලා උපසම්පද වෙලා ඒ උපාධ්‍යයන්වහන්සේගේ අනුශාසනාව අනුව විනය ආදිය ඉගෙනගැනීම සඳහා ආචාර්යයන්වහන්සේ කෙනෙක් වෙතට ඇත පළාතකට වැඩම කළා. ඒ අතරතුර කාලයේදී මේ ස්වාමීන්වහන්සේගේ පියාණන් ඉතාමත්ම තදබල අන්දමින් අසනීප වුණා. මරණාසන්න වුණා. ඒ පියාණන්ට වුවමනා වුණා මේ බුද්ධ පුත්‍රයාණන් දකගන්න. නමුත් පණිවිඩයක් අරින්න ක්‍රමයක් නෑ. ඒක නිසා අවසාන අවස්ථාවේ ඒ පුතා ගැන සිහිපත් කරලා නන් දෙඩවමින් සිටලා, තමන්ගේ බාල පුත්‍රයාට - අර ස්වාමීන්වහන්සේගේ බාල සොහොයුරාට කහවනු සියක් දුන්නා 'මේක මගේ පුතණුවන්වහන්සේට පාත්‍ර සිවුරුගැනීමට මුදලක්'ය කියලා ඒක දීලා කලුරිය කළා. අර ස්වාමීන්වහන්සේ නැවත සැවැත් නුවරට වැඩලා ඒ පියාණන්ගේ නිවසට, තමන්ගේ නිවසට වැඩමකළ අවස්ථාවේ බාල සොහොයුරා වැද වැටිලා බොහොම අඩලා දෙඩලා තමන්ගේ පියා අවසාන අවස්ථාවේ මෙහෙම දෙයක් ප්‍රකාශ කළාය, කහවනු සියක් ස්වාමීන්වහන්සේට පාත්‍ර සිවුරුගැනීම සඳහා මට දුන්නාය කියලා කිව්වහම, ඒ මුදලින් කුමක් කරනවාද කියලා ඇහුවම මේ ස්වාමීන්වහන්සේ කිව්වා, 'අපට මේ කහවනු වලින් වැඩක් නෑ' කියලා ප්‍රතිකේෂ්ප කළා. එහෙම ප්‍රතිකේෂ්ප කළාට මොකද පසුවට මේ හාමුදුරුවන්ට ඇතිවුණා යම්කිසි කුකුසක් වගේ 'මං මොකටද ගෙන් ගෙට පිඬුසිඟා වැඩලා මේ කරදර වෙන්නේ. නරකද මට යම්කිසි රක්ෂාවක් රැකියාවක් කරගෙන ගිහි වෙලා හොඳට ජීවිතය ගෙනියන්න පුලුවන් නේද? මේ කහවනු සියය මූලධනය කරගෙන මට පුලුවන්ය ජීවත්වෙන්න' කියන හැඟීම ඇතිකරගෙන තමන්ගේ බණ භාවනා ගැන උනන්දුවක් නැතුව වන පිළිවෙත ගැන උනන්දුවක් නැතුව අලසව කාලය ගතකරන්න පටන්ගන්නා. ශරීරයත් ඒ වගේම දුර්වර්ණ වුණා. මේක දකලා අනිත් සාමණේර පිරිස එහෙම

මොකද මේ කියලා ඇහුවහම මෙන් මෙහෙම අදහසක් මට ඇතිවුණා කියලා ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

අර ස්වාමීන්වහන්සේලා, අර සාමනේර පිරිස එහෙම මේ ස්වාමීන්වහන්සේව එක්කගෙන ගියා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුවා මොකද මහණ මේ උකටලී වෙලා? ඒ කියන්නේ ගිහි ගෙට යන්න හිතන්නෙ මොකද? පැවිද්ද ගැන කළකිරිලා තිබෙන්නෙ මොකද? කියලා ඇහුවහම මේ කතන්දරය කිව්වා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ කළේ මෙහෙමයි, 'නුඹ හිතනවාද මේ කහවනු සියයෙන් නුඹට මේ ජීවිකාව ගෙනයන්න පුලුවන් කියලා. හොඳයි එහෙමනම් මේ කහවනු සියය වෙනුවට ගල් කැට සියයක් අරගෙන එන්නයි' කියලා කිව්වා. මේ භාමුදුරුවොත් ගල් කැට සියයක් අහුලගෙන ආවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතින් මේකෙන් ගණන් හිලවු හදනවා, මේකෙන් ගිහි වෙන්න මේ මුදල ප්‍රමාණවත්ද? කියලා. පළමුවෙන්ම මෙයින් පනහක් අහක් කරන්න කිව්වා ගිහි වුණාට පස්සෙ තමන්ගෙ ජීවිකාව ගෙනියන්න ආහාර පානාදී ඒ කටයුතු සඳහා පනහක්ම අහක් කරන්නයි කිව්වා. ඒක අහක් කළා. ඊළඟට කහවනු විසි හතරක් අහක් කරන්නයි කිව්වා ගොවිතැනක් කරනවානම් ගොණුන් දෙන්නෙක්ගැනීමට. ඊළඟට තවත් නගුලට, උදළු, කැති, පොරොව ආදියට මෙන් මේ මේ ගණන් අහක් කරන්නයි කියලා කිව්වා අර ගල්කැට වලින්. අන්තිමට බලනකොට ඒ සියය මදි වුණා. කහවනු සියය මදි වුණා මේ මූලධනය වශයෙන්.

එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා 'දැන් ජේතවා නේද මහණ, නුඹ කොහොමද මේ කහවනු සියයෙන් නුඹගේ තණ්හාව සංසිඳවා ගන්නේ? නුඹට පමණක් නොවෙයි අත්පොලසන් ගැසු පමණකින් දෙළොස් යොදුනක් ප්‍රදේශයක ඉඟටිය දක්වාම සත් රුවන් වැසි වහින තරම් මහාසාද්ධිමත්ත මහාමන්ධාතු රජ්ජුරුවන්ට පවා - දීර්ඝ කාලයක් ජීවත්වෙලා ඒ වගේම ශක්‍රයින් තිස්හය දෙනෙක් රජකම් කරන කාලයක් දක්වාම දිව්‍යලෝකයේත් රජකම් කරලා ඒත් බැරි වුණා තණ්හාව නැතිකරගන්න. තණ්හාව පුරවාගන්න බැරිව මීය පරලොව ගියා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ජාතක කථාවකුත් වදරලා අවසානයේ මෙන් මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථා දෙක වදළා.

න කහාපන වසෙසන - තිත්ති කාමෙසුච්ඡජති
අපපසසාද දුධා කාමා - ඉති විඤ්ඤය පණ්ඩිතො

පහන් කණුව ධම් දේශනා

අපි දිබ්බසු කාමෙසු - රතිං සො නාධිගච්ඡති
තණහකිය රතො හොති - සමමා සමබුද්ධ සාවකො'ති.

'න කහාපන වසෙසන - තිත්ති කාමෙසුවිජ්ජති' කභවනු වැස්සකින්වත් රන් කාසි වැස්සකින්වත් කාමයන් පිළිබඳ ආසාවන් පිළිබඳව තෘප්තියක්, ඇතිවීමක්, සැහීමක් වන්නේ නැත. ඊළඟට 'අප්පසසාද දුඛා කාමා' කාමයන්ගේ, කාම වස්තූන්ගේ ආස්වාද පක්‍ෂයක්, රසවිඳීම පක්‍ෂයක් තිබෙනවා, ඒක බොහොම අල්පයි. ඒක ඉතාම ටිකයි. නමුත් ඒකෙ අනිෂ්ට විපාක ආදීනව වශයෙන් බලනකොට ඒකෙ බොහෝ දුක් තිබෙනවා, 'අප්පසසාද දුඛා කාමා'. ආස්වාද ටිකක් නමුත් දුක් බහුලයි. 'ඉති වික්ඤ්ඤය පණ්ඩිතො', නුවණැති පුද්ගලයා, නුවණැත්තා, පණ්ඩිතයා මෙන්න මේ කාරණය තේරුම් අරගෙන 'අපි දිබ්බසු කාමෙසු - රතිං සො නාධිගච්ඡති' දිව්‍යමය කාමයන් පිළිබඳ පවා ඇල්මක් ඇති කරගන්නෙ නෑ. දෙව්ලොව සැපක් පිළිබඳව පවා නියම බුද්ධ ශ්‍රාවකයා ඇල්මක් ඇති කරගන්නෙ නෑ. පණ්ඩිතයා ඇල්මක් ඇති කරගන්නෙ නෑ. 'තණහකිය රතො හොති - සමමා සමබුද්ධ සාවකො' සමමා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේගේ නියම ශ්‍රාවකයානම් ඇල්මක් ඇති කරගන්නේ මොකක් පිළිබඳවද? තණහකිය කියලා කියන තණහාවක්‍ෂය කිරීම - තෘෂ්ණාවක්‍ෂය කිරීම පිළිබඳවයි ඇල්මක් ඇති කරගන්නේ. තණහකිය කියන නමින් යොදන්නේ නිවනටමයි.

නිවන හඳුන්වන්නේ තණහාව නැති කිරීම කියන අර්ථයෙන්. ඒකට ඇල්මක් ඇතිකරගැනීමයි සමමා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නියම ශ්‍රාවකයා කරන්නේ කියලා ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලා. එතකොට මේ කථාන්තරයත් ගාථාවත් අපට බොහොම ආදර්ශවත්. අපේ ජීවිතයට ආදර්ශ ගෙන දෙන දේවල් තිබෙනවා මේ කථාන්තරය තුළත් ගාථාවලත්. කථාන්තරය ගැන හිතලා බැලුවහම මේ මිල මුදල් කියන එක පින්වතුනි, ගිහි ජීවිතයට නැතුව බැරි දෙයක්. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ වදරලා තිබුණා යමෙකුට මිල මුදල් කැපනම් ඒ තැනැත්තාට පංචකාමයන්ම, පංචකාම සම්පත්තියම කැපය කියලා ඒ සංඝයාවහන්සේලා පිළිබඳව පැන නැගුන ප්‍රශ්නයකදී එක අවස්ථාවක ප්‍රකාශකොට වදලා. මොකද මේ මිල මුදල් කියන එක ගිහි ජීවිතයට කරන ආරාධනාවක් වගේ. දූන් අර පියාණන් කභවනු සියයක් අර හාමුදුරුවන් වෙනුවෙන් ඉතිරි කරලා ගියේ හරියට ගිහි වෙන්ක කරපු ආරාධනාවක් වගේ. ඉතින් ඒ ආරාධනාව පිළිගන්නයි අර හාමුදුරුවො

සුදනම් වුණේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ අවස්ථානුකූල උපමාවකින්, අවස්ථානුකූල පියවරකින් ඒ භාමුදුරුවන්ගේ හිත වෙනස් කළා. නමුත් සාමාන්‍යයෙන් දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා තෙක්කම්මය එහෙම නැත්නම් ගිහි ජීවිතයෙන් නික්මීම කියලා කියන එක, සසරින් නික්මීම සඳහා මේ කියාපු කාම වස්තූන් වලට අයිති රන් රිදී, මිල මුදල් ආදී ඒවායින් ඉවත් වෙන්නට ඕන.

ඉතින් පැවිද්දේ සිට ගිහි වීම හඳුන්වන්නේ ආර්ය ව්‍යවහාරයට අනුව මරණය හැටියට. යමෙක් පැවිදි වෙලා ඉඳලා සිවුරු හැරලා යාම මේ ආර්ය ව්‍යවහාරයට අනුව, ශාසනික ව්‍යවහාරයට අනුව මිය යාමක් හැටියට, මරණයක් හැටියටයි සලකන්න. දැන් බොහෝවිට ඔය මිල මුදල් පැවිදි ව්‍යවහාරයට අනුව හඳුන්වන්නේ සර්පයෙක් හැටියට. ඉතින් මේ පින්වතුන් දන්නවා සර්පයෙක් දෂට කළාම බොහෝවිට මරණය සිදුවෙනවා. අර භාමුදුරුවන්ටත් සිද්දවෙන්න ගියේ ඒ විදියේ දෙයක්. සර්පයා දෂට කිරීමෙන් වගේ තමන්ගේ පැවිද්දෙන් ගිලිහෙන තරමට ගිහි ජීවිතය පිළිබඳ සිතිවිලි රාශියක් ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට ඇති වුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අවස්ථාවෝචිත පියවරකින් ඒක දුරු කළා. ඉතින් මේක අපි මේ කථාවෙන් ගතයුතු එක ආදර්ශයක් හැටියට සලකන්නට ඕන. ඒ වගේම ගිහි ජීවිතයේ කම්කටොලු ස්වභාවය බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ස්වාමීන්වහන්සේට අර ගල් කැට ගෙනල්ලා කරපු ආදර්ශයෙන්, තේරුම්ගන්න සැලැස්වුවා.

ගිහි ජීවිතයට බරපතල අන්දමින් බලපාන ප්‍රශ්නයක් ගැන මේ පින්වතුන් හොඳටම දන්නවා - ආදයමත් වියදමත් සමබර කරගන්න කරන මහාඋත්සාහයක්, මහාප්‍රයත්නයක් මේ ගිහි ගෙයක ජීවත්වීම කියන එක. ඉතින් එහි බැරැරුම්කම අර භාමුදුරුවන්ට වටහා දන්නා කහවනු සීයෙන් මේවා කරන්න පුලුවන්ද කියන ප්‍රශ්නය තුළින්. ඉතින් ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ උපාය කෞෂල්‍යය ඥානය, ප්‍රඥාව අපට හෙළිවෙනවා මේ ගාථාවලට අදල කථාන්දරයෙන්. මේ ගාථාවල් ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට මේක සනාතන සත්‍යයක් හැටියටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ. සදකාලික සත්‍යයක් හැටියටයි. කහවනු වැස්සක් වැස්සත් තමන්ගේ ඒ ආසාවන් සංසිඳවාගන්න බැරිය කියන්නේ මොකද? බොහෝවිට අපි යමක් ප්‍රාර්ථනා කරනවා, ඒක ලැබුණොත්නම් අපි සැපවත්. අපට හොඳට ජීවිතය ගතකරන්න පුලුවන් කියලා මේ වෙලාවේ හිතන්න ඒවා

ලැබෙන්න ලැබෙන්න තව තවත් සුඛෝපභෝගී දේවල් වලට හිත නැඹුරු වෙනවා. දැන් මේ කාලයේ තිබෙන මේ වාණිජ සහාය අනුව කල්පනා කරලා බලනකොට හැම තැනින්ම ආරාධනා තියෙන්නේ සුඛෝපභෝගී ජීවිතයකට තම තමන්ගේ ඒ ආදායමට සරිලන්නේ නැති අන්දමට වියදම්කරවන්න පොළඹවන විදියේ සමාජයක් තිබෙන්නේ.

ඉතින් ඒ විදියේ සමාජයක යහතින් සැනසිල්ලෙන් යුතුව ජීවත්වෙන්නම මේ පින්වතුන්ට පවා - හැම දෙයම අතහැරලා පැවිදි වෙන්න බැරි වුණත් - ගිහි ජීවිතය ගත කිරීමට පවා පුරුදු වෙන්නට ඕන වාම් දිවි පැවතුම් - උසස් සිතූම් පැතුම් කියන ඒ සංකල්පය අනුව ජීවත්වෙන්නට උත්සාහ කරන්නට ඕන. මේ වාම් ජීවිතයේ අගය තේරුම් නොගත්තු කෙනාට අර කියාපු වාණිජ සහායයෙන් ඉදිරිපත් වෙන ආරාධනා පිළි අරගෙන ණය තුරුස් වෙලා මහාභයානක ප්‍රපාතයකට වැටෙන්න සිද්දවෙනවා. ගිහි ජීවිතයට අවශ්‍ය සැපයක් හැටියට දක්වනවා අණන සුඛය. ණය නොවී ජීවත්වීම. ඉතින් ඒක බොහොම අමාරු වෙනවා තමන්ගේ ඒ ආසාවන් තණ්හාවන් දැඩි වුණොත්. ඒක නිසා සාමාන්‍ය ගිහි පින්වතාට පවා මේ ආසාවන්ගේ ඇති ආදීනව තේරුම්ගැනීමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන මේ දේශනා කරලා තිබෙන්නෙ කහවනු වැස්සකින්වත් ඒ කාමයන් පිළිබඳව, ආසාවන් පිළිබඳව තාප්තියක් සැහීමක් ඇතිවෙන්නෙ නැත කියලා.

ඒ වගේම 'අප්පසසාද දුඛා කාමා', කාමයන්ගේ ස්වභාවය එහි අල්ප ආස්වාදයක්, සුලු ආස්වාදයක් සතුවක් ගෙන දෙනවා. නමුත් ඒවායේ ආදීනව බහුලයි. මෙන්න මේ කාරණය තුවණැත්තා විසින් තේරුම්ගත යුතුයි. දිව්‍යමය සම්පත් පවා, දෙව්ලොව සැපත් පවා - ඒවාත් සියුම් අන්දමින් තිබුණත් මේ පංච කාමයමයි. ඒක නිසා ඒවා පිළිබඳවත් ඇල්මක් ඇති කරගන්නෙ නැතුව මේ තණ්හාව ක්‍රමක්‍රමයෙන් තුනී කරලා මේක ක්‍ෂය කරලා දුමීම, ඉවර කිරීම කියලා කියන නිවන - තණ්හාවෙන් මිදීම - සඳහා උත්සාහ දැරිය යුතුයි කියන එකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන මේ පණිවුඩයි. ඇත්ත වශයෙන්ම දැන් තණ්හාව සංසිදවීම සඳහා බොහෝ දෙනා කරන්නේ තණ්හාව විසින්, ආසාව විසින් ඉල්ලන දේ දීමයි. මේක හරියට උණකාරයාට වතුර දීම වගේ. උණකාරයා ඉල්ලන ඉල්ලන සැරේට වතුර දීලා පිරිමහන්න බෑ. නියම වෛද්‍යවරයා කරන්නේ මේකට නියම රෝග නිදනය බලලා බෙහෙත් කිරීමයි. එතකොට ඒ වතුර ඉල්ලීමත් නැති වෙනවා. අන්න ඒ වගේ බුදුපියාණන්

වහන්සේත් පෙන්නුම් කරනවා ඒ ආසාවන්ගේ කෙළවරක් කිසිසේත්ම සොයාගන්න බෑ. මහාකෝට්ඨතියා පවා - කෝට්ඨතියා කියන එක හිඟන්නෙක් අර කියාපු මහාමන්දකු රජතුමා ගැන හිතලා බලනකොට. අර තරම් මහාසාද්ධිවන්ත කෙනෙක්. අත්පොලසන් ගහනකොට දෙළොස් යොදුනක් තැන්, මහාසාද්ධි බලයැති, පුණ්‍ය බලයකින් තමයි, සත් රුවන් වැසි වැස්සා කියනවා.

ඒ විදියට ඒ සත් රුවන් වැස්සකින් වත් සැහීමකට පත්වෙන්න බැරිවුණා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන නිසා මේ තණ්හාවේ, යම්කිසි අවස්ථාවක මේ තණ්හාව තමන්ගේ විත්ත සන්තානයෙන් ඉවත් කළානම් ඒ තැනැත්තාට තමයි නියම සැනසීම ලැබෙන්නෙ. පෝතලිය කියලා කියන - එක්තරා ගෘහපතියෙක් ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් එක්ක සාකච්ඡා කරන අවස්ථාවක - බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම කදිම උපමා හතකින් මේ කාමයන්ගේ ආදීනව පක්‍ෂය පෙන්වා වදලා. සමහරවිට මේ පින්වතුනුන් ඒවායින් කිහිපයක් හොඳට අහලාත් ඇති.

පළමුවෙනිම උපමාව බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ විදියට විස්තර කරනවා. ඔන්න ඉතාමත්ම කුසගින්නෙන් පෙලෙන බල්ලෙක්, හරක් මරණ තැනකට, මස් කඩයකට ගිහිල්ලා බලාගෙන ඉන්නවා යමක් දෙනකල්, ලැබෙනකල්. මේ මස් කඩකාරයා හෝ ඔහුගේ අතවැසියා මස් කටුවක තියෙන මස් ඔක්කොම අරගෙන යන්නම් ලේ තැවරුණ ඇට කැබැල්ල විසි කරනවා. අර බල්ලා අරක ඇහිඳගෙන මේ ලේ ටිකක් තැවරලා තියෙන නිසා ඕක හප හපා සැහීමකට පත්වෙන්න උත්සාහ කරනවා. මොකක්ද වෙන්නෙ, සමහරවිට කටත් තුවාල වෙලා ඒ තමන්ගේම ලේ යි අන්තිමට බොන්නෙ. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියට එයින් තමන් වෙහෙසට පත්වෙනවා මිසක් ඇත්ත වශයෙන් කුසගින්න නිමෙන්නෙ නෑ ඒ බල්ලාගෙ. ඊලඟ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ උපමාව අනුව අර පෝතලිය ගෘහපතියාට කියනවා 'අන්න ඒ වගේ මතක තියාගන්න භාග්‍යවතුන්වහන්සේ විසින් මෙන්න මෙහෙම දේශනා කරලා තිබෙනවා මේවායේ ආස්වාද පක්‍ෂය ඉතාම ටිකයි. දුක් බහුලයි. මේ විදියට ආදීනව බහුලයි. භය ජනකයි කියලා තේරුම් කරලා තියෙන බව' ඒ උපමාව හිතේ දරාගන්නනම් මේකට කියන්න පුළුවන් ඇට කැබැල්ලේ උපමාව කියලා. ඇට කැබැල්ලේ උපමාව පළමුවෙනි උපමාව.

ඊලඟට තව උපමාවක් දෙනවා ඔන්න ගිජු ලිහිණියෙක් හරි උකුස්සෙක් හරි මස් පිඩක් අරගෙන අහසට පියාඹිනවා. මේක දකින

අනිත් ගිජු ලිහිණියොත්, උකුස්සොත් මේ සතාගෙ පිටිපස්සෙන් එළවගෙන ගිහිල්ලා අර මස් පිඩ ලබාගන්න අර සතාට අනිනවා. එතකොට මස් පිඩ අතහැරියේ නැත්නම් මොකද වෙන්නේ, අර සතාට එක්කො මරණය සිද්දවෙනවා එහෙම නැත්නම් තුවාල සිද්දවෙලා ඒ තත්ත්වයට වැටෙනවා. අන්න ඒ වගෙයි මේ කාමයන් කියලා ඊලඟ උපමාව දක්වනවා. ඒ කියන්නේ දැන් එයින් අපට ගැඹුරින් හිතාගන්න පුළුවන් මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දෙන එක එක උපමාවක් ඇත්ත වශයෙන්ම භාවනා කර්මස්ථානයක් වගේ. ඒක තුළ මහාගැඹුරක් තිබෙනවා. දැන් මේ සමාජේත් එක්ක ගලපලා හිතාගන්න පුළුවන් - මේ කාම වස්තූන්ට - යම්කිසි දෙයකට කැමති වෙන්නේ එක්කෙනෙක් නොවෙයි. මහාපිරිසක් ඉන්නවා මේකට තරඟ කරන්න. ඉතින් යම්කිසි කෙනෙක් මේක චැහැගෙන යනවා අර උකුස්සා වගේ. මේක පස්සෙ එළවාගෙන එනවා ගණනාවක්. ඉතින් මේක අතහැරියේ නැත්නම්, ඒක බදගෙන හිටියොත් තමන්ට ඒකෙන් විපත් පැමිණෙනවා - අර අනිත් අයගෙන්. ඔන්න ඔය විදියේ ස්වභාවයක්. බොහෝ දෙනා කැමති වෙන නිසාම මහාතරඟකාරී විදියට ඒවාට මුහුණ දෙන්න සිද්දවෙනවා. ඉන් පීඩාවට පත්වෙනවා කියන එකයි ඔය උපමාවෙන් අපට ගන්නට තිබෙන්නේ. එතකොට ඒකට අපට කියන්න පුළුවන් මස් පිඩේ උපමාව කියලා. ඉස්සෙල්ලා එක ඇට කැබැල්ලේ උපමාව. මේක මස් පිඩේ උපමාව.

ඔන්න ඊළඟට තුන් වෙනුව උපමාවක් කියනවා යම්කිසි කෙනෙක් තණ හුළක් - දැන් මේ කාලේනම් තියෙනවා විදුලි පන්දම් ආදිය, ඒ කාලෙ බොහෝවිට කලුවරේ යනකොට ගිනි හුළක් අරගෙන යනවා යම්කිසි. දැන් මෙතන කියන්නේ තණ හුළක්. තණ කොළ වලින් හදපු හුළක්. ඕක අරගෙන උඩු සුළඟට යනවා. ඒ කියන්නේ හුළඟ හමන දිසාව බලාගෙන යනවා. ඒ පැත්තට යනකොට මොකද වෙන්නේ? අර ගිනි හුළේ ගිනි අගුරු අරවා මේවා ඔක්කොම තමන්ගෙ අතටයි එන්න. තමන්ගෙ අත පිළිස්සෙනවා ඒක අතහැරියේ නැත්නම්. තණ හුළ අතහැරියේ නැත්නම් උඩු හුළඟට යන අවස්ථාවේ අත පිළිස්සෙනවා. අන්න ඒ වගේ කාමයනුත් ඔය තණ හුළට උපමා කළහැකි කියලා කියනවා. ඉන් පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද? මේ කාම වස්තූන් සොයාගෙන යාමෙන් බොහෝ දෙනාට අත පුළුස්සගන්න සිද්දවෙන බවයි. ඒ තරම් භයානකයි මේවායේ ආදීනව පක්ෂය එතකොට. ඒක දන්නේ නෑ. ඒක උඩු හුළඟට තණ හුළක් අරගෙන යාම වගේ කියලා

බුදුපියාණන් වහන්සේ කාමයන්ගේ ආදීනව පක්‍ෂය ඒ උපමාවෙනුත් පෙන්නුම් කළා.

ඊළඟට දෙනවා තවත් උපමාවක්. අගුරු වළක උපමාව. ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් සිටිනවා - ජීවත්වෙන්න කැමති, මරණයට අකමැති පුද්ගලයෙක් සිටිනවා. එක තැනක තියෙනවා අගුරු වළක්. මිනිහෙකුගෙ ප්‍රමාණයටත් වඩා ගැඹුරුයි. බොහොම ගිනි ගෙන දිලිහෙන අගුරු වළක්. ශක්තිමත් මිනිස්සු දෙන්නෙක් ඇවිල්ලා අර මනුස්සයාව අත්දෙකෙන් අල්ලගෙන ඇදගෙන යනවා අර අගුරු වළට දමන්න. අඩියක් අඩියක් පාසා මේ මනුස්සයා දන්නවා දෑන් මං මේකට වැටුනොත් එක්කො මරණය, එහෙම නැත්නම් මරණය හා සමාන දුකකට මා පත්වෙනවා කියලා. නමුත් කරන්න දෙයක් නෑ ඇදගෙන යනවා ඒකට. මෙන්න මේ විදියට අගුරු වළටත් උපමා කරලා තියෙනවා කාමයන්.

එයින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට කාමයන් කියලා කියන්නේ ආසාවන්. ආසාවන්ගේ ප්‍රබලතිය කොයි තරම්ද කියතොත් ඒ පුද්ගලයාව ඇදගෙන යනවා. හරියට වෙත කෙනෙක් ඇදගෙන යන්නා වගේ. අර කීව්වේ අර දුර්වල මිනිසෙක්ව ශක්තිමත් මිනිසුන් දෙදෙනෙක් ඇවිල්ලා ඇදගෙන යනකොට - බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඒ තැනැත්තා ඇඹරෙනවා. ඒ මේ අතට ඇඹරෙනවා. ඇඹරී ඇඹරී එයින් මිදෙන්න බලනවා. නමුත් මිදෙන්න බෑ. නමුත් දන්නවා දෑන් වැටුනොත් එහෙම විනාශ වෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ ස්වභාවයක් කාමයන්ගේ ඒ ආසාවන්ගේ තිබෙනවා කියන එක හඟවන්නයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ උපමාව දේශනාකොට වදලේ. නමුත් මෙතන මේ හැම එකකින්ම උපමා දෙන්නෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ මේවා ආශ්‍රයෙන් තමන්ට යම්කිසි උපේක්‍ෂාවක් ඇතිකරගැනීමට. ඒ ආසාවන් ආදිය ආවහම මෙන්න මෙහෙම භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මේ සත්‍යයක් දේශනා කරලා තිබෙනවා.

මේක අනුව කල්පනා කරලා බලනකොට අපි මේවා පිළිබඳව උපේක්‍ෂාවෙන්ට ඕන. සමහරවිට දැඩි ආශාව නිසා - මේ කාලේ කොතෙකුත් අහන්න ලැබෙනවා මේ පින්වතුන් දන්නවා එක්කො තව කෙනෙක් මරලා දනවා. එහෙම නැත්නම් ඔය නොයෙකුත් දිවි හානි කරගැනීම් දෑන් නානාප්‍රකාර විදියට තියෙනවානෙ. මේ පින්වතුන් දන්නවානෙ. ඒ කරන්නෙ මොකද? අර ඒ තමන්ගෙ හිතීවිල්ලෙ බලවත්කම නිසා. අගුරු වළකට පනින්නා වගේ වැඩක්. අගුරු වළට

ඇදගෙන යන්නා වෙනුවට මෙතන පනිනවා වගේ. නමුත් ඒ පනින්නේ මොකද. අර හිතවිලි වලින් ඇදගෙන යන්නේ. අර අත්දෙකෙන් ඇදගෙන යනවා කියලා කියන්නේ අර හිතවිලි මාර්ගයෙන්. ඒ හිතවිලි පිළිබඳ පාලනයක් නැත්නම් හිතවිලි අගුරු වළට වැටිලා මැරෙනවා. ඔන්න අගුරු වළේ උපමාව.

ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ තව උපමාවක් දෙනවා. ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් ඒ තැනැත්තා දුප්පත් නිසා මගුල් ආදී උත්සවයකට යාමට පිරුවට, ඔය පින්වතුන් දන්නවනෙ පිරුවට ගන්නව කියලා කියන්නේ ඇඳුම් පැලඳුම් ආභරණ වෙත එකක් තබා සුත්‍රයේ කියවෙන හැටියට - යානය පවා, වාහනය පවා - දැන් ඒකත් මේ කාලේ කෙරෙනවානෙ. තමන්ට යන්න වාහනයක් නෑ, යන්නේ පයින්, නමුත් මගුලට තුලාවට පෙන්නුම් කරන්න ඕන නිසා ණය තුරුස් වෙලා හරි වෙත කාගේ හරි වාහනයක් ඉල්ලාගන්නවා. වාහනය පමණක් නෙවෙයි, වාහනයට ගැලපෙන පිරිසක් ඉන්න ඕනනෙ. ඒ පිරිසත් - බුදුපියාණන් වහන්සේ හේතු ඇතුළුව මේක දක්වන්නේ.

යම්කිසි කෙනෙක් යම්කිසි උත්සව අවස්ථාවක පෙනී සිටීම සඳහා තමන්ගේ මාන්තය නිසා යානයත්, පිරුවටත් - ඒකත් ඉල්ල ගත්තු එකක්, ඊළඟට පිරිසත්, තමන්ගේ පරිවාර හැටියට පෙන්වන ඒ පරිවාර සම්පත්තියත්, ආභරණත්, ඇඳුම් පැලඳුමත් ඔක්කෝම එක එක්කෙනාගෙන් ඉල්ලා ගන්නා. එක්කෙනෙක් මේවා ඔක්කෝම සම්පත්ති අරගෙන නගරය මැදින් යනවා. මේ යන අතරේ අනිත් දකින පුද්ගලයින් කියනවා 'හා.. මේ පුද්ගලයා කොයිතරම් ධනවත් කෙනෙක්ද ආ.. ඔහොම තමයි හෝග සම්පත්තිය ඇති කෙනා ඒ හෝග සම්පත්තිය විඳින්නේ' කියලා නගරයේ අර දකින මිනිස්සු මේ පුද්ගලයාගේ ඵලවර්ෂ දකලා සම්පත්තිය දකලා ඔය විදියට කිය කියා ඉන්නවා. කිය කියා ඉන්න අතරේ අර වාහනය දුන්න තැනැත්තා ඇවිල්ලා වාහනය ඉල්ලනවා. ඇඳුම් පැලඳුම් දුන්න තැනැත්තා ඒවා ඉල්ලගන්නවා. එක්කෝ උදුරගන්නවා දුන්නේ නැත්නම්. හදිසියක් වුවමනාවක් තියෙනවානම් උදුරගන්නවානෙ. එහෙම නැත්නම් ආභරණ දුන්න කෙනා ඒවා ඉල්ලගන්නවා. අන්තිමට මේ පුද්ගලයාට මොකක්ද ඉතුරු වෙන්නේ? අන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් දක්වන්නේ කාමයන්ගේ ආදීනව පිළිබඳව. මේ ඔක්කෝම එකට පෙන්නුම් කරන්නේ පිරුවට ගත්තු දේ හා සමානය කියලා. අපි මේ කාමයන් හැටියට හිතන දේවල් ඇත්ත

වශයෙන්ම වෙන අයගෙන් ණයට ඉල්ලගෙන එහෙම නැත්නම් පස්සෙ ආපහු දෙන්න කියලා ඉල්ලගන්නවා වගේ දේවල්. දැන් බොහෝවිට ඔය උත්සව අවස්ථා ආදී තරගකාරී සමාජයක තමන්ගේ අසල්වැසියාට වඩා ඉහළින් පෙනී සිටීම සඳහා ණය තුරුස් වෙලා හරි ඉතාමත්ම බැගැපත්ව දින වෙලා හරි අර විදියේ දේවල් සැප සම්පත්ති ළං කරගන්නවා. මේවා ළං කරගන්නාට මොකද හිත ඇතුළේ බොහොම භයකින් සිටින්නේ හදිසියේ මේ කට්ටිය ඇවිල්ලා මට ඉක්මනට ඔන කියලා ඉල්ලුවොත් එහෙම මට මොකද වෙන්නේ. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක්. කාමයන්ගේ ස්වභාවයයි ඒ. සෑහීමකට පත්වෙන්න බැරිකම නිසා, තෘප්තියකට පත්වෙන්න බැරිකම නිසා, අර තරගකාරී ස්වභාවය නිසා ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයකට, දුකට පත්වෙන්න පුළුවන් කියන එකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ උපමාවෙන් අපට පෙන්වුම් කරලා දෙන්නේ.

ඊළඟට තවත් උපමාවක් දෙනවා. ඒක බොහොම පහසුවෙන් තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම ඒක වැඩි විස්තරක් නැතුව දක්වලා තිබෙන්නේ. ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් හීනයකින් - හීනය කියලා කියන එක කවුරුත් දන්නවනේ. හීනයකින් දකිනවා ඉතාමත්ම අලංකාර වන පෙදෙස්, උයන්වතු, පොකුණු බොහොම ලස්සනයි. ඔය විදියට ඔවා හීනයෙන් බල බලා ඉන්නවා. හිටි ගමන්ම ඇහැ ඇරෙනවා. ඇහැ ඇරුණාම අර පෙනිව්ව ඒ දර්ශන කෝ? ඒ ඉතාමත්ම රමණීය දර්ශන, අර තමන් සතුටු වෙමින් සිටි ඒ දර්ශන කෝ? ඒ කිසිවක් නෑ. අන්න ඒ වගේම මේ කාමයන් කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා, මේවා හීනයක් වගේ කියලා.

අපි හීනය කියන එක ගැන හිතනවා රැට විතරක් පේන එකක් කියලා. නමුත් බොහෝවිට දවල් හීන කියලා ජාතියකුත් තියෙනවා. දැන් කාලෙ බොහෝ දෙනා ජීවත්වෙන්නෙන් දවල් හීන මතයි. අනාගතය ගැන ඒ විදියේ හීන මවමින්. ඉතින් මේ කියන ආසාවන් ඇතට බොහොම ලස්සනට පෙනෙනවා. නමුත් ඒවා විදින අවස්ථාවේ ඒවායේ ආදිනව පක්ෂය - තමන්ට ඒවාට මුහුණ දෙන්න සිද්දුවෙනවා කියන එක හඟවන්නයි මේ උපමාව. ඒ වගේම ඒවායේ ශුන්‍යත්වය, හිස් බව - මේ සිහිනයේ උපමාවේ දැක්වුවේ මේවායේ හිස් බව - 'හීනෙන් ගැ අඳුනක්සේ බොරුමය' කියලා කියන්නේ, කවුරුත් ඇවිල්ලා අඳුනක් ගානවා, බොහොම සැරට තියෙනවා, පස්සෙ බලනකොට ඇහැ ඇරලා බලනකොට මොකක්වත් නෑ. ඔන්න ඔය විදියේ උපමාවකුත් දක්වනවා.

ඊළඟට තව උපමාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. දැන් ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් පළතුරු සොයමින් කැලේකට ඇතුල් වෙනවා. ඒ කැලේ දකිනවා හොඳට පළතුරු පිරිවිච ගහක්. කල්පනා කරනවා දැන් මට ගහට නගින්නත් පුළුවන් කියලා ගහට නගිනවා. නැගලා හොඳ ඉදිවිච ගෙඩි කමින් තමන්ගේ ඔඩොක්කුවටත් පුරවාගන්නවා ගෙඩි. ඔය විදියට යෙදිලා ඉන්න අතරේ තව කෙනෙක් එනවා ඒ වගේම පළතුරු සොයාගෙන. ඒ තැනැත්තා මේ ගහ දෑකලා - ඒ තැනැත්තාටනම් ගහට නගින්නට බෑ. එයාගෙ අතේ කෙටේරියක් තියෙනවා. තියුණු කෙටේරියක්. ගහට නගින්න බැරි නිසා ගහේ මුල කපන්න පටන්ගන්නවා. එතකොට ගහ ඒ විදියට කපනකොට අර කලින් නැගපු මිනිහා ඉක්මනින් ගහෙන් බැස්සේ නැත්නම් ගහ වැටෙනකොට ඒ තැනැත්තාත් වැටිලා මරණයට පත්වෙනවා. එක්කො දුකට පත්වෙනවා. ඔන්න ඔය වගෙයි කාමයන් කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා. මේකත් කල්පනා කළයුතු උපමාවක්. මින් පෙන්නුම් කරන්නේ - මේ කාම වස්තූන්ට - කී දෙනෙක් කී ආකාරයකට මේවාට ළං වෙනවාද කියලා. සමහර අය - මේ පින්වතුන් දන්නවා ඔය තරගකාරී සමාජයක රැකී රක්ෂා ආදිය, නිලතල ආදිය සඳහා සමහරු නියම් මාර්ගයෙන් ඒවා ලබාගන්නවා. සමහරු අනියම් මාර්ගයෙන් ලබාගන්නවා. සමහරවිට නියම් මාර්ගයෙන් ලබාගත්තු කෙනාට අර අනියම් මාර්ගයෙන් ලබාගන්න එන කෙනාගෙන් උපද්‍රව වලට මුහුණ දෙන්න සිද්දුවෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයන් ඇතිවෙන නිසා තමයි මේ උපමාවෙන් ඒ තරම් භයානක විපාක කෙනෙකුට අත්දකින්න සිද්දුවෙන බව පෙන්වන්නේ. බොහෝ ආයාස සහිතව, කරදර සහිතව තමන් ලබාගන්න දෙය, තව කෙනෙක් පැහැරගන්න බලාගෙන සිටිනවා අනියම් මාර්ගයෙන්. ඒ නිසා තමන්ට උපද්‍රවවලට මුහුණ දීමට සිදුවෙනවා.

ඔන්න ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමා හතකින්ම දක්වා වදළා මේ ලෝකයේ සත්ත්වයාට මේ කාමයන් පිළිබඳ කිසිසේත් තෘප්තියක්නම් ඇතිවෙන්නේ නැති බව. ඒවායේ ආස්වාද පක්ෂයක් තිබෙන නමුත් ඒක අල්පයි. බොහෝ දුක්, ආදීනව සහිතයි. මෙන්න මේක නිසා තමයි සනාතන සත්‍යයක් වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළේ ලෝකයාට තිබෙන එකම නියම සැනසීමනම් තණ්හාව ක්ෂය කිරීම, නැති කිරීම කියලා කියන ඒ උතුම් නිවන් තත්ත්වය බව. ඒක නියම සැනසීම බව.

මේක ගැඹුරින් අපි කල්පනා කරලා බලනවානම් දැන් තණ්හාවට හේතු වන්නේ මොකක්ද, මමය, මාගේය කියන හැඟීමයි. මම කියන හැඟීම අනෙක් ආගම් හැම එකක්ම, සනාථ කරලා සත්‍යය දෙයක් හැටියට සලකන නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අනාත්ම ධර්මය අනුව මේ මමය කියන එක සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ තිබුණට මේක සත්‍ය තත්ත්වයක් නොවෙයි. ඒක මූලාවක්. ඒ මම කියන හැඟීම ඇතිවීමත් එක්කම ඇතිවෙන එකක් තමයි මගේ කියන එක. මම කියලා අවිද්‍යාවෙන් ඒ සංකල්පය ඇතිවුණ හැටියේ ඊළඟට තණ්හාවෙන් ඒකට මගේ කියලා උදව් දෙනවා. ඉතින් මේ අවිද්‍යාවත්, තණ්හාවත් නිසා දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ සත්ත්වයා සැරිසරන බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකොට වදාළේ. ඒක නැති කිරීම සඳහා ඊට විසඳුම් වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර දැඩි තණ්හාව සියුම් කරමින් ගිහිල්ලා භාවනාමය වශයෙන්, විදර්ශනා වශයෙන් සිත තුළ මේ ප්‍රඥා ශක්තිය ඇතිවීමෙන්මයි මේ තණ්හාව ක්‍ෂය කරන්න පුළුවන් වෙන්නේ. නමුත් ඉන් මැත, විශේෂයෙන්ම ගිහි පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන්, දැන් මේ වගේ පොහොය දවසක යම්කිසි කෙනෙක් පොහොය අටසිල් සමාදන් වෙලා විකාලයෙහි ආහාර නොගැනීම කියලා කියන ඒ රහතන්වහන්සේලාගේ ප්‍රතිපත්තියට අනුව ජීවත්වීමත්, සුදු වතින් සැරසිලා වාම් ජීවිතයක්, තමන්ගේ කොයිතරම් සැප පහසු ජීවිතයක්, අලංකාර ආභරණ ආදිය තිබුණත් ඒවා ගැන ඇල්මක් නැතුව වාම් ජීවිතයකට පුරුදු වෙනවානම් එයින් කෙරෙන්නේ අර තණ්හාව ක්‍රමක්‍රමයෙන් සියුම් කිරීමයි. තණ්හාවේ ඒ ගොරහැඩි පක්‍ෂය, රළු පක්‍ෂය නැති කිරීමයි.

ඊළඟට මේ පින්වතුන් දන්නවා දැන් මේ බුද්ධශාසනය කියලා කියන්නේ එක පැත්තකින් අපට හඳුන්වන්න පුළුවන් දන, ශීල, භාවනා කියලා. දනයෙන් කරන්නේ මේ කාමයන්ගේ වස්තු කාමය පිළිබඳ තියෙන ඇල්ම නැති කිරීමයි. කාමය කියලා කියන්නේ ආසාව. ආසාවේ දෙපක්‍ෂයක් තිබෙනවා. වස්තු කාම, ක්ලේෂ කාම කියලා. ඒ වස්තූන්ට තිබෙන ඇල්ම ඒක ඉතාමත්ම රළු මට්ටමයි. ඒක තරමක් දුරට පහසුවෙන් කරන්න පුළුවන් දෙයක්. ඒක තමයි පළමුවෙනි පාඩම. දනය. යම්කිසි දෙයක් ආහාරයක් හෝ වේවා, වෙන දෙයක් හෝ වේවා ඒ දැගී මගී යාවකාදීන්ට හෝ තුනුරුවන් විෂයෙහි හෝ පරිත්‍යාග කිරීම. ඒ තුළින් කරන්නේ ඒ මොහොතේ අර සිතේ තිබෙන - සාමාන්‍ය ගිහි ජීවිතයත් එක්ක යන එකක් තමයි මසුරු මලකඩ කියන එක. ඒ මසුරු

මළකඩ ඉවත් කිරීමට උපකාර වෙනවා. දැන් ලෝභ භාණ්ඩ එක තැනක, ඒක ගැන තැකීමක් නැතුව දමලා තිබෙනවානම් එතැන අන්තිමට තමන් බලාපොරොත්තු වුණ භාණ්ඩ නෙමෙයි දකින්න ලැබෙන්නේ. තනිකර මළකඩ ගොඩක්. අන්න ඒ වගේ තමයි ගිහි සිතත්. ගිහි සිතේ බැඳෙන මළකඩයට මසුරු මළ කියලා කියනවා. ඒක නිසා තමයි අර දන්දීමෙහි නියැලුණු ගිහි පින්වතා පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ උපාධි මාලාවක් වගේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. 'විගතමළමච්ඡරෙන වෙනසා අගාරං අස්ඝාටනී මුත්තවාගො පයනපානී වොසසගරතො දනසංවිභාගරතො' කියලා. ඉවත්වූ, පහකළ මසුරු මළ ඇති සිතකින් යුක්තව ගිහි ජීවිතය ගතකරනවා. නිතරම දන්දීමට සෑදී පැහැදිගෙන අත පිරිසිදු කරගෙන ඒ වගේම අතහැරීම පිළිබඳව ඇල්ම ඇති කරගන්නවා.

යමක් පිළිබඳව අතහැරීම තුළින් නිරාමිස ප්‍රීතියක් - මේ දනාදී පින්කම් කරන මේ පින්වතුන් දන්නවා දන් දුන්නට පස්සෙ තමන්ට විශාල ප්‍රීතියක්, සැනසීමක් ඇතිවෙනවා, ඒ තුළින් නිරාමිස වශයෙන්. වොසසගරතො කියලා කියන්නේ ඒකයි. අතහැරීම තුළින් ඒ ඇල්මක්. ඊළඟට දන සංවිභාගරතො. ඒ ඇල්ම තියෙන දන් බෙදදීමේදී ඒ තැනැත්තාට සුදුසු ආකාරයෙන් නුවණින් කල්පනා කරලා ඒ දනය දීම තුළින් යම්කිසි සතුටක් ඇති කරගන්න පුළුවන්. ඉතින් මෙයින් පෙන්නුම් කරනවා අර තණහකබයරත. තෘෂ්ණාව නැතිකරගැනීම පිළිබඳවත් ඇල්මක් ඇති කරගන්න පුළුවන්. සාමාන්‍යයෙන් ඇල්ම කියන වචනය, රති කියන වචනය එහෙම යොදන්නේ නරක අර්ථයකින්. නමුත් මෙතන යොදලා තියෙනවා ඇල්ම කියන එක හොඳ අර්ථයකින්. ඒ කියන්නේ තණ්හාව නැතිකරගැනීම සඳහා ඇල්ම. ඒ ඇල්මයි පුරුදු කරන්න ඕනේ සමමා සමබුද්ධ සාවක කියලා මේ සමයක් සම්බුද්ධ ශ්‍රාවකයෝ. ගිහි මට්ටමෙන් බලනවානම් පළමුවෙන්ම ඒ දන වස්තූන් තමන්ගේ කියලා තියාගෙන සිටී, මමය මාගේය කියාගෙන සිටී ඒවායෙන් සැප සම්පත් විඳින්න පරිභෝග කරගන්න තිබුණ දේවල් ඇතිවුණ සද්ධා සිතකින් හෝ කරුණා සිතකින් හෝ ඒ තුනුරුවන් විෂයෙහි හෝ එහෙම නැත්නම් දුගී මගී යාවකාදීන්ට, වෙන එකක් තබා තිරිසන් සතෙකුට හෝ දීම තුළින් තමන්ගේ සිතේ ඒ අවස්ථාවේ තණ්හාව, ඒ සුලු මොහොතට තුනීයි. ලෝභය, තණ්හාව, මසුරුකම කපා හැරියා.

ඒ වගේ දනයෙන් තබන්නේ ඒ තණ්හාව ක්‍ෂය කිරීම සඳහා මූලික පියවරක්. ඊළඟට ශීලයෙනුත් ඒ විදියේ දෙයක් කෙරෙනවා. දැන් මේ අවස්ථාවෙන් මේ ආජීව අෂ්ටමක ශීලය සමාදන් වෙලා ඊට වඩා උසස් ශීලත් සමාදන් වෙලා තියෙනවා මේ පින්වතුන්. ඒ වගේ ශීලයෙන් කරන්නේ කය, වචනය හික්මවාගැනීම කියන එක. ඇත්ත වශයෙන්ම සිතෙන්ම තමයි. සිතයි ප්‍රධාන. සිත තුළින් කියන දේවල් තමයි කයෙනුත් වචනයෙනුත් අපි මේ කරන්නේ. ඒවා පිළිබඳවත් යම්කිසි හික්මීමක් ඇති කරගන්න ඕන. ශීලයෙන් කරන්නේ ඒකයි. සතුන් මැරීම විනෝදයට හෝ යම්කිසි ආදයම් මාර්ගයක් හැටියට හෝ එහෙම නැත්නම් ආහාරය සඳහා හෝ බොහොම කැමැත්තෙන් කරන දෙයක් ලෝකයා. නමුත් එයින් වැළකී සිටිනවා. සොරකම් කිරීම, ඒක අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. පහසුවෙන්ම පොහොසත් වීමට ඇති ක්‍රමය තමයි හොරකම් කිරීම. වෙහෙස මහන්සි වෙන්වන නැතුව එක්කො බලයෙන් හරි හොරෙන් හරි මොන ක්‍රමයකින් හරි අත්සතු දේ ගැනීම. නමුත් ඒකෙනුත් වැළකී සිටිනවා. එතනත් කරන්නේ පරිත්‍යාගයක්. ශීලය සඳහා කරන කය වචනය පිළිබඳ සංවරවීමෙන් යම්කිසි පරිත්‍යාගයක්, තමන්ට ප්‍රියමනාප දෙයක් අතහරිනවා. ප්‍රිය මනාප දේවල් කියන්නේ, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම, බොරු කීම, මත්පැන් බීම, පරුස වචන කීම ආදිය.

ලෝකයා බොහෝ දුරට සාංසාරික වශයෙන් මේවා කරලා තිබෙන නිසා මේවාටයි සිත වහා ඇදී යන්නේ. ඒවායින් වැළකී සිටීමට විශේෂ අධිෂ්ඨාන ශක්තියක් අවශ්‍යයි. ඒ අධිෂ්ඨාන ශක්තිය තමයි ශීල සමාදනයෙන් කෙරෙන්නේ. ඒ අධිෂ්ඨානය, ඒක අර සංඝයාවහන්සේලා ඉදිරියේ කළාම වඩාත් තමන්ගේ හිතට මතක හිටිනවා. ඉතින් ඒ විදියේ අධිෂ්ඨානයක් කළාම ඒ අධිෂ්ඨානය තුළ ජීවත්වීමේ උත්සාහයයි ශීලයක් රැකීම කියලා කියන්නේ. ඒ රැකීම තුළින් තමන්ට ඇතිවෙනවා අනවස්ථ සුඛය කියලා. තමන් නිවැරදිව ජීවත්වෙනවා කියන ප්‍රීතිය, සතුට, සොම්නස. තමන්ට නිස්කලංකව ජීවත්වෙන්න පුළුවන් පසුතැවීමක් නැතිව. අන්න එබඳු පුද්ගලයාට තමයි භාවනාව පිහිටන්නේ. ශීලය, ඒකට දනයෙනුත් පරිත්‍යාග ශක්තිය ඇතිකරගෙන අර කියාපු අනවශ්‍ය දේවල් වලින් මිදිලා වාම ජීවිතයට හුරු වෙනවා. ඊළඟට ශීලයෙන් කය, වචනය හික්මවාගෙන යම්කිසි සංවරයක් ඇතිකරගෙන නිස්කලංක මනසක් ඇති කරගන්නවා පසුතැවිල්ලෙන් තොර. ඒ මනස පිහිටිකරගෙන තමයි ඊළඟට භාවනාවට බිහිවෙන. භාවනාව කියලා කියන්නේ සමථ වශයෙන් යම්කිසි සමාධි නිමිත්තක සිත රඳවාගන්නවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සමාධි නිමිත්තක්, කමටහන් අරමුණක් හැටියට ගන්නේ ලෝකයා හිතන විදියේ අකුසල දේවල් නොවෙයි.

මනුෂ්‍යයෙකුට හෝ සතෙකුට වෙඩි තියන්නත් ඉලක්කයක් සඳහා යම්කිසි සිහිය යෙදවීමක්, යම්කිසි සමාධියක් අවශ්‍යයි. ඒක මිත්‍යා සමාධියක්. මිත්‍යා සිහියක්. යම්කිසි දේකට යොමුකරපු එකඟ කිරීමක් එතන තියෙනවා. නමුත් ඒක අකුසල් පැත්තටයි බර. ඒ තුළින් සංසාරය තුළ දුක් වැඩෙනවා. නිරය ආදී තැන්වල උපදිනවා. ඒ වෙනුවට යම්කිසි කුසල ආරම්භයක් ගන්න ඕන. එක්කො බුද්ධානුස්සති වශයෙන් අරහං පදය, සමමා සම්බුද්ධ පදය, භගවා ආදී බුදුගුණයේ යම්කිසි කමටහන් අරමුණක් තුළින්, එහෙම නැත්නම් මෙමතී භාවනාවේ සුවපත් වේවා කියන එක. එහෙම නැත්නම් අසුභ භාවනාව අනිත්‍ය ආදී අදාල යම්කිසි නිමිත්තක්. මරණසතියට, ජීවිතං අනියතං මරණං නියතං ආදී වශයෙන් කෙටි කමටහනක් කර්මස්ථානයක් තමන්ගේ ජීවිතයට ළං කරගෙන ඒ තුළින් සිත තැන්පත් කරගන්න. විසිරෙන සිත තැන්පත් කරගන්න උත්සාහයක් යොදනවා. මේ තණ්හාවේ ඉතාම ගැඹුරු මට්ටමට අනුසය කියලා කියනවා. ඒක ලේසියෙන් අල්ලගන්න පුලුවන් දෙයක් නෙවෙයි. ඉතාම සියුම් එකක් අනුසය තට්ටුව.

බාහිර ලෝකයේ පෙනෙන තණ්හාව තමයි අපි මේ ආසාවයි, ලෝභ කමයි, ගිජු කමයි, මසුරු කමයි ආදී වශයෙන් ඒ වචන වලින් හඳුන්වන්නේ. නමුත් මේකෙ ඉතාමත්ම සියුම් තට්ටුවක් තියෙනවා. ඒක මතුකරගන්න පුලුවන් වන්නේ සමාධිමත් සිතටයි. මේක වෙන කෙනෙකුට මතුකරලා දෙන්නත් බෑ. තම තමන්ම හඳුනාගතයුතු දෙයක්. ඒක හඳුනාගන්නට තමයි මූලික වශයෙන් යම්කිසි ආකාරයකින් සිත තැන්පත් කරගැනීමක් අවශ්‍ය වෙන්නේ. සිත තැන්පත් කිරීමක් කළානම් ඊළඟට බුද්ධ වචනයට අනුව නිසියාකාර මෙනෙහි කිරීම - යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන නිසියාකාර මෙනෙහි කිරීම තුළින් මේ සිත ක්‍රියා කරන ආකාරය බලනවා. මේ තණ්හාවලේ ඇතිවෙන්නේ සිතේ. ලෝකයේ කොයිතරම් විසිතුරු දේවල් තිබුණත්, කොයිතරම් අලංකාර දේවල් ඔය කඩ සාප්පුවල තිබුණත්, තව ඒවායේ ප්‍රදර්ශනය කරන නොයෙකුත් දැන්වීම් පුවරු තිබුණත්, මේවායින් නෙමෙයි තණ්හාව ඇතිවෙන්නේ සිත ඇතුලින්මයි. ඒවා අරමුණු වෙනවා තමයි නමුත් මේකේ රහස තිබෙන්නේ සිතේ තිබෙන අවිද්‍යාවයි. ඒ අවිද්‍යාව ලියලන්න, තණ්හා අනුසය වැඩෙන්නයි අර අනෙකුත් දේවල් උපකාර

වෙන්නේ. ඒක හඳුනාගැනීමයි එතකොට තමා විසින් කළ යුත්තේ. ඒ විදියට භාවනාමය සිත ක්‍රමක්‍රමයෙන් තමන්ගේ හිතට එන අරමුණු ගැන සෙවිල්ලෙන් සිටිනවා. ඒ අරමුණු ඇතට යන්න නොදී - සාමාන්‍යයෙන් අරමුණක් කියන එක අපේ සිත් ඇදගෙන යන එකක්. ඒ ඇදගෙන යන්නේ කොහොමද? ඒ දකින දකින එකක් ආශ්‍රයෙන් අපට එනවා යම්කිසි නිමිත්තක්.

අපට යම්කිසි දෙයක්, මේ ස්ත්‍රියක්, මේ පුරුෂයෙක් - එහෙම නැත්නම් යම්කිසි ප්‍රිය මනාප දෙයක්, අප්‍රිය දෙයක් කියලා යම්කිසි සුලු නිමිත්තක් එනවා. ඒ නිමිත්තට අපි තව තවත් සිතිවිලි එකතු කරගෙන තවත් මේකටම ගැති වෙනවා, ඒක ඔස්සේම දුවනවා. ඒකට කියනවා අනුවාසඤ්ජන කියලා. බතට වාසඤ්ජන වගේ තමයි ඒකත්. අර සිතට ආපු අරමුණට තව තවත් රුකුල් දීලා අපි ඒ පැත්තටම යනවා. ඒකෙ අන්තිම කෙළවර තමයි අපි අර උපමා වලින් දක්වන විපත. ඒ ආසාවන්ට නතු වීම. අන්න ඒ විදියේ ස්වභාවයක් මේ සිතේ තියෙන නිසා යෝගාවචරයා කරන්නේ මොකද, ඒ අරමුණු දිහා යොදන අවධානය වෙනුවට තම තමන්ගේ සිතේ ක්‍රියාකාරීත්වය දිහා බලනවා, සිත ක්‍රියාකරන ආකාරය. ඒකත් අර කර්මස්ථානානුකූලව නියමාකාරයෙන් කළයුතු දෙයක්. සිත දුවන හැටි බලාගෙන ඉන්නවා කියන එකක් නෙවෙයි. නමුත් ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඒ මනසිකාරය - ඒ යෝනිසෝමනසිකාර කියන නිසියාකාර මෙතෙහි කිරීම යොදමින් මේ සිත - අර විසිරෙන, ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඇතට යන සිත - ගැන අවධානය යොමුකරන්න ඕන. ඊළඟට ඒ නිමිත්තේ ඇති, අපිට යම්කිසි දෙයක් අරමුණු වෙනවනම් ඒ අරමුණේ තිබෙනවා අපේ සිත් ගන්නාවූ ලක්ෂණ. නොයෙකුත් නිමිති තිබෙනවා. ඒවා ගැන නොතකා ඒක ඉතාමත්ම කෙටියෙන් මෙතෙහි කරනවා 'රූපයක් රූපයක්, සද්දයක් සද්දයක්, සුවඳක් එහෙම නැත්නම් ස්පර්ශයක්' කියලා ඒ ආදී වශයෙන් මෙතෙහි කරන්න පටන්ගන්නවා ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර මෙතෙහි කිරීම යොදනවා අරමුණෙහි ඇති සිත් කා වදින ස්වභාවය, එහෙම නැත්නම් සිත් ඇදගෙන යන ස්වභාවය මර්දනය කිරීමට.

එහෙම කරමින් ඇවිල්ලා අන්තිමට මේ අරමුණත් සිතත් ගැටීමෙන් එහෙම නැත්නම් ඉඤ්ජියයන් පහට - ඇස්, කන්, නාසාදී ඉඤ්ජියන්ට එන අරමුණු වලින් සිත කලම්බවන්න කලින් ඒවා ඉතාමත්ම ඉක්මනින් සිතෙන් ඉවත් කිරීමට ශක්තිය ඇති කරගන්නවා. සුලු

මොහොතකදීම සිත උපේක්ෂාවට නතු කරනවා. දැන් බුදුපියාණන් වහන්සේ අර උපමා හත දක්වලා තිබෙන්නේ සිත උපේක්ෂාවට ගැනීමට උපකාර වෙන හැටියට. ඒ එක් එක් උපමාවක් පිළිබඳව ගැඹුරින් සලකලා බලන කෙනාට මේ ලෝකයේ තිබෙන කාම වස්තූන් පිළිබඳව යම්කිසි උපේක්ෂාවක් ඇතිවෙනවා. ඒ උපේක්ෂාව දියුණු කළොත්, හැම පැත්තෙන්ම එන ආරාධනා, දැඩිව බලපාන්නෙ නෑ. ඒවා ලෝකයා කොයි අන්දමින් සැලකුවත් තමන්ට ඒවායින් වැඩක් නැතෙයි කියන හැගීම එනවා. තමන්ගේ වාමී ජීවිතයට, තමන්ගේ මේ අල්පේව්‍ය ජීවිතයට මේවායින් ඇති වැඩක් නෑ. මේවා සංසාරයට අදින බලවේගයි. මට ඕනෙ සංසාරයෙන් මිඳෙන්නයි. සංසාරයෙන් මිඳෙනවයි කියන්නෙ අර කියාපු මමය කියලා කියන බරපතල අවිද්‍යාවත්, මගේය කියලා කියන ඒ තණ්හාවත් නැති කිරීමයි.

ඒ සඳහා යන ගමනයි එතකොට මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් කරන්නෙ. බුදුපියාණන් වහන්සේ අද වැනි දවසක ලෝකයට හෙළිකොට වදළ වතුරාර්ය සත්‍යය තුළ තිබෙන්නෙ ඔය ටිකයි. අපි ඉපදීම දුකක්, ජරාව දුකක්, ලෙඩවීම දුකක් ආදී වශයෙන් කියන ඒවා ගැන අමුතුවෙන් නොකිව්වත් ටිකක් කල්පනාකාරීව බලනකොට ඒ හැම එකක්ම දුකක් බව පෙනෙනවා. නමුත් ගැඹුරු වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නෙ කෙටියෙන් සැලකුවොත් - ඒ දුක පිළිබඳව විස්තරය අවසාන වෙන්නෙ කොහොමද, සැකෙවින් සැලකුවොත් මේ පංච උපාදනස්කන්ධය කියලා කියන රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියලා කියන මේ ලෝක සත්ත්වයා මේ මමය, මාගේය කියලා බඳගෙන ඉන්න මේ ගොඩවල් පහම දුකක් කියලායි. මේවා අනිත්‍යයි, දුකයි. මේවායේ මමය, මාගේය කියලා වසයෙහි පවත්වන්න පුළුවන් ශක්තියක් නැත. දැන් අර කියාපු කාමයන් පිළිබඳව දියු උපමා වලින් පෙන්නුම් කරන්නේ මේ එකක්වත් තමන්ගේ වසයෙහි පවත්වන්න බෑ. තමන්ට අයිතියි කියලා කියන්න බෑ. මේ පිරුවට ගත්තු දේවල් වගේ එහෙම නැත්නම් වෙන අය හොරකම් කරන්න සූදනම්ව ඉන්න දේවල් වගේ. තමන් සතු කියලා කියන්න බැරි තත්ත්වයක් මේ හැම දෙයක් තුළම තියෙනවා. ඒකමයි මේකෙ තියෙන භයානකත්වය, ආදීනව ස්වභාවය.

එතකොට දුක ඒ විදියට තේරුම් කලා. ඊළඟට දුකට හේතුව වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ තණ්හාවයි. කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා ආදී වශයෙන් දක්වලා තිබෙනවා. මේ

පංචකාමයන්ට - මේ ඇස් කන්, නාසාදියට හම්බවෙන ඒ අරමුණු පිළිබඳව ඇල්මක් තිබෙනවා. ඒ වගේම මේ ලෝකයේ, මේ සංසාරයේ දිගට යාමට, හවයේ සිටීමට තිබෙන ඇල්මකුත් තිබෙනවා. ඒකට හේතුවම ඒ තමන්ගේ ආසාවන් කිසිදක තෘප්තියකට පත්වෙන්නෙ නැති නිසා. මිය යන්නෙ තමන්ගෙ බලාපොරොත්තු ඉෂ්ට නොවී. හැම කෙනෙක්ම යම් යම් බලාපොරොත්තු ඇති කරගන්නවා තමන්ගේ අවසාන කාලය වෙනකොට මේ ප්‍රශ්න විසඳෙයි කියලා. නමුත් මිය යන වෙලාව වෙනකොට තවත් තිබෙනවා බලාපොරොත්තු රාශියක්. අන්න ඒ බලාපොරොත්තු ඒ තණ්හාව නිසා - ඒකට තමයි හව තෙත්ති කියලා කියන්නෙ - ඉදිරියට නෙරා යාමක් තිබෙනවා. ඒ නෙරා ගිය තණ්හාවෙ ප්‍රතිඵලයක් හැටියට තමයි නැවතත් හවයක් ඇතිවෙන්නෙ. මේ හවයේ මේ පැවැත්ම ඇති කරගන්න ආසාවක් තිබෙන්නෙ අර මමය කියන හැඟීම දැඩිව ගත්තු නිසා. මෙතන මමෙක් ඉන්නවා, මෙතන මට අයිති දෙයක් තිබෙනවා කියන ඒ දැඩිව ගැනීම නිසා නැවත නැවතත් හවයේ ඉපදීමට යටි සිතේ යම්කිසි ආසාවක් තිබෙනවා. ඒ ආසාවට අනුව මරණාසන්න අවස්ථාවේ කර්මානුරූපව ඉදිරිපත් වෙන දේ අල්ලගන්නා ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ඊළඟට විභව තණ්හාව. මේ වගේම ඇතැම් කෙනෙක් කල්පනා කරනවා මේ ජීවිතයෙන් සියල්ල කෙළවරයි. එහෙම නැත්නම් යම්කිසි දෙයක් විනාශ කරන්න ඕන. මේක විනාශ කිරීමෙන් අපට පුළුවන් සැපත ලබන්න කියලා. නමුත් ඒ විදියට දිවි නසාගැනීමෙන් බෑ මේ ප්‍රශ්නය විසඳන්න.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මෙතන නැසිය යුත්තේ තණ්හාවයි. බොහෝ කෙනෙක් මේ ප්‍රශ්න වලට විසඳුම හැටියට මේ කාලයේ සලකන්නේ දිවි නසාගැනීමයි. එහෙම නැත්නම් ජීවිතය පූජා කිරීමයි. ඒ තුළින් බෑ මේ ප්‍රශ්නය විසඳන්න. මේ ප්‍රශ්නය හරියට තේරුම් අරගෙන ප්‍රඥාව උදකරගැනීම තුළින්මයි මේ ප්‍රශ්නයෙන් මිඳෙන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒක නිසා තමයි තණ්හාව හේතුවයි - අපි දේශනාව මුලදී ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට. එකී ඒ තණ්හාවේම නිරවශේෂ ප්‍රභාණය, නැති කිරීම, ඒකමයි නිවන හැටියට හැඳින්වූවේ. පිපාසය සංසිඳවාගැනීම වගේ. මේ පිපාසයෙන් දුචන - දැන් අර මිරිඟුවක් ඔස්සේ දුචන සත්ත්වයින් රාශියක් වගේ මේ සාංසාරික සත්ත්වයින් සමූහය. එතකොට මේ මිරිඟුවේ යථා ස්වභාවය වටහා ගත්තු අවස්ථාවේ දිවිල්ල නතර වෙනවා. අන්න ඒ වගේ ඒ තණ්හාව සංසිඳවුණු අවස්ථාව තමයි නිවන. ඒකට මාර්ගයයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය

කියලා කියන්නේ ජීවිතයක විශාල පරිවර්තනයක් කරන්න උපකාර වෙන අංග අටක්. ඒක අපි සිංහලෙන් කිව්වොත් - හරි දැකුම් කියලා කියන නියමාකාර ජීවන දර්ශනයක්. හැම කෙනෙකුටම ජීවන දර්ශනයක් තිබෙනවා හොඳට කල්පනා කරලා බැලුවොත් හොරොටත් හොඳ මිනිහාටත් කාටත් යම්කිසි ජීවන දර්ශනයක් තිබෙනවා.

නමුත් හරියාකාර ජීවන දර්ශනය මොකක්ද? හොඳ නරක පිළිබඳව, පව් පින් පිළිබඳව සාංසාරික වශයෙන් ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දේශනාවන් අනුව කල්පනා කරලා, හොඳ නරක, පව් පින් පිළිබඳව හොඳ වැටහීමක් ඇති කරගන්න ඕනෙ. ඒ වාගේම ඊට වඩා ගැඹුරින් සැලකුවහොත් චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව - දුකත් දුකට හේතුවත්, දුක නැතිකිරීම කියලා කියන නිවනත්, ඒකට මාර්ගයත් කියලා කියන ඒ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව යම්කිසි අවබෝධයක්, ඔය විදියට හරි දැක්මක් ඇති කරගන්න ඕනෙ. ඒ හරි දැක්ම තුළින් ඇති කරගන්න සිතූම් පැතුම් තමයි හරි සිතූම් පැතුම්, සම්මා සංකප්ප කියලා කියන්නෙ. ඒකට අයිතියි නෙක්ඛම්ම සංකල්ප කියලා කියන ඒ ගිහි ගෙයින් නික්මීමේ, නිවන් දැකීමේ අදහස. ඊළඟට අව්‍යාපාද සංකල්ප කියලා කියන ද්වේෂයට ප්‍රතිවිරුද්ධ මෙත්‍රී හිතීවිලි. ඊළඟට හිංසාවෙන් වැළකී සිටීම, කරුණා හිතීවිලි. ඔය විදියට සිතූම් පැතුම් ඇතිකරගැනීම. ඒ සිතූම් පැතුම් අනුව යන වචන පාවිච්චි කිරීම තමයි දැන් මේ අවස්ථාවෙන් අපි සමාදන් වුණු සීලයටත් අදාළ විදියට බොරු කීමෙන්, කේලාම් කීමෙන්, පරුස වචන කීමෙන්, නිශ්ඵල වචන දෙඩීමෙන් මේ වචන හික්මවාගැනීම. ඒ විදියට හරි වචන පිළිබඳව. ඊළඟට ඒ හරියාකාර වචනවල අන්දමට යථාචාරී තථාකාරී වීමටනම් ඒ වචන පාවිච්චි කරන ආකාරයටම ක්‍රියා කරන්නත් උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

ප්‍රාණසාතයෙන්, හොරකම් කිරීමෙන්, කාම මිත්‍යාවාරයෙන් ආදී ඒ වැරදි වලින් වෙන්වී සිටීමයි සම්මා කම්මන්ත. ඊළඟට සම්මා ආජීව කියලා කියන්නේ, හරි කෙරුම් කියලා කියන්නේ හරි ක්‍රියාමාර්ග. ඒවායේ ප්‍රතිඵලය වශයෙන් හරි දිවිපැවැත්මක් ඇති කරගන්නට ඕනෙ. මේ කාලයේ බොහෝ දෙනාට ප්‍රශ්නයක් ඒක ජීවිකාව පිළිබඳව. කොහොම හරි ජීවත්වීමයි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ. කොහොම හරි ජීවත්වෙනවානම් සමහරවිට තමන්ගේ මනුෂ්‍යත්වයත් අතහැරලා තිරිසනුන් හැටියටත්, යකුන් හැටියටත්, ප්‍රේතයින් හැටියටත් ජීවත්වෙන්න සිද්දුවෙනවා ඒ තමන් කරන රැකියාවන් අනුව. ඒ නිසා

ඒක ගැනත් සැලකිලිමත් වියයුතු නිසා අර දැන් මේ අවස්ථාවේ ප්‍රකාශ වුණු මිත්‍යා ආජීව හැටියට සලකන ඒ සතුන් මසට ඇති කිරීම, මාංශ වෙළඳම, මත්පැන් වෙළඳම, වසවිස වෙළඳම ආදියෙන් වැළකිලා තමන් හොඳ ජීවිකාවකට, ධාර්මික ජීවිකාවකට පුරුදු වෙන්න ඕනෙ. ඒකයි හරි දිවි පැවතුම් කියලා කියන්නේ. ඒ සඳහා දරන උත්සාහය තුළින් හරි වෙරදූරුම් කියලා කියන නියම ව්‍යායාමය, නියම උත්සාහය, නියම විරියය තමයි තමන්ගේ සිත පිළිබඳව, සිතේ තිබෙන අකුසල් සිතුවිලි පන්නා හැරීමත් නැවත අකුසල් ඒම වැළැක්වීමත්, සිත තුළට කුසල් සිතුවිලි ළං කරගැනීමත්, තිබෙන කුසල් හිත් රැකගැනීමත් කියලා කියන හතර ආකාර විරියය. ඒකෙන් ඇත්ත වශයෙන්ම භාවනාමය, යෝගාවචර කටයුත්තකට එතැනින් පෙළඹෙන්නේ.

ඒ විදියට ඒ සම්මා වායාම. ඊළඟට සිත ගැන සැලකිලිමත් වන තැනැත්තා බොහෝවිට සතිමත්ව සිටිය යුතුයි. සිහි ඇතිව සිටිය යුතුයි. එයින් සතරාකාර කය පිළිබඳව, වේදනාව පිළිබඳව, සිත පිළිබඳව, සිතට එන අරමුණු පිළිබඳව හොඳකාර සිහියක් ඒ තැනැත්තාට ඇතිවෙනවා. ඊළඟට ඒ තුළින්මයි ඒ සතිය කියන එක මේරීම තුළින්ම කමටහන් අරමුණක සිත් බොහෝ වේලා පිහිටීම කියලා කියන සමාධිය, තැන්පත් වීම ඇතිවෙනවා. අන්න ඒ විදියට තැන්පත් වුණු ඒ සම්මා සමාධියෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කෙළවර වෙනවා. ඒ සමාධිමත් හිත විදර්ශනා වශයෙන් යොදලා සමයක් ඥාන, සමයක් විමුක්ති කියලා කියන ඒ විදර්ශනා ඥාන මතුකරගෙන ඒ තුළින් සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියලා කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් තමයි යම්කිසි කෙනෙකුට අර තණ්හාව නිරවශේෂයෙන්ම ඉවත් කරලා අවිද්‍යාවෙන් මිදිලා ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ පරම ශ්‍රේෂ්ඨ, පරම ශාන්තවූ අමාමභ නිවනට පත්වෙන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. එතකොට අද වැනි මේ වටිනා දවසක මේ පින්වතුන් සිල් සමාදනයේ පිහිටලා පැයක් තරම කාලයක ධර්මශ්‍රවණය කිරීම තුළින්, ඇත්ත වශයෙන්ම භාවනා මනසිකාරයක යෙදී හිටියයි කියලා කල්පනා කරගන්නට ඕන. මේ කාලය තුළ ශ්‍රද්ධාව, විරියය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා කියලා කියන ඒ වටිනා, නිවනටත් උපකාර වන, බෝධි පාෂණික ධර්මවලට අදල ඒ ධර්ම කාරණා තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ ඇතිකරගන්න, යොමුකරගන්නට අවස්ථාව සැලසුනා.

ඒ වගේම අනාගතයට තමන්ගේ ජීවිතය හැඩ ගස්වාගැනීමට උපකාර වන වටිනා ධර්ම කාරණා රාශියක් මෙතන මේ සූත්‍රදේශනාවේ

පහන් කණුව ධම් දේශනා

අඩංගු වුණා. මේ හැම එකක්ම පිහිට කරගෙන පින්වතුන් උත්සාහවත් වෙන්නට ඕනෙ මේ ජීවිතයේදීම - මේ ශාසන පරිභානිය පෙනෙන නමුත් - තමතමන් උත්සාහවත් වෙලා තම තමන්ගේ ජීවිතයට ධර්මාලෝකය ළං කරගැනීමට. මේ භයානක ප්‍රපාතයක් කරා යන යුගයක්. තමතමන් මේ බෞද්ධකම නිසා ලැබුණු සහනයෙන්, මේ කලාණමිත්‍ර ආශ්‍රයෙන්, උපකාර ගනිමින් තමන්ට ලැබුණු මේ දුර්ලභ බුද්ධෝත්පාද කාලය වගේම දුර්ලභ මනුස්ස ආත්මභාවයෙන් උපකාර ගනිමින්, ඤාණ සම්පත්තියෙන් උපකාර ගනිමින් දන, ශීල, භාවනා වශයෙන් හෝ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වශයෙන් දක්වන මේ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයේ ගමන් කරලා හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ සියලු සංසාර දුක්ඛයෙන් අත්මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙන්නට මේ අවස්ථාවේ ඇති කරගත්තු කුසල ශක්තියත් උපකාරවත් වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්නට ඕන.

ඒ වගේම මෙබඳු මේ පින්කම් කිරීමේදී මේවා පිළිබඳව සතුටු වෙන සමායක් දෘෂ්ටික දිව්‍ය බ්‍රහ්ම රාජයන් ඇතුළු පිරිසක් සිටිනවා. ඒ හැම දෙනෙක්මත් මේ අප විසින් ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් රැස්කරගත්තු කුසල සම්භාරය අනුමෝදන් වෙත්වා! අනුමෝදන් වී තම තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරත්වා! අපටද, ශාසනයටද ආරක්‍ෂාව සලසත්වා! කියන අන්දමේ අදහසින් දෙවියන්ටත් අනුමෝදන් කරන්නට ඕනෙ. එසේම තම තමන්ගේ මියගිය ඥාතීන් ඇතුළු අවිච්චියේ පටන් අකතිටාව දක්වාම යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් පින් කැමතිව නිවන් කැමතිව සිටිනවානම් ඒ හැම කෙනෙක්මත් මේ කුසලය අනුමෝදන් වීමෙන් උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන දෑන් මේ අවස්ථාවේ ගාථා කියලා පින් දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහභි...’

113 වන දේශනය

113 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 55)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

පුත්තා මඤ්ච ධනමමඤ්ච - ඉති බාලො විහංගුඤ්ච

අත්තාහි අත්තනො නඤ්ච - කුතො පුත්තා කුතො ධනං’ති

- ධම්මපද, බාල වග්ග.

ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

අසීමිත වස්තු තණ්හාව නිසා හිතක ඇතිවෙන ආත්මාර්ථකාමීත්වය බරපතල මළකඩක් හැටියට ධර්මයේ හඳුන්වලා දීලා තියෙනවා. මසුරුකම හැටියට සමාජයේ හැඳින්වෙන මේ දුර්ගුණය කුළ තියෙන්නේ තමා ගැන පමණක් සිහි කරන ගතියයි. ගැනීමට මිසක් දීමට මැලිවෙන, රැස් කිරීමට මිසක් අස් කිරීමට මැලිවෙන මෙන්න මේ මසුරු මළකඩ කෙනෙකුගේ මෙලොව පරලොව පරිහානියට හේතු වෙන ආකාරය පැහැදිලි වෙන කථාන්තරයකුයි අද අපි මාතෘකා කළ ගාථාවට නිදන කථාව හැටියට දක්වලා තියෙන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේගේ කාලයේ හිටියා සැවැත් නුවර ආනන්ද කියලා සිටුවරයෙක්. සතලිස් කෝටියක් ධනය තිබෙනවා, නමුත් ඒ තරම් ධනය තිබුණට මොකද ඉතාමත්ම තද මසුරෙක්. ඒ සිටාණන්ට හිටියා එකම පුතෙක් මූලසිරි කියලා. මේ සිටාණන්ගේ සිරිතක් තිබුණා අඩ මසකට වරක් තමන්ගේ නෑයන් රැස් කරලා ඒ නෑයන් මැද පුතාට එක්තරා මසුරු බණක් දේශනා කරනවා. මොකක්ද මේ සතලිස් කෝටියක් ධනය හුඟක් කියලා හිතන්න එපා. මේකේ කහවණුවක් කහවණුවක් බැගින් වියදම් වෙලා ගියත් ඉක්මනින්ම මේක නැතිවෙලා යනවා. මේ තියෙන ධනය කාටවත් දෙන්න නරකයි. තව ධනය රැස් කරගන්න එක මිසක්. ඊළඟට ඒකට උපමා හැටියට දක්වන්නේ ඇහේ ගාන අඳුනක් වුණත් යන්තමින් ගැවත් ඉක්මනින්ම ඒක නැතිවෙලා යන්නා වගේ මේ ධනය විනාශ වෙලා යනවා. ඒ විදියටම වේයන් හුඹහක් බඳින්නා වගේ, මී මැස්සන් මී වදයක් බඳින්නා වගේ ධනය රැස් කිරීමටම කාලය ගතකළයුතුයි ආදී වශයෙන් ඒ විදියට අඩ මසකට වරක් අනුශාසනා කරනවා.

ඔහොම ඉතාම මසුරු අන්දමින් ජීවිතය ගෙවලා මේ සිටාණන් තමන්ගේ එකම පුතාට තමන්ගේ නිධාන පහක් හංගපු තැනවත් කියන්නේ නැතුව මැරුණා. මැරිලා කොහෙද උපන්නේ? ඒ නගරයේ දෙරටුව කිට්ටුව තියෙන සැඩොල් ගමක, සැඩොල් ස්ත්‍රීයකගේ කුස පිළිසිඳ ගත්තා. ඒ ගමේ සැඩොල් පවුල් දහක් හිටියා. ඒ පිළිසිඳ ගත්තු අවස්ථාවේ ඉඳලා, ඒ අයට තමන් කරන කුලී වැඩවත් හරියට ලැබෙන්නේ නෑ. ඉතාම දුකසේ ඒ අයගේ ආහාර පානත් යන්තමින් ලැබෙණවා බොහොම පීඩා බවට පත් වුණා. ඒ අය කල්පනාවට වැටුණා අප අතර කවුරුහරි කාලකණ්ණියෙක් ඉපදිලා ඇතෙයි කියලා ඒ අය ඒක පරීක්ෂා කරන්න මේ පවුල් දහ පන්සිය බැගින් බෙදුණා. ඊළඟට දෙසිය පනහ බැගින් බෙදුණා. ඔය විදියට වෙන් වෙලා මේ දරුවා උපන්න පවුල අල්ලගත්තා. අල්ලගෙන සොයාගෙන ඒ ස්ත්‍රීය, ඒ පිරිසෙන් පිටුවහල් කළා. ඉවත් කළා. මේ තැනැත්තියත් බොහොම දුකසේ අර දරුවා බිහි කළා. ඒ දරුවාගේ අත්, පා, කන්, නාස ආදිය හරි තැන පිහිටලා නෑ මහාඅංගච්ඡාල ප්‍රේතයෙක් වගේ ශරීරයක් ඇති දරුවෙක් උපන්නේ. නමුත් කොයි විදියට දරුවෙක් උපන්නත් මවට ඇල්ම තියෙනවා. ඉතින් බොහොම දුකසේ අර දරුවා පෝෂණය කළා.

ඒ දරුවාගේ කාලකණ්ණිකම කොයි තරම්ද කියතොත් දරුවා අරගෙන රස්සාවට ගියොත් හරියට කුලී වැඩක්වත් ලැබෙන්නේ නෑ. බැරිම තැන ගෙදර නවත්තලා ගියාම තමයි යමක් කමක් ලැබෙන්නේ. ඉතින් ඔය තරම් පීඩා විඳලා යන්තමින් අර දරුවාට හිඟා කන්න පුළුවන් තත්ත්වයට ආවාට පස්සේ මේ මව කියනවා ‘පුතේ නුඹ නිසා අපි බොහොම දුක් ගත්තා. දැන් ඉතින් ගිහිල්ලා ඔය නගරයේ දුගී මගී යාවකාදීන්ට ආහාර පාන දෙන තැනකින් යමක් සොයාගෙන කන්න’ කියලා අතට කබලක් දීලා පිටත් කළා. මේ දරුවත් ගෙන් ගෙට යන අතරේ තමන් අර ඉස්සර වාසය කළ සිටු ගෙදරට ඇවිල්ලා කොහොම නමුත් මුරකරුවන්ගේ පමාවක් දෑකලා හෝ දෙරටු තුනකින්ම කාටවත්ම නොපෙනී ඇතුල් වුණා. හතරවෙනි දෙරටුව ළඟදී මූලසිරි සිටාණන්ගේ - ඒ රජතුමා අළුතින් සිටු තනතුර දුන්නේ මූලසිරි කියන ඒ පුත්‍රයාට - ඒ මූලසිරි සිටාණන්ගේ දරුවෝ මේ සැඩොල් කොලුවා දෑකලා බයේ කැගහන්න පටන්ගත්තා. පස්සේ මුරකරුවන් ඇවිල්ලා මේ දරුවාට ගහලා ඇඳලා ගෙනිහිල්ලා කසළ ගොඩේ දුම්මා.

මන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේත් ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ එක්ක පිණ්ඩපාතේ වඩිනවා. බොහෝ අවස්ථාවල් වලදී එබඳු සිද්ධි වෙන වෙලාවල් වලදී බුදුපියාණන් වහන්සේ කරන්නේ මඳ සිනාවක් පහළ කරනවා - අතීත ප්‍රවෘත්තියක් මතුකරන්න ඕන වුණහම යම්කිසි සඤ්ඤාවක් කළ අවස්ථාවේ ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ඊට හේතුව විමසුවහම බුදුපියාණන් වහන්සේ විස්තර කරනවා. ඒ වගේ මෙතනදී ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රශ්න කළහම බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා ඔය දෑත් කසළ ගොඩේ ඉන්නේ ආනන්ද සිටාණන්ය කියලා. ඉතින් එතකොට ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ අර මූලසිරි සිටාණන් එතනට ගෙන්නෙව්වා. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ මූලසිරි සිටාණන්ට කියනවා 'මේ කවුද කියලා අඳුනනවාද?' කියලා ඇහුවා. 'නැත' යි කියලා කිව්වහම මේ ඔබේ පියාය කිව්වා. ඒක විශ්වාස කළේ නෑ, මේ සැඩොල් කොලුවා තමන්ගේ තාත්තායි කියලා හිතුවේ නෑ සිටාණන්.

එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ අර සැඩොල් දරුවා අමතලා කියනවා 'ආනන්ද සිටාණෙනි, මේ ඔබේ පුතාට නිධාන පහ හංගපු තැන් කියන්න' කියලා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ ඒ සැඩොල් කොලුවා කිව්වා ඒ නිධාන හංගපු තැන්. ඒ අවස්ථාවේ මූලසිරි සිටාණන් ඒ කාරණය විශ්වාස කළා. ඉද්ධාව ඇති කරගත්තා. ඒ වෙනකොට මූලසිරි සිටාණන් ඇතුළු විශාල පිරිසක් එතනට රැස් වුණා. ඒ පිරිසට බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ගාථාව තමයි අපි අර මාතෘකාව වශයෙන් තැබුවේ.

පුත්තා මත්ථි ධනමමත්ථි - ඉති බාලො විහඤ්ඤති
අත්තාහි අත්තනො නත්ථි - කුතො පුත්තා කුතො ධනං

මට පුත්තු ඇත. මට ධනය ඇත කියලා බාලයා, මෝඩයා වෙහෙසට පත්වෙයි. නැසෙයි. අත්තාහි අත්තනො නත්ථි - නමුත් සත්‍ය කාරණය මොකක්ද? තමාට තමාවත් නැත. කුතො පුත්තා කුතො ධනං. ඒක එහෙමනම් පුත්‍රයො කොයින්ද? ධනයක් කොයින්ද? පුත්‍රයනුත් නෑ. ධනයනුත් නෑ. කෙටි සරල ගාථාවක් නමුත් හුඟක් අර්ථවත්. එතකොට මේ ගාථාව අහලා බොහෝ දෙනා මාර්ගඵල වලට පත්වුනා කියලා සඳහන් වෙනවා. මෙතන ඒ ගාථාව පමණක් නෙවෙයි ඒ සිද්ධිය ආශ්‍රයෙනුත් අපට හිතාගන්න පුලුවන් විශාල පිරිසකට සංවේගයක් ඇතිවෙන්න ඇති. දෑත් මේ හිටපු සිටාණන් සැඩොල් කොළ තත්ත්වයට

පත් වුණා නේද කියලා. ඉතින් මේ කථාන්තරයත් මේ ගාථාවත් තුළින් අපට අපේ ජීවිතවලට අදාල වටිනා කාරණා රාශියක්, ධර්ම කාරණා රාශියක් මතුකරගන්න පුළුවන්. දැන් මේ කථාන්තරයෙන් ජේතවා අර මහාකෝට්ඨිපතියෙක් ඊලඟ ජාතියෙදි අංග විකල, අන්ත දුගී මනුෂ්‍ය ප්‍රේතයෙක් බවට පත් වුණ හැටි.

සාමාන්‍යයෙන් කෝට්ඨිපතියෙක් දැන් සමාජයේ හැඳින්වෙන්නේ පොහොසත් මිනිහෙක් හැටියටයි. පොහොසත් කෙනෙක් හැටියටයි. නමුත් පින්වතුනි මේ පොහොසත්කම කියන එක ධනයෙන් මනින්න පුළුවන් දෙයක් නොවෙයි. පොහොසත්කම සිත පිළිබඳ තත්ත්වයක්. දැන් අර සිටාණන්ට සතලිස් කෝටියක් ධනය තිබුණත් හිතින් ඉතාම දුප්පත්. ඒක නිසා තමයි මේ ධනය වියපැහැදුම් නොකර තමනුත් පාවිච්චි කරන්නේ නැතුව ඒ විදියට මනුෂ්‍ය ප්‍රේතයෙක් වගේ ජීවත් වුණේ, සිටාණන් තත්ත්වයේ ඉඳද්දීම. මේ තුළින් අපට පෙනෙනවා ධනය කොයිතරම් ලැබුණත්, ක්‍රමක්‍රමයෙන් සිතෙන් පොහොසත්කම නැතිවෙනකොට මසුරු කම කොයිතරම් භයානක දෙයක්ද කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා අසීමිත ආසාව, වස්තු තණ්හාව ඇති පුද්ගලයා මහවුහුදක් වගේ කියලා. ඒ කියන්නේ කොච්චර වතුර ගලාගෙන ආවත් ඒක පිරෙන්නේ නෑ. ඒ වගේම ඉතින් මෙතනදීත් අර සිටාණන්ගේ තිබුණේ එක්තරා විකෘත මානසික තත්ත්වයක්. අර තරම් ධනය තිබුණත් හිතෙන් දුප්පත්. අන්න ඒ විකෘත මානසික තත්ත්වයට ගැලපෙන ආකාරයටයි අංග විකලත්වයත් ලැබුණේ කර්මානුරූපව.

මේ පින්වතුන්ට කොතෙකුත් අහන්න ලැබෙන්න ඇති බුදුපියාණන් වහන්සේ කර්මය පිළිබඳ දේශනා කර වදාළ පාඨය. ඒක මෙතනදීත් අර්ථවත් වෙනවා කමමසසකා සත්තා කමමදයාද කමමයොති කමමබ්‍රහ්ම කමමපටිසරණා කමමං සතෙත විහජති යදිදං හීනං පණිතතාය. මේක බොහොම ප්‍රකට පාඨයක්. සත්ත්වයින් කර්මය තමාගේ කොට ඇත්තාහ. ඊළඟට කමමදයාද - තමන්ට දයාදය හැටියට තිබෙන්නේ තමන් කරන කර්මයයි. තමන්ගේ බ්‍රහ්මචරයාත් කර්මයයි. තමන්ගේ පිළිසරණත් කර්මයයි. ඒ වගේම කමමං සතෙත විහජති යදිදං හීනං පණිතතාය, උස් පහත් හේදය අනුව උත්පත්තිය ලබන්නේ - කමමයොති. උත්පත්තිය ලබා දෙන්නේත් කර්මයෙනුයි. ඊළඟට තමන් උසස් හෝ පහත් තත්ත්වයකට පෙරළන්නේත් කර්මයයි. ඒ විදියට මෙතනත් හිතාගන්න පුළුවන්. මෙතන චේතනාවමයි කර්මය. එතකොට මේ

සිටාණන්ගේ ඒ සිතුවිලි පරම්පරාව එහෙම පිටින්ම විකාශ, එහෙම නැත්නම් පටු සිතුවිලි පරම්පරාවක්. ඒක නිසාම තමයි ඒකට ගැලපෙන අංගවිකලකියක් ඊලඟ ආත්මභාවයේදී ලැබුනෙ.

මේ විදියේ සිද්ධි තුළින් අපට පෙනෙනවා එකක් කර්මය නැවත උත්පත්තියකට හේතුවෙන ආකාරය. දැන් මේ කාලයෙන් බොහොම දෙනෙක් ඔය වගේ කර්මයෙන් හෙලිවෙන අතීත ප්‍රවෘත්ති ගැන ලොකු උනන්දුවක් දක්වනවා. බොහෝවිට ඒවා අධ්‍යයනය කරනවා මිසක් ඒවායින් තමන්ගේ ජීවිතයට ප්‍රයෝජනයක් ගන්නෙ නෑ. මෙතනත් මේ තියෙන්නෙ ඒ විදියෙ දෙයක්. මේ කාලේනම් බොහෝවිට කරන්නේ වගීකරණයෙන් මෝහන නිද්‍රාවට පත් කරලා ඒ පුද්ගලයා තුළින් අතීතය මතුකරලාගන්නවා. මෙතනදීත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊට තරමක් සමාන දෙයක් කළේ. මෙතන අර දරුවාට මතු වූණ ඥානය හදුන්වන්නෙ ජාතිස්මරණ ඥානය කියලා. ඒක අභිඥා වශයෙන් ධ්‍යාන දියුණු කරලා ලබාගත්තු තත්ත්වයක් නොවෙයි. බොහෝ දෙනා තුළ විඤ්ඤාණයේ තැන්පත් වෙලා තියෙනවා අතීත ජීවිත පිළිබඳ මතකයන්. විශේෂයෙන්ම කුඩා අවදියේදී ඒක මතුකරගන්න පහසුයි. දැන් මෙතනදීත් ඒ දරුවා අතීත මතකය ඔස්සේ තමයි තමන්ගේ තැනක් වගේ හිතලා, තමන්ගේ ගෙදරට යන්නා වගේ හිතාගෙන අර සිටු ගෙදරට බය නැතුව ඇතුළේ වුණේ.

ඊලඟට ඒ වගේම තමන්ගේ පුත්‍රයාට නිධාන ටික හංගපු තැන කියන්න පුළුවන් වුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට අර සැඩොල් දරුවාට ආමන්ත්‍රණය කළේ 'ආනන්ද සිටාණෙනි, ඔබේ පුතාට කියන්න නිධාන පහ' කියලා. එහෙම කිව්වහම ඉතින් අර විඤ්ඤාණයේ තියෙන කාරණය හෙළි කළා. ඉතින් මේක තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේ අමුතු දේවල් නොවෙයි දැන් මේ කාලේ ඔය පොත පතේ බොහෝවිට දක්වන දේවල් බුද්ධ කාලයේ අනන්තවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නා. ඒ අනුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ ධර්ම උපදේශය තුළින් බොහෝ දෙනෙක් තමන්ගේ දුර්වලතාවල් හරිගස්සගෙන, වෙන එකක් තබා ලෝකෝත්තර තත්ත්ව පවා ලබාගත්තු බවයි ඒ ධර්මකථා වලින් පැහැදිලි වෙන්නෙ. ඊලඟට අපි තව ටිකක් කල්පනා කරලා බලමු මෙන්න මේ මසුරු තත්ත්වය පිළිබඳව. මේක කොයි විදියටද මේ හිතේ බලපවත්වන්නේ කියලා. දැන් අපි දන්නවා යකඩ බඩු ගොඩක් වුණත් පරිහරණය කරන්නෙ නැතුව

තිබුණොත් එතන මළකඩ බැඳෙනවා. යම්කිසි අවස්ථාවක තනිකර මළකඩ ගොඩක් විතරක් එතන ඉතුරු වෙනවා. ඒ වගේම මේ වස්තුව කියන එකත් පරිහරණය කරන්නේ නැත්නම් ආදයම් පැත්ත විතරක් බලනවානම් එතනත් ඒ ඒ පුද්ගලයා තුළ වැඩෙනවා මළකඩක්, මසුරු මළකඩ කියලා. ඒ මසුරුව කොයිතරම් භයානක දුර්වලතාවක්ද කියන එක බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් අවස්ථාවල දක්වලා තිබෙනවා.

දැන් මෙතන මසුරුකම පමණක් නොවෙයි හේතු වෙන්වන - අර විදියේ විකෘත එහෙම නැත්නම් අංග විකල තත්ත්වයකට ආනන්ද සිටාණන් පත්වුණේ තමන්ගේ පුතාට කියාපු මසුරු බණක් නිසා. මොකද ඒකට හේතුව, බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට දේශනා කළ සූත්‍රයක - ඒ කියන්නේ කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට සැවැත් නුවරම වෙත මසුරු සිටාණන් කෙනෙකුගේ ප්‍රවෘත්තියක් ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කළ අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා යම්කිසි කෙනෙක් අනිත් අය දන්දීම වළක්වනවානම්, අනිත් අය දෙන දන ආදියට අන්තරායක් කරනවානම් අන්ත එබඳු අය නිරය, තිරිසන් යෝනිය ආදී නරක තැන්වල උත්පත්තිය ලබනවාය, ඉතාමත්ම දිළිඳු ආහාර පානවත් නැති තත්ත්ව වලට පත්වෙනවායි කියලා. අන්ත ඒක අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් පටු මසුරු සිතට අමතරව තමන්ගේ නෑයන් රැස් කරලා පුතාට කළ අවවාදයත්, ඒ වැරදි අනුශාසනයත් මිසදිටුවක්. ඒක නිසාත් ඒ තැනැත්තාට අර විදියේ තත්ත්වයක් හිමිවූ බව.

තවත් ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මේ මසුරුකම එහෙම පිටින්ම අසත්පුරුෂභාවයක් හැටියට. අසත්පුරුෂකමක් හැටියට. අසත්පුරුෂයෙක් කියලා කියන්නේ මොකද, ඒ මසුරා, තමන් විශාල ධනයක් රැස්කරගත්තත් ඒක තමන් පාවිච්චි කරන්නෙත් නෑ. තමන්ගේ දූ දරුවන්ට දෙන්නෙත් නෑ. අඹු දරුවන්ට දෙන්නෙත් නෑ. නෑ හිතවතුන්ට මිත්‍රාදීන්ට ඒ අයට දෙන්නෙත් නෑ. ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින්ට දෙන්නෙත් නෑ. අන්ත ඒ විදියේ ඉතාමත්ම අසත්පුරුෂ ප්‍රතිපත්තියක් ඒ ගතකරන්නේ කියලා ඒකට උපමාවක් දෙනවා හරියට රකුසන් අරක්ගත්තු විළක් වගේය ඒ පුද්ගලයාගේ ධනය. යම්කිසි තැනක තියෙනවා හොඳ විළක්. හොඳට වතුර පිරිලා තිබෙනවා. ඔක්කොම අංග සම්පූර්ණයි. නමුත් ඒක රකුසන් අරක්ගෙන. එතකොට කවුරුවත් ඒකට

බහින්නෙ නැ වතුර පොදක්වත් බොන්න බයයි. අන්න ඒ වගේ රකුසන් අරක්ගත්තු විළකට උපමා කරලා තියෙනවා මසුරාගේ ධනය බුදුපියාණන් වහන්සේ. ඔය විදියට ඒ මසුරුකමේ ආදීනව පක්‍ෂය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා.

ඊළඟට මේක අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් යහපත්, එහෙම නැත්නම් සත්පුරුෂ ප්‍රතිපත්තිය කුමක්ද කියන එක. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ ක්‍රමානුකූලව දක්වලා තිබෙනවා. දැන් මේ පින්වතුන් හැම කෙනෙක්ම ගුණධර්ම ගැන කථා කරනකොට - මේ ශාසනික ගුණධර්ම ගැන කතා කරනකොට පළමුවෙන්ම වගේ දනය ගැන කතා කරනවා. දන් දීම. ඒක කවුරුත් කරන නිසා ඒකෙ ගැඹුරක් නැතෙයි කියලයි බොහෝ දෙනා හිතන්නේ. ආවාට ගියාට කරන දෙයක් හැටියට. නමුත් ඒක තුළ තියෙන ගැඹුරු අර්ථය මොකක්ද? ඒ දනය තුළින් අපි කරන්නේ අර පරිත්‍යාග වේතනාව ඇතිකරගැනීමයි. ප්‍රධාන වශයෙන්ම, දනයේ ආනිශංස පක්‍ෂයකුත් තිබෙන නමුත් දනයෙන් සිදුවෙන්නේ සිත පොහොසත් කරගැනීමක්. දනය, පරිත්‍යාගශීලීත්වය, පරාර්ථවර්ෂාව ආදිය තුළින් සිතක් පුළුල් වෙනවා. ඒවා නැතිවෙනකොට ඊර්ෂ්‍යාව, මසුරුකම ආදිය තුළින් සිතක් පටු වෙනවා. අපට ඕනකම තියෙන්නේ මේ සිත පුළුල් කරගන්නනම් අපි අන්න අර දනාදී පින්කම් ගැන උනන්දු වෙන්න ඕන. ඒකයි නියම පොහොසත්කම.

මේ පින්වතුන් අහලා ඇති ඔය ආර්ය ධනය ගැන. ආර්ය තත්ත්වය ලැබූ, සෝවාන් පුද්ගලයෙකු තුළ තිබෙන වටිනා ගුණධර්ම අතරේ එකක් දක්වනවා වාග ගුණය කියලා. පරිත්‍යාග ගුණය. කොටින්ම කියතොත් හොඳ ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක්, හොඳ බෞද්ධයෙක් ගිහි ගෙයි වාසය කරන ආකාරය බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නේ විගතමලමච්ඡරෙන වෙනසා අගාරං අජ්ඣාචසති මුත්තවාගො පයතපාණි වොසසගරතො, යාවයොගො දනසංවිභාගරතො කියලා පාඨයකින්. ඒ කියන්නේ ගිහි ගෙයි වාසය කරනවා පහවූ මසුරු මළ ඇති සිතකින් යුක්තව. විගතමලමච්ඡරෙන වෙනසා අගාරං අජ්ඣාචසති, මුත්තවාගො - අතහරින ලද ත්‍යාගයන්. ඒ කියන්නේ ත්‍යාගයන් දෙමින් කියන එකයි. පරිත්‍යාග කරමින්. පයතපාණි - නිතරම දන් දීමට සෝද ගත්, සුදනම් කරගත් අත්ඇතිව. වොසසගරතො - ඒ ධනය අතහැරෙන අවස්ථාවේ ඒකෙන් ප්‍රීතියක් ලබනවා. සතුවක් විනෝදයක් ලබනවා. යාවයොගො - යාවකයින්ට, ඉල්ලන අයට ළං

වෙනත් පුලුවන් විදියේ කෙනෙක්. අන්ත අර රකුසන් අරක් ගත් විලක් වගේ නෙවෙයි. ඒ වෙනුවට බය නැතුව කෙනෙකුට ළං වෙලා, මට මෙහෙම අමාරුවක් තිබෙනවා, මේකට පිහිට වෙනත් පුලුවන්ද කියලා ඉල්ලන්න පුලුවන්. අන්ත ඒ තත්ත්වය සන්පුරුෂ ගුණයක් හැටියට දක්වලා තිබෙනවා, දහසංවිභාගරතො කියලා කියන්නෙ දන් දීමෙහි පමණක් නෙවෙයි තමන්ට අයිති කොටසෙහුත් බෙදලා දෙන්න පුලුවන්. බෙද හදගන්න ශක්තිය. ඒකත් වටිනා ගුණයක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා.

එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රශංසා කරලා තිබෙනවා තමන්ගේ ආහාර පාන වලින් පවා බෙද හදගන්න පුලුවන්කම ඉතාම වටිනා ගුණයක් හැටියට. බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළා, මා පමණ දන්නවානම් දන් දීමෙහි ආනිශංස මේ ලෝකේ කිසිම කෙනෙක් සිතේ මසුරු මළක් ඇති කරගන්නේ නැත. තමන්ගේ අවසාන බත් පිට්ටන් පවා කිසිම කෙනෙකුට නොදී අනුභව කරන්නේ නැත. යටත් පිරිසෙන් අවසාන බත් පිට්ටන්, අවසාන බත් කට්ටන් පවා කොටසක්, ඉල්ලන කෙනෙක් ආවොත් දෙනවයි කියලා - ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඒ කියන්නේ තමන්වහන්සේගේ බෝධිසත්ත්ව කාලෙදී ඒ දන්දීමේ ආනිශංස හොඳට දැකලා තිබෙන නිසයි ඒ විදියට ප්‍රකාශ කළේ. තමන් ආහාර අනුභව කරන අවස්ථාවේ මනුෂ්‍යයෙක් හෝ සතෙක් හෝ එනවා ඉතාමත්ම කුසගින්නෙන්. දැඩි කුසගින්නකින්. ඒ අවස්ථාවේ අර තමා අතට ගත්තු බත් පිට්ටන් කොටසක් හරි දෙන්න පුලුවන් තත්ත්වයක් තියෙන්න ඕනෙ. අන්ත ඒ තරම් පරිත්‍යාග ගුණයක්.

ඔය විදියට දන් දීම පමණක් නෙවෙයි තමන්ට තියෙන දේවල් බෙද හදගැනීම - අතීතයේ අපේ බෞද්ධ මෑණිවරුන්ගේ සිරිතක් තිබුණා, තාමත් ඒක තියෙනවද දන්නෙ නෑ. දවසේ ආහාර පිළියෙල කරන්න සුදුනම් වෙන අවස්ථාවෙදී හාල් මිටක් හැලියකට දනවා. ගෙදරට යමක් නැති බැරිව ඉල්ලගෙන එන අයට හිඟන්නෙකුට දෙන්න පුලුවන් විදියට. අන්ත ඒ අවස්ථාවෙන් අර පරිත්‍යාග වේතනාව. බෙදහදගැනීම, ඒ විදියේ වටිනා ගුණධර්ම. දූන් සමහරවිට ඒවා නැති වෙනත් පුලුවන් ආර්ථිකය පමණක් අවධාරණය කරන නිසා. ඒකට විශාලම ආදර්ශය තමයි බෝධිසත්ත්ව ආදර්ශය. බෝධිසත්ත්ව චරිතය අපි කවුරුත් දන්නවා පාරමිතා අතර මුලින්ම දන පාරමිතාව. ඒකට හේතුව මොකද, මේ දීමනාව - මේ අනහැරීම. ඒක තුළයි මේ ඔක්කොම

ගුණධර්ම තිබෙන්නේ. පළමුවෙන්ම අතහරින්න අමාරු හැටියට පෙනෙන්නේ තමන් සන්නක වස්තුව. තමන් ඉතාමත්ම වෙහෙස මහන්සි වෙලා ඉතාමත්ම විය පැහැදීම කරලා, එහෙම නැත්නම් තමාගෙයි කියලා අයත් කරගන්න ඒ සියලු වස්තූන් පිළිබඳව යම්කිසි තණ්හාවක් ලෝකයා තුළ තිබෙණවා. එතකොට ඒ තණ්හාව සංසිඳවාගැනීම - ඒක වුණත් පහසු නෑ. ඒ බාහිර වස්තු දීම.

නමුත් බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ එතැනින් නැවතුනේ නෑ. බාහිර වස්තූන් දනයෙන් නවතින්නේ නැතුව ඊළඟට ආධ්‍යාත්මික වස්තූන් කියලා කියන ඇස්, හිස්, මස්, ලේ ආදිය පවා බුදුපියාණන් වහන්සේ දන් දුන්නා. ඉතින් ඒ දන් දීමනාවෙදීත් ඒ දයකයා විසින් යම්කිසි විශේෂ සැලකිල්ලක් කරන්න ඕන තමන්ගේ හිත දිහා. ඇත්ත වශයෙන්ම දෙන දේ දිහා නෙවෙයි බලන්න ඕන තමන්ගේ හිත දිහා. දෙන දේ දිහා බලලා - කොහොමත් ඒකෙන් වෙන් වෙන්නයි ඉන්නේ - ඒවා අපිරිසිදුව දෙනවා නෙවෙයි, ඒක දෙන අතරේ බලන්න ඕන තමන්ගේ හිත දිහා. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ තුන් සිත පහදවා දන් දෙන්න කියලා. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් ඇති, තුන් සිත කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ - අර කුසලය සම්පූර්ණ වීමට - පුබ්බව දනා සුමනො, දදං චිත්තං පසාදයං, දක්ඛා අත්තමනො හොති කියලා. දන් දීමට කලින්ම යම්කිසි සොම්නසක් ඇති කරගන්න ඕන. පූර්ව චිත්තය කියලා කියන්නේ. ඒකට හේතුව මොකද අර දෙන අවස්ථාවේ සිත වෙනස් වුණොත් සිත පෙරළෙන්න ඉඩ තියෙනවා. මේ සිත කියන එක බොහොම ඉක්මනින්ම පෙරළෙනවා. ඒක නිසා කල් ඇතුව සුදනම් කරගන්න ඕන සොම්නසින්. සතුටක් ඇති කරගන්න ඕන. සොම්නසක් ඇති කරගන්න ඕන. ඒ පූර්ව චේතනාව කියන එකත් ඉතාමත්ම වැදගත් දෙයක්.

ඉතින් ඊළඟට දදං චිත්තං පසාදයං, දන් දෙන අවස්ථාවේත්, ඒත් යම්කිසි ප්‍රසාදයක් ඇති කරගන්නවා. පැහැදීමක්. තුනුරුවන් විෂයෙහි යම්කිසි දෙයක් දෙනවානම් ඒකට අරමුණු කරගන්න පුළුවන් ඒ සංසයාවහන්සේලාගේ එහෙම නැත්නම් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ගුණ සම්පත්තිය, ඒ පිළිබඳව ප්‍රසාදයක් ඇති කරගන්නවා. දුගී, මගී, යාවකාදීන්ට දෙනවානම් ඒ අයට එයින් ලොකු සැනසිල්ලක් එනවා නේද කියන, හිතිවිල්ලවත් ඇතිකරගෙන ප්‍රසාදයක් ඇති කරගන්න ඕන. ඊළඟට දුන්නට පස්සේ ඒ ගැන පසුතැවිල්ලක් ඇති නොවන

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ආකාරයටත් හිත පවත්වන්නා ඕන. දැන් ධර්මයේ දක්වලා තිබෙනවා නිදර්ශන කථා වලින් ඔය මසුරු තත්ත්ව ලබලා උපදින්නේ බොහෝ දෙනා අන්න අර තුන් වෙනි කාරණය සම්පූර්ණ නැතිවුණ අවස්ථාවේ කියලා. මේ පින්වතුන් අහලා ඇතිනේ, කුස ජාතකයේ බෝධිසත්ත්වයන්වන්නේට පවා සමහර විට වෙලා තිබෙන කරදර. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේට පුදපු කැවුමක් පස්සෙන් දුටලා හිඟිල්ලා පාත්තරෙන් අරගත්තා. ඒකෙ අකුසලේට මූණ කැවුමක් වගේ විරූප වුණා.

ඉතින් ඒ විදියටම ධර්මකථාවල තිබෙනවා ඇතැම් කෙනෙකුට තමන් ලබාපු ධනය පරිභෝග කරන්න හික් නොදෙන හේතුව අර තුන්වෙනි කාරණය, කියලා කියන්නේ දන් දීලා ඉවරවෙලා ඒ ගැන පසුතැවෙනවා. ඒ ගැන සතුටු වෙනවා වෙනුවට පසුතැවෙනවා. ඒ පසුතැවීම නිසා ඒ කුසලය තරමක් අපිරිසිදු වෙනවා. ඒකෙ බලය අඩු වෙනවා. ඒක නිසා තමයි හිත ගැන බලන්න ඕන. හිත ගැන විශේෂයෙන් සෙවිල්ලෙන් ඉන්න ඕනෙ. ඒ විදියට හිත නරක් කරගැනීම නිසා සමහරවිට නොයෙකුත් කායික ආබාධ පවා ඇතිවෙන්න පුලුවන්.

දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා සමාජයේ කොතෙකුත් ඉන්නවා මහාධනවත්තයන් කෝටිපතියන්. කොච්චර ධනය තිබුණත් සමහරවිට ඒ හැදෙන රෝගයක් නිසා හෝ සමහරවිට ආහාර හැටියට ගන්න වෙන්නේ රළු පරළු පාන් පෙත්තක් විතරයි. ඒ තුළින් ඇතැම් කෙනෙක් සංවේගයක් ඇති කරගන්නවා. මේක යට මොකක් හරි කර්මයක් ඇතෙයි කියලා. මේ පින්වතුන් සමහරවිට අහලාත් ඇති මේ බෞද්ධ රටවල් වල පමණක් නෙවෙයි විදේශවල පවා ඇතැම් අය ඒක ගැන කල්පනා කරලා තමන්ගේ ජීවිතය යහමගට හරවගන්නවා. ඔය රොක්ෆෙලර් ආයතනය කියලා සමාජසේවා ආයතනයක් ඇති වුණේ ඒ කෝටිපතියා කළකිරුණ නිසා. කළකිරුණේ මොකද ආහාරගන්න බෑ පාන් පෙත්තකට වැඩිය. ඉතින් කල්පනා කළා මේකෙ මොකක් හරි දෝසයක් ඇතෙයි කියලා. අන්න ඒ විදියට නුවණැති පින්වතුන් කල්පනා කරනවා සමහරවිට කර්ම රෝගවල පවා හේතු වෙන්නෙ අපේ දීමනාවේ ඇති වැරදි කියලා. ඒවා හරිගස්සගන්න උනන්දු වෙනවා.

ඉතින් අපි කවුරුත් දනය කියන එක ඒ ඒ තත්ත්ව වලින් කරනවා. ඒවාට අවස්ථාවල් එනවා. සමහරවිට හදිසියේ යමක් දෙන්න සිද්ධවෙනවා. ඒ අවස්ථාව ඉතාමත්ම විශාල කුසලයක් කරන්න පුලුවන්

අවස්ථාවක්. ආයෙ හිත හිතා ඉදිමේදී හිත දුර්වල වෙනකොට අර කුසල ශක්තිය නැති වෙලා යනවා. ඒ විදියට දන් දෙන අවස්ථාව ආවාම ඉදිරිපත් වෙලා - ඒකට කියන්නේ, 'අනභවිතයා' කියා, මම මම කියා ඉදිරියට ඇවිල්ලා ඒක දෙන්න පුලුවන් තත්ත්වක් ඇතිවෙන්නේ ඒකට හිත යොදගෙන ඉන්නකොටයි. මේවායේ ආනිශංස පක්ෂය කල්පනා කරන්න ඕනේ, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ ආකාරයට. ඒ වගේම තමන්ගේ නිර්වාණය කියලා කියන්නේ මොකක්ද හිතන්න ඕන. නිර්වාණය කියලා කියන්නේ අර කියාපු තණ්හාව, නැත්නම් ලෝභය වැනි ක්ලේශ වලින් හිත මුදුගැනීමයි. ඒ ක්ලේශය බැඳිලා තිබෙන්නේ පළමුවෙන්ම අප සන්තක වස්තු සමග. ඊටත් ටිකක් එහාට ගියාම තිබෙන්නේ මේ අපේ ශරීරයේ. අර බුදුපියාණන් වහන්සේ බෝධිසත්ත්ව කාලයේදී ඇස්, හිස්, මස්, ලේ දන් දුන්නේ මොකද? මේ ශරීරයට ඇති ඇල්මත් ඒ තුළින් නැතිකරගැනීමේ අදහසින්.

ඉතින් දනය කියන එක ඒ විදියේ බාහිර වස්තූන්ගෙන් පටන් ගෙන අනිත් දේවල් වලටත් යනවා. එපමණක් නොවෙයි - දනය කියන එක දක්වලා තිබෙණවා සතර සංග්‍රහ වස්තූන්ගෙන් එකක් හැටියට. සංග්‍රහ වස්තු කියලා කියනවා සමාජයේ යහපත් පුරවැසියෙක් හැටියට සමාජයට කළයුතු සංග්‍රහ. ඒකත් සත්පුරුෂ ප්‍රතිපත්තියක්. දනය, ප්‍රියවචනය, අර්ථ වර්යාව, සමානාත්මතාව, කියන එක. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කාරණා හතර දක්වලා තිබෙණවා සතර සංග්‍රහ වස්තු හැටියට. කොටින්ම කියතොත් ඒකට උපාමවක් දක්වලා තිබෙණවා ගමන් කරන රථයක රෝදයකට කඩ ඇණයක් උපකාර වෙන්නා වගේ මෙන් මේ ගුණධර්ම හතර උපකාර වෙනවා සමාජයේ ප්‍රගතියට කියලා. මොනවද ගුණධර්ම? දන් දීම. ඊළඟට ප්‍රිය වචනය. අනිත් අයට දන් දීමෙන් පමණක් නොවෙයි ප්‍රිය වචනයෙන් සංග්‍රහ කරන්න ඕන. ඊළඟට අර්ථ වර්යාව කියලා කියන්නේ ඒ අයගේ යහපත සඳහා, දියුණුව සඳහා තමන්ගේ ඥනය හෝ දැනුම හෝ ඒ අවබෝධයෙන් ධර්ම ශක්තියෙන් පිහිට වෙන්න ඕන. සමානාත්මතාව කියලා කියන්නේ අන්න අර විදියේ කොන් කිරීම් නැතිව සමව බෙදගන්න පුලුවන් ශක්තියක් හිතේ ඇති කරගන්න ඕන. සමානාත්මතාවක්. හැම දෙනාම උස්පහත් කුල හේද ආදියක් නැතිව හැමදෙනාගෙම ඒ මනුෂ්‍යත්වය සලකලා ඒ අවස්ථාවන් අනුව පිහිට වීමේ ශක්තිය සමානාත්මතාව. මේවා දක්වනවා ධර්මයේ සතර සංග්‍රහ වස්තු හැටියට.

දන, ශීල, භාවනා කියලා කිව්වත් පාරමිතා ගැන කියනකොටත් දනය මුලට එනවා. ඒ වගේම සතර සංග්‍රහ වස්තු අතරත් එතන දනය දක්වලා තිබෙනවා වැදගත්ව. එතකොට මේ පරිත්‍යාගය, අනභැරීම ඇත්ත වශයෙන්ම ආර්ය ධනයක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. ඒ දනය තුළින්, ඒ දෙන දන වස්තූන් ආශ්‍රයෙන් සමහරවිට දන වස්තුවේ තියෙන ශක්ති පදාර්ථමයි ඒකට ආනිශංස වශයෙන් ලැබෙන්නේ. ඒකට නිදසුනක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ආහාර දනය පිළිබඳව මෙහෙම දක්වනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම සත්ත්වයාට ප්‍රධාන වශයෙන්ම උපකාර වෙන්නේ ජීවිත පැවැත්ම සඳහා ආහාරයයි. ආහාර දනය.

බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා ආහාර දනයක බත් පිඩක් තුළම තිබෙනවා කියනවා ආයු, වර්ණ, සැප, බල, ප්‍රඥ කියන කාරණා පහ ගේන ශක්තිය. ඒ විදියට ආහාරමය දනයක් කිරීමෙන් බලාපොරොත්තු විය හැකි ආනිශංස හැටියට දක්වනවා ආයුංදක්වා ආයුෂ්භාවී හොති - වණ්ණංදක්වා වණ්ණංභාවී හොති ආදී වශයෙන් කෙනෙක් කෙනෙකුට ආයුශ දුන්නානම්, ආහාර දනයෙන් ඒ තැනැත්තාට ආයුශ බලාපොරොත්තු වෙන්න පුළුවන් සංසාරයේ. ඒ වගේම ශරීර වර්ණය, සැපය, බලය, ප්‍රඥව ඒවා ඒ ආහාරමය දනය තුළ තිබෙනවා. ඒ ශක්තියම ආනිශංස වශයෙනුත් ලබාගන්න පුළුවන්. ඒ විදියට, තමතමන් දෙන විවිධ දන වස්තූන්ට අනුරූපව ඒවායේ ඵල විපාක ලැබෙන බව කර්මානුරූපව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. මොකද සංසාර ගමනේ බොහෝ දෙනාට ඉදිරියට යාගන්න බැරි වෙන්නේ මෙන්න මේ දුගී - දිලිඳුකම නිසා.

එතකොට දිලිඳුකම කියලා නොදී ඉන්න එක නෙවෙයි එතන තිබෙන්නේ. හරියාකාරව දෙන නරමට හිත පොහොසත් කරගැනීමයි. කොයිතරම් ලැබුණත්, කොයිතරම් ධනය තිබුණත් ඒක සීමාවක් නෙමෙයි දෙන පුළුවන්ද නැතිද කියන එකට. ඒකට මේ මසුරු සිටාණන් පිළිබඳ කථානිතර හොඳ පාඩම. අතීතයේත් එහෙමයි. මෑත යුගයේත් එහෙමයි. එතකොට අපි හිතාගන්න ඕන එතන තිබෙන්නේ ප්‍රමාණය නෙවෙයි, දෙන පුළුවන්කම කියන පොහොසත්කම හිතෙන් ඇති කරගතයුතු දෙයක්. ධර්මාවබෝධයෙන්, සමායක් දෘෂ්ටියෙන්, ශ්‍රද්ධාවෙන්, කරුණාවෙන් - ඒ වගේ ගුණධර්ම තුළිනුයි අපට මේ පොහොසත්කම ලැබෙන්නේ. ඉතාම දුගී එහෙම නැත්නම් ආහාර නැති

කෙනෙක් දකිනවා. හිත උණු වෙනවා. කරුණාව ඇතිවෙනවා. අන්න එතකොට ඒ තැනැත්තාට තේරෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට මම මේ කටට දගන්න ගත්තු බත් පිඩ. නමුත් මේකෙනුත් මට දෙන්න පුළුවන්. මේකත් වැඩිපි මට කියලා දෙනවා ඒ තැනැත්තාට. එක්කො සම්පූර්ණයෙන් දෙනවා. නැත්නම් ටිකක් හරි දෙනවා. තමන්ටත් ඒ තරම්ම අමාරුනම්. අන්න ඒ තරම් පුදුම විදියේ දෙයක් එතන තියෙන්නෙ සිත පිළිබඳව. ඒක නිසා අපි මේ දනය කියන එක, මේ හැම එකකම බලන්නෙ බොහෝවිට බාහිර පක්ෂය, බාහිර කොටස. සමහරවිට විශාල දන දෙනවා. නමුත් හිත බොහොම පටුයි.

ඒ පටු වෙන්නෙ මොකද? එක්කො ඒ තුළින් මාන්තය ඇති කරගන්නවා. මාන්තාධිකම. යම්කිසි විදියක මාන්තයක් ඇති කරගන්නවා. එහෙම නැත්නම් ප්‍රශංසාව, කීර්තිය ආදිය බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඒකෙ තියෙන්නෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ නියම ආනිශංස නෙවෙයි. අන්න එතකොට දනයේ ආනිශංස හැටියට සංසාරයේ ඒ තමන් දන් දෙන අවස්ථාවේ පවත්වන සිත ඒකට උපකාර වෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. ඇතැම් තැන්වල අට ආකාරයකට දක්වලා අවසාන වශයෙන් ගැඹුරුම අංශයෙන් දන් දීමේදී හිත පැවැත්විය යුතු ආකාරය මේ විදියටයි දක්වන්නෙ. 'චිත්තාලංකාර චිත්තපරිකඩාරතථං දනං දෙති' කියලා. මේ මං දෙන දනය තුළින් මගේ සිත අලංකාර වේවා. අලංකාර වේවා කියලා කියන්නේ සමථ වශයෙන්. වාගානුස්සති කියලා එතන බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා නිතර පරිත්‍යාගශීලී පුද්ගලයාට යම්කිසි සමාධියක් පවා ඇති කරගන්න පුළුවන් ඒ තමන්ගේ පරිත්‍යාග චේතනාව ගැන හිතලා. මේ මසුරු කමින් බැඳුන ලෝකයා අතර මම නිතරම පරිත්‍යාගශීලීව වාසය කරනවා කියන හිත නිතර පවත්වනවානම් ඒ තුළින් ලොකු ප්‍රීතියක්, ප්‍රසන්නතාවක් ඇතිවෙලා සමාධිමත් වෙනවා කියලා.

එතකොට අන්න ඒ වගේයි සිත අලංකාර කරගැනීම. පරිත්‍යාගය තුළින් සිත සැහැල්ලු කරගෙන සමාධිමත් කරගැනීමටයි මං මේ දන් දෙන්නෙ කියලා හිතාගැනීම ගැඹුරු අදහසක්. ඒ වගේම තමයි චිත්තපරිකඩාරතථං කියලා කියන්නේ. මේ දෙන දන වස්තුව තුළින් අර තණහාවේ බැඳීම් නැති වෙලා එක මොහොතකට හෝ මගේ සිත ලෝභ ද්වේෂ ආදියෙන් ඉවත් වෙනවා. ඊළඟට මේ හැම එකක්ම අනිත්‍යයි. මේවා මගේ නොවෙයි කියලා අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දෙනවානම් අන්න ඒ අවස්ථාවේදී ඒ තැනැත්තාට විදර්ශනාත්මක වශයෙනුත් අර දනය උපකාර කරගන්න පුලුවන්. මේ හැම එකක්ම, අපි හිතාගන්න ඕන මේ තමතමන්ගේ හිත තනාගැනීමට අරමුණු. අපි අනිත් කෙනාට දෙන එක තුළින් අපේ හිත තනාගන්නවා. ඒක අපතෙ ගියෙ නෑ එතකොට.

ඒකෙන් ගන්න පුලුවන් උපරිම ප්‍රයෝජනය තමයි ධර්මාවබෝධය - ඒ දනය ගැඹුරින් සලකලා තමන්ගේ පරමාර්ථය ගැන, තමාගේ අදහස ගැන, තමන්ගේ බලාපොරොත්තුව ගැන පිරිසිදු අවබෝධයක් ඇතිකරගෙන දන් දීම. ඒකයි කියන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ 'අපමච්චෙ සද්ධායෙව දදුථ - තෙනෙ ව සො භොති සුඛි පරතත' සුලු දෙයක් දුන්නත් හිත ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන දුන්නොත් එයින් තමන්ගේ පරලොව ජීවිතය සැපවත් වෙනවා කියලා. එතන හිතයි ප්‍රධාන වෙන්නේ. ඒ වගේම දෑත් සමාජය ගැන කල්පනා කරලා බැලුවත් අපි ඉන්න පරිසරය, අපි උත්පත්තිය ලැබූ පරිසරය, මේ ලෝකය ගැන හිතන්න තියෙන්නේ අම්බලමක් විදියට. මොකද මේ දීර්ඝ සංසාර ගමනේ අපි යන අතරේ අපේ අතීත කර්මානුරූපව අපි මේ ආත්මභාවය ලැබුවා. යම්කිසි මවුපියන් නිසා යම්කිසි පරිසරයක උත්පත්තිය ලැබුවා. ඒ ඉඩකඩම්, ගෙවල් දෙරවල් ඒ හැම එකක්ම දිහාම බලන්න පුරුදු වෙන්න ඕන මේක අම්බලමක් කියලා.

දෑත් අම්බලම කියන සංකල්පයත් බොහෝ දුරට නැති වෙන්න පුලුවන්. මේ පින්වතුන්ට ටිකක් තේරුම් කරලා දෙන්න වෙනවා. අම්බලම කියලා කියන්නේ අතීතයේ අර බොහෝ දෙනා පයින්ම ගමන් කරන්න යෙදිලා තිබුණ කාලයක මනුෂ්‍යයින් ඒ ඒ තැන්වල හදනවා පොඩි ශාලාවල්. වෙහෙස වුණාම රැට ඇවිල්ලා ගතකරන්න. ඒ අම්බලමට එකතුවෙන අය, කොයි කොයි පළාතෙන් ආවත් එද රැ ගතකරන්නේ ඒ තමන්ට තිබෙන දේවල් බෙද හදගෙන, මොහොතකට එකතු වුණ, රැයකට එකතු වුණ පිරිසක් වගේ ඒ විදියට හිතාගෙන. අර ආඩි වගේ ඒ විදියට අනිත් අයව රවට්ටගෙන ජීවත්වීමක් නෙවෙයි. ආඩි හත් දෙනා කැඳ බිපු කතාවත් තියෙනවා. ඒ විදියට නෙවෙයි. හොඳටම අර සමානාත්මතාව අනුව තමන්ගෙ දේවල් බෙද හදගෙන. අන්න ඒ විදියටයි හිතන්න තියෙන්නේ තමන් ගතකරන ජීවිතය. මේ කියන මේ මුලු ලෝකයම අම්බලමක් කියලා හිතාගත්තහම නැති බැරි අයට තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් දෙන්න හිත කියනවා. එහෙම නැත්නම්,

මේ ඉඩම මගෙයි, මේ ගේ මගෙයි, මේවා මගෙයි ඒ මාන්තය ඇතිකරගෙන ඊළඟට ඒවා පිළිබඳ මසුරුකම ඇතිකරගෙන හිටියානම් අර මසුරු සිටාණන්ට වගේ එහෙම නැත්නම් ඊටත් වඩා අන්ත විදියට තිරිසන් ආත්මභාව ලබලා බලු, බළලුන් හැටියට, ගැරඬියන් හැටියට ඒ ගෙවල් ආශ්‍රිතව ජීවත්වෙන්න සිද්දවෙනවා. විශේෂයෙන්ම ප්‍රේත ආත්මභාවය මසුරු කමේ විපාකයක් හැටියට දක්වනවා.

ඒ වෙනුවට අපට කරන්න තියෙන්නෙ අර විදියේ ආකල්පයක් ඇතිකරගැනීමයි. ඒක සමාජය පිළිබඳව කල්පනා කරලා බලනකොට ඉතාම වටිනා දෙයක්. මේ මට ලැබිලා තිබෙන්නෙ ඉතාම වටිනා දෙයක්. අතීතයේ කරන ලද කුසල කර්ම නිසා ලැබීවිච තත්ත්වයක් මේක. එතකොට අපි මේවා පරිහරණය කරන වාරයක් පාසා ඒ කුසලය ගෙවිලා යනවා. මේ ගෙවිලා යන කුසලය වෙනුවට අපි තව කුසලයක් ගොඩ නගාගන්න ඕන. මේ ධනයම, මේ වස්තුවම, මේ ඉඩ කඩමීම් උපකාර කරගෙන. එහෙම හිතාගෙන අර දුගී මගී යාවකාදී නැති බැරි හැම කෙනාටම අවස්ථානුකූලව පිහිට වෙන්න පුලුවන් ශක්තියක් ඇති කරගන්න ඕන. ආර්ථික පීඩනයයි කියලා නැති බැරි කමයි කියලා අපි හැම එකක්ම හංගන්න පටන්ගත්තොත් අන්ත එතකොට අපේ ගුණධර්ම වගාව, ගුණ වගාව එතන ඇණ හිටිනවා. ඒ තුළින් තව තවත් භයානක ප්‍රපාතයටම වැටෙනවා විපාක හැටියට. පරලොවම යන්න ඕන නෑ. මෙලොව වශයෙන් පවා තම තමන්ගේ - දැන් සාමාන්‍යයෙන් අනිත් අයට පිහිට වෙන කෙනාට බලාපොරොත්තු නැති අවස්ථාවක, තමන්ට අමාරු අවස්ථාවක කෙනෙක් ඇවිල්ලා ඉබේටම පිහිට වෙනවා. එබඳු ධර්මතාවක් තිබෙණවා. සමාජයේ එබඳු සිද්ධිත් සිදුවෙනවා. ඒක මේ ජීවිතයේ සිදුවුණා හෝ නොවුණා හෝ ඒවායේ විපාක අනාගතයේත් ආනිශංස වශයෙන් ඇති බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. ඒ බුද්ධ වචනය ගැන අපි ඇති කරගන්න ඕන ශ්‍රද්ධාව.

ඊළඟට සමාජය වශයෙන් කල්පනා කරලා බැලුවහම මේ ගාථාව තුළ තිබෙණවා තවත් මහාගැඹුරු අංශයක්. 'අත්තාහි අත්තනො නඤ්ථි', බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන කියන තුන්වෙනි පදයේ. පළමුවෙන් කියනවා මෝඛයා මට පුතුව ඇත, ධනය ඇත කියලා එයින් වෙහෙසට පත්වෙනවා. වෙහෙසට පත්වෙනවා කියලා කියන්නේ දරුවන් වෙනුවෙන්, ධනය වෙනුවෙන් මහාදුක් කන්දරාවකට පාත්‍ර වෙනවා. ඒකට සැපයක් කියලා හිතාගන්නට මොකද මහාදුක් කදක් එතන

තියෙන්නේ ධනය රකින්න, ධනය ලබාගන්න. නමුත් ඒක අර මාන්තය නිසා ධනය මගේය කියන මාන්තය නිසා ඒක ටිකක් අමතක වෙනවා. එතකොට මෝඩයා ඒවා පිළිබඳව මමතියක් ඇති කරගත්තට මොකද බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'අත්තාහි අත්තනො නත්ථි', තමාට තමාවත් නැත. එතන යම්කිසි ගැඹුරු දෙයක් කියවෙනවා. තමාට තමාවත් නැත. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති අපේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ධර්මය අනාත්මවාදයක් කියලා. මෙතනත් තමාට තමාවත් නැත කියන එක අර තණ්හාවෙ පදනම බිත්ද වගේ කියමනක්.

තණ්හාව කියන්නේ කලින් අපි කිව්වා වගේ පුරවන්න බැරි තරම් මුහුදක්. එහෙම නැත්නම් පතුළ නොපෙනෙන දේකටයි මේ සත්ත්වයා මගේ මගේ කියලා කියන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මෙතන මේ සාමාන්‍ය පුද්ගලයා පතුළ හැටියට දකින්නේ මම. මම, මගේ කියන ඒ වචන දෙක එකටයි යන්නේ. මම කවුද කියලා ඇහුවහම මම හඳුන්වලා දෙන්නෙ කොහොමද? මගේ දේවල් වලින්. මගේ ඉඩ කඩම්, මගේ දූ දරුවන්, මගේ නිලතල, මගේ දූන උගත්කම් ඒවා ආශ්‍රයෙන් මම හඳුනාගන්නේ. එහෙම නැත්නම් මගේ ශරීරය. කොටින්ම කියතොත් පංචස්කන්ධය. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පහ ආශ්‍රිතවමයි මමය කියලා කෙනෙක් සලකගන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා 'මෙන්න මේවම, මේ මගේ කියලා ගත්තු දේවල්ම, මේවා තමාගේ නොවේ. කොහොමද තමාගේ නොවෙන්නේ?' - දැන් මෙතන ඉඳලා යන්නේ අපි කෙලින්ම ඔන්න බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ අනාත්ම දේශනාවකට.

බුදුපියාණන් වහන්සේ පළමුවෙනි වරට ලෝකයාට අනාත්ම ලක්ෂණය, අනාත්ම ස්වභාවය දේශනා කළේ පස්වග මහණුවහන්සේලාට සිදුකළ දේශනාවෙන්. ඒ අවස්ථාවේමත් ඉතාම සරල අන්දමින් පෙන්නුම් කළා මෙන්න මේවාට, මේ රූප වේදනාදී පංචස්කන්ධය තමාගේ නොවෙන්නේ මක්නිසාද කියන එක. ඒ පස්වග මහණුවහන්සේලාට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි - පළමුවෙන්මත් ප්‍රකාශ කරනවා - රූපය අනාත්මයි. රූපය ආත්මනම් රූපය තමාට කරදර, ආබාධ ගෙනදෙන්නෙ නෑ. තමාගේ වසයෙහි පවත්වගන්න පුළුවන් කියන එකයි. තමන්ට කරදර කරනවානම් ඒක තමන්ගේ එකක් වෙන්න බෑනෙ. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉස්සෙල්ලාම කියනවා රූපය අනාත්මයි. යම්කිසි විදියකින් රූපය

ආත්මයනම් ඒක තමන්ගේ වසයෙහි පවත්වාගන්න පුලුවන් වෙන්න ඕන. ඒ වගේම රූපයට තමන්ට කියන්න පුලුවන්කම තියෙන්න ඕනෙ 'රූපය, මට ඕනෙ හැටියට තිබෙන්නට ඕනෙ. වෙනස් වෙන්න බෑ' කියලා රූපයට අණ කරන්නට පුලුවන් කමක් තිබෙන්නට ඕනෙ. නමුත් මහණෙනි, ඒ විදියට අපට ඕන හැටියට රූපය හසුරුවාගන්න බෑ. ලෙඩ වෙනවා. වයසට යනවා. මරණයට පත්වෙනවා. විනාශ වෙලා යනවා. අන්න ඒක නිසා රූපය මගේ නොවෙයි, කියලා ඒ විදියට අර පස්වග මහණුන්වහන්සේලාට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. අපි මේ බදගෙන ඉන්න ගොඩවල් පහෙන් රූප ගොඩ මගේ නොවෙයි. මොකද මේක මගේ වසයෙහි පවත්වන්න බෑ. ආත්ම කියන වචනය, ඒ තුළින් අපට පේනවා ආත්ම කියන වචනයේ තිබෙන්නේ තමන් වසගයේ පවත්වාගන්න පුලුවන් කියන එකයි.

දැන් අර සිටාණන්ට තමන්ගේ දරුවායි කියලා හිටියාට මොකද අර සැඩොල් තත්ත්වයට පත් වුණාට පස්සෙ ගෙදරට ආපුවහම මොකක්ද ලැබුණ සංග්‍රහය? කසළ ගොඩට ඇදලා දැමීමා. ප්‍රතාටවත් අඳුනගන්න බැරි වුණා. එතකොට පුතත් නෑ. ධනයට මොකද වුණේ? ධනයත් මරණයෙන් පස්සෙ අහිමි වුණා. ජීවත්ව ඉද්දේදීත් තමන්ට ධනය හරියට පරිපාලනය කරන්න, එයින් ප්‍රයෝජනයට ගන්න බැරි වුණා. ඒ තුළින් අපට පෙනෙනවා අර ආත්ම කියන පදය බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කථාත්තරයට එල්ල කරලා කිව්වත් මෙතන ගැඹුරු වශයෙන් සලකන්න ඕන. ගැඹුරු වශයෙන්ය කියන්නේ එතන තමාට තමාවත් නෑ කියන එක හරියට අර තණ්හාවෙ පතුළ බිත්ද වගේ. මමය, මාගේය කියලා කියන එකේ මේ මමය, කියලා ගත්තු දේවල් වල ඇති නිස්සාරත්වය - ඒකෙ අරටුවක් නෑ. හරයක් නෑ. නිත්‍ය පදනමක් නෑ. නිත්‍ය ස්වභාවයක් නෑ.

ඊළඟට ඒ පස්වග මහණුන්වහන්සේලාගෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'මහණෙනි, රූපය නිත්‍යද අනිත්‍යද?' එක පාරටම කියනවා 'මේක අනිත්‍යයි.' 'යමක් අනිත්‍යනම් ඒක සැපද, දුක්ද?' ඒකටත් උත්තර දෙන්න සිද්දවෙනවා දුකයි කියලා. මොකද එහෙම කියන්නේ, අනිත්‍යනම් ඒක නැවත ප්‍රතිසංස්කරණය කර කර, රෙපෙයාර් කර කරනෙ පවත්වන්න සිද්දවෙන්නෙ. ඒක මහදුකක්. ඒක මහකරදරයක්. ඉතින් ඒ විදියට තමයි මේ ශරීරයත්. කෙලින්ම කියනවා ඒක දුකක්. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා 'මහණෙනි, යමක් අනිත්‍යනම්, දුකනම්, වෙනස්වෙන ස්වභාවයක් ඇතිනම්, එයට මෙය මගේය, මෙය

මම වෙමි, මෙය මගේ ආත්මයයි කීම හරිද? එහෙම කීම ඥානවන්ත කමක්ද? එතකොට ඒකට නැතෙයි කියලා පිළිතුරු දෙන්න සිද්දුවෙනවා. අන්න ඒ විදියට සරල ප්‍රශ්න කීපයකින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ පස්වග මහණුවහන්සේලාට ඒත්තු ගැන්වුවා රූපය පිළිබඳවත්, වේදනාව පිළිබඳවත්, සංඥාව පිළිබඳවත්, සංස්කාර පිළිබඳවත්, විඤ්ඤාණය පිළිබඳවත්.

මේ කියාපු පංචස්කන්ධය මමය, මාගේය කියන එක ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ධර්මයේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ මේක සමහර ආගම්වල කියන්නා වගේ අපේ ශරීරය ඇතුළේ පදිංචි වෙලා ඉන්න යම්කිසි නිත්‍ය දෙයක් හෝ ආත්මයක් නොවන බවයි. ඒ වෙනුවට අපට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න පුළුවන් මේ ශරීර කොටස, මේ පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ වලින් සකස් වුණු රූප කොටසක් තිබෙනවා අපේ. ඊළඟට මේ රූප කොටස ආශ්‍රය කරගෙන අපට යම් යම් වේදනාවල් තිබෙනවා. විඳිම් රාශියක්. සැප දුක්, ඒ දෙකටම නැති මධ්‍යස්ථ ආදී වශයෙන් වේදනා රාශියක්, වේදනා ගොඩක්. මේ හැම එකක්ම ගොඩක්. පංචස්කන්ධය කියලා කියන්නේ ගොඩවල් පහක්. මේ එක එකක්ම ගොඩක්. මේ පහ විතරක් එකතු කරලා ගොඩක් නෙවෙයි. මේ එක එකක්ම ගොඩක්. රූප ගොඩක්. වේදනා ගොඩක්, සංඥා කියලා කියන්නේ හැඳිනීම් ගොඩක්. ඊළඟට සංස්කාර කියලා කියන්නේ සකස් කිරීම් - හිත ඇතුළෙන් කරන චේතනාදී, බලාපොරොත්තු ආදී සකස් කිරීම් ගොඩක්. එක ගෙයක් හදන්නේ කොච්චර මාලිගා රාශියක් හිතෙන් හදලාද? මේ පින්වතුන් දන්නවා. රූ නිදි නැතිව මාලිගා රාශියක් හදලයි අන්තිමට ගෙයක් ගොඩ නගාගන්නේ. ඒ තරමට හිතවිලි රාශියක්, බලාපොරොත්තු රාශියක් එකතු කරලයි අපි වැඩක් කරන්නේ. සංස්කාර ගොඩක්. මේක කෙසෙල් කඳකට උපමා කරලා තියෙන්නේත් ඒකයි. අරටුවක් නෑ. පට්ට ගොඩක්. පට්ට ගහලා බලනකොට මෙතන කිසිම ගන්න දෙයක් නෑ. නමුත් ලොකුවට ජේනවා. අන්න ඒ වගේ සංස්කාර ගොඩක්.

ඊළඟට විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ හිත, හිතවිලි. ඒක ඉතින් අතින් අල්ලන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි. නමුත් හැමෝටම ප්‍රත්‍යක්‍ෂයි මේ හිතවිලි ධාරාවක් වේගයෙන් ගලාගෙන යනවා. ඒකෙ ඒ සන්තතියේ ඇති ඒ ධාරාව - අපට හරියට ඒකෙ ඇතිවීම් නැතිවීම් ස්වභාවය නොපෙනෙන නිසා අපි මගේ හිතයි කියනවා. මේ දැන් තියෙන හිත

ඊලඟ මොහොතින් වෙනස් වෙනවා. අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ඔන්න ඔය ගොඩවල් පහයි, කෙනෙක් මමය, මාගේය කියලා ගන්නේ.

ඉතින් මේ එක එකක් ගැන මේ පින්වතුන් තව ටිකක් ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනවානම් ඔය සතිපට්ඨාන සූත්‍රාදී ඒවායේ දක්වනවා මේ ශරීරය ගැන. දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ. මේ උපාසිකාවන් එහෙම කොතෙකුත් අහලා පාවිච්චි කරන දේවල් භාවනාව සඳහා. මේ දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ පවා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා තිබෙනවා ඉතාම කදිම උපමාවකින් - මේවායේ අනිත්‍ය ස්වභාවය, ඇතිවීම් නැතිවීම් ස්වභාවය වැටහෙන ආකාරයට. මේ මුලු ශරීරයම උපමා කරලා තියෙන්නේ දෙකොණ ඇරුණු මල්ලකට. දෙකොණ ඇරුණු - දෙපැත්තෙන්ම ඇරිච්ච, විවෘත වුණු මල්ලකට වී ඇට, මුං ඇට ආදී ධාන්‍ය පුරවන්නා වගේ හිතාගෙන ඔන්න ඔය දෙතිස් කුණුප කොට්ඨාශ ගැන මෙනෙහි කරන්න කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. අපි ඉමසමීං කායෙ ආදී වශයෙන් මේ උපාසිකාවන් එහෙම භාවනා කරන්නේ, මේ කය ඇතුළෙ තිබෙනවා මෙන් මේවා. කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ආදී මේ හැම එකක්ම. ඒ වෙලාව හිතාගන්න ඕන - මේ අපි මේ මල්ලකින් එළියට අරගෙන ගණන් කරන්නා වගේ වෙන් කළාට මොකද මේවා දන්නෙ අර එහා පැත්තෙන් යන - විවෘත වුණ මල්ලකට. මොකද එහෙම උපමා කළේ? මේ ශරීරය තුළ තියෙන හැම දෙයක්ම ඇතිවීම්, නැතිවීම් කියන ස්වභාවය ඇති දේවල්. අපි ගන්න හුස්ම, ගන්න ආහාර පාන. වෙන එකක් තබා අපි කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ආදී වශයෙන් හිතන දේවල් පවා ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඇතිවෙනවා, නැති වෙනවා. මේ හැම එකක්ම තිබෙන ස්වභාවය එක පැත්තකින් දනව, අනිත් පැත්තෙන් යනවා. ඒ වගේ දෙයක් සිද්දවෙන්නෙ. ඇතිවීමයි, නැතිවීමයි. ඕක තුළයි අනිත්‍යතාව තියෙන්නේ. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ හැම දෙයක්ම අනිත්‍යයි කියලා වදලේ, අන්න අර ලෝක ස්වභාවය ගැනයි. ඇතිවීමයි, නැතිවීමයි. පිරවීමයි, හිස්වීමයි. ඒකම තමයි ධනය ගැනත් අපි කල්පනා කරන්න ඕන.

දැන් අපි ආයෙත් කථාව පැත්තට යනවානම් අර මසුරාට කල්පනාව නැති වුණා මේ ධනය කියන එක, වස්තුව කියන එක, මේක විය පැහැදම් කරන්නත් තිබෙන දෙයක්. අය පක්‍ෂය ගැන විතරයි හිතුවේ, වැය පක්‍ෂය ගැන හිතුවේ නෑ. අය වැය දෙකම නැත්නම්, ඒ නැනැත්තා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අය වැය ගැන හිතන්නේ නැත්නම් ගත්තු ආහාර පානවත් දිරවගන්න බැරුව අන්තිමට භයානක රෝගයකට පත්වෙනවා. මොකද මේ ඇතුළට දන හැම එකක්ම යන්නත් ඕන. මේක පිටවෙන්නත් ඕන. ඒක හිර කරගෙන හිඳීම වගේ තමයි අන්න අර වස්තු මහාකෝටි ගණනක් එකතු කරගෙන ඒවා පරිභෝග කරන්නේ නැතුව කාටවත් නොදී ඉඳීම, ඒක තුළින් තමයි මළකඩ බැඳෙන්නේ. අන්න ඒ වගේ දෙයක්.

එතකොට මේ ශරීරය තුළ තිබෙන ධර්මතාවයම තමයි අපි සමාජයටත් එල්ල කරලා බලන්න තියෙන්නේ. මුලු ලෝකය දිහා බලන්න තියෙන්නේ අන්න ඒ ඇසින්. ඒ ලෝක ස්වභාවය ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙකයි. අය වැය දෙකක්. පිරවීම් හිස්වීම් දෙකක්. මේ ධර්මතාවයට හිත යොමුකරනකොට මෙතන අල්ලගන්න දෙයක් නෑ. ඒ හැම එකකින්ම අපි ඒ අවස්ථාවට ගතයුතු ප්‍රයෝජනය ගන්නවා. ඊට පස්සේ ඒක හිතෙන් අහක් කරනවා. තම තමන්ගේ ඉඩ කඩම්, ගෙවල් දෙරවල්, දූ දරුවන් ඒ හැම එකක්ම. හිතට ඒක බරක් කරගත්තොත්, ඒවා අල්ලගෙන බදගෙන හිටියොත් අන්න එතකොට ඊළඟට උත්පත්තිය ලබන්නේ ප්‍රේතාත්ම - නැත්නම් ගෙවල් ආශ්‍රිතව අර විදියට තිරිසන් ආත්මවල. ඒ වෙනකොට හිත සකස් කරගන්න ඕනේ මේ ලෝක අම්බලමේ මේ ලැබුණු ආත්මභාවයේදී මේ අහල පහළ ඉන්න අය ඉතාම කිට්ටු අය තමයි, තමන්ගේ දැකීන්. ඊට ටිකක් එහායින් අසල් වාසීන්, ඊළඟට හිත මිතුරන්. නෑ හිතමිතුරන්. ඊළඟට ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ. ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා සමාජයේ කොටස් වශයෙන් අන්න ඒ මුලු අම්බලමටම අයිතියි ඒ සෑම දෙනාම. අවස්ථානුකූලව මුලු ලෝක අම්බලමත් එක්ක අර තමන්ගේ වස්තුව පමණක් නොවෙයි ශ්‍රමය, අනෙකුත් තමන්ට දෙන්න පුලුවන් යමක් තිබෙනවානම් ලෝකයාට ඒ හැම දෙයක්ම බෙද හදගන්න පුලුවන් ආකල්පයක් ඇති කරගන්න ඕනේ. ඒ විදියට තමයි කෙනෙක් අර දන චේතනාව පිරිසිදු කරගන්නේ. කල් ඇතුළුවම ඒකට හිත සකස් කරගන්න ඕන.

අපේ මේ ජීවිතයේ අපි ආශ්වාස කරන හුස්මම තමයි මේ අතින් අයත් හුස්ම ගන්නේ. අපටයි කියලා මේවා වෙන් කරගෙන ඉන්න බෑ. අතින් දේවලුත් එහෙමයි. ඊළඟට අපි මේ ආහාර කියලා ගන්න එක බත් ඇටයක් සඳහා කී දෙනෙක් ලේ කඳුලු හෙලලා තියෙනවාද? අපි හිතනවා මේක කඩේ ගිහිල්ලා අපේ මුදලින් ගත්තේ. සමාජය ගැන හිතලා

බලනවානම් මේ පින්වතුන්ට ඉතාමත් පහසුවෙන් හිතාගන්න පුළුවන්. අපි පරිභෝජනයට ගන්නා ඔය පාරිභෝගික ද්‍රව්‍යය කියන එක සඳහා කී දෙනෙක් තමාගේ ලේ කඳුලු විය පැහැදුම් කරනවාද කියලා ඒ විදියට කල්පනා කරනකොට අපිට ඒක රුපියල් සහ වලට යටකරන්න බෑ. අපි හිතන්නට ඕන විශාල පිරිසක් ඒ සඳහා විශාල කැප වීමක්, ශ්‍රමයක් පරිත්‍යාගයක් කරලා ඒකෙ ප්‍රතිඵලයක් හැටියටයි අපි මේ බත් කටක් කන්නෙ කියලා. අපේ සියලුම සම්පත් ගැන ඒ විදියට කල්පනා කරන්න පුළුවන්නම් ඒ පින්වතාට සමාජය පිළිබඳව ලෝකයා පිළිබඳව අර කියාපු සංග්‍රහ වස්තූන් මතුකරගන්න පුළුවන්. දනය, ප්‍රිය වචනය, අර්ථ වර්ශාව, සමානාත්මතාව. ඒ ගැඹුරු දර්ශනය තුළින් ඇති කරගත්තු ජීවන දර්ශනයක් නිසා තමයි අතීතයේ මේ රටේ ජීවත් වුණ පින්වතුන් ඒ විදියේ සැනසිලියක ජීවිතයක් ගෙවුවේ. දැන් වගේ අර්ථ ක්‍රමය ගැන සීමාන්තිකව හිතලා මහාසැලැස්මවල් දගෙන ගතකරන ජීවිතයක් නොවෙයි. ඒ කොයි සැලැස්මත් යටයි අනිත්‍යතාවට.

ඒක නිසා අපි කල්පනා කරන්න ඕනෙ අපේ දීර්ඝ සංසාර ගමනේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූ සැලැස්ම අනුවයි. මොකක්ද සැලැස්ම? අපේ චේතනාව පිරිසිදුවෙන්න ඕන. චේතනාව අපිරිසිදුවුණ තැන ඒ චේතනාවට අනුරූපව, ඒ අවිච්චට තමයි ගැලපෙන රූපයක් මැවෙන්නෙ. මේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියලා කියන ධාතු හතර අහිංසකයි. මේ ධාතු හතර එකතුවෙනවා කෙනෙකුගේ හිතීවිල්ලට. ඒ හිතීවිල්ල අනුව තමයි නිර්මාණය වෙන්නෙ. අපි යමක් නිර්මාණය වෙනවා කියනකොට අපට හිතෙන්නේ විද්‍යාත්මක යුගයේ නිර්මාණ කරන දේවල් ගැන විතරයි. නමුත් ඊට වඩා සියුම් දෙයක් සිද්දුවෙනවා. මේ අපේ හිතේ, මේ අපේ විඤ්ඤාණයේ, ඒ චිත්ත ශක්තියේ මහාපුදුම දෙයක් තිබෙනවා. ඒ චිත්ත ශක්තිය තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා අවිද්‍යාවත්, තණ්හාවත් කියන ඒ කෙලෙස් ධර්ම තියෙනතාක් ලෝක සත්ත්වයා භවයේ සැරිසරනවා. අපි කොච්චර හිතුවත් මෙතනින් භවය කෙළවර වේවා, මේක මට ඇති, මට තවත් උපදින්න ඕන නෑ කියලා - එහෙම දැනටත් බොහොම කෙනෙක් කියනවා ඇහෙනවා සමහරවිට යම් යම් පීඩන ආවහම. ආයෙ ඉතින් හොඳ කාලයක් ආවහම ආයෙත් භවයේ යන්න හිතනවා. කොහොම නමුත් එහෙම හිතු පමණට අපට මේ භවය නැති වෙන්නෙ නෑ. එහෙමනම් බුදු කෙනෙක් අවශ්‍ය වෙන්නෙ නෑ. ඒ වෙනුවට අපි ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට හිත් සකස් කරගන්න ඕන ක්‍රමානුකූලව.

කොහොමද හිත් සකස් කරගන්නේ? අර කියාපු ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ කියන ඒවා ක්‍රමක්‍රමයෙන් මර්දනය කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ලෝභයේ ඉඳලා අලෝභය දක්වා යන්න තිබෙන්නේ මහාදුර ගමනක්. ද්වේෂයේ ඉඳලා අදෝස කියලා කියන ද්වේෂයෙන් තොර වුණ තත්ත්වය දක්වා යන්න තිබෙන්නේ මහාදුර ගමනක්. මෝහය කියලා කියන මෝඛකමේ ඉඳලා ප්‍රඥාව කරා යන්න තිබෙන්නේ මහාදුර ගමනක්. නමුත් හැම දුර ගමනක් වුණත් ඒකත් පටන්ගන්න තියෙන්නේ එක පියවරකින්. තමන් ළඟ තියෙන දේකින්.

ඒනිසා දෙන්නේ සුලු දෙයක් වුණත් ඒ අවස්ථාවට ලෝභයෙන් තමන්ගේ හිත ඉවත් කරනවා. ඒකට කියනවා තදංග වශයෙන් කියලා. තදඞ්ඞ වශයෙන් ලෝභය ඉවත් කරලායි අර දනයක් දෙන්නේ. ඒකට තිබෙන ඇලීම බැඳීම තාවකාලිකව ඉවත් කරලා, මේ සත්ත්වයාට එයින් පිහිටික වේවා, සැනසුමක් වේවා, කුසගින්දර නිවේවා කියලා ඒ විදියට හිතලා දෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ සිත මොහොතකට - අර විදුලි කොටන්නා වගේ සුලු වෙලාවකට නිවන් සුවයක් දුටුවා යන්නමිනි. නිවන් සුවයක්. ලෝභයෙන් ඉවත් වුණා. ද්වේෂයෙන් ඉවත් වුණා. මෝහයෙන් ඉවත් වුණා, මමය, මාගේය කියන හැඟීමෙන්. අන්න ඒ විදියට ක්‍රමානුකූලව දියුණු කිරීමෙන් තමයි බෝධිසත්ත්ව කෙනෙක් ඒක ඉහළම මට්ටමින් කරන්නේ. කොටින්ම කියනවානම් දැන පාරමිතාවෙන් පටන්ගත්තු ඒ හැම දෙයක් තුළම තිබෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයා වෙනුවෙන් කළ දනයයි පරිත්‍යාගයයි. නැත්නම් ඊට කලින් නිවන් දකින්න තිබුණා. ඒ පාරමි රාශිය තුළම තිබෙන්නේ අතහැරීමයි. පරිත්‍යාගයයි. තමන්ගේ ශක්තිය, ඥාන ශක්තිය, චිත්ත ශක්තිය, ධනය, කය, ඇස්, හිස්, මස්, ලේ හැම එකක්ම අතහැරියා. අන්න ඒ විදියට කල්පනා කරලා බලනකොට අපට ගැඹුරු දර්ශනයක් මේක තුළින් මතුකරගන්න පුළුවන්. මෙන්න මෙතන දනය කියලා කියන්නේ ලෝභයෙන් ඉවත් වීමයි.

තවත් පැත්තකින් කියනවානම් මම, මාගේ කියලා කියන දෙකේ මම කියලා ගත්තොත් ඒක අවිද්‍යාවයි. මගේ කියන්නේ තණ්හාවයි. ඔය දෙකයි මුලු මහත් සංසාරයක් මවන්නේ. මේවා තිබෙනතාක් අපි කොයිතරම් හිතුවත් නැවත භවයක් මැවෙනවා. මොකද, අවිද්‍යාව නිසා ඒ සංස්කාර වේගයක් එහෙම නැත්නම් චිත්ත වේගයක් ඇතිකරලා ඒකට ගැලපෙන හැටියට විශ්වයේ තිබෙන ධාතු වලින් නිර්මාණය වෙන්නේ.

දැන් අර ඉතාමත්ම අංගවිකල මනුෂ්‍ය ප්‍රේත ස්වරූපයක් ආනන්ද සිටාණන්ට ලබා දුන්නේ අර විකෘත වුණ හිතයි. විකෘත මානසික තත්ත්වයකින් මැරුණ නිසා ඒ විකෘත ශරීරයක් ලැබුණා ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට අංග විකලත්වයකින් යුක්තව. අන්න ඒ විදියට එතකොට අපේ හිත විකෘත නොවන ආකාරයට මේක ධර්මයට අනුකූල හැටියට පවත්වාගන්න අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. මොකද කොයි අවස්ථාවේ අපට මරණය සිද්දුවෙනවාද දන්නෙ නෑ. නැවත භවයක් ගැන කියනකොට බොහෝවිට සඳහන් වෙනවා ආසන්න සිත කියන එක. මැරෙන වෙලාවේ හිත නරකට තිබුණොත් සමහරවිට කෙලින්ම නරක තැනකට යනවා. ඒකනෙ ඔය දැන් මරණාසන්න අවස්ථාවේ භාමුදුරුවෝ ගෙන්වලා බණ කියනවා. තව නොයෙකුත් දේවල් කරලා අර මැරෙන පුද්ගලයාගේ හිත සකස්කරගන්න බලන්නේ. ඉතින් ඒ වෙලාවට විතරක් ඉන්නෙ නැතුව තමන්ගේ දූ දරුවන් ඇවිල්ලා ඒක කරන්න මහන්සි කරවන්නෙ නැතුව තමන් ජීවත්ව ඉන්න කාලයේ කොයි වෙලාවක වුණත් මරණය එන්න පුලුවන් කියලා, ආසන්න හිත තියාගෙන ඉන්නවා වගේම ඉන්න පුලුවන්ම අන්න ඒ තැනැත්තා තමයි දියුණු වෙන්නෙ. කොයි වෙලාවේ මරණය ආවත් අන්න ඒ ආසන්න සිත පිරිසිදුයි. අන්න ඒ විදියට සිත සකස් කරගන්න උත්සහ ගන්න. එතකොට මෙන්න මේ කථාන්තරය තුළින් ගාථාව තුළින් අපට උරාගන්න පුලුවන් ධර්ම රසය ඒකයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ තණ්හාව අවිද්‍යාව කියන එකට පහර ගැසීම් වශයෙන් තමයි අර පාඨය ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ. ‘අත්තා හි අත්තනො නත්ථි - කුතො පුත්තා කුතො ධනං’ තමාට තමාවත් නැත. තමාට තමාවත් නැති කල, තමන්ට කොයින්ද පුත්තු? තමන්ට කොයින්ද ධනය? ඉතින් ඒක ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලන්න ඕන. එක පාරටම ඒක කියනකොට තමන්ට හිතට වදින්නෙ නෑ මොන අර්ථයකින්ද බුදුපියාණන් වහන්සේ මේක ප්‍රකාශ කළේ කියලා. තමාගේ කියාගන්න හැම දෙයක්ම මේ ශරීරය පමණක් නොවෙයි තමන්ට අයිති වස්තුව හැටියට සලකන හැම දෙයක්ම අර විදියට ඇතිවීම් නැතිවීම් රාශියකට භාජනය වෙනවා. නිරන්තරයෙන්ම භාජනය වෙනවා. අපට පෙනෙන අවස්ථාවේදී පමණක් නොවෙයි. අපි කෙනෙක් වෙතස් වෙලයි කියලා කියනවා, ඒක නැතිවුණයි කියලා කියනවා, දිරාපත් වුණයි කියලා කියනවා. ඒක මොහොතකදී වෙන දෙයක් නොවෙයි. අපි ඒක දකින්න කලින් ඉතාමත්ම ඤාණකව ශීඝ්‍රව සිද්දුවෙලා යනවා. අන්න ඒ සිද්දුවෙන

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ස්වරූපය දැක්ක පමණට තමයි අපට ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙන්නේ. අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීමයි ලෝකෝත්තර තත්ත්වය ලබාගන්නවයි කියලා කියන්නේ. ඒකටම මේ පින්වතුන් භාවනා කරන්නේ. ඒක සාමාන්‍ය පියවි ඇසට පෙනෙන්නේ නෑ - සාමාන්‍ය පියවි ඇසට පෙනෙන පක්‍ෂයකුත් තිබෙන්නවා, ආහාර පානවලට යන කළ දසාව, ආශ්වාස ප්‍රාශ්වාසයට යන කළ දසාව සාමාන්‍ය ස්වභාවයෙන් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන්. නමුත් ඊට එහාට කෙනෙකුට පෙනෙන්නේ නෑ මේ ශරීරය ඇතුළු හැම එකක්ම ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙන ස්වභාවය. නමුත් භාවනාමය වශයෙන් දියුණු වුණු හිතට ඒක පෙනෙනවා. වෙන එකක් තබා ඇසට පවා පෙනෙනවා සිත තැන්පත් වුණහම. අන්න ඒ විදියට ක්‍රමක්‍රමයෙන් දියුණු වුණ අවස්ථාවක තමයි මේ සංසාරයෙන් මිදෙන්න තරමටම අර විදර්ශනා ප්‍රඥාව මෝරලා යන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ භවයට තණ්හාව ඇතිතාක්, භවයට ආසාව ඇතිතාක්, කොයිතරම් සිතුවත් මේ භවයෙන් මිදෙන්න බෑ. මේකට තිබෙන්න ආසාව නැතිකරන්න ඕන, නැති කළයුතු ආකාරයෙන්. ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දැකින්නට ඕනේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ පරිදි. මෙන්න මේ රූපය - මේක අනිත්‍යයි මොහොතක් මොහොතක් පාසා වෙනස් වෙනවා. වේදනාව වෙනස් වෙනවා. සංඥාවත් එහෙමයි, සංස්කාරත් එහෙමයි, සිතත් එහෙමයි කියලා ඒ තත්ත්වය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දැකීමෙන් තමයි කෙනෙකුට මේ භවයෙන් මිදිය හැක්කේ. භවනිරෝධ කියලා කියන පැවැත්ම නැතිකරගෙන, පැවැත්මෙන් මිදිලා නැවැත්ම කියලා කියන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන ඒ නිර්වාණ ශාන්තියට එන්න පුළුවන් වන්නේ. අනෙකුත් ආගම්වල කොයි විදියට කිව්වත් භව තණ්හාව පිළිබඳව බෞද්ධයින් හැටියට අපි කල්පනා කරනවා මේ සංසාරය දුකක්. මේ තත්ත්වයෙන් මිදීමමයි නියම සැපත. මේ තත්ත්වයෙන් මිදෙන්නේ මෙලොවින් පරලොවට ගියාම නොවෙයි. මේ ජීවිතයේදීම ඒ තත්ත්වය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න පුළුවන් එකක් බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන්නවා.

තණ්හාවෙන් අවිද්‍යාවෙන් මිදිය හැක්කේ යම්කිසි පිරිසිදු ප්‍රභාෂ්වර සිතකින්මයි. අර විදියේ කිලිටි හිතක් නෙවෙයි, මළකඩ බැඳුනු හිතක් නෙවෙයි. මළකඩ තමයි අරකට උපමාව. මළකඩ කියලා

කියන්නේ අකර්මණ්‍ය දෙයක්. මළකඩ කියන්නේ හරියට ක්‍රියාකාරීත්වයක් නැති දීප්තියක් නැති දේකටයි. එතකොට මුලු මහත් මේ ශාසනික ප්‍රයත්නයම මෙන් මේ ලෝක ද්වේෂ මෝහ කියලා කියන මළකඩ වලින් හිත මුද්‍රාගැනීමයි. ඒ මළකඩ වලින් හිත මුද්‍රාගත්තු අවස්ථාවේ තිබෙන්නේ, ප්‍රභාෂ්වර, ආලෝකවත් එහෙම නැත්නම් දීප්තිමත් චිත්ත තත්ත්වයක්. ඒක තුළ තමයි සියලුම සැනසීම තිබෙන්නේ. ඒකයි 'නිවන' කියලා කියන්නේ. මෙලොවම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගතහැකි යම්කිසි චිත්ත තත්ත්වයක්. ඒ චිත්ත තත්ත්වය ලබාගත්තු තැනැත්තා තමයි නැවත උත්පත්තියකට හිමිකම් කියන්නේ නැත්තේ. මොකද, අර ඇලුම් බැඳුම් ඒ සියල්ලම ඉවත් කළා. ඒ වෙනුවට මේ සියලුම සංස්කාරයන් සංසිදීම කියලා කියන ඉහළම සංසිදීමේ සුවය ලබාගත්තා. ඒ තුළින් තමයි මේ මුලු මහත් සංසාර ගමන කෙළවර කරන්න පුළුවන් වන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ අර තරම් පාරම් පුරලා ඇස්, හිස්, මස්, ලේ දන් දීලා ලෝකයාට හෙළි කළේ ඔන්න ඔය අනාත්ම දර්ශනයයි. අන්න ඒක නිසා මෙන් මේ මසුරුකම මුල් කරගෙන පටන්ගත්තු මේ අපේ දේශනාව තුළින් අපි මේ සංසාරයට ඇති මසුරුකම ඉවත් කරගන්නත් උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ. මේ මසුරුකම ඇතිතාක් තමයි අපි මේ දීර්ඝ සංසාරයේ කෙළවරක් නැතුව දුක් විඳිමින් ගමන් කරන්නේ. මේ අද සිල් සමාදන් වුණා වගේ මේ පින්වතුන් ශීලය ගැන සැලකිලිමත් වෙන්න ඕනේ. යම්කිසි ශීලයක පිහිටලා ඊළඟට භාවනාමය වශයෙන් සමාධියක් වඩලා අර කියාපු විදර්ශනා ප්‍රඥාව මතුකරගැනීමෙන් තමයි සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් මේ සංසාර දුක කෙළවර කරගෙන උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙන්න පුළුවන් වන්නේ.

එතකොට අද පැයක් පමණ වේලා මේ පින්වත් පිරිස බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වටිනා ගාථා ධර්මයකටත් ඒ ආශ්‍රිත කථාන්දරයකටත් සවන් දුන්නා. ඒ තුළින් තම තමන්ගේ ජීවිතයට, නිවන් මගට උපකාර වන යම් යම් දේවල් මතුකරගන්න පුළුවන්. එපමණක් නොවෙයි, මේ ගතකරන, මෙලොව සමාජයක ගතකරන ජීවිතයටත් අදාළව යම් යම් ප්‍රතිපත්ති, මූලධර්ම මතුකරගන්න පුළුවන් වුණා කියලා හිතනවා. මෙතෙක් වේලා ධර්මශ්‍රවණයෙන් ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා කියන ඒ ගුණධර්ම අපේ චිත්ත සන්තානයේ තැන්පත් කරගත්තා. ඒ තුළින් මේ පින්වත් පිරිසටත් ඒ ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන නිවනට උපකාර වන ගුණධර්ම යම්කිසි අවස්ථාවක

පහන් කණුව ධම් දේශනා

ඉන්ද්‍රියධර්ම, බලධර්ම හැටියට මතුකරගන්න පුළුවන්. ඒ ගුණධර්ම වඩාගන්න පුළුවන් වුණා කියලා සතුටු වෙන්න ඕන.

මේ අවුරුද්දේ වටිනා පොහොයක් මේ පළමුවෙනි පොහොය. මේ තුළින් ඇති කරගන්න යම් යම් ජීවන ප්‍රතිපත්ති එහෙම නැත්නම් අධිෂ්ඨාන, මුලු අවුරුද්දටම බලපානවා. ඒක නිසා මේ ධර්මදේශනාව තුළින් යම්කිසි ගැඹුරු වැටහීම් ඇතිවුණානම් ජීවිතය පිළිබඳ අමුතු හැඟීම් ඇතිවුණානම් වටිනා හැඟීම්, ඒවා ප්‍රතිපත්ති හැටියට තබාගෙන ඉදිරියට තමන්ගේ ජීවිතය ගතකරගන්න. මේ පරිහානි මාර්ගයට යන ලෝකයා මැද තමන් ධර්මානුකූලව ධර්ම සැනසුමකින් යුක්තව, ආදර්ශවත්ව ලෝකයාට කලාශාණ්ඩ්‍රයින් හැටියට ජීවත්වෙමින්, හැකිතාක් ඉක්මනින් අර මාර්ග එල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසීමට මේ පින්, රැස් කරගත්තු ධර්මශ්‍රවණානිශංස හේතු වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම ශාසනාරක්‍ෂක දිව්‍ය බ්‍රහ්ම රාජයාණන් වහන්සේලා ඇතුළු ඒ අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සන්තප්ත කෙනෙක් සිටිනවානම් මේ කුසල් අනුමෝදන් වෙන්න පුළුවන්, ඒ හැම දෙනෙක්ම අපගේ මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් රැස්කරගත්තු කුසල සම්භාරය අනුමෝදන් වෙත්වා. අනුමෝදන් වී හැකිතාක් ඉක්මනින් සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදී ජාති, ජරා, ව්‍යාධි මරණාදී සියලු දුකින් අත මිදී උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසෙන්නවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. මේ විදියට ගාථා කියලා පින් දෙන්න!

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

114 වන දේශය

114 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 167)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

සො බොධිසත්තො රතනවරො අතුලොයා
මනුසසලොකෙ භිතසුඛතාය ජාතො
සකයානං ගාමෙ ජනපදෙ ලුඞ්ඛිනෙයො
තෙනමහ තුධා අතිරිව කලයරූපා

සො සබ්බසත්තානමො අගභුගලො
නරාසභො සබ්බජානමුක්ඛමො
වතෙතසසති වකං ඉසිවභයෙ වනෙ
නදංව සීභො බලවා මීගාහිභු

– නාලක සූත්‍රය, සුත්තනිපාතය, බු.නි.

ඉද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

අද මේ වෙසක් ජ්‍යෙෂ්ඨ දවස බෞද්ධයින් අතර හැඳින්වෙන්නේ තෙමඟුල් දිනයක් හැටියටයි. ඒ ශාක්‍ය මුනින්ද්‍ර තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උත්පත්තිය, සම්බෝධිය පරිනිර්වාණය කියන අවස්ථා තුනේම යම් යම් ආශ්චර්යවත් සිද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය සිද්ධවුණ බව අපි විශ්වාස කරනවා. වෙනකක් තබා බුදු වීමට නියමිත ඒ බෝධිසත්වයන්වහන්සේ මේ මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ඉපදීම පවා, දෙවිලොව දෙවියන්ට සැණකෙළි පැවැත්වීමට තරම් මංගල අවස්ථාවක් වුණ බව හෙළි කෙරෙන සුත්ත නිපාතයේ නාලක සූත්‍රයේ ගාථා දෙකකුයි අපි අද මාතෘකා කරගත්තේ.

මේ පින්වතුන් අහල තිබෙනවා ඒ සිද්ධාථී කුමාරයාණන්ගේ පියාණන් සුද්ධෝදන රජු බව. මේ සුද්ධෝදන රජුගේ පියා වන සීහහනු රජුගේ පුරෝහිත හැටියට හිටියේ අසිත කියන බ්‍රාහ්මණයෙක්. සුද්ධෝදන රජතුමා කුමාර අවධියේදී ශිල්ප ශාස්ත්‍ර හැදෑරුවෙන් ඒ අසිත බ්‍රාහ්මණයාගෙන්. ඊළඟට රජ පදවියට පත්වුණාට පස්සේ, සුද්ධෝදන රජුගේත් පුරෝහිත බ්‍රාහ්මණයා හැටියට හිටියා. යම් අවස්ථාවක මේ අසිත බ්‍රාහ්මණයාට සිත් දුන්නා තවුස් පැවිද්දෙන් පැවිදි වෙන්න. ඉතින් රජුට ඒක කීවාම රජුට ඒක වලක්වන්න බැරි නිසා ඉල්ලා සිටියා සුද්ධෝදන රජුරුවෝ, එහෙමනම් තාපස පැවිද්දෙන් පැවිදි වෙලා, මට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

නිතර දකින්න මගේ උයනෙම වාසය කරන්න කියල. අසිත තාපසයාත් ඒකට එකඟ වෙලා, තාපසයෙක් වෙලා, රජුගෙ උයනෙ ඉඳගෙන කසිත භාවනා ආදිය වැඩුව. රජගෙදර දනෙ වලඳනවා. නමුත් ඒ උයනෙම ඉඳගෙන කසිත භාවනා ආදිය වඩල අෂ්ටසමාපත්ති පංචාහිඤ්ඤ ඇති කරගත්ත, උපදවා ගත්ත. එහෙම උපදවාගෙන මේ අසිත තාපසයා විටින් විට හිමාල වනයට ගිහිල්ල සමාධියෙන් ඉන්නවා. තවත් අවස්ථාවල දිව්‍යලෝකවල වාතුම්භාරාජකය, තාවතිංසය ආදී දිව්‍යලෝකවල, දිව්‍ය විමානවල භාවනාවේ ඉන්නවා. එක් අවස්ථාවක, දිවා විහරණය කියල කියන්නේ දනෙන් පස්සෙ දවල් කාලයේ භාවනාවෙන් ඉදිමයි, ඒ දිවා විහරණය සඳහා තව්තිසා දිව්‍යලෝකයට ගිහිල්ල ඉන්න අවස්ථාවකදී, සමාධියෙන් නැගිටල එලියට ඇවිල්ල බලනකොට ශක්‍රයා ප්‍රධාන දෙව් පිරිස පුදුම විධියට ප්‍රීතියකින් ප්‍රීතිප්‍රමෝධයකින් පිළිහිසිසාරමින් සිවුරුහන් කරමින් ගායනා වාදනා කරමින් නටමින් අත්පොලසන් දෙමින් සැණකෙළි පවත්වන බව දැක්කා.

එතකොට මේ අසිත තාපසයා දෙව් පිරිසගෙන් අහනවා, මොකද මේ සුරාසුර යුද්දයේදී ජයගත් අවස්ථාවේවත් නැති තරම් මේ තරම් ප්‍රීතිප්‍රමෝදයෙන්, ප්‍රීතියකින් මේ සැණකෙළි පවත්වන්නේ කියල. ඒකට හේතුව කියන්න කියල. අන්න එහෙම දෙවියන්ට ආරාධනා කළ අවස්ථාවේ දෙවියන් ප්‍රකාශ කළ කාරණය තමයි මෙතන මේ සූත්‍රයේ අර අපි මාතෘකා කළ ගාථා දෙකින් කියවෙන්නේ.

සො බොධිසත්තො රතනවරො අතුලො
මනුස්සලොකෙ හිතසුඛතාය ජාතො
සකායානං ගාමෙ ජනපදෙ ලුම්බිනෙයො
තෙනමහ තුට්ඨා අතිරිව කලාරූපා

ඒ අසමසම රත්නයක් බඳුවූ බෝධිසත්තයන්වහන්සේ මනුෂ්‍ය ලෝකයේ හිත සුව පිණිස, ශාකායන්ගේ ජනපදයේ ලුම්බිණි ගමේ ඉපදිලා ඉන්නවා. ඒක නිසයි අපි මේ තරම් සතුටට ප්‍රමෝදයට පත්වෙලා ඉන්නේ.

සො සබ්බසත්තානමො අග්‍රාපුගලො
නරාසහො සබ්බජානමුත්තමො
වත්තෙස්සති වකකං ඉසිවහයෙ වනෙ
නදංව සිහො බලවා මීගාහිභු

ඒ සියලු සත්වයින්ට උතුම්වූ අග්‍ර පුද්ගලවූ නරශ්‍රේෂ්ඨවූ සියලු ප්‍රජාවට උතුම්වූ ඒ බෝධිසත්වයන්වහන්සේ යම් අවස්ථාවක - රිසි යන නම ඇති, ඉසිපතන කියන එකයි අදහස, රිසි යන නම ඇති ඒ වනයෙහි ධම්ම වක්‍රය පවත්වනවා හරියට බලවත් සිංහයෙක් නාදයක් පවත්වන්නා වගේ. මෙලෙස දෙවියන් පිළිතුරු දුන්න හැටියේ අසිත තාපසයා දෙව්ලොවින් පහළට බැහැල, සුද්ධෝදන රජතුමාගේ මාලිගාවට ගිහිල්ල ඒ රජුට කියා සිටියා, 'මටත් ඒ උපන් කුමාරයා දකින්න ඕනෑ' කියල. එවිට රජතුමා ඇතුළු පිරිස ඒ බෝධිසත්වයන්වහන්සේ තාපසයාට දැක්වීමට අරගෙන ආව.

සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන ආකාරයට එහෙම ඒ අරගෙන එන වෙලාවෙදී දෙවියන් ඒ කුමාරයාට සේසත් දැරූ බවත් වාමර සැලූ බවත් කියවෙනවා. ඒ නමුත් ඒවා අල්ලාගෙන ඉන්න අය පෙනේ නෑ. සේසතක් දැරල තියෙනවා. වාමර සැලෙනවා. ඒ විධියට ඒ වෙලාවේ ආශ්චර්යමත් දේවල් සිදුවුණා කියනවා. ඒවත් දැකල අසිත තාපසයා බොහොම සතුටට පත්වෙලා බෝධිසත්වයන්වහන්සේ තමන්ගේ අතට ගත්තා. තමන් ඒ වේද මන්ත්‍ර ලක්ෂණ ශාස්ත්‍ර එහෙම දන්න නිසා පරික්ෂා කරල බලල ප්‍රකාශ කළා මේ කුමාරයා මනුෂ්‍යයන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨයෙක් බවට පත්වෙනවා කියල. එහෙම අනාගත වාක්‍යයක් ප්‍රකාශ කරල, ඒ එක්කම තමන්ට අනාගතය පෙනෙන නිසා, තේරුම් ගත්තා මේ බෝධිසත්වයන්වහන්සේ බුද්ධත්වයට පැමිණිලා ධම්මදේශනා කරන අවස්ථාවෙදී තමන්ට ජීවත්ව ඉන්න බැරි බව, තමන්ගේ ජීවිතය ඊට කලින් නැතිවෙන බව. එහෙම හිතල කණගාටුවට පත්වෙලා කඳුළු හෙලන්න පටන්ගත්තා.

එතකොට රජු ඇතුළු පිරිස, මේ කුමාරයාට යම්කිසි අන්තරායක් තියෙනවද කියල ඇහුව. එතකොට මේ අසිත තාපසයා කීව එහෙම අන්තරායක්නම් නොවෙයි, මේ අසාමාන්‍ය කෙනෙක් කියල. ඒ ගැන සිත සතුටු වෙන්න කීව. නමුත් මෙන්න මෙහෙම දෙයක් තියෙනවා, වැඩි කල් මගේ ජීවිතය පවතින්නේ නැහැ. ඒ නිසා මම මේ කණගාටුවට පත් වුණා. මේ බෝධිසත්වයන්වහන්සේ ධම්ම වක්‍රය දේශනා කරන අවස්ථාවේ මට අසන්ට ලැබෙන්නේ නැහැ. ඒක නිසා මම මේ කණගාටුවට පත් වුණා කියල. ඒ රජු ඇතුළු පිරිස සතුටට පත් කරල, මේ අසිත තාපසයා ගිහිල්ල තමන්ගේ නැගණියගේ පුත්‍රයා වූ නාලක කියන මානවකයාට මේ කාරණය කියල, ඒ නාලක මානවකයා පොරොන්දු කරගත්තා, යම්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අවස්ථාවක බුදු කෙනෙක් පහළ වුණා කියල ඒ ධර්ම සෝමය පැතිරෙනවානම්, ඒ අවස්ථාවේ උන්වහන්සේ සොයාගෙන ගිහිල්ල උන්වහන්සේගෙන් ධර්මය අහල, ඒ ශාසන බුන්මවරියාවේ හැසිරෙන්න කියල. ඒ වාගේම ඒ නාලක තරුණයා ඒ අනාගත සිද්ධිය බලාපොරොත්තුවෙන්, ඉන්ද්‍රිය සංවරය ආදී ඒවා ගැන උනන්දු වෙමින් තවුස් ජීවිතයක් ගතකලා.

යම් අවස්ථාවක ඒ ධර්ම වකකඥවරයාන සුත්‍රයෙන් ඇතිවෙච්ච ඒ කීර්ති රාවය දෙවියන් අතර මනුෂ්‍යයන් අතර පැතිරුනාට පස්සේ, ඒක අහල, පොත පතේ සඳහන් වෙන ආකාරයට ධර්ම වකකඥවරයාන සුත්‍රය දේශනා කරල සතියකට පස්සේ, මේ නාලක තාපසයා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ගිහිල්ල ප්‍රකාශ කලා, 'ඒ අසිත තාපසයාගෙන් මට ඔබවහන්සේ ගැන අහන්න ලැබුණ. ගෞතමයන් වහන්ස, මේ අනගාරික ජීවිතයට කැප වුණ භික්ෂාවරියාවෙන් යැපෙන මුනිවරයාට නිසි ප්‍රතිපදාව, (ඒකට කියන්නේ මෝනෙයා ප්‍රතිපදාව) මෝනෙයා ප්‍රතිපදාව මට කියල දෙන්න' කියල බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනා කලා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ, 'හොඳයි, මම කියල දෙන්නම්. ඒ මෝනෙයා ප්‍රතිපදාව ඉතාම දුෂ්කර අනභිච්චනීය විධියේ ප්‍රතිපදාවක්. ඒක අහන්න. හිත දැඩි කරගන්න' කියල අවවාද කරල. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ඒකච්චාරී ඒකචාරී භික්ෂාවරියාවෙන් යැපෙන මුනිවරයෙකුගේ ජීවිත චරියාවට අදාල මූලික උපදෙස් දෙන්න පටන්ගත්තා.

ඒ මුනිවරය, ඔබ ගමට ඇතුළු වුණාට පස්සේ ගමෙන් ලැබෙන ආක්‍රෝෂ පරිභව වේවා, වන්දනා වේවා, ඒ දෙකම සමාන සිතින් පිළිගන්න. එයින් සිත දුෂ්ණයට පත් කරගන්න එපා. ඒ වගේම ශාන්තව, උපශාන්තව හැසිරෙන්න. නිහතමානීව හැසිරෙන්න. ඊළඟට මුනි ජීවිතයට සමාජයෙන් එන්න පුළුවන් පලිබෝධ දැක්වීම් වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, ලැව් ගින්නක් අවස්ථාවේ ඉහළින් පහළින් ගිනිදල් එන්නා වගේ, ස්ත්‍රීන් මුනිවරයා පොළඹවාගන්න උත්සාහ කරාවි, ඒවාට ඔබ හසුවන්න එපා. ඒවායින් බේරෙන්න. සාමාන්‍ය පාඨග්ජනියා ඇලිල තිබෙන ඉච්ඡා, ලෝභ ආදී ඒවා දුරු කරල, කාමයන්ගෙන් පංචකාම සම්පත්තියෙන් ඉවත් වෙලා හැසිරෙන්න. ඒ වගේම ඊළඟට පිණිඬපාත චරියාවටම අදාල කාරණා ප්‍රකාශ කරනවා.

උගනොදරො මිත්‍රාහාරො - අප්පිච්ඡස්ස අලොලුපො
සවෙ ඉච්ඡාය නිච්ඡා තො - අනිච්චො හොති නිබ්බුතො

ඌනොදරො කියල කියන්නේ, ඒ වචනයේ අර්ථය අපට තේරුම්ගන්න තියෙන්නේ ආහාර වැළඳීමේදී. ඒක පසුව බුද්ධදේශනාවලදී සඳහන් වෙනවා, බත් පිඩවල් හතරක් පහකට බඩේ ඉඩ තියල, ආහාර වළඳන්න. ඊළඟට මිතාහාරො කියන්නේ ප්‍රමාණය දැන, පමණ දැන වළඳන්න. අර කියාපු විධියට මාත්‍රය දැනගෙන වළඳන්න. ඊළඟට අලොලුපො - ගිජු නොවී. ආහාරය පිළිබඳ ගිජු නොවී පිණිඩපාතය ලබාගන්න. ඊළඟට ඒ ලබා ගත් පිණිඩපාතය රැගෙන වනයට ඇතුළු වෙලා ගසක් මුල ඒ දනය වළඳලා, භාවනාවේ ධ්‍යානයේ යෙදීමෙන්, ධ්‍යාන සුවයෙන් ගතකරන්න. ඊළඟට ඒ සුත්‍රයේම තව දුරටත් විස්තර කෙරෙනවා, මුනිවරයා විසින් පිළිපැදිය යුතු පිණිඩ වරියාව පිළිබඳ තව කරුණු රාශියක්.

ගමට ඇතුළු වුණාට පස්සේ ඒ ගෙවල් අතර අසංවරව හැසිරෙන්න එපා. ඒ වගේම ආහාරය පිළිබඳව, දනය පිළිබඳව මේ මේ දේ ඕනෑය ආදී වශයෙන් ඒවා ඉඟි කරන්න, ඒවා කියා පාන්න යන්න එපා. ඒ පාත්‍රයත් අරගෙන යන වෙලාවේ දකින කෙනෙකුට 'අමුගො මූගසමමතො', ඒ කියන්නේ 'නොගොළුවුයේ ගොළුවෙකු මෙන් හැසිරෙන්නේය' කියන එකයි. ඊළඟට කියනවා ආහාර ටිකක් ලැබුණාම ඒ ගැන පිළිකුලක් ඇති කරගන්න එපාය. ඒ වගේම ටිකක් දෙන කෙනා ගැන නිග්‍රහ කරන්න එපාය, ඒ ගැන අවමන් කරන්න එපාය. ඊළඟට කියනවා හොඳ අදහසක් ගාථාවකින්.

අලඝං යදිදං සාධු - නාලඝං කුසලං ඉති
උභයෙනෙව සො තාදී - රුක්ඛංව උපනිවත්තති

පිණිඩපාතේ ගිහිල්ල යමක් ලැබුණොත් හොඳයි. නොලැබුණත් හොඳයි. ඒ උභයෙනෙව සො තාදී - ඒ දෙකෙන්ම 'තාදී' කියල කියන, ධර්මයේ ගැඹුරු අර්ථයක් දෙන විශේෂ වචනයක් තියෙනවා. ඒ දෙකේම කොයි ආකාරයෙන් වුණත් එක සමානයි. ඒ දෙකම එක ආකාරයෙන් පිළිගන්නවා කියන එකයි. එය උපේක්ෂා ගුණය දක්වන පදයක් මේ තාදී කියල කියන්නේ. එතකොට පිණිඩපාතය ලැබුණා හෝ නොලැබුණා හෝ ඒ තාදී ගුණය රැකගන්න. එහෙව් ස්වභාවයෙන් සිටින්න. ඊළඟට උපමාවක් දෙනවා රුක්ඛංව උපනිවත්තති - ඒකෙ අදහස යම්කිසි කෙනෙක් ගෙඩි බලාපොරොත්තුවෙන් ගසක් ලඟට යනවා. බලාපොරොත්තුවෙන් ගියාට මොකද ගහේ ගෙඩි නැහැ. ඉතින් ගහට බනින්නේ, දෙස් කියන්නේ, සාප කරන්නේ නෑනේ, ආපසු එනවනේ.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අන්ත ඒ වගේ ගමන් කරන්න. පිණ්ඩපාතෙ වඩිනකොට වඩින්නේ, ලැබෙන්නම ඕනෙ, දෙන්නම ඕනෙ කියල හිතාගෙන නොවෙයි. ලැබුණත් එහෙමයි, නොලැබුණත් එහෙමයි කියල අන්ත ඒ අදහසින් පිණ්ඩපාතෙ හැසිරෙන්න. ඔන්න ඔය විධියට පිණ්ඩ වර්යාව පිළිබඳ කරුණු දක්වනවා.

තව ඒ වගේම ආහාරගැනීම පිළිබඳව විශේෂ කියනමක් සඳහන් වෙනවා. ඒකත් මෝනෙයා ප්‍රතිපදාවට අදළ හැටියට. කුරධාරූපමොහව. ඒකත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු ගැඹුරු උපමාවක්. මේ පින්වතුන් සමහරවිට අහලත් ඇති. ඒකත් ආහාර ගන්නකොට ආහාර තෘෂ්ණාවෙන් මිදීම සඳහා, ඒ තෘෂ්ණාවට ඉඩ නොදීම සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු උපමාවක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් අවස්ථාවල මහබැඳුරුම් උපමා දීල තියෙනවා. හිතට නගාගන්න. දැන් මේ කුරධාරූපමොහව කියන එකට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් අවස්ථාවල දක්වල තියෙනවා. කුරන්වමධුනා ලිජාං. ඒ කියන්නේ දැන් දැලි පිහියක මී පැණි ගාල තියෙනකොට මී පැණි අනුභව කරන්න ඕනෑ කෙනා කොයින්රම් ප්‍රවේසමෙන්ද දැලි පිහිය ලොවින්න ඕනෑ, දිව කපා ගන්නෙ නැතිව? අන්ත ඒ විධියට කුරධාරූපමොහව කියල කියන්නේ දැලි පිහියේ ඒ උපමාව අනුව, අර කියාපු රස තෘෂ්ණාව ආදියෙන් මිදිල, ආහාර අනුභව කරන්න.

ඒ වගේම ප්‍රකාශ කරනවා එකතනං මොනමක්කානං - මෝනෙයා කියන වචනයට - මුනි කියන වචනයේ නිරුක්තිය සොයන අය පෙන්නුම් කරනවා, ඒ වචනය අතීතයේ සිට යෙදෙන මුනි සංකල්පය අනුව කල්පනා කරලා බලනවානම්, එකක් ඒක විහාරී බව, හුදෙකලා බව. ඒ වගේම නිහඬ බව. අන්ත ඒක නිසා එකතනං මොනමක්කානං. මේ මොන කියන එකෙයි මෙහන කියන වචනයෙයි තේරුම් දෙකක් තියෙනවා. සාමාන්‍යයෙන් මෙහන කියන්නේ නිහඬියාවට. ඒ එකකම තව අරියක් තියෙනවා, ප්‍රඥාව - නුවණ. ඉතින් අර නිහඬවූ පමණට නුවණ තියෙනවා නොවෙයි. නමුත් ඔය මුනි වෘත්තය අනුව අනවශ්‍ය කථාබහ ආදී බහුභානී බව නැහැ. ඒකයි ඔය කියන්නේ එකතනං. එතකොට එකක් හුදෙකලා බව, අනිත් එක කතා අඩු බව.

ඊළඟට මේ සූත්‍රයේ අවසාන හරියෙදි බුදුරජාණන් වහන්සේ පුදුම විධියේ උපමා දක්වනවා, මේ නාලක තාපසයාට. ගංගා වලින්

පාඩමක් ඉගෙනගන්න. ඒ වගේම ඕය දියඇලි දෙලපාරවල් වැනි කුඩා දිය පාරවල් වලිනුත් යමක් ඉගෙනගන්න. මොකක්ද?

සණනතා යනනි කුසෙසාඛා - තුණ්ඪියානි මහොදයි

ඒ කියන්නේ කුඩා දිය ඇලි, දෙළ පාරවල් ආදිය ශබ්ද කරමින් ගලා යන්නේ. නමුත් ලොකු ගංගා - ඒවා නිහඬව ගලා යනවා. අන්න ඒ අදහස. ඊළඟට තව දුරටත් කියනවා, යදුනකං තං සණ්ඨි - යම් තැනක අඩුවක් තියෙනවානම් එතන හඬ වැඩියි. අඩු තැන්වල හඬ වැඩියි. යං පූරං සනතමෙව තං - යම් තැනක පිරුණානම්, එතන ශාන්තයි. ඊළඟට ඒකට මේ පින්වතුනුත් අහල තියෙන උපමාව, 'නොපිරි කළේ දිය සෙලවේ - පිරුණු කළේ දිය නොසැලේ' කියල එහෙම කියන්නේ, ඒකට ටිකක් කිට්ටුවෙන් යන තව කියමනක් තියෙනවා.

අඩ්ඪකුඹුපමො බාලො - රහදෙ පුරොව පණ්ඨිතො

අඩ්ඪකුඹුපමො බාලො - මෝඩයා හරියට අඩක් පිරුණු කළේ වගේ සද්දයි. රහදෙ පුරොව පණ්ඨිතො - පණ්ඨිතයා හරියට පිරුණු විලක් වගේ, නිහඬයි. අන්න ඒ විධියට උපමා වලින් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා, ඒක නිසා බහුභානී වෙන්න එපා. ධම්මයට, ධර්මානුකූලව කියයුතු යමක් කියන්න. ඇතැම් අවස්ථාවල දැනගත්තත් නොකිය ඉන්න. අන්න ඒ විධියට නියම නිහඬ බවේ - ඒ කියන්නේ විවේකය සඳහා බාහිර විවේකය සඳහා හුදෙකලා බව වගේම, අභ්‍යන්තර විවේකය සඳහා - ඒ විතර්ක වලින් අඩු වෙන්න අර නිහැඬියාව. එයින් පේන්නේ අර පැරණි මුනි සංකල්පයට බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් කාරණා එකතු කරල ඒකෙ වටිනාකම, මුනිවරයා පිළිබඳ පරමාදර්ශ ඒ නාලක සූත්‍රයෙන් ඉදිරිපත්කොට වදළ බවයි.

ඒ වගේම මේ මුනි සංකල්පයට අදළ ඉතාම වටිනා සූත්‍රයක් ඒ සුත්තනිපාත කියන ග්‍රන්ථයේම සඳහන් වෙනවා, 'මුනි සුත්ත' නමින්. ඒ මුනි සූත්‍රය ගාථා පහළොවකින් පමණ සමන්විත සූත්‍රයක්. නමුත් අවාසනාවකට වගේ - අපට එහමයි කියන්න වෙන්නෙ, මේ අටුවාවාරීන්වහන්සේලා මේ මුනි සූත්‍රය කොටස් කරල ඒ ඒ ගාථා කීපයකට වෙන වෙනම නිධාන කවා දක්වන්න ගිහිල්ල මේ සූත්‍රයේ ඇති ගැඹුර යටපත් කරපු බවයි අපට පේන්නේ. ඉතාම වටිනා ගාථා පෙළක්. ඒවා එකිනෙකට සම්බන්ධව ගලා යන ගාථා පෙළක්. ඒ වගේම ඒ ගාථා නවයකම 'ධුරුව' පදය - දැන් ධුරුව පදය කියල කියන්නේ ඇතැම් ගාථාවල

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අගට තියෙන ඒකාකාර පදය - අන්න ඒ විධියට ගාථාවල ධ්‍රැව පදය හැටියට දීල තියෙනවා.

තං වාපි ධීරා මුනිං වෙදයනති - ධීරයන්, නුවණැත්තෝ අන්න එබඳු පුද්ගලයෙකු මුනිවරයෙක් යැයි කියයි. අන්න ඒ විධියට ගාථා නමයක් තියෙන එකෙකුත් අපට ජේනවා, මේක ඉතාමත්ම ක්‍රමානුකූලව ගලායන ගාථා පෙළක්. ඉතින් ඒ ගාථා ආරම්භ වෙන ආකාරයම පුදුමයි. අමුතු විධියේ ගාථාවකින් පටන්ගන්නේ.

සනථවානො භයං ජාතං - නිකේතා ජායතෙ රජො
අනිකේතමසනථවං - එතං වෙ මුනිදස්සනං

සනථවානො භයං ජාතං - සනථවා කියල කියන්නේ ඔය ඥාතිමිත්‍රාදීන් ඇසුරු කිරීම. එතකොට මේ බුද්ධ වචනයක් හැටියට ගත්තොත් සනථවානො භයං ජාතං කියන්නේ, ඒ ඇසුරු කිරීම් තුළින් භය උපද්‍රව ඇතිවෙනවා.

නිකේතා ජායතෙ රජො - නිකේතා කියන්නේ නිවෙස්. නිවෙස් වලින් කෙලෙස් රජස් ඇතිවෙනවා. එතකොට ඇසුරු කිරීම් තුළින් නොයෙකුත් උපද්‍රව භය අන්තරා ඇතිවෙනවා. නිවෙස්වලින් කෙලෙස් රජස් උපදිනවා.

අනිකේතමසනථවං එතං වෙ මුනිදස්සනං - ඒ කියන්නේ ඒකේ අනික් පැත්ත. අනිකේතමසනථවං කියන්නේ නිවෙස් නැති බව. අනගාරික බවයි එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ. සනථවං - අර විධියේ සම්බන්ධිකරණ, ඇසුරු කිරීම් අඩු වීමත්, නැතිවීමත්. ඒක තමයි මුනි දර්ශනය. අන්න මුනිවරයා පිළිබඳව කියන්නේ ආධ්‍යාත්මික දියුණුව සඳහා අරවා බාධාවක් බවයි. ඉතින් ඒ විධියටම ඊළඟට ඒ මුනි සූත්‍රයේ විශේෂයෙන්ම අර පෞරාණික මුනි සංකල්පය තේරුම් කරන්නේ රහතන්වහන්සේගේ ජීවිතයට සම්බන්ධ කරල. ඒ රහත් බවේ පරමාදර්ශය සම්පූර්ණ වෙන හැටියටයි.

එතන ඉඳල තියෙන්නේ ගැඹුරු ගාථා රාශියක්. අපි ඒකේ සාමාන්‍ය අදහස විතරක් කියමු. එක එකක් විවරණය කරන්න ගියොත් වෙනමම පැත්තකට යනවා. එතන සඳහන් වන කාරණය - දැන් අපි මේ උත්පත්තිය ලබල තියෙන්නේ යම් හේතුවක් නිසානම්, ඒ හේතුව නැතිකරන්න ඕනෑ. උපුටා දමන්න ඕනෑ. ඒ වගේම තවත් හව උපද්‍රවන්න හේතුවූ කමියන් රැස් නොකරන්න. ඒකයි මේ සාමාන්‍ය

අදහස. කම් රැස් කිරීමට හේතුවන තණ්හාව නැතිකරන්න කියල, ඒකට කියන්නේ තණ්හා සිනෙහ කියල. ඒ කියන්නේ දිය සිරාව. එක ගාථාවක තියෙනවා එක තැනක යො ජාතමුච්ඡ්ඡ් නරොපයෙයා, හටගත් දේ උගුල්ලො දල නැවත ඉන්දන්තේ නෑ. පැල කරන්නේ නෑ. ඒ වගේම වැඩෙන දේවල් වලට ආයි වතුර වක්කරන්න යන්නේ නැහැ. එතන වතුර කියල කියන්නේ දිය සිරාව - තණ්හාව. සිතේ ඇතිවන වේතනා සංස්කාර ගැන හිතල බලනවානම්, ඒ සංස්කාර තුළ සාමාන්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වයක් රහතත්වහන්සේගේ පවා තිබෙනවා. ඒවාට තණ්හාව එකතු කරන්නේ නැහැ. එකතු කළොත් අන්න එයට දිය සිරාව දැමීමා වගෙයි. එහි අවසානය වෙන්නේ 'ජාතිකියං' - උපතේ ක්‍ෂය වීම, උපතේ කෙළවර වීම මෙලොවම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවා. අරහත්ත්වය ගැනයි මේ කථාව. ඉතින් එතන ඉඳල අර ඇලුම් ගැටුම් රාග දෝස ආදියෙන් මිදුණු පිරිසිදු සිත පිළිබඳවයි ඒ සූත්‍රයේ දිගටම සඳහන් වෙන්නේ. රහතත්වහන්සේ හැම එකක්ම, තං වාපි ධීරා මුනිං වෙදයන්ති - උන්වහන්සේලා අෂ්ටලෝක ධර්මයෙන් කම්පා නොවන තත්ත්වය පෙන්වා තියෙනවා. ඉන්ද්‍රියාවේ දූනටත් නානතොටවල තියෙනවා කණුවක්, කවුරු ඇවිල්ල පිට ඉලුවත් කමක් නැහැ. නානතොටේ තියෙන ඒ කණුව වගේ, නොයෙකුත් අයගේ නින්ද, අපහාස ආදිය දරාගැනීමේ ශක්තිය ඔය විධියේ නොයෙකුත් උපමා වලින් අරහත්ත්වය දක්වා යන මුනිවරයා ගැන ප්‍රකාශ කරනවා.

ඊළඟට වඩාත්ම හිත් කාවදින උපමා කීපයකුත් දෙනවා ඇතැම් අය දූනටමත් අහලත් ඇති. අෂ්ටලෝක ධර්මයෙන් කම්පා නොවන, ඒ වගේම පාරිශුද්ධත්වයට පත්වුන රහතත්වහන්සේ පිළිබඳව දර්ශනය ඉදිරිපත් කරනවා. එකං වරන්තං මුනිමසුමන්තං - නින්දපසංසාසු අවෙධමානං. ඊළඟට සිංහයා පිළිබඳ උපමාව දක්වනවා. ශබ්ද වලින් සන්ත්‍රාසයට පත් නොවෙන සිංහයෙක් වගේ. වාතංව ජාලමහි අසඤ්චානං - දලෙහි වාතය රැඳෙන්නේ නැහැ වගේ. මඩ නොතැවරෙන පියුම වගේ යන උපමා ඉදිරිපත් කරනවා. එයින් පෙන්වුම් කරන්නේ රහතත්වහන්සේලාගේ අකම්පිත බවත්, නොඇලෙන - විරක්ත බවත්, පිරිසිදු බවත්. ඔය විධියට මේ සූත්‍රය පුරාම දැක්වෙන්නේ, අන්තිමට අරහත්වයෙන් කුළුගැන්වෙන අන්දමට, මුනි සංකල්පය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු උපමා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එතකොට අපි නාලක සුත්‍රයෙන් පෙන්වුවේ ඒ සාමාන්‍ය ප්‍රතිපදාව. ඒකවිහාරීව වනගතව ජීවත්වන භික්ෂුව, පිණ්ඩපාතයෙන් යැපෙන භික්ෂුව, විසින් පිළිපැදිය යුතු ආකාරය. මුනි සුත්‍රයෙන් කෙලින්ම ඒ අර්හත්ත්වය දක්වාම හිත දියුණු කරගත් පුද්ගලයා පිළිබඳවයි ඒ උපමා ආදියෙන් දක්වලා තියෙන්නේ. එතකොට ඒ විධියට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ මුනි සංකල්පයේ ඇති ගැඹුර දක්වා වදළ. මේක තුළින් අපට හිතාගන්න තිබෙන්නේ මේ ශාසනයේ වටිනාකම් ගැන හිතන යුගයක්නම්, අපි කල්පනා කරන්න ඕනෑ බුදුරජාණන් වහන්සේ අර රැලෙනුත් රැල්ලෙනුත් ඉවත් වෙලා හුදෙකලාව ආධ්‍යාත්මික දියුණුව සඳහා කැපවුණ භික්ෂුව පිළිබඳව එතරම් වර්ණනා කරල තිබෙන්නේ, ඒ අතීතයේ මුනි සංකල්පය සිහියට නගාගැනීම පවා තමන්ගේ ඒ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගය ශක්තිමත් කරගැනීමට උපකාරී වෙන නිසයි. මොකද ආධ්‍යාත්මික දියුණුව සඳහා ලෝකයා යන මාර්ගයේ ගියොත් වැඩිදුර යන්න හම්බවෙන්නේ නැහැ. එකයි පැරණි මුනි සංකල්පය තුළින් පෙන්වුම් කරන්නේ.

ඒකවිහාරීව හුදෙකලාව වනගතව විසීමෙන් ආදියෙන් සඳහන් වන්නේ විවේකය. ඒ විවේකයේ ඇති ආනිසංස ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල පෙන්වා වදළා. අපි සාමාන්‍යයෙන් බුදු කෙනෙක් කියල හිතනකොට ඒ සියලුම වැඩ ඉවර කරගත්ත, දැන් ආයෙ අමුතු දෙයක් අවශ්‍ය නැහැ කියල හිතනවනෙ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ චරිතයේ පවා - මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති සමහරවිට වස් කාලය ආරම්භයේදී හිටිගමන් සංඝයාවහන්සේලාට කියනවා, 'මහණෙනි, මම මේ තුන්මාසයක් විවේකයට යනවා - හුදෙකලා වාසයට යනවා කැලේට. කවුරුවත් මාව හම්බවෙන්න එන්න ඕනෑ නෑ, පිණ්ඩපාතය ගෙනෙන භික්ෂුව හැර'. හිතාගන්නත් පුදුමයි ඒ විධියට බුදු කෙනෙක් එහෙම ප්‍රකාශ කිරීම. අපේ සංකල්පයට අනුව නිතරම බුදු කෙනෙක් විශාල පිරිසක් පිරිවරාගෙන ඉන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේම සමහර වෙලාවට කියනවා, 'මේ රාජ රාජ මහාඅමාත්‍ය, තීර්ථ තීර්ථක, උපාසක උපාසිකාවන්ගෙන් වටවෙලා ඉන්න එක මට මහාවදයක්. වදයක් කියල කියන්නේ අරකයි. තමන් ලබා ගත්තු උතුම් දිට්ටධම්ම සුඛ විහරණය කියල කියන, අරහත්ඵල සමාධිය ආදියට සමවැදෙන්න අවස්ථාවක් නැහැ. ඒක නිසා දිට්ටධම්ම සුඛ විහරණය සඳහා සති සම්පඤ්ඤය සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා විටින් විට විවේක වාසයට ගියා. එයට තව හේතුවක් දක්වනවා. පශ්චිමන ජනතං

අනුකම්පමානො - පශ්චිම ජනයාට ආදර්ශයක් වශයෙනුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා ඒකවිහාරීව වනගතව වාසය කරන්න ගියා කියන එක තුළින් ඒ ආරණ්‍යයේ වාසය, වනගතව වාසය කිරීමේ වටිනාකම පෙන්වා වදළ.

ඒ වගේම ධම් සූත්‍රදේශනා අතර තවත් වටිනා සිද්ධියක් සඳහන් වෙනවා. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ වාරිකාවේ හැසිරෙන අතරේ විශාල සඟ පිරිසක් එක්ක කොසොල් රටේ ඉව්ඡානංගල කියන බමුණු ගමට පැමිණියා. ඒ ප්‍රදේශයට වැඩමකරල නවාතැන් ගත්තේ ඉව්ඡානංගල කියන වන සණ්ඨයක. වන සණ්ඨය කියල කියන්නේ වන ලැහැබක්. විශාල සඟ පිරිසක් එක්ක ඇවිල්ල වන ලැහැබක වාසය කරන්න නතර වුණා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ පැමිණියා කියන ඒ කීර්ති රාවය අහන්න ලැබිල, ඔය පින්වතුන් අහල තියෙනවා, 'ඉතිපිසො භගවා' ආදී වශයෙන් නව ගුණ පාඨය ඒ කාලෙ දඹදිව පැතිර ගිය බව.

ඒ රාවය අහල අර බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන්, මුළු රැයක් තිස්සේ දනය පිළියෙල කරල, ඉව්ඡානංගල වන ලැහැබට, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු සඟ පිරිස ඉන්න තැනට, පස්සෙන්ද උදේ දන මාන අරගෙන ආව. ඇවිල්ල බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉන්න හරියෙ ඇතුළුවන ඒ දෙරකඩ ළඟ, දෙර කොටුව ළඟ මේ බමුණු පිරිස මහහයියෙන් කෑ කෝ ගහන්න පටන්ගත්ත. ඒ අයගේ සිරිතේ හැටියට වෙන්න ඇති. උස් හඬින් කෑගහනවා. එතන කියවෙන හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ කාලෙ හිටිය උපස්ථායකයා නාගිත කියන හිඤ්ච, ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට කලින් බුදුරජාණන් වහන්සේට උපස්ථාන කරන්න කීප නමක්ම හිටිය බව මේ පින්වතුන් අහල ඇති. එතකොට මේ නාගිත කියන හිඤ්චයි ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උපස්ථායකයා හැටියට හිටියේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ නාගිත හිඤ්ච අමතල කියනවා, 'කවුද නාගිත ඔය කෑ කෝ ගහන්නේ, මාළු බෙදගන්න බැරිව පොරකන කෙවුලන් වගේ' කියල. නිතර බුදුරජාණන් වහන්සේ එබඳු අවස්ථාවල යොදන යෙදුමක්, 'කෙවට්ඨෙ මච්ච විලොපෙ' කියල. මාළු කොල්ලකන්න ලැස්තිවෙන මේ කෙවුලන් වගේ කවුද මේ කෑගහන්නේ කියල ඇහුව. ඔන්න එතකොට නාගිත හිඤ්ච කියනවා, 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඉව්ඡානංගල ප්‍රදේශයේ ඉන්න බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන්, භාග්‍යවතුන්වහන්සේටත් සංඝයාවහන්සේලාටත් හුඟක් ආහාර පාන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ආදිය සුදනම් කරගෙන ඇවිල්ල ඉන්නවා. ඒ කට්ටියයි කැගහන්නේ' කියල.

මන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ අමුතු විධියේ, තරමක් සැර විධියේ කියමනක් කියනවා, නාගිත භික්ෂුවට. 'නාගිත, මට ඔය යසසින් ඇති වැඩක් නැහැ. කොටින්ම කියනොත් මට ඔය යසසත් එක්ක සමාගමක් නැහැ'. යසස කියල කියන්නේ මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවනේ පිරිවර, පිරිස්, පිරිස් නිසා ඇතිවන කීර්ති රාවය. ඒ ඔක්කොම යසස් කියන වචනය තුළ තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ මේ නාගිත භික්ෂුවට කියනවා, 'නාගිත, මට යසස් වලින් ඇති වැඩක් නැහැ. යසස් එක්ක මගෙ සමාගමක් නැහැ. මම යසස සොයාගෙන යන්නෙත් නැහැ. යසස ඕනැත් නැහැ'. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'යම් කෙනෙකුට, නෙක්ඛම්ම සුවය, පච්චේක විචේක සුවය, උපසම සුවය කියන්නේ සංසිදීමේ සුවය, සම්බෝධි සුවය තිබෙනවානම්, ඒවා විදිනවානම්, එබඳු අයට ඔය ලාබ සත්කාර සිලෝක, පිලිබඳව - එතනදී අමුතුව වචනයක් යොදනවා, 'මිලා සුඛං' කියල. මිලා කියන්නේ පින්වතුනි අසුවී. මන්න බලන්න එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ යොදවු වචනෙ. ලාබ සත්කාර සිලෝක වලින් ලැබෙන සුවය දක්වන්නේ මිලා සුඛං - ඒ අසුවී වගේ ලොකුවට ගන්නේ නැහැ කියල ප්‍රකාශ කළේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අර නාගිත භික්ෂුවටත් එල්ල කරල එක්ක වෙන්න ඇති එහෙම කියන්න ඇත්තේ. එහෙම කීවම මේ නාගිත භික්ෂුන්වහන්සේ නැවතත් කියනවා, 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඉවසා වදරන සේක්වා. දැන් ඉවසා වදරන කාලයයි. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ යන යන තැන මේ බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියෝ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිටුපස එනවා' කියල. නාගිත භික්ෂුව ආයින් අර ලාභ සත්කාර පැත්තට, ඒකට ඉඩ දෙන විධියට කතා කළා. නැවතත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අර විධියටම කීව. 'නාගිත, මට ඔය යසසත් එක්ක සමාගමක් නැහැ. යසසත් එක්ක මගේ සම්බන්ධයක් නැහැ' කියල, කලින් කීව විධියටම ලාබ සත්කාර සිලෝක වලට උපමාවක් දුන්නා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනින් නැවතුනේ නැහැ. ඊළඟට නාගිත භික්ෂුවට එල්ල කරල අමුතු විධියේ දේශනාවක් කියනවා, 'නාගිත, මට සමහරවිට දකින්නට ලැබෙනවා ග්‍රාමාන්ත විහාරයක භික්ෂුවක් සමාධිගතව සිටිනවා. ඒ වෙලාවට මට මෙන්න මෙහෙම හිතෙනවා. දැන් දැන්ම මේ

සමාධි සුවයෙන් සිටින භික්ෂුව ලඟට කවුරු හරි ආරාමිකයෙක් ඇවිල්ල ගැටිලා ඒ සමාධිය බිඳිනවා. එහෙම නැත්නම් සාමණේර කෙනෙක් මෙතෙක්ට ඇවිල්ල සම්බන්ධ වෙලා ඒ සමාධිය නැතිකරනවා. ඒක නිසා ඒ ගාමන්ත විහාරයේ සමාධියෙන් සිටින භික්ෂුව ගැන හෝ ඒ ගාමන්ත විහරණය ගැන මට සතුටක් ඇති වන්නේ නැහැ. ඒ ගැන මම නොසතුටු වෙනවා’.

‘නමුත් නාගිත තවත් සමහරවිට මට දකින්නට ලැබෙණවා ආරණ්‍යයක භික්ෂුවක් ආරණ්‍යයේ නිදි කිර කිරා ඉන්නවා. කැලේ නිදි කිර කිර ඉන්න භික්ෂුවක්. ඒක දැක්කම මට මෙහෙම හිතෙනවා, මේ භික්ෂුව ටික වෙලාවකින්ම මේ නිදිමත ජය අරගෙන, නිදිගැට පිස ඇරලා, වට පිට බලල, අරණ්‍ය සංඥාව ඇතිකරගෙන, එයින් සිත ඒකක්‍රියට පත් කරගෙන, සමාධි තත්ත්වයට පත්වෙනවා. ඒ නිසා ඒ නිදි කිරන ආරණ්‍ය භික්ෂුව ගැන පවා මම ආරණ්‍යය විහාරය පිළිබඳව සතුටු වෙනවා’. මන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, ‘නාගිත, සමහර වෙලාවට මට දකින්නට ලැබෙණවා, ආරණ්‍යයක වනයක වසන භික්ෂුවක් සමාධිය නැතිව ඉඳගෙන ඉන්නවා. මට එතකොට හිතෙනවා, දැන් මේ භික්ෂුව ටික වෙලාවකින් සමාධියක් ලබාගෙන, ඒ සමාධිය ආරක්‍ෂා කිරීමටත් උනන්දු වෙනවා. එයින් මම ඒ ආරණ්‍යයක භික්ෂුව පිළිබඳ සතුටු වෙනවා’ ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා ‘නාගිත, මට සමහර අවස්ථාවල දකින්නට ලැබෙණවා, ආරණ්‍යයක භික්ෂුවක් සමාධිගතව සිටිනවා. එතකොට මම කල්පනා කරනවා දැන් මේ සමාධිමත් භික්ෂුව ඉක්මණින්ම තමන්ගේ සිතේ විමුක්තිය ඇතිකරගෙන (ඒ කියන්නේ විදර්ශනා වචල විමුක්තිය ඇතිකරගෙන), ඒ විමුක්තිය ආරක්‍ෂා කරගන්නවා. එයින් මම ආරණ්‍යය භික්ෂුවක් පිළිබඳව සතුටු වෙනවා’

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ තව දුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා, ‘නාගිත, ඔය ගාමන්ත විහාරේ ඉන්න භික්ෂුවක් ලඟට විවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලානප්‍රත්‍යය, බෙහෙත් පිරිකර කියන ඒ පරිඡ්කාර, ලාභ සත්කාර ගලාගෙන එනවා. ඒ භික්ෂුව ඒ ලාභ සත්කාර පිළිබඳව ගිපු විමෙන් ඇල්ම ඇතිකරගැනීමෙන් භාවනාව ගැන උනන්දුවක් නැහැ. ආරණ්‍ය විහරණය ගැන වන සෙනසුන්වල බණ භාවනා කිරීම් ආදියට යොමු වෙන්නේ නෑ. අන්න ඒ නිසා ඒ ලාභ සත්කාර පිළිබඳව ඒ ගන්න ප්‍රතිපත්තිය නිසා ඒ ගාමන්ත විහරණය ගැන මා සතුටට පත්වෙන්නේ නැහැ’.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බුදුරජාණන් වහන්සේ තවදුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා, ආරණ්‍යයක ඉන්න ආරණ්‍ය හික්කුවක් ලඟට වීචර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන, ගිලානප්‍රත්‍යය කියන ඒ සිවුපසය ගලාගෙන එනවා. නමුත් ඒ හික්කුව ඒවා ප්‍රතික්ෂේප කරල, සමාධියට භාවනාවට තැන දීල, විවේක වාසයට හිත යොමුකරනවා. ඒක නිසා මම ආරණ්‍ය විහරණය ගැන සතුටු වෙනවා. අන්න එයින් අපට පෙන්වුම් කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වටිනාකම. නිරන්තරයෙන්ම අර හුදෙකලා බව, ඒක විහාරී බව, අර කිව්ව රැලෙනුත් රැල්ලෙනුත් ඉවත් වෙලා ආධ්‍යාත්මික ප්‍රගතිය පිළිබඳව සැලකිලිමත් වීමයි.

මේ යුගයේ මේ පින්වතුන්ටත්, දැන් අපි මේ ප්‍රකාශ කළ කාරණා ගැන - සමහරවිට හිතෙන්න පුළුවන්, මේවා සංඝයාට පමණක් අවශ්‍ය දේවල් කියල. නමුත් මේ ගිහි පින්වතුන් මේ ශාසනික වටිනාකම් තේරුම්ගැනීම ඉතාමත්ම වැදගත් වෙනවා. මේ ධර්මයේ ඇති ඒ වටිනා කොටස් අනුගමනය කළ අතීතයේ ඒ බුද්ධ කාලයේ සිටි ගිහි පින්වතුන් ගැන සඳහන් වෙනවා. සමහරු බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා, 'ස්වාමීනි, අපි යම් අවස්ථාවක සතිපට්ඨානයේ යෙදිල හිටියනම්, ඒ අවස්ථාවල අපට පුදුම විධියේ සතුටක් ඇතිවෙනවා' ඒ බුද්ධ කාලයේ ගිහි පින්වතුන්. දැන් මේ කාලෙ වගේ ඔය නොයෙකුත් දේවල් වලට යනවා වෙනුවට, සංඝයාවහන්සේලා අනුගමනය කරමින් ආධ්‍යාත්මික දියුණුව ගැනයි උනන්දු වුණේ. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහල තියෙනවා, ඒ බුද්ධ කාලයේ උපාසක උපාසිකාවන්. ඔවුන්ට නිකම්ම මේවා ලැබුණා නොවෙයි. ඔවුන් මේ බණ භාවනා වලට සුදුසු හැටියට තම ජීවිත රටාව ඒ අනුව සකස් කරගන්න ඇති. මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ගාථාවක් -

කොපන භීතෙන අග්‍රාඝ්‍ය පතතිහොති
අග්‍රෙනෙව අග්‍රාඝ්‍ය පතතිහොති.

කොපන භීතෙන අග්‍රාඝ්‍ය පතතිහොති - හිනවූ චීර්යයකින් හිනවූ ප්‍රතිපත්තියකින් අග්‍රවූ දෙයක් ලබන්න බෑ.

අග්‍රෙනෙව අග්‍රාඝ්‍ය පතතිහොති - අග්‍රවූ ප්‍රතිපත්තියකින්මයි අග්‍රවූ දෙයක් ලබාගන්න පුළුවන්.

එතකොට මේ මාර්ග ඵල ආදිය මේවා මේ පලතුරු කඩෙන් ගන්නා වගේ, මුදල් තියෙනවානම් ගන්න පුළුවන් දෙයක් කියල

හිතන්නේ නැතිව, අන්ත අර බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ඒ ප්‍රතිපදාවට තරමක් හෝ අනුගතව ගමන් කරන්න ඕනෑ. එතකොටයි තමන්ගේ ආධ්‍යාත්මික ප්‍රගතිය ඇති කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ නිතර ප්‍රකාශ කළ පරිදි, විශේෂයෙන් පරිනිර්වාණ අවස්ථාවේදී දැක්වූ පරිදි මේ ශාසනයේ සාරය පර්යාප්තිය නොවෙයි, ප්‍රතිපත්තියට අදළ කොටසයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මය හැටියට දැක්වූ සතර සතිපට්ඨානයෙන් පටන්ගෙන ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගයෙන් කෙළවර වන සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්මය තුළයි මේ ශාසනයේ හරය අරටුව හැටියට ගතයුතු කොටස තිබෙන්නේ. ඒ සඳහා උපකාරවන දෙයක් තමයි හැකිතාක් දුරට තමන්ගේ ඵදිනෙද ජීවිතේ තුළ පවා කළ යුත්තේ.

සමහරවිට මේවා මේ කාලේ බෑ කියල හිතන්න පුළුවන්. බොහෝවිට බැරි සංඥාවයි මතු වෙන්නේ, මතුකරන්නේ, අහන්න ලැබෙන්නේ. නමුත් ඇතැම්විට සාංසාරික වශයෙන් පුරුද්ද ඇති කරගත් ගිහි පින්වතුන් පින්වතියන් හිටින්න පුළුවන්. නමුත් අර කිව්ව පරිදි එක්කෝ කීර්ති ප්‍රශංසා ආදියට, ලාභ සත්කාර ආදියට, එබඳු දේවලට යොමුවීම නිසා මේ ධර්මයේ අරටුව හරය ගන්න උනන්දු වෙන්නේ නෑ. ඒ වෙනුවට වෙන වෙන පැතිවලට දුවනවා. එතකොට ධර්මයේ හරය ගන්න බැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරල දීපු මේ ශ්‍රේෂ්ඨ ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය එහෙමත් නැත්නම්, මේ ප්‍රතිපදාව තුළ තිබෙන්නේ තමන්ගේ හිත හික්මවාගැනීමයි. ඒ සඳහා විශේෂයෙන් අර සමාධිය ආදිය මතුකර ගන්නනම්, සෑහෙන විවේකයක් තියෙන්න ඕනෑ. විවේකයට ලොල් වෙන්න ඕනෑ. ඒ වෙනුවට අර සාමාන්‍ය ලෞකික දේ වලටම හිත යොදගෙන ඉන්නවානම්, කෙනෙකුට බැරි වෙනවා කවදවත් ඒ උතුම් තත්ත්ව වලට පත්වෙන්න.

ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දක්වා වදළ මේ මුනි ප්‍රතිපදාව, සංඝයාවහන්සේලාට පමණක් සීමා වුණ එකක් හැටියට සිතන්නේ නැතිව, තම තමන්ගේ ජීවිතේ විටින් විට පුරුදු කරන්න ඕනෑ. සමහරු විවේකය, නැත්නම් නිවාඩුගන්නවා කියනවා. යම්කිසි නිවාඩුවක්, විරාමයක් හැම කෙනෙකුටම අවශ්‍ය වෙනවා. නමුත් ඒ නිවාඩුව පවා සමහරවිට ගිහි ජීවිතයේම යම්කිසි අංශයක් තව තවත් දියුණු පමුණු කරගැනීම, එහෙම නැත්නම් තව තවත් ආකුල ව්‍යාකුල කරගැනීම සඳහායි බොහෝවිට මේ කාලේ ගිහි පින්වතුන් විරාමය යොද

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ගන්නේ. නමුත් නුවණින් කල්පනා කරන්න ඕනෑ මේ ජීවිතයේ තත්ත්වය. ඉතාම කෙටි කාලයයි අපිට ජීවත්වෙන්න තිබෙන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ඒ සූත්‍ර මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් තියෙනවා. අතීතයේ ආයුෂ අවුරුදු හැටදහසක් තිබුණු කාලවල පවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවල තිබෙනවා, ඒ කාලයේ සිට ඒ ආචාර්යවරු මේ ජීවිතය ගැන දැරුවේ, මේ ජීවිතේ ඉතාම කෙටියි, දුක් සහගතයි වැනි ආකල්ප බව. මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවා මේ ජීවිතය පිළිබඳ උපමා. පුදුම විධියේ උපමා. තණ අග පිනි බිඳ, දියෙහි ඇඳි ඉරක් ආදී වශයෙන්. පුදුම විධියට ඒ අතීත ආචාර්යවරු දක්වා තිබෙන්නේ, මේ ජීවිතයේ කෙටි බවයි. ඊටත් වඩා ආයුෂ අවුරුදු දහස් ගණන් තිබුණු යුග වලත් එහෙමයි. නමුත් මේ අවුරුදු සියයටත් අඩු, ඇත්ත වශයෙන් හැත්තෑවටත් අසූවටත් අඩු ජීවිත කාලයකුයි අපට තියෙන්නේ. ඒ නිසා මේ ශාසනය ලැබුණු අවස්ථාවේ උනන්දු වෙන්න ඕනෑ. බුද්ධ වචනයක් හරියට අහන්නවත් නැතිව බොහෝවිට විදේශිකයින් එහෙම දුක් වෙනවා.

මේ කාලයේ අපේ රටේ, ධර්මය අපට අයිති දෙයක්, බුදු දහම අපට අයිති දෙයක්, සාසනය අපේ දෙයක් කියල ඒ විධියට සාසනය ගැන මමත්වයෙන් කතා කරනවා. නමුත් එයින් වැඩගන්න උත්සාහවත් වෙන්නේ නැහැ. ඒ වෙනුවට මේක අර පිටරට පටවන දෙයක් හැටියටයි බොහෝ දෙනා සලකන්නේ. එහෙම නැතිව ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා තමන්ට තමන් තුළටම ධර්මය ගන්නනම්, අන්න ඒකට කළයුතු පරිත්‍යාගය කරන්න ඕනෑ. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ටිකයි මතුකරල දීල තියෙන්නේ. සාමාන්‍ය ලෝකයා ගැලිල ඉන්න ලාභ සත්කාර සිලෝක ආදී දේවල් සහිත ආමිස මාර්ගය අතහැරීම තුළින් නිරාමිස ප්‍රීතිය සඳහා යා යුතු ගමන් මග තෝරාගන්න ඕනෑ.

ඊළඟට අර කිව්ව සමාධි තත්ත්වය මතුකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ. භාවනා ආදිය තුළින් ලබන්න පුළුවන් වෙන්නේ නිරාමිස ප්‍රීතියයි. නිරාමිස සුවයයි. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේට තිබුණු උපසම සුවය, විවේක සුවය, සම්බෝධි සුවය නිසා තමයි අර ලාභ සත්කාර අර අසූව තත්ත්වයට පත් වුණේ. ඒ විධියට උපමාව දුන්නේ. එතකොට කල්පනා කරන්න ඕනෑ, බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට නිග්‍රහ කරන්න කිව්ව එකක් නොවෙයි. කල්පනා කරන්න ඕනෑ මේවයි ලෝකයේ තියෙන නියම වටිනාකම්. ධර්මානුකූලව බලනවානම්, ධර්මයේ

තියෙන නියම වටිනාකම මේකයි. බුදුකෙනෙක් උපදින්නේ ඉතාම කලාතුරකින් බව අපි අහල තියෙනවා. දැන් මෙතනත් මුලදීම කියවුණේ, දෙව්වරු පවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඉපදීම ගැන සතුටට පත් වුණේ මොකද? මේ සංසාරයෙන් මිදීමේ අවස්ථාවයි මේ.

ධම්ම වක්‍රය පෙරළනවා කියන්නේ වෙන දෙයක් නෙවෙයි. ඒ තුළ තිබෙන්නේ මේ භයානක සංසාරයෙන් අත්මිදීමේ එකම අවස්ථාවයි. සම්මා සම්බුදුරජාණන් කෙනෙක් පහළ වුණ අවස්ථාව පමණයි. පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් පහළ වුණත්, උන්වහන්සේට ඇප උපස්ථාන කරල, දන මාන පූජා කරල යම් ප්‍රමාණයකට තමන්ගේ කුසල ශක්තිය දියුණු කරගන්න පුළුවන් වුණත් පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙකුට නිවන් මග දක්වන්න බෑ. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙක් විතරයි, ඒ ගැඹුරු ධම්මය තුළින් මේ නිවන් මග - හරියට ප්‍රතිපදාව, ආයතී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය ලෝකයාට හෙලි කර වදලේ. පටිච්චසමුප්පාද ආදී ධම්ම හරියට ලෝකයාට තේරුම් කරල දුන්නේ.

එතකොට එබඳු ධම්මයක් අප හමුවේ තියෙද්දී අපි ඒවා ගැන උනන්දු වෙන්නේ නැතිනම්, අපේ ජීවිත නිකම්ම ගෙව්වා යනවා. අපි ජීවිතේ කියන එක ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු උපමාවලටත් වඩා ඉතාමත් ගැඹුරින් කල්පනා කරන්න ඕනෑ. ලෙඩ රෝග බහුල විපත්ති උපද්‍රව බහුල මේ යුගයේ, තමන්ට නිරෝගීව නිරෝගී මනසකින් කටයුතු කරන්න ලැබෙන්නේ, ඉතාම සුලු කාලයක් කියල හිතන්න ඕනෑ. ඒ විධියට හිතනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදලා, මේ ධම්ම මාර්ගයේ යන්න ඕනෑනම්, සංවේගය අවශ්‍ය බව. අර සංවේග වස්තු කියල තියෙන්නේ ඒ ගැනයි. ඒ විධියට ඇතුළතින් සංවේගයක් ඇතිකරගත් පින්වතා තමයි, අන්න අර වටිනාකම් පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ විටින් විට දක්වා වදල ඒ කාරණා, ඒ සූත්‍රදේශනා සිහිපත් කරන්නේ.

ඒ වගේම අනිත් පැත්තට කල්පනා කරන්න ඕන, දැන් බොහෝ දෙනා මේ දුක්ඛ සත්‍යය ආදිය ගැන - අපි කලින් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කලා, මේවා ලිහිල් කරගෙන. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දුක්ඛ සත්‍යය දේශනා කරන්නේ මේ මහාදීර්ඝ සංසාරය පසුබිමක් කරගෙනයි. අනම්‍යග්ග සූත්‍ර ආදියෙන් පෙන්නුම් කරන ආකාරයට, අවිද්‍යාවෙන් වැසුණු, තණ්හාවෙන් බැඳුණු මේ සත්ත්‍වයන්ගේ මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නට නැත. බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කරනවා, 'මහණෙනි,

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නුඹලාත් මමත් මේ තරම් දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරෙ අවිද්‍යාවෙන් වැසිල තණහාවෙන් බැඳිල ගමන් කරල තියෙනවා’.

එතකොට මේ උපත පහසුයි. උපතින් මිදීම තමයි අපහසු. දැන් ජාතිකිය කියල කියන්නේ උපත ක්‍ෂය කිරීම. ඒ ප්‍රතිපදාව ඉතාමත්ම දුෂ්කරයි. ලෝකයාට සාමාන්‍යයෙන් ඒක තේරෙන්නේ නැහැ. ලෝකයා සැමවිටම භව තෘෂ්ණාවෙන් සැහීමට පත්වෙන නිසා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ දුක්ඛ සත්‍යය තුළ පෙන්නුම් කරනවා ඒ තණහාවේ ප්‍රතිඵල. තෘෂ්ණාව නිසා නැවත නැවතත් ලෝකයා ඒ භව තත්ත්වල උපදිනවා. ඊළඟට අවිද්‍යාව අනුව අර විශේෂයෙන්ම ඒ සක්කායදිට්ඨිය කියල කියන ආත්ම දෘෂ්ටිය නිසා, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි මුල් කරගෙන නොයෙකුත් පාප කම් කරල, වැඩි කාලයක් අපාය, තිරිසන් ලෝක, ප්‍රේත ලෝක ආදියේ උප්පත්තිය ලබනවා. මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක් ලැබීම ඉතාම දුෂ්කර බව, දුර්ලභ බව බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවා නියපිට පස් ටිකකින් බුදුරජාණන් වහන්සේ සමහර අවස්ථාවල පෙන්වා තියෙනවා, මේ මියයන සත්වයින්ගෙන් ඉතාම ටික දෙනයි නැවත මනුස්ස ආත්මභාවයක් ලබන්නේ කියල. මේ මහපොළොවේ පස් හා නිය පිටට ගත් පස් ටිකයි පෙන්වා වදළේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ඒ උපමාවෙන් අපි කල්පනාවට ගන්න ඕනෑ, තමන් ඉන්ද්‍රිය විකල්පයක් නැතිව ඉතාම දුර්ලභවූ මනුෂ්‍ය ආත්මභාවය ලබල තියෙනවා. ධර්මය තේරුම්ගන්නට ඥාන සම්පත්තියක් තියෙනවා. එතකොට ලෝකයේ අනිකුත් දේවල් තියෙනවා, ආරාධනා කරනවා මේ මේ දේවල් පස්සේ යන්න කියල. නමුත් තමන් තේරුම්ගන්න ඕනෑ මේ තරම් වටිනා ධර්මයක් අපට ලැබිල තියෙනවා, අපේ ජීවිත කාලය කෙටියි, ඒ නිසා අපි තෝරා ගතයුත්තේ කුමක්ද කියල. අනිත් පැති වලින් ආරාධනා තියෙනවා. නමුත් තමන් නුවණින් කල්පනා කරන්න ඕනෑ මේ කෙටි ජීවිත තුළින් ගතයුතු ප්‍රයෝජනය මොකක්ද කියල.

මේ අවස්ථාව ගිලිහී ගියොත් - අපි ටිකකට හිතමු, නුවණින් කල්පනා කරන කෙනෙකුට වැටහෙනවා. තිරිසන් අපාය ගැන කෙසේ වෙතත්, මේ මනුස්ස ලෝකයේ පවා ධර්මයක් අහන්න නොලැබෙණ මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකයින් අතර ඉපදුනොත් කොයිතරම් භයානක තත්ත්වයක්ද කියල. ඒ එක මට්ටමක්. නමුත් ඊටත් වඩා භයානක තත්ත්වයක් තමයි අර බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට හොඳ හැටියට ජීවිතය

ගෙවනවා, නමුත් දන්නෙම නැතිව අතීතයේ කරපු බරපතල පාප කමියක් හෝ සමහරවිට මේ ජීවිතයේම කරන ලද පාප ක්‍රමයක් නිසා හෝ ඇතැම්විට තිරිසන් ආත්මභාව ආදියට වැටෙනවා. ප්‍රේත ලෝකවලට අපායවලට වැටෙනවා. ඒ කාල සීමාව ගැන හිතනකොට පුදුම හිතෙනවා. ඒ තරම් දුෂ්කර දුර්ලභ අවස්ථාවක් ලබාගෙන තිබෙන්නේ. ඒ නිසයි අපි වාසනාවන්තයි කියල කියන්නේ. භාග්‍යවන්තයි කියල කියන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා ඒ අශ්ටදුෂ්ටකෂණ කියල කියන නරක අවස්ථා වලින් වෙන් වුණ එකම අවස්ථාව බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලබාගත් ඥානවන්ත මනුෂ්‍යාත්ම-භාවයයි. ඒ ප්‍රතිපත්ති පුරණයට ඒක තමයි පදනම කරගන්න ඕනෑ.

එතකොට ඊළඟට තියෙන්නේ හරි දැක්ම සම්මාදිට්ඨිය. හරි දැක්මනම් - හරි දැක්මට අයිති දේවල් තමයි නියම වටිනාකම් තෝරාගැනීම, සාරධම් තෝරාගැනීම. සාරධම් කියල මේ කාලේ කොතෙකුත් අහන්න ලැබෙණවා. නමුත් නියම සාරධම් බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරල දීල තියෙනවා. මනුෂ්‍යයෙක් වුණානම්, ධර්මය තියෙනවානම් තමා ඉදිරියේ, ඒ අනුව හැසිරීම තුළින් යහපත සලසාගන්න ඕනෙ. එසේ නැතිව මනුෂ්‍ය ප්‍රේතයෙක් හැටියට ජීවත්වෙලා මනුෂ්‍ය යක්ෂයෙක් හැටියට ජීවත්වෙලා මරණින් මතුද ඒ ඒ තත්ත්ව වලට යන්නේ නැතිව හැකිතාක් දුරට මනුෂ්‍ය දෙව් කෙනෙක්, මනුෂ්‍ය බ්‍රහ්ම කෙනෙක් එහෙමත් නැත්නම් වඩාත් වැදගත් වෙන්නේ අන්න අර මේ සූත්‍රයේ දක්වන හැටියට ජාතික්ෂයං කියල කියන උපත නැතිකරන තත්ත්වයටම තමන්ගේ සිත දියුණු කරගැනීමයි.

ඒක නිසා චතුරාර්ය සත්‍යය තුළ නිරන්තරයෙන් හිත යොදන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කළා, 'මහණෙනි, වෙන විතර්ක හිතන්න යන්න එපා. හිතනවානම් හිතන්න, විතර්ක කරනවානම් කරන්න මේ හතර ගැන'. 'බුදුරජාණන් වහන්ස, මොනවාද හතර?' 'දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග - තමන්ගේ සිතුවිලි යොමුවෙන් ඕනෑ මෙන් මේවටයි', කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. අනිත් දේවල් අප්‍රධානයයි. සමහරවිට ඒවා නිසරුයි. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුවේ, හැම වින්තනයකින්ම මේ චතුරාර්ය සත්‍යය මතුකරගන්න හැටියටයි. ඔය චක්‍රවර්ති රජවරුන් ගැන, ඒ ලාභ සත්කාර ගැන කියවෙන සූත්‍රදේශනා සමහරු බොහොම ආශාවෙන් කියවනවා. චක්‍රවර්ති රජ කෙනෙකුගේ

හෝජන ශාලාවක් කොයි විධියට ඇත්ද කියල හිතුවොත් එහෙම පුදුමත් හිතෙනවා. අසුභාරදහේ ඒවා. ඒ කෙසේ හෝ වේවා අන්තිමට ඒ සූත්‍රය ඉවර වෙන්නේ කොහොමද? බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙන්නේ අන්තිමට ඒ රජවරුන් නැහැ, රජ බිසෝවරුන් නැහැ. කුමාරවරුන් නැහැ. දරුවොත් නැහැ. කවුරුත් නැහැ. ඔක්කොම ඉවරයි. එහෙම කියල අනිත්‍යතාවය පෙන්නුම් කරල, 'මහණෙනි, ඔයත් ඇති සංස්කාර ගැන කළකිරෙන්න. ඔයත් ඇති සංස්කාර වලින් හිත මුදගන්න' කියල කියනවා.

එයින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා, අතීතයේ සංසාරික වශයෙන් මේ තිබුණ යම් යම් දේවල් මතුකරල දුන්නත් අවසාන කරන්නේ මේවා ගැන කළකිරෙන්න. 'ඔයත් ඇති මහණෙනි කළකිරෙන්න' කියල. අන්න ඒ වචන අපි කල්පනා කරගන්න ඕන. අපේ ඵදිනෙද ජීවිතයේ, අපට ඔය නොයෙකුත් විධියේ උද්දමය, මාන්තය ඇති කරගන්න, ඉදිමෙන්න උපකාරවන දේවල් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් අනිත්‍ය සංඥව එතෙන්නට කිට්ටු කරල මේවායේ අනිත්‍යතාව, මේවා නැතිවෙලා යනවා, මේවා සංස්කාර පමණයි කියලා සලකලා ඒ තුළින් ආයින් ධර්මයට හැරෙන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ. ඵදිනෙද ජීවිතයේදී අහන්න ලැබෙන දේවල්, ඒ තමන්ගේ ලොකික දියුණුව කියල හිතන දේවල් හැම එකකම තියෙන්නේ නිස්සාරත්වය. එතනින්මයි ධර්මය පටන්ගන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ මේ දුක්ඛ සත්‍යය අවබෝධ කරගන්නේ එහෙමයි. මේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව හැම එකක්ම සතර සතිපට්ඨානයේ දක්වලා තියෙනවා.

ධර්මමානුපස්සනාව යටතේ දක්වල තියෙන චතුරාර්ය සත්‍යයත් එකක්. චතුරාර්ය සත්‍යයත් එකක් කියල කියන්නේ, ඒ ධර්මමානුපස්සනා අවස්ථාවේදී මේ හැම දෙයක්ම මේ හතරට දන්න පුළුවන්. 'ආ, මේක මේ දුකට නිදර්ශනයක්. මේක තණ්හාවට නිදර්ශනයක්. ඊළඟට එයින් හිත මුදවාගැනීම, තණ්හාවෙන් මුදාගැනීම, මිදුණ අවස්ථාව, ඒ ගැන හිතීම නිවනට අදාළ වෙනවා. ඒ වින්නන මාර්ගයම තමයි ආයතී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය කියන්නේ. එතකොට චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මමානුපස්සනාව තුළ තිබෙනවා. ඒකට අදාළ අන්දමින් නිරන්තරයෙන් තමන්ගේ ජීවිත රටාවත්, වින්නන රටාවත් සකස් කරගත්තු කෙනාට, මේ ධර්මය තුළින් නිවනට ලඟාවීම පහසුයි. අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරල දීපු ඒ වටිනාකම. චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳවයි අපට හිතන්න

තියෙන්නේ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ, නිකම් දේවල් හිතන්න යන්න එපා. හිතනවානම් හිතන්න මේක දුකක්. මේ දුකට හේතුවයි. මේ දුකක් නිරෝධයයි. මේක මාර්ගයයි. අන්න ඒකට අදාලව හිතන්න.

ඒ විධියට එදිනෙද ජීවිතයේ, සාමාන්‍යයෙන් නිකම්ම ගෙවී යන ජීවිතයේ අපි උත්සාහවත්ත වෙන්න ඕනෑ. මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරල දීපු ධර්ම කාරණාවලට, මේ සූත්‍රදේශනාවලට අනුකූලව විශේෂයෙන්ම අන්න අර ත්‍රිලක්‍ෂණයට අදාලව අපේ චිත්තනය පවත්වන්න අපි උත්සාහවත්ත වෙන්න ඕනෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක තුළින් තමයි පෙන්නුවේ මේ හැම දෙයක්ම. මේ සංස්කාරවල අනිත්‍යතාවය. අනිත්‍ය නිසාම ඒවායින් ආස්වාදයක් ලබන්න බෑ. ඒවා දුක් සහිතයි. විපරිණාම ධර්ම - ඒවා වෙනස්වන ස්වභාවය සහිතයි. ඒවායින් සිත මැත් කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ. ඉතින් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම. මෙය මගෙයි. මෙය මම වෙමි. මේ මාගේ ආත්මයයි. කියල ගත්තු ගැන්ම වෙනුවට, හැකි හැම අවස්ථාවකම උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ, මෙය මගේ නොවෙයි, මෙය මම නොවෙමි. මෙය මගේ ආත්මය නොවෙයි කියන එක. වචනයක් හැටියට පමණක් නොවෙයි, තමන්ගේ චිත්තනයත් ඒ අනුව පවත්වන්න ඕනේ. යමක් හිතෙනවාත් එක්කම කල්පනා කරන්න ඕනෑ, මේක මගේ නොවෙයි, මම නොවෙමි, මගේ ආත්මය නොවෙයි කියල. අන්න එතකොට ඒ කියාපු විදර්ශනාත්මක අවබෝධය ටිකෙන් ටික තමා තුළ වැඩෙනවා.

එතකොට ඒකට තමයි යෝනිසෝමනසිකාරය කියල කියන්නේ. යෝනිසෝමනසිකාරය කියල කියන්නේ හරි දෑක්ම. අපි එයට ලේසියෙන් කියන්නේ නුවණින් මෙනෙහි කිරීම කියල. අනුවණින් මෙනෙහි කිරීම, අනිසි ලෙස මෙනෙහි කිරීම තමයි අයෝනිසෝ මනසිකාරය කියන්නේ. ලෝකයේ දීර්ඝ කාලයක් අපි පුරුදු කරල තියෙන්නේ මේ වැරදි දෑමයි. තවත් මේ පින්වතුන් අහල තියෙන ආකාරයට, ඔය විපල්ලාස ධර්ම කියල කියන අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියට සැලකීම, අසුභ දේ සුභ හැටියට සැලකීම, දුක් සහිත දේ සැප හැටියට සැලකීම, අනාත්ම දේ ආත්ම හැටියට සැලකීම. අන්න එයින් ඉවත් වෙලා විපල්ලාස ධර්ම වලින් ඉවත් වෙලා චිත්තනය පවත්වන්න උත්සාහවත් වෙනවානම්, මේ පින්වතුන්ට ඒ විපස්සනා පැත්තෙනුත් හිත දියුණු කරගන්න පුළුවන් වෙනවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

විවේක අවස්ථාවක් ලැබුණහම වෙන දේවල් වලට යොදන්නේ නැතුව, හැකිතාක් දින කීපයක් හරි, දින දෙක තුනක් හරි අර බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ විධියට හුදෙකලාව, ඒකවිහාරීව තම තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන්, මේ සමාධිය ඇතිකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ උත්කාෂ්ට මෝනෙය්‍ය ප්‍රතිපදාව, සංඝයාවහන්සේලා අමතල ප්‍රකාශ කළාට මොකද, ඒ තුළ නිවන් මගයි තියෙන්නේ කියල කල්පනා කරගන්න ඕනෙ. මේ අසන්නට ලැබුණු ධර්මදේශනාවත් උපකාර කරගෙන, මේ පින්වතුන් කරන රකින ප්‍රතිපත්ති ගැන වඩ වඩාත් උත්සාහවත් වන්නට ඕනෑ. මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය තුළම මේ අති භයානක සංඝාරයෙන් අත්මිදෙන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෑ.

මෙතෙක් මේ දේශනා කළ ධර්මය තුළින් මේ පින්වතුන්ට අද මේ වටිනා වෙසක් පෝය දවසේ ප්‍රතිපත්තියට ලැදි වෙලා, උසස් සීලයක් සමාදන් වෙලා, ඒ සීලයත්, ඒ එක්කම අපි හිතනවා යම්කිසි භාවනාවකුත්, භාවනාවෙන් සමාධියකුත් අති කරගන්න ඇතෙයි කියල. එතකොට මේ අවස්ථාවේදී මේ ඇසූ ධර්ම කාරණා ටිකත්, සමාධියට වගේම විදර්ශනාවටත් උපකාරවත් වේවා! කියල අපි හිතනවා.

මේ පින්වතුන් මෙතෙක් රැස් කරගත් කුසල සම්භාරයත්, මේ ඇසූ ධර්මදේශනාවත් උපකාර කරගෙන ඉක්මණින් ඒ තමන් බලාපොරොත්තු වෙන උත්තමාර්යන්ට පිවිසීමට ශක්තිය බලය ලැබේවා! කියල අපි ආශිර්වාද කරනවා. මේ පින්වතුන්ට ඉක්මණින්ම ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු සංඝාර දුකින් අත්මිදී උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසීමට මේ ධර්මදේශනාවත් උපකාර වේවායි ප්‍රාර්ථනා කරනවා. ඒ වගේම අවිච්ඡේද සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්මදේශනාමය හා ධර්මග්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම්, අනුමෝදන් වීම තුළින් ඒ බලාපොරොත්තු වන බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කරගනිත්වා! කියන ඒ ප්‍රාර්ථනාව ඇතිකරගෙන මේ විධියට ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

115 වන දේශය

115 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 173)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

විරුළුහමුලසන්නානං - නිග්‍රොධමිව මාලුතො

අමිත්තා නපපසහනති - යො මිත්තානං න දුහති’ති.

– මූලපක්‍ක ජාතකය, මහා නිපාතය, ජාතක පාළි.

සැදූහැවත් පින්වතුනි,

කෙනෙකුට සැපත මෙන්ම විපත ළඟා කර දීමේ හැකියාවක් මිත්‍රයෙකු තුළ තිබෙණවා. කල්‍යාණමිත්‍රයා නිසා සැපතත් පාප මිත්‍රයා නිසා විපතත් සැලසෙනවා. නියම මිත්‍රයෙකු වීමේ ආනිසංස තේරුම්ගන්න උපකාර වෙන ගාථා පෙළක් මිත්තානිසංස සූත්‍රය නමින් අපේ පිරිත් පොතට එකතුවෙලා තිබෙණවා. විපත්ති දුරු කරලා සම්පත්ති ළඟා කරගන්න මේ පින්වතුන් සජ්ඣායනා කරන,කරවන ඒ සූත්‍රයේ අගට එන ගාථාවයි අද අපි ඉස්සරහට ගත්තේ මාතෘකාව හැටියට.

මේ කියන මිත්තානිසංස සූත්‍රය ඇත්ත වශයෙන්ම දකින්න ලැබෙන්නේ ජාතක පාළියේ මූලපක්‍ක ජාතකයේ. මූලපක්‍ක ජාතකය අද බොහෝ දෙනා හඳුන්වන්නේ තේමිය ජාතකය නමිනුයි. ඒ තේමිය ජාතකයේ මේ ගාථා ටිකට අදාල නිදන දැක්වීම් වශයෙන් අපි ටිකක් කෙටියෙන් කියමු. අපේ බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ එක් අවස්ථාවක බරණැස් නුවර කසී රජුගේ පුත්‍රයා හැටියට ඉපදිලා තේමිය කියන නම ලැබුවා. ඒ තේමිය කුමාරයා ළදරු අවදියේදීම ජාතිස්මරණ ඥානය මතුකරගත්තා. එහෙම මතුකරගත්තහම සිහිපත් වුණා ඊට හුඟාක් ඇත අතීතයේදී ඒ නුවරම විසි අවුරුද්දක් රජකම් කරලා අසුදහක් අවුරුදු නිරාදුක් වින්ද බව. ඒක තේරුම් අරගෙන තමන්ටත් රජකම ලැබේය කියන බයට දෙවද්වකගෙන් ලැබුණු උපදෙසක් අනුව, ඒ කුඩා ළදරු කුමාරයා අධිෂ්ඨාන කළා ඇවිදින්න බැරි පිළෙක්, බීරෙක්, ගොලුවෙක් හැටියට ඉදිරි කාලය ගෙවන්න. ඉතින් මවුපියන් නොයෙකුත් උත්සාහ කළත් දූඩිව ඒ අධිෂ්ඨානයේ පිහිටලා, කියන්න බැරි තරම් දුක් වේදනා කරදර මධ්‍යයේ තමන්ගේ අසුවියේ පවා ගැලෙමින් අවුරුදු දහසයක් ගෙව්වා. අන්තිමේදී රජතුමා කලකිරිලා මේ පුත්‍රයා ගැන, ‘මේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කාලකණ්ණි පුත්‍රයා කැලැවකට, අමු සොහොනකට ගෙනිහිල්ලා වළ දන්න' කියලා සුන්නද් කියන රථාවාර්යයාට නියම කළා. මේ සුන්නද් කියන රථාවාර්යයාත් තේමිය කුමාරයා රථයක ඉන්දුවාගෙන ඇත කැළයකට ගෙනිහිල්ලා රථය නවත්වලා වළක් භාරන්න පටන්ගත්තා. වළ භාරන අතරේ තේමිය කුමාරයා හෙමිට තමන්ගේ අත පය දික් කරලා, නැගිටින්න පුළුවන් බව තේරුම් අරගෙන අර වළ ළඟට ගිහිල්ලා ඒ රථාවාර්යයාට කිව්වා 'මා, පිළෙක්වත්, බිරෙක්වත්, ගොඵවෙක්වත් නොවෙයි' එහෙම කියලා, 'පිය රජු වළ දන්නයි කිව්වට මොකද මම මෙහෙම කෙනෙක්' කියලා කිව්වා, එහෙම කිව්ව නමුත් රියැදුරා ටිකක් සැක කළා. බය වුණා මේක නොකර හිටීමෙන් රාජ උදහසට ලක් වෙයිදෝ කියලා, ටිකක් ඇලි මැලි කරන බව පෙනිලා, තේමිය කුමාරයා ප්‍රකාශ කළා 'රථාවාර්ය ඔබ මගේ පියාගේ යටත් සේවකයෙක් හැටියට ඉඳගෙන මා මැරීම හරියට තමන් හෙවනැල්ලට හිටගත්තු ගහක අත්තක් කපනවා වගේ වැඩක්'ය කියලා. ඒක මිත්‍රද්‍රෝහී වීමක් කියලා කිව්වා. අන්න ඒකට අනුව තමයි ඒ ගාථා පෙළෙන් මිත්‍රද්‍රෝහී නොවීමේ ආනිසංස තේමිය කුමාරයා ප්‍රකාශ කළේ. ඒ ගාථා ඉතාම සරලයි. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා, කියවලාත් ඇති. අපි මේ අවස්ථාවේ කෙටියෙන් ඒ ගාථා ටිකක් ඉදිරියට ගත්තොත්

පහුත භකෙඛා භවති - විප්පවුතෙථා සකා සරා
බහුතං උපජීවනති යො - මිත්තානං න දූහති

යමෙක් මිත්‍රයින්ට මිත්‍රද්‍රෝහී නොවෙයිද, හෙතෙම තමාගේ නිවෙසින් පිටත ගියේ බොහෝ ආහාර පාන ලබන්නෙක් වෙයි. ඒ වගේම බොහෝ දෙනා ඔහු ඇසුරු කරගෙන, ඔහු පිහිට කරගෙන ජීවත්වෙත්. ඒ පළවෙනි ගාථාව. ඊළඟට,

යං යං ජනපදං යාති - නිගමෙ රාජධානියො
සබ්බස් පූජිතො හොති - යො මිත්තා නං න දූහති

යම් කෙනෙක් මිත්‍රද්‍රෝහී නොවේද ඔහු යම් යම් ජනපදයකට, නියම් ගමකට, රාජධානියකට එයිද ඒ හැමතැනම පුදනු ලබන්නේ වෙයි. නිගමෙ රාජධානියො සබ්බස් පූජිතො හොති - හැම තැනම පූජිත වෙනවා. ඊළඟ ගාථාවේ කියනවා,

නාසස වොරා පසහනති - නාතිමඤ්ඤුකුති බතතියො
සබ්බෙ අමිත්තෙ තරති - යො මිත්තා නං න දූහති

යමෙක් මිත්‍රද්‍රෝහී නොවේද ඒ සොරුන්, සොරකම් කිරීම් ආදියෙන් ඔහුව යටත් කිරීමට නොහැකි වෙත්, නාසස වොරා පසහනති. ඒ වගේම නාතිමඤ්ඤති ඛතියො - රජු ඔහුට නිග්‍රහ නොකරයි. සබ්බෙ අමිතො තරති - සියලුම සතුරන් ජයගැනීමට ඔහු සමත් වෙනවා. ඊළඟට,

අකකුදෙධා සසරං එති - සභාය පටිනඤ්ඤා
ඤ්ඤිතං උත්තමො හොති - යො මිත්තා නං න දුහති

ඒ මිත්‍රද්‍රෝහී නොවන පුද්ගලයා යම් සභාවකට ගියේ එහිදී සතුටට පත්වී නොකිපී තමන්ගේ නිවෙසට පැමිණේ, සභාය පටිනඤ්ඤා. ඤ්ඤිතං උත්තමො හොති, ඒ වගේම ඤ්ඤිත් අතර උතුමෙක් බවට පත්වෙනවාය. ඊළඟට,

සකකඤ්ඤා සකකතො හොති - ගරු හොති සගාරවො
වණණකිත්තිහතො හොති - යො මිත්තා නං න දුහති

ඒ මිත්‍රයා, ඒ මිත්‍රද්‍රෝහී නොවන මිත්‍රයා අනිත් අයට සත්කාර කිරීමෙන්, තමනුත් සත්කාර ලැබීමට සුදුස්සෙක් වෙයි, සකකඤ්ඤා සකකතො හොති. ගරු හොති සගාරවො, අනිත් අයට ගරු කිරීම තුළින් තමනුත් ගෞරව ලැබීමට සුදුසු වෙයි. සගාරව වෙයි. ඊළඟට වණණකිත්තිහතො හොති, වර්ණනා කීර්තිය ආදිය ඒ තැනැත්තාට හිමි වෙනවා. අන්ත ඒකයි ඒ ගාථාවේ අදහස. ඊළඟට කියවෙනවා,

පුජකො ලහතෙ පුජං - වඤ්ඤා පටිවඤ්ඤා
යසො කිත්තිං ච පපොති - යො මිත්තා නං න දුහති

පුජා ලැබිය යුත්තන්ට පුජා කරලා, තමනුත් පුජාවල් ලබනවා, පුජකො ලහතෙ පුජං. වඤ්ඤා පටිවඤ්ඤා, වඤ්ඤා කරන කෙනා, තමන් වඤ්ඤා ලැබීමට සුදුස්සෙක් වෙනවා. යසස් පරිවාර සම්පත්තියටත්, කීර්තියටත් පැමිණෙනවා ඒ අර කියාපු මිත්‍රද්‍රෝහී නොවන පුද්ගලයා. ඊළඟට,

අග්ගි යථා පජ්ජලති - දෙවතා ච විරොචති
සිරියා අජහිතො හොති - යො මිත්තා නං න දුහති

ගින්න මෙන් තේජසින් දිලිසෙනවා. දෙවියන් මෙන් බැබළෙනවා ඒ මිත්‍රද්‍රෝහී නොවන පුද්ගලයා. ඊළඟට සිරියා අජහිතො හොති, ශ්‍රී

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සම්පත්තිය ඔහු අතහැර යන්නේ නැත කියන ඒ කාරණයයි ඒ ගාථාවේ කියන්නේ. ඊළඟට,

ගාවො තසස පජායනති - බෙහෙත වුතතං විරුහති
වුතතානං ඵලමසනාති - යො මිත්තා නං න දුහති

මිත්‍රද්‍රෝහී නොවන පුද්ගලයාගේ ගවඳළ වැඩෙනවා. ඊළඟට කෙතෙහි වපුළ බීජ හොඳින් වැඩෙනවා. වගා කළ දේ හි අස්වැන්න භුක්ති විඳිනවා. ඒ හැම එකක්ම අර ආනිසංස හැටියට දැක්වෙන්නේ. ඊළඟට,

දරිතො පබ්බතාතොවා - රුක්ඛාතො පතිතා නරො
වුතො පතිට්ඨං ලහති - යො මිත්තා නං න දුහති

මිත්‍රද්‍රෝහී නොවන පුද්ගලයා යම්කිසි පර්වත විවරයකින් හෝ, පර්වතයකින් හෝ, ගසකින් හෝ වැටුණොත් ප්‍රතිෂ්ඨාව, පිහිට ලබනවා. විපතකට පත්වෙන්නේ නෑ. අර මිත්‍රද්‍රෝහී නොවීමේ ඒ ගුණය නිසා, වුතො පතිට්ඨං ලහති. ඊළඟට ඔන්න අපේ ගාථාවට එනවා, අවසාන ගාථාවට.

විරුළුහමුලසනතානං - නිග්‍රොධමිව මාලුතො
අමිත්තා නපසහනති - යො මිත්තානං න දුහති

ඒ කියන්නේ හරියට මුල් ඇදුනු, මුල් ඇටුවත් බැස්ස නුග රුකක් කුණාටුවකින් හොලවන්න බැරුව වගේ සතුරන්ට ඔහු යටත් කරන්න බැරිය, කියලා ඔන්න ඔය විදියට මිත්තානිසංස ගාථා දහයක් අඩංගු වෙනවා අපේ පිරිත් පොතේ. පිරිත් පොතේ ඒ ළඟම සඳහන් වෙනවා මෙත්තානිසංස කියලා සූත්‍රයක්. ඒ මෙත්තානිසංස සූත්‍රයට අදල කොටස්, අපි මීට කලින් දේශනා දෙකකම විස්තර කළත් උනන්දු අයට ඒවා අහන්න සලස්වන හැටියට අපි අංක සඳහන් කළොත් 147, 163 පහත් කණුව දේශනාවලදී අපි මෙමතිය ගැන ප්‍රකාශ කරන අවස්ථාවේ, මෙත්තා වේතෝ විමුක්තිය විස්තර කරන අවස්ථාවේ මෙත්තානිසංස සූත්‍රය, ඒ ආනිසංස එකොළහ කියවුණා. ඊළඟට අපි මේ විශේෂයෙන් මෙත්තානිසංසය ගැන මතක් කළේ, මේ කාලයේ බොහොම දෙනෙක් මෙමතියත්, මිත්‍රඥයත් පටලවාගෙන නිසා, මෙමතිය ගැන ලියන කියන බොහෝ දෙනා පටන්ගන්නේ මෙමතිය යනු මිත්‍රඥයයි කියලා. ඒක එහෙම පිටින්ම වැරදියි. මොකද බැලූ බැල්මටනම් මෙමතියයි, මිත්‍රඥයත් අතර සමානඥයක් වගේ ජේනවා. ඇයි මෙමතිය කියලා කියන්නේත්

ද්වේෂය නැති බවනේ. පටිඝය, ද්වේෂය නැති බවනේ. නමුත් අපි වචනය දිහා බැලුවොත් මිත්‍රකිය කියන එකට පාලි වචනය මිත්‍රතා. මෙමත්‍රියට පාලි වචනය මෙත්‍රතා. වචන දෙක සමාන නිසාදෝ බොහෝ දෙනා මේවා පටලවාගන්නවා. ඒක නිසා ඔන්න මේ පින්වතුන් හොඳින් ඇහුම්කන් දෙන්න අපි මේ මිත්‍රකියත්, මෙමත්‍රියත් අතර වෙනස, හිතේ තියාගන්න පුළුවන් ආකාරයකට කෙටියෙන්, පාඨ භයකින් ඉදිරිපත් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

- මිත්‍රකිය පෞද්ගලිකයි. මෙමත්‍රිය පෞද්ගලිකයි.
- මිත්‍රකිය අන්‍යෝන්‍යයි. මෙමත්‍රිය විශ්ව සාධාරණයි.
- මිත්‍රකිය පටුයි. මෙමත්‍රිය පුළුල්යි.
- මිත්‍රකිය බන්ධනයක්. මෙමත්‍රිය විමුක්තියක්.
- මිත්‍රකිය වඩන්න යටත් පිරිසෙයින් දෙන්නෙක් අවශ්‍යයි.
මෙමත්‍රිය හුදකලාවම වැඩිය හැකියි.
- මිත්‍රකිය සීමිතයි. මෙමත්‍රිය අසීමිතයි, අපරිමිතයි, අප්‍රමාණයි.

ඔන්න අපි හකුළුවලා දැක්වුවා මෙමත්‍රියත්, මිත්‍රකියත් අතර වෙනස. නමුත් මේක සාමාන්‍ය අය අතර පමණක් නොවෙයි අපට ජේන හැටියටනම් විශුද්ධි මාගී කතීඃ බුද්ධිසෝඡ ස්වාමීන්වහන්සේටත් - උන්වහන්සේලා පාලි වචන නොදන්න නිසා නොවෙයි, යම් හේතුවක් නිසා මේවා පටලවා ගත්තු බව ජේන්නේ මෙමත්‍රියේ පදනම හැටියට ඉදිරිපත් කරලා තියෙන්නේ තමා, මැදහතා, හිතවතා, අහිතවතා කියන අර මිත්‍ර සංකල්පය. ඒක ආශ්‍රය කරගෙනයි මෙමත්‍රිය විග්‍රහ කරන්න පටන් අරගෙන තියෙන්නේ. අපි පෙන්වලා දුන්නා ඒ අවස්ථාවේ මෙමත්‍රියේ නියම පදනමනම් සියලු සත්ත්වයන් තුළම ඇති සැපයට කැමැත්ත. පොදු අපේක්‍ෂාව කියලා එක් අවස්ථාවක කිව්වේ. ඒක මිසක් තමාට හිතවත්, මැදහත්, අහිතවත් හේදයක් නොවෙයි. ඒක වැරදි වැටහීමක් තුළින් ඇතිවුණක්. ඒ වගේම අපි පෙන්වුවා බුද්ධිසෝඡ වචනය දැඩිවගන්න ගතානුගතිකකියට යටත් වුණ සමහර කෙනෙක් අපි එහෙම ප්‍රකාශ කළත් පිළිගන්න සූදනම් නෑ. නමුත් අපි පෙන්වුවේ බුද්ධි වචනය ගරු කරනවානම් මෙමත්‍රී භාවනාව මුල ඉඳලාම වඩන්න ඕනේ දිසා ඵරණ වශයෙන්. නමුත් බුද්ධිසෝඡ වචනයට අනුවනම් මෙමත්‍රී භාවනාව වඩන්න ඕනේ අන්ත අර කියාපු ආකාරයට - තමා, හිතවතා, මැදහතා, අහිතවතා කියන ඔන්න ඔය පටු පදනම උඩ ඉඳගෙනයි. ඒකෙන් ආරම්භ කරන්නේ.

ඒ වගේම මෙතනදී කියවුණා මේ පින්වතුන්ට හිතන්න කාරණයක්. සමහරවිට සැක කරන්නත් පුලුවන් නිසා අපි ඒක විස්තර කරනවා. මිත්‍රකිය වැඩීමට දෙන්නෙකු අවශ්‍ය බවත්, මෙමතිය හුදකලාව වුණත් වැඩිය හැකි බවත්. ඒකට හොඳ නිදර්ශනයක් අපි දෙන්නම්. සුඤ්ඤාන නමැති ග්‍රන්ථයේ අඩංගු වෙනවා බග්ගවිසාන සුත්‍රය කියලා පුදුම විදියේ සුත්‍රයක්. ගාථා හතලිස් එකක් තියෙනවා. ඒකවාරි මුණ ජීවිතය තුළින්, ඒ කියන්නේ ආධ්‍යාත්මික පරමාර්ථය - නිවන සඳහා නැතිව තුන් මිත්‍රයින් ඔක්කොම අතහැරලා වනයට ගිහිල්ලා ඒකවාරි සිංහයෙකු වගේ, පුදුම විදියේ උපමා යොදලා තියෙනවා. දැනටත් කලාතුරකින් එහෙම අය ඉන්නවා. අන්න ඒ විදියේ ජීවිතයක් ප්‍රශංසා කරන ගාථා පෙළක්. ඒ හැම ගාථා හතලිස් එකම ඉවර වෙන්නේ, අවසාන වෙන්නේ එකම පුදුම විදියේ ධ්‍රැව පදයකින්. 'එකො වරේ බග්ගවිසාන කප්පො' බග්ගවිසාන කියන්නේ, කඟචේනාගේ අග. කඟචේනාට එක අගනේ තියෙන්නේ. එහෙමනම් අපි සිංහලට නැගුවොත් ඔය කියාපු එකො වරේ බග්ගවිසාන කප්පො කියන එක, කඟචේන අග මෙන් - තනියෙන් හැසිරෙන්න! ඔන්න ඔය අදහසයි ඒ ගාථා හතලිස් එක තුළම තියෙන්නේ. නමුත් මේ සඳහන් කරන්න යන්නේ විශේෂ කාරණයක්. එබඳු ඒ ඒකවාරි හුදෙකලා ජීවිතය ගතකරන ඒ මුණිවරයන්ට පවා මෙමතී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා කියන බුහුම විහරණ, ඒ වේතෝ විමුක්ති තත්ත්වයන් ළඟා කරගන්න හැකි බව අර හතලිස්වෙනි ගාථාවේ කියවෙනවා. ඒ කියාපු මුණිවරයා මෙමතීය, කරුණාව, මුදිතාව, උපේක්ෂාව අවස්ථානුකූලව වඩන බව.

එයින් අපට පේනවා හුදෙකලා වුණත් ඒක වඩන්න පුලුවන් එකක්. මෙමතීය. මිත්‍රකියටනම් දෙන්නෙක් ඉන්න ඕනේ. අපි මේක කිව්ව පමණින් කෙනෙක් හිතන්න නරකයි අපි මිත්‍රකියට නිග්‍රහ කලා කියලා. ඇත්ත වශයෙන් අනිත් පැත්තට කියනවානම් බුදුරජාණන් වහන්සේ මිත්‍රකියේ වටිනාකම් - ගිහියාගේ ගෘහ ජීවිතය තුළත්, සමාජ ජීවිතය තුළත්, පැවිද්දගේ ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය තුළත් කලාණ මිතුරෙකුගෙන් ලැබෙන පිහිට පුදුම විදියට වර්ණනා කරලා තියෙනවා සුත්‍ර රාශියක්. කොටින් කියතොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, බාහිර - කෙනෙකුගේ දියුණුවට, යහපතට හේතු වන බාහිර අංගයක් හැටියට සලකතොත් මටනම් පේන්නේ නැතිය කලාණමිත්‍රතාවට වඩා ලොකු දෙයක්. අන්න ඒක නිසා ඒ ධර්ම ඒ ඒ තැනම තියලා

හඳුනාගන්නවා මිසක් මේවා අවුල් කරගන්න නරකයි. ඒ ටිකටයි අපි මේ කිව්වෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතනදී අර තේමිය කුමාරයා හැටියට මිත්‍රදෝහී නොවීමේ ආනිසංස දැක්වුවා. ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් සූත්‍රදේශනාවල මිත්‍රදෝහී නොවීමේ අනුසස් පමණක් නොවෙයි හොඳ, නියම මිත්‍රයෙක් සිටීමෙන් තමන්ට ලැබෙන අනුසස්ද දැක්වා තිබෙනවා. මිත්‍රයින් හැටියට, මිත්‍ර වේශයෙන් සිටින - මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක කියලා කියන්නේ ඒකට - බොරුවට මිත්‍රයින් හැටියට රඟපාන ඒ අය නිසා වෙන විපතත්, ඒ වගේම ඒ අය හඳුනාගන්නා ආකාරයත්, පෙන්වනවා. මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයා කියන එකට අපි සිංහල වචනයක් යෙදුවොත් රූකඩ මිත්‍රයා. මිත්‍ර රූකඩයක්. ඒ කියන්නේ බොරුවට පෙන්නුම් කරනවා මිත්‍රයා වගේ. අන්න එහෙම අය හඳුනාගන්නා ආකාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම පැහැදිලිව විග්‍රහ කරලා දීලා තියෙනවා. ඒ වගේම මිත්‍රයින් දෙදෙනෙක් අතර තිබෙන අන්‍යෝන්‍ය යුතුකම්. ඒවාත් පුදුම අන්දමින් විග්‍රහ කරලා තියෙනවා, අද පවා සමාජ විද්‍යාඥයින්ට උපකාර වෙන අන්දමට. ඊළඟට ඒ වගේම නියම මිත්‍රයාත්, ඒ කියන්නේ සුභද මිත්‍රයාත්, කල්‍යාණමිත්‍රයාත් හඳුනාගන්නා ආකාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. සුත්තනිපාතයේ සඳහන් වෙන කෙටි සූත්‍රයක් තමයි හිරි සූත්‍රය කියලා කියන්නේ. ඒක එව්වර ප්‍රකට නෑ. ඒකේත් කියවෙනවා මේ කාලේ වච්චි පරම මිත්‍රයායි කියලා කියන - බොරුවට වචනයෙන් විතරක් උදවු වෙන්න බලාපොරොත්තු වෙන මිත්‍රයින් ගැන. යම් කෙනෙක්, මම ඔබේ මිත්‍රයායි කියලා තමන්ට කරන්න පුළුවන් උදවුන් නොකරනවානම් අන්න නුවණැත්තා ඔහුව තේරුම්ගන්න ඕන එයා නියම මිත්‍රයෙක් නොවෙයි කියලා.

ඒ වගේම ප්‍රිය වචන ප්‍රකාශ කරමින් මම ඔබේ මිතුරයි කියලා ඒ වචනයට අනුව පවතින්නේ නැත්නම් එයා අමිත්‍රයෙක්. ඒ වගේම ඔන්න ලස්සන උපමාවක් බුදුරජාණන් වහන්සේ එතෙතදී දෙනවා. න සො මිතෙතා සො සද අප්පමතෙතා හෙද සංකී අඤ්ඤමෙවානුපසසති, යමෙක් අප්‍රමාදීව අනිත් කෙනාගේ දෙස් දකිනවානම්, එහෙම හේදයක් බලාපොරොත්තුවෙන් සිදුරු සෙවීමෙහිම යෙදීලා සිටිනවානම් එයා මිත්‍රයෙක් නොවෙයි. එහෙනම් කවුද මිත්‍රයා කියන එක ගැන ඔන්න හොඳ උපමාවක් කියනවා. යසමීච සෙති උරසීච පුතෙතා - ස වෙ මිතෙතා යො පරෙ හි අහෙජේජා, පොඩ් උපමාවක්. මේ පින්වතුන්ට

හිතාගන්න පුළුවන්. දැන් ඔය පොඩි දරුවෙක් අම්මගේ හරි, තාත්තගෙ හරි උරේ නින්දට වැටුනාට පස්සෙ මුලු ලෝකෙම අතහැරලා, තමන්ට හොඳටම විශ්වාසයි අම්මා තාත්තා තමන්ට විපතක් නොපමුණුවන බව. උරේ එහා පැත්තට හැරිලා බුදියගන්නවා. අන්න ඒ උපමාවයි බුදුහාමුදුරුවෝ දීලා තියෙන්නෙ මෙතනදි. යසමිංච සෙති උරසීව පුතෙතා, යමෙක්, යම් මිත්‍රයෙක් කෙරෙහි අර කියාපු මිත්‍රයා, තමාගේ උරෙහි නිදන පුතෙකු මෙන් විශ්වාසද අන්න එබඳු මිත්‍රයා තමයි නියම මිත්‍රයා කියලා හිරි සූත්‍රයේ දක්වනවා.

ඉතින් අරෙහෙන් මෙහෙන් කියනවාට වඩා මේ පින්වතුන් දැන් බලාපොරොත්තුවත් ඇති මේ හැම එකක් ගැනම කියවෙන, ගිහි පින්වතුන් ඉතාමත්ම ආදරෙන් පරිහරණය කරන මහාපුදුම සූත්‍රයක් තමයි සිගාලෝවාද සූත්‍රය. අතීතයේ ඉඳලා ඒක හැඳින්වෙන්නෙ ගිහි විනය නමින්. මොකද ගිහි ජීවිතයේ - ගෘහ ජීවිතය වගේම, ගිහියාගේ සමාජ ජීවිතය හැම පැත්තක්ම, මේ කාලේ වචනයෙන්ම කියනවානම්, හැම පැතිකඩක්ම පුදුම අන්දමට විවරණය කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා. අද සමාජ විද්‍යාඥයින්ට ගුරු පොතක් වෙන්න තරම් වටිනා සූත්‍රයක්. ඒකෙ නිදන කථාව කෙටියෙන් කිව්වොත් මෙහෙමයි. රජගහනුවර වේළුචනාරාමයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ වාසය කරන කාලයක සිගාලක කියන ගෘහපති පුත්‍රයා සිරිතක් වශයෙන් උදෑසන තෙත්වූ කෙස් හා වස්ත්‍ර ඇතිව පිටවෙලා ඇඳිලි බැඳගෙන දිසා හයට නමස්කාර කරනවා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ පිණිඩපාතයේ වඩින අතරේ මේක දෑකලා 'කිමද ගෘහපති පුත්‍රය මේ දිසාවලට වදින්නේ?' කියලා ඇහුවා. එතකොට කිව්වා 'මේ අපේ පියා මරණ මංවකයේදී මට කිව්වා පුතේ මේ දිසාවලට නමස්කාර කරන්න කියලා. ඒකයි මම කරන්නේ' කියලා.

මන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'අපේ ආර්ය විනය අනුව, ආර්ය ශික්‍ෂණය අනුවනම් ඔහොම නෙමෙයි දිසා හයට වදින්නේ' එතකොට මේ ගෘහපති පුත්‍රයා අහනවා 'එහෙනම් කොහොමද ස්වාමීනි ඔබවහන්සේගේ ආර්ය විනය?' මන්න ඒකෙන් පටන්ගත්තු විග්‍රහය තමයි, මේ සූත්‍රයෙන් දැක්වෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම අන්තිමටයි දිසා හය හඳුන්වලා දෙන්නෙ. නමුත් අපි අවස්ථානුකූලව කියමු ඒ හය මොකක්ද කියලා. මේ පින්වතුන් බොහෝ දෙනා දන්නවා.

මව්පියන් තමයි නැගෙනහිර දිසාව. මාතා පිතා දිසා පුබ්බා. ආචරියා දකුණ දිසා. ආචාර්යවරුන් දකුණු පැත්ත. ඊළඟට පුත්තදරා දිසා පවවා, අඹුදරුවන් බස්නාහිර පැත්ත. ඔන්න මිත්තාමත්තාව උත්තරා. තමන්ගේ යහළු මිතුරන් ආදිය උතුරු දිසාව. අන්න ඒක මතක තියාගන්න. ඊළඟට අනිත් දෙකත් කියනවා. දස කම්කරු ආදීන් තමයි යට දිසාව. උඩින් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෝ. ඔන්න භය දිසාව. ඉතින් ඔහොම කියලා පටන්ගත්තු දීර්ඝ විග්‍රහයෙන් අපට මාතෘකාවට අදාල ටික විතරක් මතුකරන්න උත්සාහ කරන්න බලන්නේ මේ කාල වේලාව අනුව. ඉතින් අන්න ඒ සීගාලෝවාද සූත්‍රය ඇත්ත වශයෙන් මෙබඳු කෙටි දේශනාවකදී ගොණු කරන්න අමාරු තරමට විහිදිලා පවතින්නේ. කෙටියෙන් සලකාගත්තොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා අර කියාපු නියම මිත්‍රයත්, මිත්‍ර ප්‍රතිරූපක අමිත්‍රයාත් - ඇත්ත වශයෙන්ම මිත්‍රයෝ නෙවෙයි මිත්‍ර වේශය දරනවා. එහෙම අයත් ඉන්නවා. ඊළඟට නියම මිත්‍රයින් හඳුන්වන්නේ සුන්‍යා සුභදෙ කියලා. ඔන්න එතනදී අර මිත්‍ර වේශය ගත්තු මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයා හඳුන්වන්න ඒ හතර දෙනෙක් දීර්ඝව විස්තර කරනවා. අපි කෙටියෙන් සඳහන් කරමු.

හතර දෙනෙක් දක්වනවා මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයින්. අඤ්ඤදත්තහර, ඒ පාලි වචනය. අපි කෙටි සඳහන කිව්වොත් අඤ්ඤදත්තහර කියලා කියන්නේ කොටින් කියතොත් ආත්මාර්ථකාමී අන්දමේ මිත්‍රයා. ඒ මිත්‍රයා අර අනිත් මිත්‍රයා - මේ පින්වතුන් ඔවා ඉතින් කොතෙකුත් බණවල අහලත් ඇති - අපි ටිකකට හිතමු, ඔන්න තමන්ගේ යාලුවාගේ ගෙදර යන්නේ සුලු දෙයක් අරගෙන. හැබැයි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ඊට වඩා ලොකු දෙයක් අරගෙන එන්නයි. එහෙම නැත්නම් මොකක්වත් නොදී හරි අරගෙන එනවා. අන්න ඒ විදියට ආත්මාර්ථකාමීව රවට්ටනසුලු අයට තමයි අඤ්ඤදත්තහර. බලාපොරොත්තු වෙන්නේ තමන්ගෙම ආත්මාර්ථයයි. ඊළඟට වචීපරම කියන එක්කෙනා එහෙම පිටින්ම වචනයෙන් පමණක් මිත්‍රයෙක් හැටියට පෙනී හිටින, ඒ කියන්නේ තමන්ගේ අනිත් මිත්‍රයාට අවශ්‍යතාවක් වුණහම අපි හිතමු මුදල් හදල් ආදියක් එහෙම 'ඊයෙනම් මට තිබුණා, කලින්නම් මට ඔය මුදල තිබුණා. දැන් ඒක නෑ ඉවරයි. අනාගතයේ මං දෙන්නං' එහෙමත් නැත්නම් තමන්ට වැදගත්මකට නැති දෙයක් දෙනවා. ඔන්න ඔය විදියට ඇඟ බේරගෙන වචනයෙන් පමණක් මිත්‍ර වීමයි එතන දක්වන්නේ. ඊළඟට අනුප්පියභානී. අනුප්පියභානී කියලා කියන්නේ තමන්ගේ යාලුවා සතුටු කරන්න, වර්ණනා මුඛයෙන් - යාලුවා වැරදි දෙයක් කළත් ඒක

හොඳයි කියලා කියනවා. ඉදිරිපිට වර්ණනා කරනවා නමුත් අනභිමුඛයේ යාලුවාගේ දෙස් කියනවා. හිතගන්න වචනයෙන් විතරක්, ප්‍රිය වචනයෙන් මිත්‍රකම දක්වන කෙනා. ඊළඟට අන්තිමට දක්වන කෙනා අපාය සහාය. අපාය සහාය කියලා කියන්නේ මිත්‍රයා අපායට ගෙනයන්න විදියට මත්පැන් ආදියට හුරුකරවන අය. ඒකනම් මේ පින්වතුන් කොහොමත් අහලත් ඇති. සමාජයේ වැඩිපුර සිටින්නෙන් එහෙම අය. සුරා සොඬුන් ආදී ධූර්තයින්. මේ කාලේ කියනවානම් රස්තියාදුකාරයින් වගේ අය. ඒ විදියේ අය තමන්ගේ මිත්‍රයා අපායට ගෙන යන අය. අන්න ඒ අය තමයි අර මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයින් කිව්වෙ. රුකඩ මිත්‍රයින්.

ඊළඟට අනිත් පැත්තෙන් සුහද මිත්‍රයින්. ඒවාත් එක එකක් දීර්ඝව බුදුරජාණන් වහන්සේ විස්තර කරනවා. අපි මේ අවස්ථානුකූලව කෙටියෙන් කිව්වා. ඊළඟට අනිත් සුහද මිත්‍රයින් හැටියට දක්වන්නේ උපකාරක මිත්‍රයා. ඇත්ත වශයෙන්ම අර තමන්ගේ මිත්‍රයා අමාරුවකට වැටිලා ඉන්නවානම් ප්‍රමාදයට වැටිලා ඉන්නවානම් ආරක්‍ෂා කරනවා. ඒ ප්‍රමාදවත් විමෙන් තමන්ගේ මිත්‍රයාගේ ධනයක් නැති වෙනවානම් ඒක ආරක්‍ෂා කරලා දෙනවා. බයට පත්වෙලා ඉන්නවානම් පිළිසරණ වෙනවා. ඒ විදියට නියම මිත්‍රයෙක් තමයි උපකාරක මිත්‍රයා. අමාරු අවස්ථාවල් වල පිහිට වෙන්න සමහරවිට මුදල් අවශ්‍යතාවයක් වුණොත් ඒ වගේ දෙගුණයක් වුණත් දෙන්න සුදනම් විදියට උපකාරක මිත්‍රයා. ඊළඟට සමාන සුඛ දුක මිත්‍ර කියලා කියන්නේ අර අපි කියන්නේ, සැප දුක් බෙදගන්න සුදනම් විදියේ කෙනෙක්. ඒ කියන්නේ තමන්ගේ මිත්‍රයා විපතකට පත් වුණහම අතහරින්නේ නෑ. ජීවිතය වුණත් පූජා කරනවා අවශ්‍ය අවස්ථාවට පිහිටවෙන අන්න ඒ විදියේ කෙනෙක් ඒ මිත්‍රයා. ඊළඟට අතනකඩායි මිත්‍රයා කියලා කියන්නේ තමාගේ මිත්‍රයාගේ හිත සුව සැලසෙන අන්දමට පව් වලින් වළක්වලා කුසල් පැත්තට යොමුකරන, අවස්ථානුකූලව ධර්මය කියාදෙන, සුගති මාර්ගයට අවතීර්ණ වෙන්න උපකාර කරන මිත්‍රයාටයි. ඊළඟට අනුකම්පක මිත්‍රයා කියලා අන්තිමට දක්වනවා. ඒ මිත්‍රයාත් අර තමන්ගේ මිත්‍රයා විපතට පත්වෙනකොට දුක් වෙනවා. දියුණු වෙනකොට සතුටු වෙනවා. ඒ වගේම යම් කෙනෙක් තමන්ගේ මිත්‍රයාගේ නුගුණක් කියනවානම් ඒක වළක්වනවා. ගුණය කියනකොට සතුටු වෙනවා. අන්න ඒ විදියේ අනුකම්පක මිත්‍රයා. මිත්‍රණය පිළිබඳව ඔය විදියට දක්වනවා. අර දිසා නමස්කාර කුළ තියෙන අදහසක් තමයි අන්‍යෝන්‍ය උපකාරය, මේ එකිනෙකාට උපකාරී වීම.

ඉතින් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා මව්පියන් දූ දරුවන්, ස්වාමි භාර්යා, ගුරු ගෝල ආදී වශයෙන් බලනකොට මෙතෙන්දිත්, ඉන්නේ මිත්‍රයෝම දෙන්නෙක්.

එක මිත්‍රයෙකු විසින් අනිත් මිත්‍රයාට සැලකිය යුතු ආකාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මෙහෙමයි. දැන් මේ පින්වතුන් අහලා ඇති සතර සංග්‍රහ වස්තු - දන, ප්‍රිය වචන, අර්ථ වර්යාව, සමානාත්මතාව. ඒකට එකතුවෙනවා අවිසංවාදනතා කියලා කියන නොරවටන බව. ඒ කියන්නේ මිත්‍රයෙකු විසින් අනිත් මිත්‍රයාට සංග්‍රහ කළයුතු ආකාරය. සංග්‍රහ කරන්න ඕනේ දනයෙන් - යමක් දීමෙන් අවශ්‍ය දේ දීමෙන්, ඊළඟට ප්‍රිය වචනයෙන්, අර්ථ වර්යා කියලා කියන යහපත සලසන අන්දමේ ඒ උපකාර වීමෙන්. ඒවාට උපදෙස් දීමෙන්. ඊළඟට සමානාත්මතාවය. සම තැන තබලා සැලකීමෙන්. අන්තිමට දක්වනවා අවිසංවාදනතා කියලා කියන්නේ නොරවටන බව. අන්න ඒ විදියට මිත්‍රයෙකුට සැලකුවොත් ඒ මිත්‍රයාත් තමන්ට මෙන් මේ විදියට සලකනවා කියලා කියනවා. කොයි විදියටද, අන්න අර කලින් කියාපු උපකාරක මිත්‍රයාගේ ආකාරයට ඒ විදියට, ඒ කියන්නේ ප්‍රමාදයට වැටිලා ඉන්න අවස්ථාවේ තමන්ගේ මිත්‍රයා ආරක්‍ෂා කරනවා. ප්‍රමාදයට වැටිලා ඉන්න මිත්‍රයාගේ නැති වෙන්න යන සම්පතක් ආරක්‍ෂා කරලා දෙනවා. බය වෙලා ඉන්නවානම් පිළිසරණ වෙනවා. ඊළඟට ඒ විපතට පත්වෙව්ව අවස්ථාවේ අතහරින්නේ නෑ. ඔන්න ඔය කියන ආකාරයෙන්. එපමණක් නෙවෙයි එතන දක්වනවා, ඒ මිත්‍ර සම්පත්තිය හොඳට යනවානම්, තමන්ට අනිත් කෙනා මිත්‍රයෙක් හැටියට සලකනවානම්, ඒ තැනැත්තා කොයි තරම්ද කියතොත් තමන්ගේ මිත්‍රයාගේ ඉදිරි පරම්පරාවට පවා - අපර පජා කියලා කියන්නේ ඒ අයගේ දූ පුතුන්ට පවා සලකනවා අර ඒ පියාගේ හොඳ පැත්ත හිතලා.

ඔන්න ඔය විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ පුදුම අන්දමට ගෘහ ජීවිතේ ගැනත් විශේෂයෙන්ම ආධ්‍යාත්මික පක්‍ෂය ගැන හිතලා ප්‍රකාශ කළා. ඒ වගේම අප ළඟට එන බොහෝ දෙනා බොහොම දුකෙන් කියනවා පාප මිත්‍රයින්ට යට වෙලා අර කියාපු මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයින්, රූකඩ මිත්‍රයින්ට අනුවෙලා කරදරයට පත්වෙලා, දුක් පීඩා විඳලා කල්‍යාණමිත්‍රයින්නම් මේ කාලයේ නෑ මයි කියලාත් කියනවා. ඒ නිසා අපටත් කියන්න සිද්දවුණා දැන් මේ රට යන හැටියට, ශාසනය යන හැටියට, කඵනික තව පහසු වෙයි සොයාගන්න කල්‍යාණමිත්‍රයෝ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සොයාගන්න අපහසු වෙයි. ඕක අපි කලින් අවස්ථාවකත් කිව්වා. දැන් ඉතින් අපි ගිහි ජීවිතය හා සම්බන්ධ ඔය මිත්‍ර සංකල්පය ගැන සැහෙන්න කිව්වා. අපි කලින් කිව්ව ආකාරයට සාමාන්‍යයෙන් ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා ජීවිතයට යහපත සලසාගැනීමට බාහිරව ලැබෙන සාධක ධර්මයන් අතුරෙන් කලාණමිත්‍රතාව ශ්‍රේෂ්ඨ බව, අග්‍ර බව බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල ප්‍රකාශ කර තිබෙනවා.

ඒ වගේම සංඝයාවහන්සේලාගේ ජීවිතය පිළිබඳවත් මේ නිර්වාණ ධර්මය සාක්‍ෂාත් කරගැනීමේ ප්‍රයත්නයේ යෙදීලා සිටින යෝගාවචර ජීවිතය - එහෙම නැත්නම් ගිහි පින්වතුන් නිවන් බලාපොරොත්තු වෙනවානම් එතෙතදිත් කලාණමිත්‍ර සම්පත්තියේ වටිනාකම බුදුරජාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් ආකාරයෙන් ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. එක් අවස්ථාවක වදලා 'මහණෙනි, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තමා තුළ උපදවාගැනීමට උපකාර වෙන ප්‍රධානම කාරණය තමයි කලාණමිත්‍රතාව. ඒකට දැක්වුණු උපමාව පුදුමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ. යම්සේ මහණෙනි සූර්යයා උදාවෙන්න කලින් අරුණ නැගෙනවා පෙනෙයිද - සූර්ය උදවට කලින් මේ පින්වතුන් දන්නවනේ අහස රතු පාට වෙනවා, ඒකට තමයි අරුණ කියලා කියන්නේ. අන්න ඒ අරුණෝද්ගමනය වගේම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පහළ කරගැනීමට කලාණමිත්‍රතාව උපකාර වෙනවා කියලා. ඒ වගේම ඒ සංඝයා-වහන්සේලාට වදලා තමන්ගේ ආධ්‍යාත්මික පරමාර්ථ ඉෂ්ඨ සිද්ධ කරගන්න උපකාර වන යම් භික්‍ෂුවක් ඉන්නවානම් මෙන්න මේ මේ අංග ඇති, මේ මේ ගුණධර්ම ඇති, ඒ භික්‍ෂුව එලවද්දිත් පිටිපස්සෙන් එන්න කියලා. අපි පනුජස්මානෙනි, 'පලයං' කියලා එලවද්දිත් ආයෙ කොහොම හරි ළඟට එන්නයි කියලා. ඒ කියන ගුණ හත එක්තරා ගාථාවකින් සම්පිණ්ඩනය කරලා දක්වලා තියෙනවා. ඒ ගාථාව ඉස්සෙල්ලා අපි කියන්නම්.

පියො ව ගරුභාවනීයො - වතතා ව වචනකම්මො
ගමහිරංච කතංකතතා - නොචට්ඨානෙ නියොදසෙ

ඒ ගුණ හත කියවෙනවා එතන. පියො කියලා කියන්නේ යම් ඒ කලාණමිත්‍ර භික්‍ෂුවක් පිය මනාපද, ගරු කටයුතුද, භාවනීයෝ, බුහුමන් ලැබිය යුතුද, වතතා කියලා කියන්නේ, අතින් ඒ කෙනෙකුට උපදෙස් අවවාද දීමෙහි සමත්ද, වචනකම්මො කියලා කියන්නේ තමන්ගේ අඩුපාඩු පෙන්නලා දුන්නොත් - සාරිපුත්ත භාමුදුරුවෝ පොඩි භාමුදුරුවන්ගෙන්

උපදෙස් ලබලා සාදු කියලා පිළිගන්නා වගේ - ඒ ශක්තිය තිබෙනවාද, ඒ කියන්නේ අනිත් අයගේ විවේචන උසුලන සුලුද. ඊළඟට ගමහිරංව කතංකතතා, ගැඹුරු ධර්මකථාවට දක්නට, නොවධ්‍යානෙ නියොදයෙ, නුසුදුසු තැන්වල, නුසුදුසු පැතිවලට තමන්ගේ මිත්‍රයා, ඒ ගෝලයා ශිෂ්‍යයා හරවන්නේ නැත්ද, අන්න එබඳු ගුරුවරයෙක්, කල්‍යාණමිත්‍ර ගුරුවරයෙක් එලවද්දීත් පස්සෙන් යන්න කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරලා තියෙනවා.

ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන මේ සිද්ධිය සමහරවිට මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති - එක දවසක්ද කොසොල් රජ්ජුරුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ඇවිල්ලා කියනවා 'මම විවේකීව' - කොසොල් රජ්ජුරුවෝ ඉතින් යුද්ධ ආදිය කළත් සමහරවිට යම් යම් අවස්ථාවල භාවනාවලත් යෙදිලා ඉන්න ඇති, ටිකක් හරි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇසුරු කරලා. 'මම භාවනාවෙන් වගේ යෙදිලා ඉන්න අවස්ථාවක මට මෙහෙම හිතවිල්ලක් ආවා. මේ ධර්මය භාග්‍යවතුන්වහන්සේ විසින් සවාක්කානයි, හොඳින් ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. මේ සවාක්කාන ධර්මය අයිති, එහෙම නැත්නම් ලබාගන්න පුලුවන් වෙන්නෙ කල්‍යාණමිත්‍රයින් ඇති කෙනෙකුට, කල්‍යාණ සහායක කියලා කියන්නේ යහළු, එහෙමනම් අපි කියමු කලණ මිතුරන්, කලණ යහළුවන්, කලණ නැඹුරුව ඇති, හොඳ නැඹුරුව ඇති අය ඇසුරු කරන ඒ අයට පමණයි. එහෙම මිසක් පාප මිත්‍රයින්ට, පාප යහළුවන් ඇති අයට නොවෙයි මේ සවාක්කාන ධර්මය'.

ඒක ප්‍රකාශ කළහම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළා 'එසේය මහරජ, එසේය මහරජ ඒක එහෙම තමයි' කියලා ඒක ස්ථිර කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කොසොල් රජ්ජුරුවන් එක්ක කොයිතරම් සම්බන්ධයක් තිබුණද කියලා හිතාගන්න පුලුවන් මේ අනාවරණය කරන සිද්ධියෙන්. 'මහරජ, මම එක්තරා අවස්ථාවක ශාක්‍යයන්ගේ රටේ නියමි ගමක වාසය කරද්දී මේ ආනන්ද හික්කු ව මා ළඟට ඇවිල්ලා මෙහෙම දෙයක් කීවා. 'ස්වාමීනි මට හිතෙන හැටියට කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තිය, කල්‍යාණමිත්‍රතාව මේ ශාසන බ්‍රහ්ම වර්යාවේ භාග්‍යක් පමණ වටිනවා' උන්වහන්සේ තමන්වහන්සේට එහෙම කීව්ව බව කොසොල් රජ්ජුරුවන්ටයි කියන්නෙ. 'මම කීවා. නෑ ආනන්ද එහෙම කියන්න එපා. එහෙම කියන්න එපා ආනන්ද. භාග්‍යක් නොවෙයි, මේ කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තිය සකල බ්‍රහ්මවර්යාවම, එහෙම නැත්නම් මේ මුළු

මහත් බ්‍රහ්මචරියාවම කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තියමයි' ඒක සමීකරණයක් කලා බුදුරජාණන් වහන්සේ. ඊළඟට ඒක ඔප්පු කිරීම වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට මෙහෙම ප්‍රකාශ කළ බවත් එතනදී කියවෙනවා 'මොකද ආනන්ද මා එහෙම කියන්නේ? කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තිය ඇති කෙනෙකු පිළිබඳව බලාපොරොත්තු විය හැකියි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය නිවනට නැඹුරු කරලා වැඩීමේ හැකියාවක් තිබෙන බව'. ඒ කියන්නේ සම්මාදිට්ඨි ආදිය ඒ අංග අට මේ කවුරුත් දන්නවා. මේ කියන අවස්ථාවේ සඳහන් වෙනවා විවෙක නිසසිනං, විරාග නිසසිනං, නිරෝධ නිසසිනං, වොසසග පරිණාමිං කියන වචන හතරත් එකතු කරලා මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ එක් එක් අංගයක් නිවනට නැඹුරු කරලා වැඩීමේ හැකියාව තියෙනවා අර කියාපු කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තිය ඇති කෙනාට. ඒ විදියට ප්‍රකාශ කරලා අන්තිමට ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාලා 'මා වැනි කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් හමුවට පැමිණිලා උපත ස්වභාවය කරගත්තු සත්ත්වයා උපතින් මිඳෙනවා, ජාති ධම්මා කියලා කියන්නේ උපත ස්වභාවය. ජරාව ස්වභාවය කරගත්තු සත්ත්වයා ජරාවෙන් මිඳෙනවා. මහළු වයසෙන් මිඳෙනවා. ව්‍යාධි කියන ස්වභාවය ඇති සත්ත්වයා ව්‍යාධි දුකෙන් මිඳෙනවා. මරණ ස්වභාවය ඇති සත්ත්වයින් මරණයෙන් මිඳෙනවා. ඒ කියන්නේ සංසාර දුකින් මිදීම ගැන. සොක පරිදෙව දුක් දෙමිනස් හැඬීම වැලපීම දුක් දෙමිනස් ආදිය ස්වභාවය කොටගත් සත්ත්වයා ඒවායෙන් මිඳෙනවා, මේ මා නමැති කල්‍යාණමිත්‍රයා ඇසුරු කිරීමෙන්'.

ඉන් අපට පෙනෙනවා අර බුදුරජාණන් වහන්සේ මුළු මහත් බ්‍රහ්මචරියාවම කල්‍යාණමිත්‍රතාව කිව්වේ කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් ඇසුරු කරන්න ලැබීම තුළින් කෙනෙකුට ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් බලනවානම් ඒ අන්තිම ඉලක්කය පවා ලබාගන්න පුළුවන් වෙන නිසයි. ඉතින් මෙන්න මේ අනුව මේ පින්වතුනුත් එක පැත්තකින් කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් වීමට උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. උනන්දු වෙන්න ඕන. අනිත් පැත්තෙන් කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් සෙවීමට උනන්දු වෙන්න ඕන. තමන් කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් වීමේ අනුසස් අර මිත්තානිසංස සූත්‍රයෙන් කියැවුණා. තමන් කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් සොයාගැනීමේ අනුසසුත් අර සිගාලෝවාද ආදී සූත්‍රවල කියැවුණා. ඒ එක්කම මේක ගැන විශේෂයෙන් වෙහෙසක් උනන්දුවක් දක්වන්න ඕනෙ වෙන්නේ මොකටද? ලෝකයේ වැඩිපුර සිටින්නේ අර කියාපු මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයින් නිසා. මිත්‍ර රූකඩයින් නිසා. නොයෙකුත් විදියේ ආත්මාර්ථයන් සලසාගැනීමට මුනිච්ඡාවට, ඒ විදියේ

දේවල් වලට යාලුකමක් පෙන්නලා කීට්ටු වෙනවා. අන්තිමට අර තැනැත්තා විපතට පත්වෙනවා, විශේෂයෙන්ම අපාය සහාය වැනි අර මත්ද්‍රව්‍ය වලට - දැන් මත්පැන පිළිබඳව ඇත්ත වශයෙන්ම මේ පින්වතුන් දන්නවත් ඇති ඔය මනෝ විද්‍යාව එහෙම හදරපු අය, ඒ මත්ද්‍රව්‍ය ආදියෙන් ඒ වගේම නොයෙකුත් දුශ්චරිත, දුෂිරිත්වල ස්වභාවයක් තමයි තමා ඒවාට යොමු වෙන අතරේ තව දුරටත් තමන්ගේ කාණ්ඩය හදගන්නවා. දැන් බොහෝ දෙනා ගැන අහන්න ලැබීවිච කාරණයක් තමයි පළමුවෙනි වරට තමන් මිතුරෙකු මත්පැනට යොමුකරන්නනම් තමන් ඒකට ගෙවලා, අද මගෙන් කියලා දෙනවා. මත්පැන වගේම අනෙක් දුෂිරිත් පිළිබඳව මම නොකිව්වත් මේ පින්වතුන් අහලා ඇති ඒ විදියේ දෙයක් තියෙනවා ලෝකයේ.

ඒ මත්ද්‍රව්‍යයට ඇබ්බැහි වුණාට පස්සෙ තමන්ගේ පිරිස වැඩි කරගන්නවා ඒ ඇබ්බැහිකම තුළින්. ඒ තුළින් ආරම්භයේදී අර විදියට තමන්ගේ සාක්කුවෙන් දෙන එක ඊට පස්සෙ අනිත් කෙනාගේ සාක්කුවෙන්. අන්න ඒ විදියේ භයානක තත්ත්වයක් අද සමාජයේ තිබෙනවා. ඕක අද ඊයේ නෙවෙයි බුද්ධ කාලයේත් තිබුණ නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර විදියට පෙන්නුවේ මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයා, මිත්‍ර වේශධාරියා ගැන. බුදුරජාණන් වහන්සේ එබඳු අය හඳුන්වන්නේ අමිත්තා මිත්ත පතිරූපකා. ඒ හැම වචනයක්ම වැදගත්. අමිත්තා මිත්ත පතිරූපකා. මිත්‍ර වේශය දරන අමිත්‍රයෝ. අනිත් අය හඳුන්වන්නෙ සාමාන්‍ය ගිහි ජීවිතයේනම් මිත්තො සුභදෙ, සුභද මිත්‍රයා. හොඳ හදවතක් ඇති මිත්‍රයා. අන්න එතකොට අර පළමුවෙන් කියන කොටස තමයි ප්‍රතිරූපකයින් ගැන කලින් කිව්වේ. ඊලග කොටස සුභද මිත්‍රයින්. ගිහි ජීවිතය ගැන හිතලා බලනකොටත්, ආධ්‍යාත්මික ජීවිතය ගැන හිතනකොටත්, ඒ කොයි පැත්තෙන් - සමාජයේ වැඩිපුර ඉන්නෙ අන්න එබඳු අය බව ඒ අයගෙන් පීඩා විඳලා ඒවාට යටවෙලා කාලයක් අමාරුවට පත්වෙව්ව අය අපි ළඟට ඇවිල්ලා කියනවා. ඒකයි අපි කිව්වේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු න්‍යාය ධර්ම අනුව ඒ ඉඹි අනුව අපි කල්පනාකාරී වෙන්න ඕනෙ මිතුරෙක් තෝරාගැනීමේදී. එයාගේ ඒ ගුණ අගුණ පක්ෂය හොඳට තේරුම්ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෙ. ඒකට යට වුණාට පස්සෙ අන්තිමට තමා භයානක විපත්ති වලටත් ඇතැම්විට පත්වෙන්නේ. ඒකයි අපි ආරම්භයේදී කිව්වේ මිතුරෙකුට හැකියාවක් තියෙනවා අපට සැපත ළඟා කර දෙන්නත්, විපත ළඟා කර දෙන්නත්. ඒක අපි දැනගන්න ඕන. ඒක බාහිර අංගයක්. එතකොට ඉතුරු හරිය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අපිම අපේ ඇතුළතින් දියුණු කරගතයුතු දේවල්. මේක බාහිර ලෝකයේ සමාජය තුළ තියෙන එකක්.

අපි කලින් සඳහන් කල, මේ කාලයේ එව්වර ජනප්‍රිය සූත්‍රයක්නම් නොවෙයි ඔය සුත්‍රනිපාතයේ බගව්සාන සූත්‍රය. අපි මිත්‍රත්වය හෙලා දකින්නේ නෑ, අපි ඒක ප්‍රශංසා කරනවා. හරි මිත්‍රයින් ඉන්නවානම් අපිත් ප්‍රශංසා කරනවා. දැන් මං මේ පින්වතුන්ට කියන්නේ මං කලින් සඳහන් කළ අර බගව්සාන සූත්‍රය ගැනයි. අපි කිව්වනේ කඟවේනාගේ අඟ, ඒ උපමාව දරණ ගාථා හතලිස් එකක, මහාපුදුම සූත්‍රයක්. ඒ කියන්නේ උග්‍ර විදියට නිවන බලාපොරොත්තුවෙන් යන ආධ්‍යාත්මික ජීවිතයේ කෙළවර දකින්න බලාපොරොත්තු වෙන ඒ අය, ඒ අතීතයේ මුණිවරු එහෙම නැත්නම් සංඝයාවහන්සේලා හෝ වේවා මහාවන සතුන් ඉන්න කැලැවලට රිංගනවා සමාජය අතඇරලා. ඒ සමාජයේ තත්ත්වය ඒ ගාථාවල කියවෙන්නේ මෙහෙමයි. කෙටියෙන් කිව්වොත් ඒ කොටස්, නිකකාරණා දුලලභා අප්පමිත්තා. ඒ කියන්නේ මේ කාලයේ - අතීතයේ මේ කියන්නේ - නිකකාරණා මිත්තා කියලා කියන ආත්මාර්ථකාමී නොවන පරහිතකාමී මිත්‍රයන් බොහොම දුර්ලභයි. ඒ වෙනුවට දකින්න ලැබෙන්නේ - වෙන තැනකත් කියවෙනවා ඒ විදියට අත්තඨපඤ්ඤා අසුච්චන්ද්‍රසා. ඒකත් වෙන සූත්‍රයක තියෙන්නේ, මනුෂ්‍යයින්ගේ සාමාන්‍ය ස්වභාවය - අත්තඨපඤ්ඤා අසුච්චන්ද්‍රසා - ඒකේ තේරුම මනුෂ්‍යයින් ආත්මාර්ථ ප්‍රාඥයි. ආත්මාර්ථප්‍රාඥයි කියලා කියන්නේ ඒ නුවණ තියෙන්නේ ආත්මාර්ථය සදගැනීම සඳහා පමණයි. ලෝක හිත් සඳහා නොවෙයි - අත්තඨපඤ්ඤා - ඒක නිසාම අසුච්චන්ද්‍රසා කියලා කියන්නේ, එබඳු මනුෂ්‍යයින් අපිරිසිදුයි. අත්තඨපඤ්ඤා අසුච්චන්ද්‍රසා. අන්න ඒක නිසා තමයි අර එකො වරේ බගව්සාන කප්පො. එබඳු සමාජයක් තුළ අර උතුම් බලාපොරොත්තු සාර්ථක කරගන්න පිහිට නොලැබෙණකොට, කල්‍යාණමිත්‍රයින් නොලැබෙණකොට කැලේට හරි රිංගන්න කියලා කියනවා. අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක්.

ඉතින් මේ තත්ත්වය අද ඊයේ නොවෙයි අතීතයේත් ඒකයි. නමුත් ඒක ගැන විශේෂයෙන් සැලකිලිමත් වෙන්නට ඕන එක පැත්තකින් අර කියාපු මිත්‍රද්‍රෝහී නොවීමට. තේමිය කුමාරයා අර ටික කිව්වේ, බොහෝ දෙනාට අමතක වෙනවා තමන් හැදුණ වැඩුණ ගසේ අතු කපන්නා වගේ වැඩ. ඒ වගේ දේවලුත් කරනවා සමහර විට. ඔය ජාතක කථාවලත් තියෙන්නේ - දැන් ජාතක කථා කියවාපු පින්වතුන්

දන්නවානෙ දේවදත්ත බොධිසත්ත කථාවල් තුළ මහාසංවේගජනක දේවල් තියෙන්නෙ තිරිසන් ආත්මවල් වල පවා. ඒ බැඳගත්තු වෛරය නිසා බෝධිසත්තයින්ට කොයිතරම් දුක් පීඩා කළාද වඳුරන් ආදීන් වෙලා. වරක් අර තමන්ට උපකාර කළ වඳුරාගේ, බෝධිසත්ත වඳුරාගේ කුළුල් කැඩීමට තරම් සාහසික වුණා. ඒ විදියේ නොයෙකුත් කර්ම වේග තුළින් හෝ දිළිඳුකම වැනි තවත් සමාජ හේතූන් නිසා හෝ මිත්‍රද්‍රෝහී වීම් දැකිනිට ලැබෙණවා. මේ කාලේ ජේන්නෙ ඔය බාහිරව තියෙන කාරණා විතරයිනෙ. කර්ම විපාක ආදිය ගැන වැඩිය ගණන් ගන්නෙ නෑ. තව නොයෙකුත් බාහිර මානසික හේතූන් දක්වනවා.

කෙසේ හෝ වේවා කෙටියෙන් කියතොත්, බුද්ධ ධර්මයේ ඒ තියෙන වටිනා ගුණධර්ම - මෛත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්‍ෂා ආදී ගුණධර්ම වර්තයකට එකතු වුණේ නැත්නම් ආත්මාර්ථකාමීත්වය සමාජයේ වැඩෙනවා අතතට පැහැර කියාපු ආකාරයේ. ඒ වගේම ඔයිට කලින් අවස්ථාවක අපි දේශනාවක සවිස්තරව කියලා තියෙනවා දැන් මෙතනදීත් අර කියවුණු සතර සංග්‍රහ වස්තු. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා සමාජ රථයේ කඩ ඇණය වගේ, සමාජ රථයේ ප්‍රගතියට හේතු වෙන කඩ ඇණය වගේ දක්වලා තියෙන්නෙ දන, ප්‍රිය වචන, අත්තවරියා, සමානාත්මතා. දන් දීම, ප්‍රිය වචනය, අර්ථ වර්යාව, අනුන්ගේ යහපත සැලසීම, ඊළඟට සමානාත්මතාව. ඕවා අර්ථ වර්යාවට උපකාර වෙන එහෙම නැත්නම් පොදුවේ සමාජයේ හැම දෙනාගේම යහපතට හේතු වෙන කාරණා. ඒ සතර සංග්‍රහ වස්තූන් අතීතයේ පුරුදු කළ හත්ථක ආලවක ආදී ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ ගිහි පින්වතුන් ගැන කියවෙනවා. භාවනා වශයෙනුත් දියුණු උසස් මාර්ග එලත් ලබාගත්තු ඒ අයට විශාල පිරිවර, පිරිස එකතු වුණේ අන්ත අර කියාපු සතර සංග්‍රහ වස්තු ආදිය පුහුණු කිරීමෙන්. ඒ වගේම මෛත්‍රිය, කරුණා, මුදිතා ආදී ගුණධර්ම දියුණු කරන අයට ඒ අයගේ ගුණධර්ම තුළින්ම ඇතැම් අය කිට්ටු වෙන්න පුළුවන්.

බොහොම නරක දේවල්නම් - මන්ද්‍රවා ආදී තව නොයෙකුත් විෂම දේවල් - පැතිරීම ඉතාම පහසුයි රෝග වගේ. වසංගත රෝග වගේ. නමුත් ගුණධර්ම බොහොම හෙමින් වැඩෙන්නේ. ඒවාට ඇදෙන අය අඩුයි. නමුත් තමන් හොඳ නරක වටහාගෙන, ධර්මයේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනය අනුව ගුණධර්ම දියුණු කරගන්න ඕන. ආත්මාර්ථකාමීන්ට හිතන්න තියෙන්නෙ තාවකාලිකව ඒකෙන් තමන්ට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

යහපතක් සැලසුණත් භයානක අන්දමින් අනාගතයේ ඒ කර්ම විපාක ගෙවන්නට වෙන බවයි. අවිසංවාදනකා කියලා කිව්වේ නොරවටන බව. තමාගේ මිත්‍රයන් නොරවටන බව. ඒ වගේම නිරන්තරයෙන්ම දැන් හොඳ මිතුරන් ගැන කියලා තියෙනවා ආත්ම පරිත්‍යාග කරන්න වුණත් සුදුනම්. මිත්‍රයා වෙනුවෙන්. අර නියම මිත්‍රයා ගැන කියනකොට සමාන සුඛ දුකඩ ආදී කියලා කිවුවේ. ඒ මිත්‍රයා ආපදාවට පත් වුණහම අතහරින්නේ නෑ.

මිතුරුතුමෝ දුක සැප දෙකෙහිම කැමති
බිතු සිතුවම් රූ මෙන් පිටු නොපාවිති

කියලා අපේ අතීත කවියන් කිව්වේ. නියම මිත්‍රයානම් බිතු සිතුවම් වගේ ආපස්සට හැරෙන්නේ නෑ. ආපදාවන්හි පවා අතහරින්නේ නෑ. අන්න ඒ නියම මිත්‍රයින් පිළිබඳව කියාපු එකක්. බොහෝ දෙනා සම්පත්තිය ළං වුණහම, එල දරන ගසට වවුලන් එහෙම එන්නා වගේ ඇදිලා එනවා. ටිකක් අඩුපාඩු පෙනුන හැටියේ අමාරුවක වැටුණ හැටියේ අතහැරලා යනවා. අන්න ඒ වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන අර සුභද මිත්‍රයින්ගේ ගුණධර්ම දියුණු කරගන්න බලන්න ඕන. ඒ වගේම මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයින් පිළිබඳව දක්වපු ධර්ම තමා තුළ තියෙනවානම් ඒවා දුරු කරගන්නට උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ දක්වලා තියෙන පුදුම විදියේ කරුණු වලින් අපි මෙතනදී ගත්තේ එක පැත්තක් විතරයි. එක දිසාවක් විතරයි ඇල්ලුවේ හය දිසාවෙන්. හයෙන් පංගුවයි කිව්වේ, සිගාලෝවාද සූත්‍රයෙන්. එතකොට ඒක තුළත් තියෙනවා හුඟාක් අපට හිතාගන්න දේවල් එදිනෙද ජීවිතයට. ගිහියන්ට පමණක් නෙවෙයි පැවිද්දන්ටත් සකල ලෝකවාසීන්ටත්. මොකද අපට ජීවිතය ගතකරන්න වෙලා තියෙන්නේ සමාජයක් තුළයි. ඒ සමාජය ආරම්භ වෙන්නේ නිවසින්. මවුපිය දු දරු අඹුදරුවන් ආදී කොට ඉබේම අන්‍යෝන්‍ය විශ්වාසය, අන්‍යෝන්‍ය සංග්‍රහය කියන සංකල්පය එනවා. ඒකම තමයි මිත්‍රයින් තුළත් තියෙන්නේ. මිතුරන් දෙදෙනෙක් අතර පවතින කල්‍යාණමිත්‍ර සම්බන්ධය ගැන කෝලීත උපනිස්ස දෙදෙනා ඒ තමා ලබාගත්තු ධර්මය බෙදගන්න ආකාරය හොඳ උදාහරණයක්.

ඒ විදියට සමහර අවස්ථාවල තමන් නිරාහාරව සිට මිතුරාට උපකාර කරනවා තමන්ගේ බත්පත පවා බෙදගෙන. අන්න එවැනි තත්ත්වයේ ඒ ගුණධර්ම වඩාගැනීමේ අනුසස් තියෙන බව ධර්මානුකූලව අපි තේරුම්ගන්න ඕනේ, කර්මවාදය විශ්වාස කරනවානම්. ඒකයි

බුදුරජාණන් වහන්සේ මේකෙ දක්වලා තියෙන්නේ මෙලොවට විතරක් සීමා කළොත් ඇත්ත වශයෙන් දිනන්නෙ අන්න අර පාප මිත්‍රයයි. දිනන්නෙ මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයයි. වටපිට බැලුවහම පේනවා. නමුත් ඒ දිනීම පරාජයක්මයි ධර්මානුකූලව බැලුවහම. මොකද වැඩිකල් තියෙන්නෙ නෑ වැටෙනකොට වැටෙනවා. ඒත් ඒ තැනැත්තා වැටෙන වෙලාවට කවුරුවත් උදව් කරන්න නෑ. ඒක නිසා අපි නුවණින් කල්පනා කරලා මේ දීර්ඝ සංසාර ගමනක් යන එකේ ජාතක කථා වලින් යමක් ඉගෙනගන්න තියෙනවානම් එය ලබාගන්න ඕනෙ. ඒ තමයි බෝධිසත්ත්වයින්ගේ වයඹාව දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ වෙරකාරයෙක් හැටියට එන දෙවුදකුත් වෙනුවෙන් පවා ඇතැම් අවස්ථාවල කළ පුදුම පරිත්‍යාග. අන්න ඒවා ගැන හිතලා - ජාතක කථා කියන එක අපි දැන් එව්වර ගණන් ගන්නෙ නෑ මේ කාලෙ. නමුත් ඒවා තුළ තියෙන වටිනා ටික අපි ගන්න ඕනෙ. ඒ කෙසේ වෙතත් මේ කථා රසය තුළ නිමග්න වෙලා අනිත් ඒවා අමතක කිරීම නොවෙයි, දැන් මෙතනත් මේ තේමිය කුමාරයාගේ ඒ පුදුම අධිෂ්ඨාන ශක්තිය - ඒක අපි දිගට කිව්වෙ නෑ ජාතක කථාව දිග නිසා. ඕන කරන හරිය කිව්වා. තමන්ගේ රජකමත් අතහැරලා, ඒක අතහැරීම සඳහා අන්තිමට වනයට ගිහිල්ලා තවුස් දුම් රැක්ක මහපුදුම වරිතයක් එතන තියෙන්නෙ.

ඉතින් එදිනෙද ජීවිතයෙදි අපි කල්පනාකාරී වෙන්න ඕනෙ තමාගේ දියුණුව ප්‍රගතිය සලසාගන්නනම් අර කියාපු මිත්‍ර ප්‍රතිරූපකයින්ගෙන්, පාප මිත්‍රයින්ගෙන් බේරිලා සුභද කලාණමිත්‍රයින්ට සමීප වෙන්න. තමන්ගේ එදිනෙද ජීවිතය පමණක් නෙවෙයි අර අතතකඩායි මිත්‍ර කියලා කියන ආකාරයට තමන්ට සුගතිගාමී වීමට, යටත් පිරිසෙයින් සුගතිගාමී වීමට, උඩත් පිරිසෙයින් මේ ශාසනයේ දක්වන උත්තම පරමාර්ථය වන සියලු ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සසර දුක් කෙළවර කර බුදුරජාණන් වහන්සේ නැමැති ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ කලාණමිත්‍රයාණන් වහන්සේ ලෝකයට වදළ ධර්මයන් තුළින් තමන්ගේ ඒ උත්තමාර්ථයන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන. එතකොට අද දින මේ පින්වත් පිරිස තම තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් නෙකම්මය යම් ප්‍රමාණයකට අත්දුටුවා. ශීලයක් සමාදන් වෙලා, අද දවසේ භාවනාවට යොමුවෙලා ගතකලා. මේ අවස්ථාවේ අපි මේ ප්‍රකාශ කළ දේශනාවත් උපකාර කරගෙන තමන්ගේ ජීවිතයේ අඩුපාඩුකම් තියෙනවානම් ඒවා හරිගස්සගෙන ආධ්‍යාත්මික ජීවිතයේ ඉදිරි ගමන සඳහා කලාණමිත්‍ර ආශ්‍රයත් උපකාර කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ශාසන පහන නිවෙන්න කලින් සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් යන මාර්ග ජීවිතයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. අවිච්ඡේද සිට අකනිටාව දක්වාම මේ ධර්මදේශනාව ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමති යමෙක් සිටිනම් එසේ අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙන්නා කියන ප්‍රාර්ථනාව ඇති කරගන්න. දැන් මේ ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලතාවයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
17. සසරේ රඟ
18. මෙන් සිතේ විමුක්තිය
19. ඇති හැටි දැක්ම
20. තපෝ ගුණ මහිම
21. සක්මනේ නිවන
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 6 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 7 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 8 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 9 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 10 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 11 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 12 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 13 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 14 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 15 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 16 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 17 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 18 වෙළුම
40. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 19 වෙළුම
41. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 20 වෙළුම
42. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 21 වෙළුම
43. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 22 වෙළුම
44. සබ්බාසව සුත්‍රයේ මැදුම් මග
45. විදසුන් උපදෙස්
46. භාවනා මාර්ගය
47. උත්තරීතර හුදෙකළාව
48. සසුන් පිළිවෙත
49. චලන විත්‍රය
50. දිය සුළිය
51. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
52. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
53. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
54. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
56. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
57. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
58. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම

59. නිවනේ නිවීම – අටවන වෙළුම
 60. නිවනේ නිවීම – නවවන වෙළුම
 61. නිවනේ නිවීම – දසවන වෙළුම
 62. නිවනේ නිවීම – එකොළොස්වන වෙළුම
 63. නිවනේ නිවීම – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
 64. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 1 වෙළුම
 65. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 2 වෙළුම
 66. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 3 වෙළුම
 67. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 4 වෙළුම
 68. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
 69. ස්පශ්ඨයේ ආශවඨිය
 70. මනසේ මායාව
 71. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය
-

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Ñāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net